

A
KEGYESRENDIEK VEZETÉSE ALATT ÁLLÓ
SZEGEDI VÁROSI RÓM. KAT. DUGONICS
ANDRÁS GIMNÁZIUM

ÉVKÖNYVE

AZ 1938 '39. ISKOLAI ÉVRŐL.

KÖZZÉTESZI:
Dr. KARL JÁNOS
IGAZGATÓ

SZEGED, 1939.

JUHÁSZ ISTVÁN KÖNYVNYOMDÁJA SZEGEDEN, GIZELLA-TÉR 4. SZ.
1939.

CZIMMERMANN PÁL.
1878—1939.

1939 évi május hó 5-én már a reggeli órákban hallottuk, hogy intézetünk legöregebb tanára hirtelen rosszul lett. Noha a házi orvos és a rendtársak minden lehetőt megtettek, az életnek megmenteni már nem lehetett. Délután öt órakor nemes szíve megszünt dobogni.

Halála váratlan, megdöbbentő volt. Még most is hihetetlennek tűnik fel, hogy fiatalosan mozgó, mintába kínálkozó szép sudár termete eltűnt közülünk. Szívünk még mindig fáj, lelkünket nyomasztó érzés üli meg.

Ezzel a pár sorral ifjúságunk szívében akarjuk megővni emlékét a feledés porától.

*

Czimmermann Pál Kálmándon született, Szalmár megyében, hol édesatyja jómódu gazdálkodó volt. Isten az öldöttlelkű szülőket jó gyermekekkel jutalmazta meg, kik között Pál a harmadik volt. Szülei az elemi iskola elvégzése után a nagykárolyi kegyesrendi gimnáziumba iratták be. Itt kedvet kapott a szerzetes-tanári pályára. Tizenhétéves korában belépett a kegyestanítórendbe. Gimnáziumi és egyetemi tanulmányainak elvégzése után az 1900/01-ik tanévre Kiszzebenbe került tanárnak. Innen Magyaróvárra, 1903/04-ik tanévre Szegedre, és itt működött 1918 júniusáig. 1918-tól 1922-ig kiszzebeni gimnáziumi igazgató és a rendház főnöke. A Felvidék megszállása után 1922-ben Temesvárra, majd innen Kolozsvárra helyezte rendfőnöke, s azután jött 1929 szeptemberében ismét Szegedre, annyira kedvelt és szeretett tartózkodási helyére. Azóta itt élt hivatásának, a nevelő-tanári munkának.

Harmincnyolcéves tanári munkájából huszonnégy jutott intézetünknek. Mikor mint fiatal tanár hozzánk került, már tul volt az első évek kísérletezésein. A kisszebeni és magyaróvári évek nagyszerű előiskolául szolgáltak. Az Alföld legnagyobb városában tehát, lelkesedése és veleszületett nevelői tehetsége mellett, már megfelelő tapasztalattal állott Szentatyánk munkájába. Az akkor már közel két évszázados szegedi piarista iskola fejlődésében éppen hullámhegyen járt. A gazdaságilag egyre jobban izmosodó Délvidék gyermekei évről-évre növekvő számban keresték fel. Iskolánk akkortájt a déli Duna-Tisza közének, valamint a Tisza-Maros szögének német és szerb anyanyelvű fiaiból nyelven és szellemben izzó magyarokat nevelt. Ebből a nemes és kellőleg eléggé sohasem értékelhető munkából eltávozott kartársunk derekasan kivette a részét. Kezdő fokon tökéletes német tudásával sietett a magyarul még nem tudók segítségére. A felsőbb osztályokban azután a történelmi órák izzó, hazafias szellemtől telített lelkesedésében a már magyarul beszélőket magyarul érzőkké is formálta. Kész emberré fejlődött, beérkezett tanítványai most is lépten-nyomon emlegetik, hogy németnevű piarista tanárunknak mit köszönhetnek magyarságukat illetően. Az egyének formálásában azt a szerepet játszotta, amit a háborúelőtti Szeged a nemzettestben. Nem is győzte az ősi civitásnak ezt a nemes kultúrmisszióját eléggé hangsúlyozni és mindenfelé dicsérni. Ez a lemérhetetlen, ki nem tapogatható lelki kapocs is közrejátszott abban, hogy annyira szerette ezt a várost és annyira együtt tudott élni minden fajta sorsával.

Mint a földrajz tanára elévülhetetlen érdemeket szerzett több napra terjedő tanulmányutak megszervezésével. Midőn a vallás- és közoktatásügyi miniszterium 1905-ben kötelezővé tette a kirándulásokat, iskolánk az elsők között volt, mely növendékeit hosszabb utakra vitte. Abból az időből származó évkönyveink részletesen beszámolnak, hogy megboldogult kartársunk irányítása, szervezése és vezetése mellett ifjúságunk a Felvidékre, Erdélybe, az Aldunára, az Adrián, Dalmáciában, Boszniában és Hercegovinában milyen tanulmányutakat tett meg. Az akkori kisdíákok — ma városunk vezető emberei — nem egyszer hálásan gondolnak vissza az ismeretszerzésnek erre a nemes módjára.

Az iskolai munka mintaszerű elvégzése mellett, gyakran szerepelt az elköltözött mint előadó a gimnázium rendezésében tartott u. n. nagybőjti délutánokon. A háborúelőtti Szegednek iskolánk volt legmagasabbfoku intézete s a közönség mindig hálás volt, ha az intézet tanárai időről-időre hozzája is szóltak. Mint pap a régi, lebontott Szt. Demeter templomban s az új Dómban a világi papságnak szívesen segédkezett a pasztorációban.

Igazi otthonában, az iskolában fogalom volt. Tanártársaival szemben a készség, megértés, belső kollegialitás jellemezték. A szülők előtt az igazságnak, következetességnek, megfontoltságnak, a helyzetet mindenkor kellően mérlegelésnek volt megtestesítője. Tanítványai nagy részének pedig „Pali bácsi”-ja volt, amiben benne ízzott a tisztelet és a gyermeki ragaszkodás egyaránt.

Néhány hónappal ezelőtt háziorvosunk magas vérnyomást állapított meg nála. Állapota azóta javult, csak olykor-olykor panaszkodott fejfájásról. Május ötödikén reggeli rosszullete után ágybafeküdve mély álomba merült, melyből néha, néha egy-egy percre ébredt csak fel. Erős testi szervezete még küzdött a halállal, míg végre az győzedelmeskedett.

Temetésén nagy részvét nyilatkozott meg; látszott, hogy milyen nagy szeretet, milyen egyöntetű ragaszkodás környezte az elhunytat. Holttetemét rokonai hazaszállították, hogy a szatmármegyei Csánáros községben, a családi sírboltban nyugodja a holtak örök álmát.

*

A Gondviselés 62 esztendőit engedélyezett neki. Nem sok, megnyugszunk azonban, mert valljuk Petrarccával: *Si quis toto die currens pervenit ad vesperam, satis est . . .* És ha közülünk valaki, úgy ő mondhatja el igazán: *Piarista* lélekkel dolgoztam mindenkor a szegedi iskolában. Éppen ezért nemes szelleméhez csak kitartásért és ihletért zarándokolhatunk. Áldás legyen emlékéen.

I.

A boldogság útja.

Írta: dr. Révai József.

A mesterség boldog lenni,
Igen könnyű, de ritka;
Nem kell ezért messze menni,
Bennünk vagyon a titka.
(Kisfaludy Sándor.)

A boldogság vágyaink netovábbja.

„Lelked ne hagyd menni ábrándképek nyomán,
Valóságban nézd a boldogságot csupán!”
(Tompa Mihály.)

„Boldog, boldog akar lenni mindenki; . . . már itt akar boldog lenni Boldogságunk vágyának megvan a maga célja: mire szolgálna ez másra, mint ösztönzésül a munkára, indításul a törekvésre? A boldogság vágya a haladás és a fejlődés lendítő kereke s alkalmas ösztöke az érthetetlen világ céljában a restség s dologtalanság távoltartására . . . Így beszél a világ széltejében, hosszában. . . . Ámde a lélek öntudatában egy más, érzékenyen s anyagon túlfekvő világnak távlatai nyílnak . . . Az ember boldog akar lenni, boldog halhatatlanság után vágyódik . . . Hová nyílik az emberi vágyak a virága? A boldogság felé, mely a földi jóval be nem éri s be nem éri azért, mert nem nyugtatja meg őt. Az ember a földön nem boldog azzal a lelket megnyugtató, ösztöneit kielégítő boldogsággal . . . Nem boldog a legfejlettebb egyedekben sem, sem a gráciák kegyenceiben, sem a szerencse bálványában. Nem boldog a „boldog” ember sem! . . . Valamiféle boldogság itt a földön csak egy Istent szerető, Benne megnyugvó s derűjéből felénk mosolygó lélekben van: mondjuk: a tiszta szív harmoniájában.”

Ezeket a magvas megállapításokat Prohászka Ottokárnak: „A diadalmas világnézet” c. könyvéből iktattam ide, bevezetőnek ahhoz a néhány fejezethez, melyet a boldogságról írok az ifjúság okulására. Úgy hiszem, találébb idézetet nem lehetne egyhamar találni. Megtalálod benne az emberiség boldogságvágyát, a földi boldogságforrások tartalmának megszürését épúgy, mint az örök magasságokra való utalást, ahonnan a szó szoros értelmében örök boldogság remélhető. Fiatal fővel talán hajlandó volnál szigorúnak minősíteni ezt a fölfogást, mert a sok szépséget és jót kínáló föld helyett az égre utal. Könnyen arra hivatkozhatnál, hogy a közkeletű fölfogás

nagyon pazar kézzel osztogatja boldognak-boldogtalannak a „boldog“ jelzőt. Talán saját tapasztalatodból kiindulva azt szegezed ellene a fönti idézetnek, hogy nem egyszer egy jóleső testi érzés, vagy egy nagy gondtól való megszabadulás érzése jelentette számodra és ismerőseid számára a boldogságot (mikor „nagy kő esett le a szivedről“.) Ez a boldogságnak mondott, hosszabb-rövidebb ideig tartó, érzéki vagy magasabbrendű öröm kétségtelenül egy része vagy előképe az igazi, zavartalan boldogságnak. De nem a boldogság, hanem csak valami boldogságféle, ami életünket elviselhetővé és széppé teszi, de nem teszi a szó szoros értelmében boldoggá, még abban az esetben sem, ha annyira tartósnak érezzük, hogy valósággal állapotot jelent. Szegény a gazdagot, beteg az egészségest, munkás a tőkepénzest, parasztember az urat, gyerek a felnőttet, öreg a viruló ifjút tartja boldognak. Ha azonban közelebbről látja, bizony nem hajlandó cserélni vele. Sík Sándornak „A boldog ember inge“ c. mesejátékában igen tanulságos részleteket találsz erre vonatkozólag nagyon szép fogalmazásban. Megint Prohászktól idézem: „A boldogság nem vagyon, nem is diploma vagy állás, hanem az embernek a lelkiállapota; nem pénz, nem rang, hanem lélek: hívő, tiszta, nemes, jóindulatú, kitartó, törekvő, türelmes, harmonikus lelkület“. Ebből a boldog lelkületből valamit megsejtett már a jó öreg Sokrates, aki — jóval emelkedettebben az antik fölfogásnál, mely valahol a Kanári szigetekben képzelte az „Insulae Fortunatae“, a „Boldogok szigete“ színhelyét — az igazságos lelkületben látta a boldogság kulcsát. De őtöle is toto coelo különbözik Krisztus Urunk boldogságtana, melyet minden idők és népek számára a „nyolc Boldogság hegyéről“ hangoztatott. Ez a tanítás teljesen más, mint amit az ókori és újkori pogány fölfogás vall. Erre is áll az, amit Szt. Pál a korintusiakhoz írt levél első fejezetében mond: „... a zsidók jeleket kívánnak, a görögök meg bölcseséget keresnek; mi azonban a keresztre feszített Krisztust hirdetjük, ami ugyan a zsidóknak botrány, a pogányoknak pedig oktalanság, maguknak a meghívottaknak azonban, a zsidóknak és görögöknek egyaránt, Krisztust, az Isten erejét és az Isten bölcsességét, mert az Isten oktalansága bölcsőbb az embereknél és az Isten gyöngesége erősebb az embereknél“. Nem egyszer hallotta az emberiség a világ úgynevezett fölvilágosodott bölcséinek ajkairól, hogy az evangéliumnak ez vagy az a tanítása oktalan és mégis ebben az oktalanul oktalannak minősített tanításban sokkal több igazi bölcsesség és hasonlíthatatlanul több boldogság rejlik, mint a tudósok legmélyebben szántó megállapításaiban. Így vagyunk a nyolc boldogsággal is. Fejletlen és rövidlátó elme egyik-másik pontját talán megmosolyogja. De később az élet nehézségei, bajai, gondjai, betegségei, csalódásai éreztére valószínűleg erre a nyolc boldogságtól megjelölt útra térsz, ha netalán különböző káros befolyásokra háttal fordítottál annak, aki teljes igazsággal mondta magáról: „Én vagyok az út, az igazság és élet“. „Én vagyok a világ világossága. Aki engem követ, nem jár sötétségben, hanem az élet világossága leszen annál“. Ha Őt tekinted világító fátyládnak, nagyobb botlások és kitérők nélkül járod meg életed útját. Ha azonban a világ istentelen bölcséire hallgatva, más úton keresed a boldogságot, csalódás csalódás után fog érní.

Vörösmarty „A merengőhöz” című mély értelmű versében írja:

„Nézd a világot: Annyi milliója
S köztük valódi boldog oly kevés.
Ábrándozás az élet megrontója,
Mely, kancsalul, festett egekbe néz”.

Bizony kevés a valódi boldog. Ennek oka részint az, hogy nem tudják, mi nyújt boldogságot, részint pedig az, hogy a futólagos örömet boldogságnak vélik és nem tudják, mi „a szívöröm”. A hangsúly, mint a költő olyan szépen mondja, a szív örömén van. A szív öröme pedig nem azonos az idegzetnek és még kevésbé az érzékeknek állatéleti, animális fokon álló gyönyörérzetével. Alantas fölfogás megreked a testi élvezetek földöncsúszó vagy a föld sarához tapadó fokán. A hitetlen, tisztára jelenvilági racionalista ember ennél magasabbra jut, de örömei mégis csak földszagúak. Az előbbi csoportba sorolható emberek Goethe Faust-jával azt tartják, hogy összes örömeik a földi élelemből és az érzéki élvezetekből forrásznak. („Aus dieser Erde quellen meine Freuden”) Klasszikus megfogalmazása ennek a sóvárgásnak Sik Sándor „Advent”-jében olvasható. Menyhért ajkáról hangzik a következőképpen:

„Semmit se hallok és semmit se látok,
Csak egyet tudok: magamat.
És egyet akarok: a boldogságot!
Az álló percet akarom.
A „jaj de jó!” kell, az „így maradjon!”
A pénz, a hír, a hatalom!”

A férfikar visszhangszerűen rávág: „Buta lom!” A női kar meg: „Unalom!” Majd az egész kar: „Sírhalom!” Menyhért kitartható kéjvágyó fölfogása mellett, hogy a vér, a kéj, a teli gyönyör vágyai netovábbja. „Gyötör”, véli a női kar, „Csömör”-t emleget a férfikar, „Gödör”-nek minősítik együttesen. A jelen világon megrekedő ember valóban nem tudja másban megtalálni a boldogságát, mint a muló testi élvezeteken. „Vadászni, fürödni és nevetni — ez az igazi boldogság” — véli egy régi fölfogás. Mennyivel magasabbra jutott Baden-Powell, aki szerint cserkészni, fürödni, nevetni és jótettet végezni — ez teszi ki a boldogságot. Nos éppen ez a jótett az, ami a föld fölé, magasabb szférába emeli az embert, aki lényegében szociális lénynek van teremtve, a felebaráti szeretet gyakorlására, nem pedig arra, hogy mint az őserdő rinocerosa magában bujdosson céltalanul a földön. Az önző ember elsősorban önmagát nézi és egész boldogságfogalmát a maga önző álláspontján építi föl. Kapni akar, adni kevésbé. A kereszténység ezzel ellentétben azt tartja: „Beatius est magis dare, quam accipere” Jobb adni, mint kapni. A hazafi Kölcseyvel tart: „Szeresd a hazát! Boldog leszesz, ha a férfikor napjaiban e szavakat úgy fogod érthetni, úgy fogod érezhetni, mint kell”. Az altruista fölfogás az angol közmondást fogja a magáévá tenni: „What we give, we have”. A hívő a Szentírásból fogja idézni a zsoltáros fölfogását: „Beatus vir, qui intelligit super egenum et pauperem”. A meggyőződéses kereszténynek egész lelki beállítottsága theocentrikus (az Istenhez forduló) lesz, hiszen a Szentlélek sugalmazta ezeket a

magasztos ígéket: „Beatus vir, qui timet Dominum“ — Az Úr Jézus ezt így fogalmazta meg: „Boldogok, akik az Isten igéjét hallgatják és megtartják“. Ez az üzenet a szó szoros értelmében mennyei szózat, melyet az evangélium és az Egyház, Krisztus misztikus teste újra meg újra közvetít. Sokkal hatékonyabb, mint a húsvéti ének, mely a kétségbeesés előtt álló Faustnak a kezéből kiütötte a mérgepoharát és sokkal tartósabb is, sőt állandó jellegű, hiszen ezek az ígék, ha ég és föld el is mulnak, soha sem fognak elmulni.

A hit üdvözít a túlvilágon, de boldogít már e világon is, ha benne látod ezt a sziklaszilárd alapot, amelyről a Szentírás szól. Ha hires tudósok és műértők egy-egy igazság megtalálása után („Quid fortius desiderat anima, quam veritatem?“ — véli Szt. Ágoston) vagy egy-egy gyönyörű alkotásban való gyönyörködés után azt gondolták, hogy most akár meg is halhatnak, mert nagyobb boldogságban már nem lehet részük, mennyivel több ennél az állandó emelkedett fölfogás, a szó lelki értelmében vett magaslati levegőn, az örök magasságok közelében való tartózkodás, melyet a krisztusi hit és a keresztény világnézet jelent! Azok, akik más úton-módon keresték boldogságukat, a kételkedő Heinével sóhajtozhatnak: „A lét titkaira választ vár egy „bolond“, vagy a pesszimista Lenauval (Glauben, Wissen, Handeln c. versében) panaszkodhatnak arról, hogy egy boldog paradicsomi állapotnak egyszer s mindenkorra véget vetett a meghasonlás. Az ifjúságnak meg kell győződve lennie arról, hogy igaz a zsoltáros szava: „Boldog, ki féli az Urat és kedvét leli törvényeiben“. Ez a tisztelet és öröm az Úristen parancsai térdrekényszerítő fékjének éreztere lényeges föltétele, minden feszélyezése ellenére is, a boldogságnak. Örömet, élvezetet, ideig-óráig sok minden nyújthat. De a boldogság nem futólagos hangulat vagy gyönyör, hanem állapot, lelkület, amelynek állandó jellege adja meg a savát-borsát.

A német költő szépen fejezi ki ezt:

„Vorgestern Hoffnungen, in Knospen eingeschlossen,
Und gestern Blütenfüll' in Duft und Glanz ergossen;
Am Boden liegen welk die Rosenblätter heut':
Das ist dein Glück, O Welt, und was ein Herz erfreut“.

Mindazok, akik nem önmagukban, a maguk kiegyensúlyozott lelkületében keresik a boldogságot, általában azt tapasztalják, hogy a sokat ígérő boldogságvirág bizony csak ideig-óráig, talán épen csak percekig nyílik számunkra egy-egy öröm alakjában. Mire azt hiszik, hogy birtokába jutottak, már oda is van legtöbbször. Faust szeretné kinyújtani azt a boldog percet és cserébe a lelkét is hajlandó a gonosz léleknek odaigérni, de meghasonlott, e világhoz tapadó (Diesseitsmenschnek hívják az ilyet) lélekkel még a legmagasabb állásokban se érzi magát boldognak. Mire az immár mások boldogságán munkálkodó aggastyán — mint Mózes a Nebo hegyéről — megpillantja vágyai netovábbját, itt kell hagynia ezt a földet, amelyen annyit fáradozott a boldogság e modern Tantalusa. Ez az Übermensch kétségtelenül azért volt boldogtalan, mert azt tartotta, hogy semmije sincs, ha mindene nincs. Ha valaki boldogságát annyira csillagtávolságra helyezi, az természetesen csalódni fog. Vörösmarty óva int ettől:

„Ne nézz, ne nézz hát vágyid távolába:
 Egész világ nem a mi birtokunk. — — —
 Maradj az élvvel kináló közelben
 S tán szebb, de csalóább távolt ne keress.
 A birhatót ne add el álompénzen,
 Melyet kezedbe hasztalan szorítsz:
 Várt üdvöd kincse bánat ára leszén,
 Ha kart hizelgő ábrándokra nyitsz“.

Ha egy leány királyi családból származó kérére vár, természetesen boldogtalannak fogja magát érezni, ha királyfi helyett egy átlag-
 férfinak lesz a felesége. Nagyjából adva vannak azok a kerekék,
 amelyek közt érvényesülhetsz. Érd be ezzel a körrel és hidd el egyik
 legnagyobb gondolkodónknak: Eötvösnek, hogy boldogságunk nem
 helyzetünktől, hanem annak fölfogásától függ. Ha a megélhetésedet
 biztosítva látod, az Uristen akarata és a természet rendje szerint
 családod alapíthatsz majd és ebben a kis körben nagyon szépen
 megtalálhatod a boldogságodat.

„Szeretni s szerettetni,
 Két szívnek egyé lehetni,
 Ennél feljebb már nem hág
 Az emberi boldogság“

véli Kisfaludy Sándor. Az átlagember számára csakugyan bajos
 elképzelni egy puha családi fészeknél nagyobb boldogságot. Kivéte-
 les, talán épenséggel kiváltságos lelkek ezen fölül vagy talán ehelyett
 másban is kereshetik és találhatják meg boldogságukat. Így pl. azok,
 akik egy eszme, vagy eszmény vagy élethivatás szolgálatában annyira
 fölolvadnak, hogy ennek teljesen átadják magukat. Egyházunk papja
 pl. annyira mindenkié hivatásánál fogva, hogy a coelibatus boldog-
 ságának a velejárója, amint annak ellenkezője előbb-utóbb megha-
 sonlást idéz elő a lelkében. Költőink versenyt éneklik a családi élet
 dicséretét. Pl. Gyulai Pál:

„Oh családi élet! szép családi élet,
 Édes csepp az élet keserű vizében
 Biztos rév a szívnek szélvészai között,
 Védpajzs a vaksors kénye ellenében,
 Isten ajándéka, ember boldogsága,
 Erény termőföldje, örömök forrása“.

Prohászka szerint „a házasság két életnek egybeolvadása, hogy
 egy földi boldogságból két örök üdvösség támadjon“.

Ez a távlat számodra természetesen még távol van. Nagy utat
 kell addig megtenned korban, érettségben és talán tévelygésben is.
 Az utóbbtól Isten óvjon! Minthogy azonban egy olyan kornak vagy
 a szülőtte, amely nem nagyon kedvez a tekintélytisztületnek, nem
 hallgathatom el azt az aggodalmamat, hogy ifjúságodnak nem egy
 napján elsötétül előtted az ég és nem fogod tisztán látni azokat a
 csillagokat, amelyek szüleid, nevelő-iskolád és jobbik éned útmuta-
 tása szerint az erkölcsiség terén utat mutattak.

„Az emberek jobban szerették a sötétséget, mint a világosságot“
 olvassuk Szt. János evangéliumában. A te nyelvedre lefordítva ez

talán azt jelenti, hogy majd többre becsülsz itt-ott egy-egy kézzelfogható útszéli élvezetet a lelkiismereted nyugalmánál. És minthogy az erkölcsi elveknek aránylag kevés becsületük van, aminthogy aránylag kevés gerinces képviselőjük is van a tettek mezején, sajnos féltő, hogy az erkölcs örök utmutatóinál többre becsülsz azt az emberi észről vagy csak a gyöngye emberi akarattól meggyújtott gyöngye mécsvilágot, mely nem egy ifjút vitt útvesztőbe, amiért a biztos vezető kéz helyett a maga okosnak vélt feje után akart menni. A következő fejezetek ezeknek a „boldogságforrásoknak“ ki nem elégtő voltáról fognak szólni.

Boldogít-e a gazdagság?

„Nem a gazdagok boldogok, a boldogok gazdagok“.

(Fr. Halm.)

Mikor Solon, akit az ókor a hét bölcs közé sorolt, Kroisos udvarában tartózkodott, ez a dúsgazdag despota ennek az elismert bölcsnek az ajkáról egy magasztalást szeretett volna hallani. Herodotos történetíró egy novellaíróhoz méltó széles ecseteléssel meséli el, mint szégyenül meg ez a barbár uralkodó a művelt és világlátott görög államférfi bölcs megjegyzései hallatára. Az esetet — jórészt Geréb József fordításában — közlöm, természetesen alaposan meg- rövidítve.

„Három vagy négy nappal azután, Kroisos parancsára a tisztviselők végigvezették Solont a kincses termeken és megmutattak neki minden kiváló és remek tárgyat. Kroisos pedig ezt a kérdést intézte hozzá: „Sokat emlegették előttem utazásaidat. Most kedvem támadt, hogy megkérdezzek, vajjon kit találtál legboldogabbnak a földön? De Solon nem hízelt neki, hanem azt felelte, hogy ő az athéni Tellost véli a legboldogabbnak, mégpedig azért, mert elég jó módon volt, megérte, hogy derék unokái voltak és miután megszalasztotta a hazájára támadó ellenséget, a legszebb halállal múlt ki. Felette megbosszantotta ez Kroisost, aki most megint fölvetette a kérdést, hát Tellos után kit tart a legboldogabbnak. Biztosra vette, hogy most már őt fogja a legboldogabbnak mondani. Solon azonban másodsorban Kleobist és Bitont mondta boldognak. Mikor Kroisos ennek okát kérdezte, megmondta, hogy ezek ketten anyjukat, aki papnő volt, vontató állatok hiányában maguk vontatták el a templomig, azután ott szép halál jutott ki nekik. Anyjuk ugyanis kérte az istenségtől, hogy derék két fiát részesítse abban, ami a legjobb. A fiúk ott a templomban szendereztek el örökre. Az argosiak földijeiknek Delphiben szobrot emeltek, mint a legderékabb embereknek. Kroisos erre fölháborodva fakadt ki: „Athéni vendégem, hát a mi boldogságunkat annyira semmibe veszed, hogy még a második helyezésre se méltatsz!“ „Kroisos, — felelte Solon — te nagyon gazdag vagy és sok népen uralkodol; de annak, ami felől kérdeztél, nem mondhatlak még most, mielőtt nem tudom, hogy jó véget érsz-e. Mert a nagyon gazdag nem boldogabb ám annál, akinek éppen csak meg van a mindennapi kenyere, ha a sors nem engedi meg, hogy min-

den java birtokában halhasson meg . . . Egy emberi lény sem tökéletes; egy tulajdonság megvan benne, a másik nincs meg. Az az ember, aki előnyei legnagyobb birtokában hal meg, az méltó arra, hogy a „boldog” nevet viselje“ . . . Uralkodása tizennegyedik évében Kroisos fővárosát, Sardest bevették a perzsák. Ezek megragadták és Kyros elé vitték Kroisost. Ez nagy máglyát rakatott és a megbilincselte Kroisost, oldalán 14 lydiai ifjúval, ráléptette . . . Kroisosnak nagy bajában eszébe jutottak Solonnak mintegy ihletében mondott szavai, hogy nincs boldog ember az élők közt. Amint ott állt, mélységes és nagy csöndben háromszor kiáltotta Solon nevét. Mikor Kyros, aki ezt hallotta, ennek okát kérdezte, nagy unszolás után így szólt: „Nem adnám sokért, ha minden uralkodóval szóba bocsátkoznék ez az ember”. Minthogy azonban nem értették meg, amit nekik mondott, újra megkérdezték szavainak értelmét. Aztán a sok faggatás és kérdés után elbeszélte, hogy egykor eljött hozzá az athéni Solon, aki nagy kincsei láttán azokat leszólta; most minden szava beteljesült rajta és ezek a szavak nem is annyira órája vonatkoztak, mint inkább az egész emberiségre, de leginkább azokra, kik magukat boldognak hiszik. Mikor ezt Kroisos elbeszélte, a meggyújtott máglya szélei már égni kezdtek. Kyros pedig, meghallván a tolmácsoktól, amit Kroisos mondott, más belátásra tért. Belátta, hogy ő maga is ember, s egy más embert, ki nem volt szerencsésebb, mint ő, elevenen dob a tűzbe; azonkívül félt a nemezistől s meggondolta, hogy semmi sem állandó az életben. Nagynehezen el tudták még oltani a tüzet, főképen azért, mert Kroisos kérésére Apollo esőt támasztott, hogy tisztelője megmeneküljön“ . . .

Lám, ilyen változatos volt a dúsgazdag Krözusnak az élete. Gazdagsága közmondásos volt, de ez a tömérdek kincs mégse tudta boldoggá tenni, sőt annyira fölkeltette a perzsa királynak az irigységét, hogy majdnem vesztére lett. Nem egy mai ember mosolyog ezen a történeten. Talán olyanok is, akik egy ideig érdeklődéssel kísérték ezt a „mesét”. Jómagam, megvallom, újra meg újra álmélkodom és elmélkedem rajta. Hogy a részletek mind hitelesek-e valóban, azért a jó öreg Herodotost kell kérdőre vonnia Klijnóknak. De ha nem is fogadjuk el azt, hogy ez a máglyafa-história Kroissal akkor esett meg, miután 14 évig uralkodott és 14 napig ostromolták birodalma fővárosát, maga a tanulság, mely a gazdagságban fennen bizakodó despota sorsából szól, mindenképen megszívlelésre méltó és általános mélységes vonatkozásai miatt bátran a legszebb példázatok közé sorolható, amelyekben a görög szellem annyira bővelkedett, hogy nemcsak a mese, hanem még a bölcséleti fejtegetés, sőt a történelmi elbeszélés formáját is föl tudta itt-ott használni. Tehát szegezzük le a tanulságot: Solon, az athéni törvényhozó, megmondja neki, hogy nem tarlja boldognak, aminthogy halála előtt ezt nem is lehet senkiről se biztosan állítani; később az életsora úgy fordul, hogy még a legszegényebb embertípus aligha szeretett volna a bőrében lenni. Hosszasabb fejtegetésre nem is szorul ez az állításom, hiszen manapság szemünk láttára dőlnek meg nemcsak kormányformák, hanem egész országok is, úgyhogy épen azok bukhatnak legmélyebbre („Tollimur in altum, ut lapsu graviore ruamus” — mondja a latin költő, Claudianus.), akik legmagasabban, talán éppenséggel egy

ország élén állottak. Ha egy-egy ilyen főember csak hatalmában és gazdagságában bízott, akkor egy ilyen bukás a boldogtalannak teljes tönkremenésével azonos, aminek nem egyszer öngyilkosság vagy egyéb nagy baj a külső jele.

De hiszen — veted ellen — én nem úgy értelmezem a gazdagsághoz fűződő boldogságot, hogy én legyek a leggazdagabb. Igaz, hogy hallottam arról a most is élő maharadzsaról, aki hajcsár volt és úgy küzdötte föl magát az indiai trónusra, akárcsak egyiptomi József a rabszolgasorsból a királyi helytartóságig. Én — mondod talán — csak azt szeretném, hogy gazdag volnék, hogy így boldog lehessenek. Nem is tudom a boldogságot másképp elképzelni, mint nagy gazdagsággal. Fiam, a te boldogság-fogalmad téves, ha az a gazdagságtól nem tud elvonatkozni. Lehet, hogy ideig-óráig boldogítana az a vagyon vagy az a hatalom, amelynek birtokosa volnál. De biztosra merném venni azt, hogy úgy járnál, mint az az amerikai ujságkrózus, akiről azt olvastam, hogy akkora birtokot tudott vásárolni, hogy vendégei nem is egy-egy vendégszobában, hanem egy-egy villában szoktak megszállni ebben a mesés világban. Csakhogy itt is baj van ám. Az „asztalkám terülj meg!” és megymás pazar kényelemnek itt is ára van. Nem lehet akármiről beszélniök. Legkevéssbé a halál öfelségéről. Szóval ez a nagyúr fél, mégpedig nagyon fél. Pedig akár fél, akár nem, a nagy kaszás épúgy rá fog találni, talán épen egy lucullusi lakoma alkalmával, mint ahogy rátalált és rátalál a sokat emlegetett „haláltánc” művészetben édesmindnyájunkra. Talán legszemléletesebben a „Jedermann” (Akárki) salzburgi előadásán lártam ezt, ahol a túlvilági útra meghívót kapott Jedermann kincseihez fordul, hogy azok segítsék ki a bajból. Nos, a kincsesládából egy aranyvalaki vágja nagygúnyosan a szemébe, hogy ő bizony csak e világon szolgálja a gazdáját. És hozzá: nem is a sirig szolgálja minden esetben. Egy-kettőre elpártól tőle. Kissé csodálkozva fogod olvasni azt a megállapításomat, hogy a népbölcsesség, mely mondákban és mesékben nyilvánul meg, már a történeti tudat derengésekor észrevette, hogy a nagy gazdagság veszélyes. Ha a Nibelungenliedből csak néhány éneket is olvastál, bizonyára föltűnt az a föl-fogás, hogy Siegfried kincsenek mindenkori birtokosai életükkel fizetik meg ezt a birtoklást. De a kisember is úgy jár nem egyszer, mint Sik Sándor: „A boldog ember inge” c. mesejátékában a varga, akinek a családi bolgogságát egykettőre földúlja az aranyhoz tapadó átok. Gárdonyi Géának „Ember” c. elbeszélése általános emberi vonatkozásai miatt annyira tanulságos, hogy rövid néhány szóval elmondom a tartalmát. Egy, a mezei munkáról hazatérő napszámos házaspárt utolér a zivatar. A hegyoldal mellé húzódva észrevesznek egy barlangot. Hát behúzódnak. Az ember leteszi a szerszámot a földre. Hallja ám, hogy beleütődik egy fémtárgyba. Megpiszkálja a talajt, hát látja, hogy ott sok értékes holmi van elásva. Előkészíti a zsákokat és kezdi belegyömöszölni. Felesége eleinte biztatja, hiszen a szerencsét üstökön kell ragadni, de később le akarja beszélni az urát, mikor az egyre több kincset eröltet bele a zsákba. Az emberen azonban már erőt vett a kapzsiság. Hiába mondja az asszony, hogy visszajöhet a többi holmiért, mára elég ennyi. Az ember azonban már csak a mammon sugallatára hallgat. Addig erőlködik, míg

holtan össze nem roskad a teher alatt. Ha mértéket ismert volna, akkor bizonyára jól járt volna a szegény család. Ám ez éppen a veszélyes a meggazdagodási lázban: nem igen tud megállni ott, ahol nagyobb erkölcsi kár és nagyobb anyagi kockázat nélkül meg kellene állani! Így válik valóra rajta a szentírési szó, hogy minden bűnnek gyökere a kapzsiság: mert azok, akik meg akarnak gazdagodni, az ördög kelepcéjébe esnek. Fiatalok néha fejcsoválva hallgatják a krisztusi szót: „Senki se szolgálhat két úrnak; mert vagy az egyiket gyűlölni fogja és a másikat szeretni, vagy az egyiket túrni fogja és a másikat megvetni. Nem szolgálhattok Istennek és a mammonnak” (Mt. 6.24). „Divitiae si affluant, nolite cor apponere!” (Ha kincsetek van, ne tapadjon hozzá a lelketek!) Az a boldogság, melyet kínál, bizony csak látszat — boldogság, afféle szemfényvesztés, mint a „Faust” II. részében:

„Aranyszüretben ki hihet,
Hisz játékszerpénz, mely hamis.
Ti otrombák, nektek csaló
Szép látszat is vacskos való.
S nektek való? Akik bután
kapkodtok rögeszmék után”.

(Kozma Andor fordítása.)

És amint Goethe mélyértelmű drámai költeményében az aranyborjú láttára állati szenvedélyek szabadulnak föl a tömegben, bizony nem egyszer elbódúl egy-egy ember a pénztől és bajbavviszi egész rokonságát, sőt talán nagyobb közületeket is.

„Oh ifjúság, hát sose lesz,
Hogy te a mérsékletre hallgass?”

Száz szónak is egy a vége: „Nem a gazdagok boldogok, hanem a boldogok gazdagok” (Fr. Halm). Ez a paradoxon nagy igazságot foglal magában. Egész tartalmát egy ifjú nem is tudja talán fölérni ésszel. Pedig nemcsak a költő elmés megállapításával érvelhetek, hanem a Nobel-díjas Alexis Carrel szavaival is, aki „Az ismeretlen ember” c. könyvében mondja: „A gazdagság époly veszedelmes, mint a tudatlanság, vagy a szegénység”. Veszedelmes voltát egy-két olyan esztelenségből lehet megállapítani, amilyent a rómaiak története örökölt meg. Pl. Vegius Pollio halastava halait lemészárolt rabszolgák húásával táplálta. Gavius Apicius meg, mikor meghallotta, hogy vagyona már csak 1 millió sesterciust ér (kb. 800.000 pengőt), hát öngyilkos akart lenni, mert koldusnak vélte magát! Volt ennek a dekadens rómainak csak sejtelve is arról az igazságról, amelyet Vörösmarty „A merengőhöz” c. versében ezekbe a szavakba foglalt:

„Kinek virág kell, nem hord rózsaberket, — — —
Egész világ nem a mi birtokunk.
Amennyit a szív fölfoghat magába,
Sajátunknak csak annyit mondhatunk”.

Hol voltak a fönt említett, sárhoz tapadó gazdagok attól az emelkedett fölfogástól, amely arra készítette a megkeresztelkedett birtokosokat, hogy rabszolgáikat, akik Krisztusban testvéreik voltak im-

már, folszabadítsák (Melania pl. nyolcezernek, egy Hermes nevű praefectus 1250-nek, egy Chromatius nevű praefectus pedig Diocletianus korában 14000 rabszolgának adta vissza a szabadságát ingyen!). Viszont a vagyonhoz való ragaszkodás nem egyet Krisztus megtagadására csábított, mint Szt. Cyprianus: „De lapsis” c. könyvében megállapítja: „Az volt sokaknál a baj — írja —, hogy vakon ragaszkodtak a vagyonhoz. Nem tudtak menekülni az üldözés elől, mert javaik mint megannyi bilincsek fogva tartották őket. Ezek a földi javak lettek a láncok, melyek lankasztották erőiket, elnyomták hitüket, elkábították elméjüket, törbe ejtették lelküket. Ha a gazdagok Istent néznék, nem pusztulnának el gazdagságuk miatt! ha kincseiket a mennyország számára tennék el, nem lenne a vagyonuk állandó házi ellenségük. Szívük, lelkük, elméjük az égben élne, ahol kincsük volna; nem győzhetné le őket a világ, semmijük sem lenne a világban, ami legyőzhetné őket. Szabadon és megkötetlenül követnék az Urat, mint ahogy az apostolok és sokan mások tették, akik mindent elhagyván fölbonthatatlan köteléssel fűzték magukat Krisztushoz. De hogyan kövessék Krisztust azok, akiket vagyonuk a földhöz ragaszt? Hogyan emelkedjék az égbe, magas és fölséges dolgok világába az, akit földi vágyódások terhelnek? Azt hiszik, hogy vagyonukkal rendelkeznek, pedig inkább vagyonuk rendelkezik velük; a vagyonuk rabszolgái s mégis azt képzelik, hogy ők a pénzük urai”.

Ki nem látja ebben a megállapításban a tanító Egyháznak féltő tekintetét és évszázadokon előrenéző bölcsességét, mely akkor is, mikor időben lefolyó és látszólag egy korhoz kötött égető kérdésről szól, voltaképpen minden időre érvényes gyógyszer nyújt, valóságos panaceát, akár a mi megalkuvásra hajló korunk számára is. Kelle mondanom, hogy manapság is sok olyan keresztyény, az anyakönyvi bejegyzés szerint „Christianus” van, akit az első elvi és gyakorlati nehézségek már gyöngévé tesznek. Ha az elvszerű állásfoglalás hiányát be lehetne jegyezni a nevük mellé, bizony nem egy könyvet lehetne teleírni ma is „De lapsis”, „A bukottak” — „A hitehagyók” disztelen seregéről, akik inkább Mammont választják, mint Krisztust. Ha vágyaik szerint lehetne osztályozni a fiúkat, bizony nem egy közülük az evangéliumban említett gazdag embernek a követője volna, aki lelkesedve kérdezte az isteni Mestert, hogy mi a tökéletesség föltétele, de amikor meghallotta, hogy meg kellene válnia attól, ami annak legnagyobb akadálya, szomorúan távozott, mert sok gazdagsága volt (Luk. 16. 23.) Az Úr Jézus ítélete kemény: „Fiacskáim, vajmi nehéz a vagyonban bizóknak Isten Országába jutni (Márk. 10. 24.) Prohászka szerint „érezze át minden gazdag, hogy veszélyben forog a léhaság, semmittevés, fényűzés, szivtelenség, kegyetlenség, nagyzás veszedelmében; könnyen csalódhat, szabadnak véli magát, pedig rab, megszereti a pénzt s feleli, hogy ez csak bizományba van neki adva. Ki tudja, mily léha lesz később. Hányszor volt a gazdagság vészhozó! Komoly munka helyett csak oktalán kedvtelésnek élnek akárhányan”.

Egy ifjúnak tehát ne a gazdagság legyen a szive vágya, hanem a megélhetés, a zsoldáros szavai szerint: „Divitias et paupertatem ne dederis mihi Domine, sed santum victui meo tribue necessaria”. Szt. Pál szerint ha van élelmünk és ruházatunk, elégedjünk meg velük. Egy német író: L. Börne, aki egyébként világnézet tekintetében messze

áll tőlem, azt mondja, hogy a szegénység homokzátony, a gazdagság pedig szirt az élet tengerében. A boldogok — úgymond — a kettő között hajóznak el. Hát, úgy vagyok ezzel a hasonlattal, hogy kissé kellemetlen hadiemplék jut vele kapcsolatban az eszembe. Az Adrián egyszer egy folyó torkolatánál homokzátonyra futott a hajó, melyen mentem. Kellemetlen volt a vergődő hajó csikorgása, miközben visszakozott a zátonyról, de hasonlíthatatlanul kellemetlenebb lett volna a helyzetünk, ha sziklazátonyra futottunk volna. Inkább jussak el a szegénység homokzátonyára, ahonnan erőlködéssel bár, de mégis folytathatom életem és rendeltetésem, talán épenséggel megpróbáltatásom útját, mintsem olyan terhet kelljen állandóan cipelnem, amely unos-untalan megakadályoz haladtomban. Egy, szorgalma és tehetsége révén meggazdagodott amerikai polgár, aki Andrew Carnegie néven egy szegény skót családnak volt a sarja, írja: „Aki milliókat akar szerezni, az ne szülessék ezüstkanállal a szájában, az lássa szüleit a létért való küzdelemben a mindennapiért harcolni és úgy tegyen elhatározást, hogy a jövőben a szükségét távol akarja tartani tőlük — ez a hajtóerő, mely erősebb minden egyéni erőlködésnél. A felelősség, mely ilyen szegény ifjú vállaira nehezedik, kiváltja majd a legelrejtettebb képességeket, melyek a lélekben szunnyadnak és a legdurvább anyagból is iparmágnásokat fog teremteni. Minden siker titka az erős akarásban rejlik. Minden kudarc, minden akadály csak arra fog ösztönözni, hogy újból kezdjük és végül is célt érjünk.”

Van tehát megbecsülni való a szegénységben is, amely állandó tevékenységre serkent és megóv a téllenségtől, ami az ördög párnája. („Wer rastet, der rostet” — tartja a német közmondás), de megvalósággal guzsba köti tehetségünket. Bizonyára hallottad már, hogy Kufsteinban nem egy magyar rab elvesztette szeme világát, épen azért, mert a látóideg nem tudott eléggé működni. Zenészek úgy tudják, hogy egy jó zongora, ha nem játszanak rajta, legkésőbb egy év alatt teljesen hasznavehetelenné válik. Egy sorvadnak el nem egyszer jóra való készségeink a téllenség hatása alatt, nem is szólva szervezetünk eltespedéséről, mely ilyen körülmények között súlyos emésztési és egyéb életműködési zavarokkal küzd. Nagy gondolkodók azért újra meg újra eszünkbe juttatják a munka szükséges voltát, akár a szegénység kényszerít rá, akár saját elhatározásunk. Goethe a kincset kereső ifjút, aki azt tartotta: „Reichtum ist das höchste Gut”, közismert balladájában munkára utasítja e szavakkal: „Saure Wochen, frohe Feste!” sei dein künftige Zauberwort“. Egy másik híres költő, Theodor Storm fiait az „aranyborjú” bálványozásától óvja. Vajda János keserű szavai nemcsak az elkeseredés, hanem a Mammon-hódolat korában gerincesnek megmaradt ember önérzetének kifejezői is:

„Mint egykor Herculanium és Pompei
Végnapján látatemető alatt
Volt még egy hű, valódi római,
Ki mozdulatlan őrhelyén maradt;
Ha majd kiásnak a hamu-özönből
Álmélkodó késő évezredek,
Találnak ott — s majd rám ismernek erről —
Egy fölemelt főt s egy üres kezét“.

A fiatalság ilyen sorok olvastára nagyon könnyen előáll azzal a megjegyzéssel, hogy elvégre nem akar a szegénységi fogalom szellemében élni. Ez a megjegyzés bizonyos fokig, de csak bizonyos fokig, jogosult. Nem nyomort emlegetünk itt, hanem a szegénység szellemét, amelynek elsajátítása nagyon fontos. Nem is az evangéliumot idézem itt mindjárt, hanem Senecát, a császárkori Róma legnagyobb bölcselőjét, aki szerint „nem az a szegény, akinek kevese van, hanem az, aki sokat kíván”. Már pedig: „multa petentibus, desunt multa” — véli az arany középszer ókori lantosa, Horatius. Mikor a boldogság kérdéséről van szó, radikális, azaz a szó eredeti értelme szerint a gyökereig ható elemzéssel kell kutatnunk, mi sok embernél a boldogtalanság forrása és mi a kiegyensúlyozott ember boldogságának az alapja. A megelégedés, a bölcs mértéktartás, az a fölismerés, hogy „csak a szerénynek nem hoz vágyat kint”. Az idézett Seneca szerint nagyjából kétféle bölcs van. Az egyik agyagedényből eszik és semmiféle vágyat nem enged szívében lábrakapni az aranyedény után. A másik époly egyszerűen eszik aranyedényéből, mintha csak agyagedény volna. A finomult császári Rómában ezt a két bölcslet különböztetik meg. A görögöknél volt ennél szigorúbb fajta bölcselő is, az, aki nemcsak az aranyát dobta a vízbe, hanem, miután más mindenről lemondott, a fapoharát is, miután valakit látott, aki a tenyeréből is tudott inni. De ez a lemondás már közel jár a nagy „poverello di Dio” szelleméhez, aki „a szegénység úrnőjével” jegyezte el magát Assisiben, hogy teljesen és fönttartás nélkül tudja követni az isteni Mestert, aki a nyolc boldogság közé sorolta a szegénységet is. Hidd el, hogy sokkal több boldogság jár az ő nyomában, mint a lefoglaló, lekötő, sőt talán épenséggel lebéklyózó gazdagságában. Egy utazó írja, hogy a lübecki nagytemplomban a persely fölött a zsugoriság szobra áll, amint pazar kézzel szórja azt a pénzt, melyet az Űristentől elvont. Lehet, hogy az élet megajándékoz földi javakkal. Vigyázz, hogy közkincsnek tekintsd azt, amit kaptál, nehogy az utolsó ítéleten az Űr Jézusnak a gazdagokra mondott elítélő szavait légy kénytelen hallani. „Aki a szegényeknek ad, Istennek ad kölcsön”. Megfizet bőségesen, elhiheted. Ezért mondja Bosco Szt. János: „Tegyétek tőkétetek olyan bankba, mely nem jut csődbe soha: a jó Isten bankjába!”

Dicsőség és érvényesülés.

„La vaine gloire fleurit, mais elle ne porte pas de fruits”

A történelem tudni véli, hogy Ptolemaeus Sostratus egy ügyes építészre bízta az alexandriai fárosznak a megépítését. Ország-világ csudájára készült a gyönyörű világítótorony. A nagy uralkodó, aki önmagának is akart ezzel emléket állíttatni, csak később tudta meg, hogy az építész a sajátmaga dicsőségének megörökítése végett kőbe vésette a saját nevét, míg az uralkodóét csak a vakolat felületén örökítette meg. Az idő vasfoga természetesen előbb intézte el a vakolatot, Ptolemaeus nevével, de az építész neve se maradt fönn örökre. Egy földrengés rombadöntötte a fölséges alkotást a művész

nevével együtt. Hadrianus császár, miután Athénben befejezte költséges építkezéseit, az új város kapujára ezt íratta: „Hadrianus városa”. A régi város felé néző oldalára pedig: „Ez Theseus városa”. Azóta a Hadrianus önhitt felíratát viselő városrész épügy rombadőlt, mint a mondai Theseusé. „Fölfogat a nagy századok érkeze mindent”. A fáraók piramisok alá rejtett kincseskamráknak is beillő sirjai épügy áldozatul estek az enyészetnek, mint akárhány katakomba, amelyben csak egyszerű fossorok ákom-bákomjai hirdették a sír lakójának a nevét. De alaposan kikezdte az idő a hatalmas Colosseumot, a nagy amfiteátrumokat és óriási cirkuszokat is; sőt Klio följegyezte, hogy az egyik ilyen hatalmas épület építész a saját maga által épített cirkusz porondján halt vértanú halált. „Sic transit gloria mundi”. (Bizonyára ismered ennek a szállóigének az eredetét és alkalmazása körülményeit). A nagy műalkotások, pl. a rhoduszi kolosszus, a századok viharai folyamán épügy rombadőlhetnek, akár a kisemberek viskói. Ha nem is következnek be katasztrófák, amelyek egész városokat temetnek a láva vagy a tenger hullámai alá, ott az idő nagy koptató műve, amelynek a kölni dóm remekbe faragott kövei épügy ki vannak téve, mint a faházak a tűz lángjainak. Alapjában véve mindaz, amit a szó földi értelmében öröknök vélünk, Kölcsey (Vanitatum vanitas c. költeménye) szerint:

„Földünk egy kis hangyafészek,
Egy perchozta tünemény;
A villám és döngő vészek
Csak méhdongás s muló fény;
A történet röpülése
Csak egy sóhajtás lengése,
Pára minden pompa s ék
Egy ezred egy buborék . . .
S Phidias, amit farag,
Berovátkolt kődarab . . .
Vársz hírt s halhatatlanságot?
Illat az, mely tölt virágot,
És a rózsát, ha lehull,
Még egy perccel éli tul”.

Ezek a sorok kétségtelenül sötéllátó ember megállapításai, de kielezetségükben is megmutatják, hogy a muló hírnévnek a megszerzésétől nem teheljük függővé boldogságunkat. Ha maga az alkotás gyönyöre nem hajt munkára, akkor a dicsőségahajzás nem tünhetik föl egyébnek, mint a gyermek hajszája szivárvány elérésére, vagy akár a kisgyermek kapkodása a csillogó tárgyak felé. Az elismeretés vágya kétségbevonhatatlanul hajtóerő, sokszor nagy hajtóerő. Sok jó indítást köszönhetünk annak a tulajdonságunknak, hogy szeretjük a dicsőséget, a hírnevet, a becsületet. Ez mélyen ember-voltunkba van beleágyazva. És jó tudni, hogy nagy igazság rejlik Eötvösnek abbeli megállapításában, hogy „a jóhír olyan, mint a töke; ki egyszer megszerezte magának, később kamatjaiból él; sőt ha egy kis ügyességgel bir, háromszor annyit kap hitelre, mint tőkéje valaha volt, csak azért, mivel az egész világ gazdagnak hiszi”. De annak a gyűjteménynek (Radó A.: Vezércsillagok), amelyben ezt a

bölcs mondást találtam, előző lapján ugyancsak Eötvöstől olvasható a következő rezignáció is: „Jaj annak, aki abban bízik, hogy felejtetni nem fog! ha bizodalját nemzetben helyezé, melynek életét áldozta, vagy egyesben, kit szeretett; mindegy, ő csalódní fog, — nem sokáig emlékezik az ember. Írják márványra a nevét, vagy ültessenek virágokat a sírjára emlékül; évek lemossák nevét a kőről is . . . hosszabb vagy rövidebb felejtetés, ez sorsa mindenikünknek”. Sőt, még pesszimiztikusabb a következő, hosszabb lélekzetű megállapítása: „Dicsőség! komoly, rejtélyes szó; mily Isten vagy ördög adta neked a hatalmat, melyet lelkeink fölött gyakorolsz? miért dobog a szív örömtelen képed előtt? Halhatatlanságot igérsz? . . . oly fön-séges-e nyomot hagyni e szegény világ sarában, nyomot, hogy az utánunk jövő eltévessze szerencsáját, mint mi magunk? . . . vajjon, ha nevedet tudják s életednek első pillanatától az utolsóig ismerik tetteidet: boldogabb volnál-e azért? S más-e hát a dicsőség? Szerezhetnek-e más legfenségesebb tetteid, mint ezt? egy nevet a sír után, egy szóval többet az emberi nem szókönyvében s ez készletű dobogásra szívedet? — ezért fáradsz s áldozol? ezért mondasz le életed kellemeiről, szíved legszentebb érzelmeiről? Mintha az emberpor, melyet megvetél, aranyá válnék, ha halomra gyűjtetik; mintha hét város, mely mint Homer halála után, születésed fölött harcra kél, fölérne egy szívvel, melyet életedben tiednek nevezhettél”. Egy mai költő, Babits Mihály írja:

„A dicsőség tüze akkor boldog, ha áldott,
boldog, ha boldogít, ha nem keresve jó,
oly isten ez, ki úgy áld meg, ha nem imádod,
gyönyör, ha nem gyönyör, erő, ha nem erő.”

Bizony, nem érdemes merő dicsőségszomjból törni magad egy cél után, amely talán messze fölülmúlja erődeit és talán egészségedet kívánja áldozatul, ha csak megközelíted is. Ha igazán értékes az, amit alkotsz, előbb vagy utóbb úgyis észreveszik az illetékesek. Ha pedig nem az, akkor kár a fáradságért: szürke valaki leszel, akinek törtétese mosolyt fog fakasztani a komoly emberek ajkán. „Hírt és dicsőséget vadászni, hiúság. A való nagyságnak épen úgy következése a dicsőség, mint jámbor életnek a becsület: keresés nélkül jön mindegyik” — mondja Kölcsey. És ha nem jön meg? Aminthogy nem mindig jön meg. Bizonyára tudsz félreismert lángelmékről, akiket koruk, törpe kortársaik, félreismertek, talán éppenséggel örülteknek tartottak. Minden nemzet történelme, irodalomtörténete, még inkább művészettörténete nem egy ilyen félreismert nagyságról tud. Ilyenkor jó bízni abban, amit Petőfi így fejez ki: „Az idő igaz s eldönti, ami nem az”. Ha valaki önzetlenül, egy jól és nemesen fölfogott service — szolgálat híve, az nem törődik gáncsoskodással, de a tömjénezéssel sem annyira, hogy ettől tenné függővé a maga munkálkodását. Aki valamit megérezett Sz. Pálnak abból a mélyértelmű igazságából: „non facio animam meam pretiosiore, quam me” (nem becsülöm az életemet többre önmagamnál), az dolgozni fog legjobb tudása szerint, akár kíséri siker, akár nem. (Pl. Széchenyi István gr.). Aki az emberi elismeréstől teszi függővé, az minden bizonnyal csalódní fog. Nagy művészek vallomásai szívbemarkoló keserőséggel döbentik

élenk nem egyszer azt, hogy a tömjén, a koszorú, a taps mennyire múló adottságok. A nagy Strindberg, miután két szerencsétlen házassága után Párisban a tudománynak élt, de ebben is csalódott, így írt: „Életemnek ez tehát az egyenlete: jegy vagyok, intő példa, hogy miképp nem szabad élni. A világ szájára kerültem és noha profétának tartom magam, itt állok leleplezve, mint fecsegő . . . Áttekintettem életemet, melynek forgószelében úgy keringtem, mint némely elkárhozott Dante Poklában; és miután rádöbentem arra, hogy lételemnek az volt a célja, hogy megalázzon és beszennyezzen, elhatároztam, hogy megelőzőm hóhérait és kőpadra vonom saját-magamat“. A nagy forradalmár később még jobban megalázódott és sírjára ezt kívánta felírtnak: „O Crux, ave spes unica!“ Egyik ismerőse följegyezte róla azt, hogy elválásakor a törvény feleségének ítélte oda gyermekeit, őt pedig teljesen elliltotta a velük való érintkezéstől is; a boldogtalan apa óraszám leste a távolból, hátha legalább a hangjukat hallhatná; karácsonykor pedig a tó másik partján tűzijátékot rendezett, hogy rakétával a távolból örömet szerezzen az apróságoknak, akiknek apjuk volt és még sem lehetett az.

Eleonora Duse, a nagy tragika a következő szavakban önti ki keserőségét (Prohászka: A diadalmas világnézet 193. l.): „Szabad akarok lenni, szét akarom törni azokat a láncokat, amelyek a színpadhoz kötnek. Ez nem élet, rosszabb a pokolnál . . . A színpadok királynéjának neveztek el, a század legnagyobb művésznőjének tartanak. Micsoda gúnyolódás! Életem a szállodák rideg szobáiban s a színpadon folyik le. Legborzasztóbb pedig, hogy öregszem, az isteni szikra, érzem, mint alszik ki belőlem lassacskán. Kétségbeesetten tekintek magam elé; mindaz, amit tanultam, semmi; mindaz amit tudok, semmi!“ Lehelne-e a kiábrándultságnak beszédesebb kifejezését papírra vetni, mint ezeket a keserű kifakadásokat? A valóság, hidd el, még ennél is komolyabb megnyilatkozásokat ismer. Nem egy ilyen kiábrándult lélek meg sem állt a zárda kapujáig, hogy teljesen és visszavonhatatlanul jobbik énjének szolgáljon, ha már előbb a hálátlan és feledékeny közönségnek a tapsait hajhászta elsősorban vagy talán kizárólag is.

Fiam, a dicsőség, útja nemcsak rózsával, hanem tüskebokorral is van szegélyezve. „Festett egek“ borulnak föléje. Az irigység hidrái sziszegnek itt lépten-nyomon. De Te, nem is erre a nagyvilági dicsőségre gondolsz, amikor ezt a szót hallod. Sokkal inkább a sportpálya, az aréna az a palaestra, amelyen a ma ifjúsága a babért keresi. Nem tudok sokkal jobbat mondani erről a dicsőségről sem. Moloch tud lenni ez a dicsőségszomj is, ha józan mérséklet nem társul vele. Hány esetben sportszívre döbben az ifjú, pedig a föltűnés útján éppen csak néhány lépést tett. „Omne, quod est nimium, vertitur in vitium“. Okos, a fejlődő szervezet teherbírását figyelembevevő, tehát állandó orvosi felügyeletet jelentő sportolás bizonyára nagy előnnyel jár. De mihelyt szenvedély jellegét ölti, amely a kötelességnek épúgy fittyet hány, mint a bölcs mértéktartásnak, akkor ez nem a jellemképzés, hanem a jellemrontás iskolája már és megérdemli azt a szemrehányást, melyet már a görög sporttulzások láttára hangoztatott Euripides, aki bizonyára a közönség élénk tiltakozása ellenére állapította meg azt, hogy nem ismer hitványabb embert egy elkapott atlétánál.

A sport nem lehet modern formája a hajdani molochnak, akinek oltárán számtalan fiatal életet áldozott föl az emberi elvakultság. Kétségtelenül népszerűtlen dolog az áradat ellenében úszni, de nem minden ár jelent kulturáramlatot összes megnyilvánulásaiban. Ha már több benne az örvény, akkor a józan megfontolás azt parancsolja, hogy távol tartom magam, legalább azoktól a helyektől, ahol könnyen baj érhet. Sapere aude!

A sporttéren lefolyó gimnasztika nem azonos az akarat-gimnasztikával. Erre a megállapításomra talán nagyot nézel! Nos, évek óta figyelem a közönség részéről kirobbanó pártszenvedélyt is, de néha még nagyobb érdeklődéssel lapozgatom a — törvénytörési rovatot is. Szégyenletesen bukdácsol nem egy sokáig bálványozott nagyság a polgári kötelesség teljesítés mezején. Mintha csak annak a Goethétől többször hangoztatott igazságnak a bebizonyítására akarna szolgálni, hogy a tömjén a halandónak méreg, amelytől elbódul. Ezek a körülrajongott emberek akárhányszor csak szemre mutatósak, valójában azonban épúgy rejtegetni kellene kevésbé kidolgozott vonásaikat, mint a szobrok egy részét. Csak távolnézésre valók. Ha közelebről látjuk, ugyancsak kiábrándulunk belőlük. Azok, akik az akaratra tartozó részt komoly aszkézissal kidolgozták magukban, bizonyára mélységesen szégyenlik magukat azok miatt a sportkollégáik miatt, akik nemcsak önmagukat, hanem a komoly sportolókat, sőt magát a sportot is kompromittálták ország-világ előtt. Ezek azonban, úgy gondolom, ritkaságszámba mennek. Legalább is ritkán olvasni olyan komoly vallomásokat, mint a berlini olimpiász hőséét, aki a világsiker lépcsőfokául azt a szűztiszta életet és állandó akaratdedzést jelölte meg, amelyet a katolikus aszkézistól sajátított el. Vivant sequentes! Szt. Pál több ízben utal a sportra. Jegyezd föl szavaiból ezt a részt: „Nem tudjátok-e, hogy akik a versenypályán futnak, mindnyájan futnak ugyan, de egy nyeri el a jutalmat. Úgy fussatok, hogy elnyerjétek. Mindaz pedig, aki részt vesz a versenyben, mindentől tartózkodik; azok, hogy hervatag koszorút nyerjenek, mi pedig hervadhatatlant. Én bizony futok, nemcsak úgy bizonytalanra; vivok nemcsak úgy a levegőt verdesve, hanem szolgálatba vettem testemet és megsanyargatom . . .” (1. kor. 9. 24-26.) Az a hervatag koszorú bizony édes-keves ellenérték sok-sok edzésben eltöltött óráért, napért, hétért, hónapért, ha egyttal lelkiekben is nem halad az illető. Különben ráillik Szt. Ágoston klasszikus mondása: „Grandes passus, sed extra viam”. A dicsőség útja vezessen az örök és elhervadhatatlan koszorút kínáló örök, túlvilági boldogság felé!

Írnom kell természetesen az érvényesülésről, főképen a karrier-csinálásról is. Távol vagyok attól, hogy jogos ambíciódnak szárnyát szegjem. De viszont kötelességem óvni attól is, hogy vágyaidnak valahogy sólyomszárnya ne támadjon. „Egész világ nem a mi birtokunk”. Az átlagos ember higgye el Arany Jánosnak:

„Földi ember kevéssel beéri.
Vágyait ha kevesebbre méri.”

Különben is tudnod kell azt az Eötvöstől megfogalmazott és máskor is említett tételt, hogy boldogságunk nem helyzetünktől, állásunktól, hanem annak fölfogásától függ. A karrierhajsztát Prohászka liliputi-

vonásnak mondja, amire a német „Gernegross“ kifejezés nagyon találó. Emelkedett fölfogás, szolid munka, komoly igyekezet valószínűleg meghozza előljáróid részéről az elismerést. Viszont a stréber — hidd el! — előbb-utóbb megjárja: mégha ideig-óráig szemfényvesztő ügyességgel kapaszkodik is a ranglétrán, le fog szédülni, ha nem volt fölkészülve a magas állásra. Jelmondatnak jegyezd meg:

„Was du immer kannst zu werden,
Arbeit scheue nicht und Wachen!
Aber hüte deine Seele
Vor dem Karriere — machen!“

„Keine Karriere, sondern Charaktere!“ Jellemnevelő német könyveknek ezek a visszatérő soraik.

Boldogít-e a gyönyör?

„Geniessen macht gemein“.
(Goethe.)

Kettős természetünknek velejárója a lélek és test ellentéte és az ebből adódó állandó küzdelem. „A test a lélek ellen kíván, a lélek pedig a test ellen“ — olvassuk Szt. Pálnál. Más megfogalmazásban is adja ugyancsak ő ezt a tapasztalati lényt: „Más törvényt érzek tagjaiban, ellenkezőt elmém törvényével“. Ez a dualizmus teszi az ember életét igazán állandó jellegű katonáskodássá, szüntelen készülséggé, hiszen sajátmagunknak az alantas, a szolgaságra hivatott énjével szemben újra meg újra ki kell vívnunk felsőbbrendű énünk számára a vezérszerepet. Bizony, semmivel sem vagyunk különbek annál a gyümölcsfánál, amely arra van hivatva, hogy nemes gyümölcsöt teremjen, de ezt igazában csak akkor várhatjuk, ha állandó szeges gonddal irtogatjuk azokat a gyökérhajtásokat, amelyek — hogy, hogy nem — egyszerre csak kidugják a fejüket és érvényesülni akarnak. Szerencsésebb természetű egyéneknek kevesebb gondot okoz ez, de viszont nem egy eselben komoly botlások, bukácsolások, vergődések adódnak elő, ha idejében elmulasztjuk ezeknek a földhöz közelálló alsó szférákból föltörekvő fattyúhajtásoknak az irtogatását. Prohászka szerint: „... a fa olló és balta nélkül vadhajtásoktól mentes nem marad. Az ember sem lehet meg belső felszabadulás, lelki újjászületés nélkül. . . Lehetetlenség állandó küzdelem, állandó munka nélkül szép, nemes életet élni s ez a lehetetlenség bennünket teljes életünkben éberségre, erőink megfeszítésére kényszerít. Munkában szabadság, szolgaságban kinlódás. Míg az ösztönök igája alatt nyögünk, addig sok a fájdalomunk. Az ember azon szenved, hogy engedékeny a rossz impulzusokkal szemben. Ha erejét az ösztönösség ellen érvényesíteni akarja, munkát, küzdelmet kell vállalnia. . . Hősiesség kell a természet ostromló erőivel szemben, mert a lelki kultúra tartományában csak hősiesség vezet célhoz. Ez a hősiesség az alsóbbrendű ösztönvilággal folytatott küzdelemben nem pótolható sportgyakorlatokkal, sem a katonai fegyelem szigorával, sem háborus hőstettekkel. . . A sportnak semmi köze sincs az önlegyőzés erkölcsi motívumaihoz: önszeretet, rekordvágy,

hiúság a hajtó eszközei . . . Az önmegtagadásnak, önlegyőzésnek igazi szellemi harca belső lelki indítókból ered, mely e harcnak igazi sajátja . . . Jókká, nemesekké tesz bennünket, mert saját énünknek üzen háborút és önuralmat, önmagtagadást követel. Ha ennek a harci kötelességnek hűségesen eleget teszünk, tapasztaljuk, hogy nem rak vállainkra rabszolgáigát, hanem lelkünk tisztaságát és szabadságát szolgálja. Látni fogjuk azt is, hogy földi törekvéseink útjába sem tesz akadályokat, hanem azzal a belső fegyvellemmel, melyben részesít, létünk egész vonalán nagy és erkölcsi segítséget nyújt a lelkiismeretes, a hézagatlan kötelességteljesítésre . . . A lelkiségért meg kell küzdenünk a test győzelmes ösztönösségével előbb, a lélekre ráfestődő testiséggel azután, míg a szellemünk hatalomra jut és nemességét, tisztaságát a legyőzött testre visszaszínezi*.

Ime, egy látszólag hosszúra nyúló, szép idézetben a teljes keresztény álláspont érzéki, szenzuális természetünkkel szemben követendő magatartásunkra vonatkozólag. A keresztény ember szemében a test nem rossz, mint a manicheus szekta hirdette, de nem is minden élvezetünk forrása, mint ahogy a modern téves irányok legvaskosabb megfogalmazása, az anyagelvűség (materializmus) hirdeti. Testből és lélekből állunk. Testünk a műszer, lelkünk a mester. Összhang bennünk csak akkor van, ha a mester ura a műszernek és ha a test engedelmeskedik az idegzet teljesítőképességének a határai közt. Nehogy tülzásnak vedd azt, amit mondok. Szalézi Szt. Ferenc találó megállapítása szerint azon a ponton, ahol a lélek az idegrendszerrel érintkezik, nem korlátlan, hanem csak alkotmányos uralma van. „Ad impossibilia nemo tenetur”, — mondja a keresztény erkölcsstan. Szóval: a testiséget meg kell nevelni. „Az állatiasság bennünk van, iga kell neki és ostor” — mondja Prohászka. Munkabírástunkat természetesen helyes táplálkozással kell biztosítanunk. De az önmegtagadás ostorával kell féken tartani testiségünket, ha ez a lelkiségünk fölé akar emelkedni.

Ez a helyes álláspont szabja meg táplálkozásunk mikéntjét. Nem lehetsz eszem-izsom ember. A Szentírás szerint épügy munkára vagyunk teremtve, mint a madár röpülésre. A merőben eszem-izsom koron régen túlvagy. Az ezzel összefüggő fejlődési, talán inkább elfejlődésnek nevezendő válogatós fokon is régesrég túl kell lenned. Tudod bizonyára, hogy az, ami az inynek tetszik, ízlik, nem egyedüli biztosítéka az étel megfelelő voltának. Megengedem, hogy nem kell olyasmit elfogyasztanod, amitől undorodol, de nem helyeselném azt, ha csak olyasmit ennél, ami éppen inyedre van. Hány olyan vitamintartalmú ételünk van, amire a fiúk egy részének kevésbé fűlik a foga, pedig a szervezet kiépítésében és életbentartásában nagyon fontos tényező! Az inyenckedést a jellemnevelés szempontjából is el kell ítélnem. Meg kell szoknod azt, hogy bizonyos fokig önmegtagadást gyakorolj a fehérasztalnál, nehogy a táplálkozási ösztön neveltelensége miatt majd a nemi ösztön terén igen erős és állandó támadásban legyen részed. Aki kislány korában Dobzse Lászlóként minden föltörekvő vágyat helyeselt, az persze olyan zsarnoknak adott helyet, aki ugyancsak érezletleni fogja vele a hús és a vér zsarnokságát. Jegyezd meg erre vonatkozólag Fr. W. Webernek (A „Dreizehnlinden“ c. eposz szerzőjének) a sorait:

„Wer nicht gelernt in jungen Tagen,
Seinen Wünschen „nein“ zu sagen,
Und seinen Willen stets bejaht,
Der ist sich selbst der schlimmste Feind,
Der fällt sich an mit Wort und Tat.
Und bringt sich um, bevor er' s meint“.

Az akaratnevelést már persze kicsi korodban meg kellett kezdened, pl. a pénteki önmegtartóztatás következetes gyakorlása alakjában. Ha kisebb korodban nemcsak akkor mutattad meg akaratodat, amikor akaratoskodtál, akkor ifjúkorodban már a fegyverforgatás első gyakorlatain túl vagy és „Isten várá“-nak védelmében már nem egy dicséretes, végvári vitézre valló fegyvertényre tekinthetsz vissza. Az erények fellegvárának, a szeméremnek megvédelmezése ebben az esetben nem fog nagyon nehéz föladatnak bizonyulni, mert bizonyára észrevetted idejében, hogy a szeméremtelenség démonja mennyi csalálintasággal igyekszik megkörmölyekezni az Isten várát, lelkedet, hogy Krisztus hűségétől eltántoritson és a pogányhoz való átpártolásra csábítson. Ne feledd el a régi francia mondást: „Ville qui parle mente est à demi rendue“. Csakugyan igaz, hogy az a vár, amelyik az ellenfél küldöttjét fogadja, félig-meddig már el is esett. A szóbaállástól az alkudozáson és megalkuváson át az árulásig nem egyszer sokkal rövidebb az út, mint gondolnád. A sok várrom közül, melyet útazásaim és hadi szolgálatom folyamán láttam, a leglesújtóbb a renaissance-stilusú Heidelberg várának a képe volt. Ebben t. i. az ellenség lövegeinél is nagyobb pusztítást a puskaporos torony fölrobbanása végzett. Pudor me impedit, quominus effusius loquar. (V. ö. Levelek az önnevelésről I. 25, 32. 1.; II. 48. 1; A nagydiák szabadságharca 15. 1; Levelek a világnézetéről 43 1.). A nemi ösztön rakoncátlankodási kísérleteiről ezt kell tartanod: „Was uns nicht niederwirft, das macht uns kräftiger“. Hidd el, hogy megerősödve kerülsz ki abból a támadásból, amelyet Isten segítségével erőid teljes megfeszítésével visszaversz. Quantum potes, tantum aude! Egy fiúnak, akinek helyén van az esze, a szíve és természetesen ép a szeméremérzéke, nem kell talán akkor, hogy visszatartsuk a bűnfertőtől, egyebet mondani, mint azt, hogy a boldog családi élethez az út a liliomos kerten és nem a kloakán át vezet. Se bűnös kíváncsiság, se a véred ösztökélése, se pedig másoknak esetleges rossz példája ne tudja veled elhitetni azt, hogy érintetlenséged elherdálása árán lennél nagyfiúvá. Éppen ellenkezőleg. Ez volna első sikeres lázadása a benned rejlő állatiasságnak, az első vérizlése egy eddig féken tartott vadnak, amely könnyű szerrel vérszemet kapna egy-egy kísértés idején. „Ha cirkuszban vagy, kit tartasz erősnek, azt-e, akit letepert a vadállat, vagy pedig azt, aki leteperi a vadállatot?“ — kérdezhetjük Szt. Ágostonnal. A római imperium mai birtokosa joggal és büszkén mondhatja: „Ci sentiamo forti, perchè ci sentiamo puri“. Valóban erősnek érezheti magát az olasz ifjúsága tisztasága érzetében. Az ilyen nemzet bizonyára átérezte azt a gondolatot, melyet fia, Segantini vászonra velített az „Életforrásnál“ címmel. A kép egy jegyespárt ábrázol, amely egy hegyoldalon egy forrás felé halad, ahol egy angyal áll őrt. A háttérben égbenyúló havasok látszanak kristálytisza levegőben, ama örök magaslatok jelképezésére,

amelyeknek oltalma alá van helyezve az emberiség életforrása. Nos, emelkedett álláspontból kell és szabad csak nézni ezt az életbevágó kérdést. És ha valaki útszéli, szemtelen hangon tárgyal róla, az olasz Contardó Ferrini komolyságától áthatva foglalj állást. „Ő szent pilulás. — írja — mely Krisztus szolgájának arcát pirosra fested! Te valódi bíbora vagy az ő királyságának, jele a világ és a természet fölött aratott győzelmének, annak bizonyága, hogy Krisztus lakozik kiválasztottjaiban. Áldom azokat a pillanatokot, amikor egy illetlen szóért elpirultam s egy piszkos gondolatától megremegtem.“ Ha egy ifjúnak a szemérem a jegyespárja (egy híres német költő gondolata), az a szemérmelenség szirénahangjaival szemben úgy betömi a fülét, mint, ahogy az előrelátó Odysseus matrózaiét betömette, önmagát pedig jó erős köteléssel a hajó árbócahoz kötöztette, nehogy bolondot találjon tenni. Ilyen erős árbócként kimagasló elvei legyenek minden keresztény ifjúnak, hogy a kívülről-belülről feléje hangzó csábítás mindig a leghatározottabb „nem!”-et kapja válaszul. „Ubi caro imperat et spiritus servit, perversa domus est“-mondja Szt. Ambrus.

Lehet, hogy ezt mondod erre; „Il y a des choses dont on ne parle pas“. Minek erről a kérdésről szólni, hiszen éppen a szemérem forog abban a veszélyben, hogy ezt a mimóزامódra érzékeny valamit károsodás éri. Bizonyos fokig jogosult ez az aggodalmad, de csak bizonyos fokig. Ha az élet annyira tiszta volna, mint aminőnek egy izig-vérig keresztény társadalomban hinni szeretnők, akkor szépen el lehetne foglalni azt a kényelmes álláspontot, hogy nem teszi szová ezt a kényes kérdést. Én azonban kénytelen vagyok Goethével tartani, aki azt mondja, hogy az igazságokat únos-untalan hangoztatnunk kell, mert a tévedéseket úgyis meg-megismétli az élet. Addig, míg egy szabados fölfogás, egy úton-útfélen kiáltó „sex appeal“ a rossz példa, a rossz színház és a nyomtatott betű útján a benned rejlő állatóság fölkorbácsolására törekszik, bűn volna minden struccpolitika, amely hallatlanra venné a tisztaságra vágyó ifjúságnak a néma kérését, hogy a sikamlóssá vált talajon utat mutasson neki az, aki erre a természet rendje szerint hivatott: a szülői ház vagy az iskola. És ezt annál inkább meg kell tenniük az illetékeseknek, minél inkább nyilvánvalóvá vált az, hogy az Egyház a maga közel kétezeréves következetes és nem egyszer a megtévedt tudománytól is kifigurázott álláspontjával mindig a helyes úton járt, mikor a VI. parancs elleni bűnök ellen már a gondolati fronton is kérlelhetetlenül harcolt. A hormonkutatók útján ma már az orvostudomány is igazoltnak látja a krisztusi erkölcsstant. De egy materialista kor szennyvize még itt-ott vándor mocsárként el-elönt egyes területeket és áltudományos nézetek lidércként erre a területre csalogatják nem egyszer a jobb sorsra hivatott ifjúságot, amelynek szűztisztaságra való nevelését pedig az Egyházon kívül a pedagógia is elsőrendű feladatnak jelölte meg (Fináczy Ernő és mások). Sok érv helyett itt csak Norvégia fővárosa egyetemének állásfoglalására hivatkozom, amely a század elején egy, a megtartóztatásra vonatkozó kérdésre orvosi kara útján azt felelte, hogy olyan betegségről nem tud, amely a szűztisztaságnak a rovására volna írható, de igenis tud sok olyanról, mely a nemiséggel való visszaélésnek a folyománya. Fr. W. Foerster „A nemi élet etikája és pedagógiája“ címmel (Ford. Schütz

Antal) egy egész könyvet írt. Fr. Paulsen (System der Ethik c. művében) terjedelmes apologiát írt már évtizedekkel ezelőtt a szüzlisztaság mellett. Igazán szellemi és lelki plebejusnak kell lennie annak, aki még ma is tudományos mezbe tudja bujtatni a pansexualitás száználmasan faun- és satyrképű kufárait. Paulsen sorait Szuszai Antal („A tiszta életről” c. művében) is idézi. A következő sorokat Savicki Ferenc: „Az élet értelme” c. művéből (a budapesti növényképzés fordításában) közlöm: „A természet tiltakozik a hedonizmus ellen . . . Ha valaki a fajfenntartó szerveket élvezeti eszköznek használja, akkor a természet ezeket a visszaéléseket zavarokkal és rosszulléttel bünteti s ha intései nem használnak, a szerveket, végül magát az egyént is elpusztítja, ha nyakasan kitart tévedése mellett.” (134. l.) Megszívlelésre méltó A. Droste Hülshoff sora is: „Wer seiner Knospe Kraft verbraucht, wie könnst er Früchte bringen?” Vagy ha magyar elmének megfogalmazásában szeretnéd olvasni, halld Prohászkat: „Vigyázzatok, ifjak, az élet nedveire és le ne csapoljátok azokat! Mert ha ezt a merényletet elkövetitek, kiasztok és olyanok lesznek, mint az avar a júliusi forrásban, melyből szemét lesz, mert nincs életnedve, pedig virágnak kellene lennie.” Másutt ezt írja: „A tisztátalanság tűz, mely az életet virágában emésztli el; nemcsak a velőt, hanem ezzel együtt az életkedvet is, az energiát, a teremtő géniust”. Ismét más helyen: „A hedonista elvesztett egyéniség. Mert a legközvetlenebbül csak az életben találni meg az élettartalmat és értelmét, annyit jelent, mint elveszteni az élet igazi nagy értékeit”. A világhírű idegspeciálista, Forel tanár talán még annak is imponál, aki a teológus és filozofus állásfoglalást vállvonogatva hallgatja. „Az a tan — mondja a zürichi professzor, — hogy a szüztisztaság káros az egészségre, a bűntanyák találmánya”.

De — veted ellen talán — itt a bűn olyan foka ellen hadakozom, amelyet még a legszabadosabb fölfogású diák se akar elérni. Hát ez az ifjúság nagy tévedése éppen. Azt hiszi, hogy az első gátszakadásnál, vagy akár az első kapavágás után, melyet a természettől rendelt szeméremgáton ejt valaki, meg lehet állni. Amíg egy gát nincs kikezdve, addig az ár csapkodását mindenestre könnyebben kibírja, mint mikor már toldás-foldás van rajta. Aki egyszer sérelmet ejtett integritásán, azt a vérhullámmal újra meg újra gyöngének fogja találni. A „Faust” szerzője írja bűnbeesése után, hogy úgy viselkedett, mint a patkány, amely mérges folyadékból ivott és mégis újra meg újra ezzel oltotta szomjúságát — vesztére! „Undok a pocsolyában, a bűnfertőben hentergő ifjú, aki leszakítja a liliomokat, melyeket lelkes, gyöngéd kezek s harmatos szemek őriztek”. (Prohászka).

Ezekkel a negatív vonásokkal szemben álljon itt néhány pozitív is. „Boldogok a tisztaszívűek, mert ők meglátják az Istent” — tanultad a nyolc boldogság sorában. Hidd el, sok igazság van abban a költői, föllengzősnek hangzó állításban, hogy az egész csillagos eget egy csepp víz is vissza tudja tükröztetni, ha az tiszta. A tisztátalansággal szemben, amely a földhöz tapasztja az ifjút, a tisztaság állandó eszményi, emelkedett gondolkodásra képesíti és így megőrzi azt a szenóriumot, mely a kis öröme fölfogására és átérésére képesíti.

Már pedig ezeknek igen fontos szerepük van a Vörösmartytól szív-örömmel mondott boldogság-érzésünkben. P. Claudel, a legnagyobb élő francia drámaíró ezt írta Jacques Rivière-nek, mikor térítgette: „A szüzlisztaság olyan erőssé, határozottá, vidámmá, éléssé és keménnyé teszi Önt, akár a harsona hangja és sugárzóvá, akár a reggeli napfény”. Ezt, a nagy embertől annyira szépen megfogalmazott igazságot beigazolta egy levél, melyet egy volt lelkigyermekemtől kaptam, mikor esküvője alkalmából gratuláltam neki: „Szeretett Atyám! — írja — Most tapasztaltam, mennyire ismert engem, hogy lényegben mennyire tisztában volt velem. Igaz, sokat beszélgettünk, sok problémát, kérdést tárgyaltunk meg. A válaszutakon mindig segítőkés volt és számítottam is kedves Lelkiatyámra. Tanácsai szerint jártam el és nem bántam meg . . . Azok az elvek és egyik-másik társamtól néha elcsépeltnék mondott tanácsok szerint cselekedtem, amelyeket beszédéből, írásaiból merítettem . . . Milyen jó, hogy én is megőriztem ártatlanságomat! Most érzem, milyen áldás a megtartóztatott ifjúság. Így a házasság szentségében nincs profanizálás, csak ajándékozás az ideálisan megőrzött kincsből. S ebben nem kis része van jó Atyámnak”. Kell-e beszédesebb érv a liliosos lelkület mellett azok megszegésére, akik — mint föntebb idéztem — a liliosos kert helyett a bűn útján vélik megközelíthetőnek a boldog házasság szentélyét?! Pessime!

Ha a boldogság csúcsára akarsz följutni, azokat a lapályokat, ahol sikamlós és bűngözös a talaj, el kell kerülnöd. „Böse Gesellschafthen verderben gute Sitten”. Itt nincs helye még az érdeklődés, vagy felvilágosítás mezébe bujt kíváncsiskodásnak sem. Az ördögnek csak egy hajsza kell és annál fogva magához tud rántani, sőt láncolni bennünket. Az első lépés ezen a téren döntő fontossággal lehet. Az lehet a megindulás a lejtőn lefelé, amelyből futás, zuhanás, vagy talán teljes összetörés következhetik. Racine írja:

„Quelques crimes toujours précèdent les grands crimes.
 Quiconque a pu franchir les bornes légitimes
 Peut violer enfin les droits les plus sacrés;
 Ainsi que la vertu, le crime a ses degrés,
 Et jamais on n'a vu la timide innocence
 Passer subitement à l'extrême licence”.

Hát ez a félénk ártatlanság, ez a szemérmes tartózkodás, ez a legyelmezett állásfoglalás a titokzatos fátyol mögé rejtett nemi kérdéssel szemben, ez legyen jellemző vonásod még akkor is, mikor legénytoll pelyhedzik barna-piros arcodon. Ha szót fogadsz, nem fogsz mosolyogni azon az elhatározáson, melyet befejezésül közlök, hanem ellenkezőleg, a magadévá fogod tenni főbb vonásaiban. Bosco Szt. János tollából való: „Minden erőmmel küzdeni fogok még az árnyéka ellen is minden olyan mozdulatnak, szónak, gondolatnak, mely a szűztisztaság erényét veszélyeztetné és nem mulasztok el semmi olyan gyakorlatot, még a látszólag legjelentéktelenebbeket sem, melyek ebben az erényben megerősödésemet szolgálhatják”. C'est ça!

Boldogságod: a szívöröm.

„Csak az boldog, aki hivatásszerű munkáját örömmel és mintegy lelki szükségletből végzi”.

(H. Godefroid).

Ha kicsit gondolkodol, észreveszed bizonyára azt, hogy lényegében azt állítottam, hogy nem boldogít az, amit általában a boldogság forrásának tartanak a rövidlátó, e világi gondolkozás hívei. Szt. János írja: „Minden, ami a világon van, a test kívánsága, a szemnek kívánsága és az élet kevélysége”. Ezt a három kívánságot Vörösmarty is említi „A merengőhöz” c. gyönyörű költeményében. Természetesen tagadásba veszi, mintha ezek közül bármelyik is boldogság forrásának beválna. Forrás! Ha jártál hegyes vidéken, bizonyára meg-megálltál egy, a földből föltörő víznél és hacsak fölírás nem figyelmeztetett arra, hogy nem iható a vize, valószínűleg elővetted poharadat vagy csak úgy ősember módjára ittál a természetes, különböző savakat tartalmazó üdítő forrásból. Lehet, hogy elkényeztetett vagy éppenséggel finnyás izlésű társad az orrát lintorította azzal a megjegyzéssel, hogy ivott ő már különbet is; lehet, hogy nyelvcséttintve különböző szeszes praeparalumokat emlegetett; de mik ezek a műitalok a természet konyhájában készült és a különböző rétegeken át megszárt és azok savát-borsát tartalmazó forrásvízhez képest! Sőt, ami a legszomorúbb, előfordulhat az is, hogy éppenséggel olyan italt emleget, amely a szervezetre káros (az ifjúság körében nem egy ilyen van, aki időelőtt élvezi talán habzsolja is azt, amit férfikorában is csak módjával volna szabad élveznie; bizonyára találkozottál ilyen blazirt alakokkal is!). Emlékszem egy különös tapasztalatomra a háborúból. Ott jártam a magyar történelemben szerepet játszó Trau városában és jó forró napsütésben Spalato felé gyalogoltam. Jobb felől az Adria tükre csillogott szinte kibírhatatlanul, balfelől a regényes Clissa sziklafélszke koronázta a hátteret. Egy ciszterna közelében egy bennszülöttön akadt meg a szemem; ott állt egy ideig tanakodva az üres vízgyűjtő mellett, majd — talán el se hiszed — lehasalt egy vályú mellé, hogy így oltsa szomjúságát. Később megtudtam, hogy főleg, a hegyoldalon kitűnő forrásvizet találhatott volna, de ő lusta volt ahhoz, hogy fölhágjon, hát inkább a romlott vízből ivott — bacillusokat. Igaz, hogy ez is ital volt, de nem üdítő, egészséges, hanem áporodott, egészségtelen, gyilkos sárlé, amelynek bomlasztó, sorvasztó hatását csak állati emésztőszervek tudják jól-rosszul közömbösíteni. Az, aki elrontotta természetes guszlusát és megszokta, hogy valami „nie da gewesen”, valami rendkívüli izgassa a nyeldeklőjét, az bizony rosszul teszi és úgy jár, mint akárhány jómódú ember, aki mindenféle fűszerrel túltöltött készített étellel lokozza az étvágyát, nem törődve azzal, hogy ezt az epéje, veséje vagy egyéb fontos szerve később alaposan megsínyli.

Mit akarok ezzel mondani? Se többet, se kevesebbet, mint azt, hogy meg kell szoknod azt, hogyha jól érzed magad, ne beszélj szenvedőn boldogtalanságról vagy világlájdalomról. Ne légy olyan naiv, mint Maeterlinck, „Kék madár” c. darabjának gyermekhősei,

akik a kék madár keresésére indulnak hetedhétországba, míg végre sikerül ráakadniok — saját otthonukban. A Szentírás szerint „a mennyek országa bennetek van”. Az, amit boldogságnak mondunk, bizony bennünk van. Ha pedig nincs bennünk, akkor semmiféle hajsza meg nem hozza számunkra. Csakugyan, hasonlítani fogunk a szívárványt kergető gyermekhez, aki lélekszakadva kergeti az égi lüteményt, míg csak egy remete, egy a vallásos indítékből élő bölcs fel nem világosítja:

„Vágyaid elérhetetlen
Tartományba vonzanak;
Az, mi után futsz epedve,
Csalfa lünde fényalak,
Egy sugár a nap szeméből . . .
Büszke diadalmosoly;
Mely a sírfutató felhőn
Megtörik — de nincs sehol!”

A pára sugártörő képességéről bizonyára tanultál már. Nem is ezt a momentumot akarom aláhúzni, hanem azt, hogy a sírfutató felhő említésére eszembe jut ugyancsak Arany Jánosnak egy közkeletűvé vált mondása a boldogságról. Az „Enyhülés”-ben ezt mondja: „Fájdalom a boldogságnak egyik alkatrésze”. Amint az egészséget nem szokta megbecsülni tudni az, aki mindig egészséges volt, hanem az, aki már kénytelen-kelletlen elvult nélküle, úgy a boldogságról is annak van igazán tapasztalata, aki már valamikor érezte, hogy az ember boldogtalan is lehet. Összüleink a paradicsomi állapotot valószínűleg csak akkor becsülték meg, mikor már túlvoltak rajta. Egy-egy erős szorongás után, mikor megkönnyebbülten sóhajt föl az illető; egy-egy bajból való kilábolás után, mikor az aggodalom lidércnyomásától sikerült megszabadulnia: olyankor közelebb érzi magát a boldogsághoz, mint máskor, amikor talán természetesnek vett egy állapotot vagy helyzetet, anélkül, hogy megbecsülte volna. Úgy hiszem, mindenkiben megvan az érzék és képesség arra, hogy boldognak érezze magát. Csak nem szabad elrontani. Még csak megzavarni sem. A szívöröm nem olyan szívben üt tanyát, amely tele-szívtá magát szívacs módjára mindenféle pocsolaléval, hanem viszonylag tiszta lelkiismerettel szokott karöltve járni. Az előbb utaltam az egyébként keserű Vajda Jánostól megfogalmazott gondolatra, hogy egy vízcsőppben is vissza tud tükröződni az egész csillagos ég, ha ez a vízcsőpp tiszta. Az előző fejezetekben szó volt azokról a földies dolgokról, amelyek ennek a vízcsőppnek természetes tisztaságára hátrányosak. Ezeknek a számát természetesen fokozni lehetne részint a szervezetre tartozó, tehát elsősorban az idegzetre haló, részint pedig a lélekre árnyat vetítő, tehát lényegében a lelkiismeretet beszennyező okok fölsorolásával. Egy ifjúnak, aki itt-ott forgatja a Szentírást, vagy legalább is megtanulta a hittant (az apró betűs részletekkel együtt!), elég utalni azokra a szentírási helyekre, ahol az Isten országáról van szó, amelyről az apostol azt mondja, hogy se nem étel, se nem ital, hanem igazság, öröm és béke a Szentlélekben. (Róm. 14. 17.). Az, ami igazi, tartós és természetesen felsőbbrendű lelki örömet szerez, az mind lépcsőfoknak tekinthető boldog-

ságodhoz. Viszont mindaz, ami lehúz a földhöz és elvon magasabb rendeltetésedtől, az lényegében egy-egy építő követ jelent a boldogtalanság felé vezető úthoz. Halld Szt. Pált, aki a rómaiakhoz intézett levele 8. fejezetében ezt írja: „A test emberei a testi dolgokra törek-szenek, a lelkek emberei a lelkiekre törek-szenek, Mert a test törek-vése a halál, a lélek törekvése pedig élet és béke . . . Nem vagyunk a test lekötöztetettjei, hogy a test szerint éljünk. Ha ugyanis a test szerint éltek, meghaltok, de ha megöliték a lélekkel a test cseleke-deteit, élni fogtok.” A népek apostolának e szavai kétségkívül nem vonatkoznak a boldogság, hanem a magasabbrendű hivatás kérdé-sére, de — mutatis mutandis — a testi, futólagos és a lelki, állandó jellegű öröme is vonatkozathatók. „Kéjt vesz, aki sok kéjt szóra-kozva kerget”. Már a jó öreg Sokrates is tudott nem egy megszív-lelendő, igazán szinte modern szövegezésű igazságot a futólagos érzéki és a tartós, az igazságos lelkületből fakadó öröm különböző voltáról. Az igazi szívöröm az utóbbiak fajtájából való és rendesen hosszabb önlegyőzésnek, sok visszautasított kérészeletű érzéki élvezetnek a rsuméje. a következménye és foglalata.

Mi tehát a te öröm- és boldogságforrásod? Egy jókora adag testi adottság, épség, egészség, rendes idegállapot. De mindezeknél fontosabb — ezt talán első mondasra el se hiszed — a lelkiismeret nyugodtsága, a bűntől, bűntudattól való mentessége. „Non est pax impiis” — már igen régi fogalmazása ennek az állításomnak. Erre vonatkozólag csak egy jellemző esetet említek — Leninén kívül, aki halála előtt nyilván a lelkiismeretét terhelő egymillió halálba kerget-tett ellenforradalmár kísértetjárása éreztére, szobája butoraihoz kúszott négykézláb bocsánatot kérni; Anatole Franceról van szó, aki cinikus könyvein óriási vagyont tudott szerezni. Halála előtt Bruison nevű titkárjához így szólt a szkepticizmus nagymestere: „Nem hinném, hogy a világon akad szerencsélenebb ember, mint én. Sokan irigyel-ték szerencsémét, pedig én sohasem tudtam, hogy mi a boldogság. Egyetlen napig, sőt egyetlenegy óráig sem”. Faust ajkára adja Goethe e szavakat: „Boldog az, aki még remélheti, hogy a tévelyek e ten-geréből kilábolhat. Eppen amit nem tud az ember, az kellene neki és amit tud, annak nem veheti hasznát”.

Egy másik, talán teljesen hihetetlenül hangzó esetet jelentettek néhány évvel ezelőtt a lapok. Franciaországban történt, hogy egy öregúr, aki évtizedeken át leste Fortuna mosolyát sorsjegyei útján, öregkorára tekintélyes összeget nyert. Az öreg, akit fiatalabb éveiben egy jóval kisebb összeg ideig-óráig viszonylag „boldoggá” tett volna, a sors különös szatírját látta a nyereségben és — eltűzelte az utolsó bankjegyig! Megfelelő emelkedett lelkiség birtokában bizonyára valami jót tett volna a hatalmas összeggel, de kiégett lélekkel bizony elégette. Hidd el, szívörömhöz nem juttatnak azok a boldogságpót-lékok, amint kiázott talajra nem lehet építeni, hacsak úgy nem, mint a lagunákon, óriási alapozási munkálatok árán. Ebben az eselben persze évszázadokra lehet építkezni ország-világ csodájára. Nagy emberek, elsősorban a szentek, művészei voltak az ilyen lehetetlen területen való boldogság-alapozásnak. Assisi Szt. Ferenc „A szegény-ség úrnő”-jével jegyezte el magát egy mammon-tisztelő korban és talán ő közelítette meg legjobban a keresztény boldogság-eszményt

azóta, hogy a földreszállt Isten ajkáról elhangzottak a nyolc boldogság mennyország felé hivatkozó szavai. Aki ebből a sub specie aeternitatis, a szó magasztos értelmében vett boldogságból csak egyszer is ízelet, csak egy kortynyt is, az nem követi majd a Mécs Lászlótól megénekelt városi kacsá példáját, amely a kövezeten csillogó tócsában tocsog és fröcsög:

„A kacsá ült a sávon s mintha fürdene,
úgy libegelt a csőre, farka, mindene,
úgy lubickolt a Semmiben! Bogár-szeme
mosolygott, rossz hangjában boldogság-zene!

Szegény szennyes rucácska! Mennyi ringató
folyó zenél a földön, mennyi tiszta tó
és mennyi tenger! Te meg polgár-hájasan
itt ámitod magad, — még hozzá szárnyasan!

Szegény kacsák, szegény, szegény emberszívek!
Hogy szomjazzák a kéklő boldogság-vizet!
Hogy mimelik a fürge fürdést, mindenük
illeg-billeg, szelik a délibáb-derűt,
a fürdés vigalmát bűvész-mód élik át,
Szerelem, hírnév: mind képzelt víz, délibáb!

Valaki csavar egyet a Nap-csavaron
s látják, hol úsztak: száraz halál-avaron!
Amíg úszósdit játszanak tehetetlenül,
Angyalszárnyuk csak hízik repületlenül.
A tenger végtelen várással zeng, izen,
hogy szálljanak és ússzanak a kék vízen“.

Távol vagyok attól, hogy a számodra kínálkozó kis örömeket lebecsüljem. Sőt, mint látni fogod, azt szeretném, ha ezek mint megannyi örömforrás, lényegesen hozzájárulnának „boldogságod“ előmozdításához. De ezek a kis örömek csak nyugodt lelkiismeret esetén buzognak föl környezettedben és természetesen csöppnyi gejzír módjára el is szoktak apadni rövidesen. De azért ezek teszik elviselhetővé kötelességekkel bőven megterhelt életedet. Goethe, a legnagyobb és legmélyebbre ható költők egyike, mondja:

„Willst du immer weiter schweifen?
Sieh, das Gute liegt so nah.
Lerne nur das Glück ergreifen.
Denn das Glück ist immer da“.

Hát ez az: észre kell vened, hogy miből fakaszthatsz boldogságforrást. „Ne nézz vágyaid távolába!“ Vörösmarty intése is lényegében ezt mondja. A jó, amiből elégedettséget és boldogságot fakaszthatsz, egészen közel van hozzád, sőt benned van valósággal. Akárhányszor csak célkitűzésedtől függ boldogtalanságod, vagy boldogságod kérdése. Emlékszem egy végtelenül lehangoló és mégis egyben fölemelő helyzetre a háborúból. A „Szabács viadaláról“ szóló ének diákkori emlékei zsongtak lelkemben, mikor a szétlőtt Sabácban egy kórterembe hívtak hirtelen. Magyarok voltak ott jórészt. Nagyon szo-

morú dolgom a nagy útravalóval való ellátás volt. Dolgom végeztével elbeszélgettem az ágyhoz szegezett sebesültekkel. Fölsóhajt az egyik: „De boldog volnék, ha nem fájna már a lábam!” Szomszédja fölzokog rá: „Istenem, bár volna még lábam!” Lehet, hogy az előbbi meggyógyult. De nem vagyok biztos benne, hogy boldog lett. De abban se vagyok biztos, hogy a másik, ha megélt, mindenképpen boldogtalannak érezte magát. Az, amit boldogságnak mondunk, annyira viszonylagos és szubjektív valami, hogy éppen ezért nagyon könnyen el tudjuk érni, vagy el is játszani. Eötvös szerint „Aki a célt, melyet magának kitűzött, szemmel tartva, magát hozzá minden percben közelíteni érzi s azt végre elérheti, az boldog”. Ha tehát olyan célt tűzöl ki magad elé amelyet elérhetsz, akkor már megvan az út és mód arra, hogy boldognak érezd magad. Ez a célkitűzés, ha nem irányul merőben anyagi dologra, valószínűleg olyan örömhöz juttat, amely újra meg újra a végzett jótett jóleső és boldogító tudatával tölt el, hiszen Eötvös mély gondolata szerint „Az emberi szívnek boldogítóbb érzete nincs, mint boldogságot látni, melynek alkotói mi vagyunk”. Ha „ábrándozás az élet megrontója, mely, kancsalul, festett egekbe néz”, akkor bizonyára sok igazság van abban, hogy nem szabad nagyon kiszíneznünk képzelt boldogságunkat, hanem azt megvalósítható terveink talajához kötve kell elképzelnünk. A diák tehát ne ábrándozzék föllengzős módon sem arról, hogy valamikor a diákembernek nem kell tanulnia. a bankár vagy az amerikai acélkirály dűsgazdagságáról, hanem csak azokról a lehetőségekről, amelyek számára az erkölcsi törvényeken és szellemi fölkeszültségén belül adva vannak és természetesen érje is be vele. „Nem kér kínai pamlagot, se márványpalotát a megelégedés.” Ha felhőlovg lesz, hát el lehet készülv arra, hogy nem az öröm dithirambját (Schillerrel), hanem a soha meg nem elégedésnek az elégiáját fogja zengeni a halavány hold sugaránál. Egyről természetesen nem szabad semmi körülmények között sem megfélekedezni. És ez az, hogy a jólét nem azonos a jóléttel. Ahhoz, hogy jól érezze valaki magát, bizony dolgoznia kell. Az előbb az egészség fontosságáról szoltam. Ennél még sokkal fontosabb a munka és pihenő váltakozása. Beteg szervezettel lehet valaki boldog. — ágyhoz szegezett hősök boldogságáról is tudunk. (pl. Harangi László: A vitorlás repülő c. vers szerzője), de cégéres naplopókérről nem. A híres drámaíró: H. Kleist mondja, hogy a boldogság virága nemcsak szívünk vágyából sarjadzik ki, hanem az embernek előbb a munka ekevasával föl kell szántania a talajt; így vesse el a fáradsággal megnyitott talajba a jövő magvait. Mert az élvezetet meg kell vásárolnia, ha mással nem, hát az élvezetre irányuló vágygal. Ipsissima verba! Talán jobban érted, ha Aranynak két paradoxonját sikerül ezzel kapcsolatban emlékezetedbe idéznem. Az egyik az Enyhülés gondolata, hogy fájdalom a boldogságnak egyik alkotórésze. A másik pedig a következő:

-Nem török a szenvedő szív
 Oly könnyen darabbá,
 Csak ellágyul s az örömré
 Lesz fogékonyabbá;
 Mint egy lankadt földművesnek
 Pihenő tanyája:

Kész boldogság lesz neki a
Szenvedés hiánya“.

Sőt, többet mondok: nem egyszer a tisztító villámként ható és a kedélyre ráülő levegőt elsöprő tényezők is előmozdítják, bár néha nem is rövid ideig fájnak a boldogságot. „Az örömnök levegőjét megtisztítja a bánat, A kizajlott búfelhőkön szép szivárvány támad“.
(Arany).

Lamartine is azt tartja:

„La joie entre par où la douleur est sortie;
Le bonheur prend le lit d'où fuit le désespoir“.

Így talán könnyebben érted Goethe ama szavait, hogy a világon mindent el lehet viselni — szép napok szakadatlan sorát kivéve. (Alles in der Welt lässt sich ertragen, nur nicht eine Reihe von schönen Tagen). A boldogság tehát a kötelességek hétköznapijai között az ünneplő érzést, a munka után a pihenőt jelenti. Így látta ezt a kérdést a német költő, aki így dalolt:

„Dein wahres Glück, o Menschenkind,
O glaube doch mitnichten,
Dass es erfüllte Wünsche sind.
Es sind erfüllte Pflichten“.

Egy nagy gondolkodó éppenséggel arról biztosít bennünket, hogyha az ember csak egyszerűen elvégzi a kötelességét, annélkül, hogy boldogságra vagy annak a hiányára gondolna, még kemény munka esetén is megtalálja boldogságát, mintegy önként. Ezek a kötelességek természetesen sokfélék, az ember hivatása szerint, de általában három csoportba oszthatók: Az Úristen, önmagunk és embertársaink iránt

Vallásos kötelességeink elsőrendű szerepet töltenek be ezen a téren. Hitünk szabja meg célunkat, földi és földöntúli rendeltetésünket és ehhez képest azoknak az értékeknek egymásutánját, az értékek hierarcháját“, amelyek egész világnézetünket megállapítják. Szent Ágostonnak sokszor idézett mondása szívünk nyugtalanságáról és Istenben való megnyugvásáról nagyon találóan mutat rá boldogságunk főfeltételére is. Nagy gondolkodók szintén észrevették ezt a boldogságunk alapját jelentő, gyakran inkább csak megsejtelt, mint tudatosan megtalált rejtett föltételt. A nem rég elhunyt Alessandro Marconi egyenest kimondja: „Hit nélkül nincs boldogság“. A nagy felfedező apodiktikus szavainak egy bölcselkedő a következőkben adta meg — jó félszázaddal elhangzásuk előtt! — a magyarázatát: „Ne csodálkozzék senki, ha e században, hol anyagi kényelmeink annyira növekedtek, mégis oly kevés megelégedett embert találni s hogy, míg az emberi nem diadalmasan terül el a föld fölött, s egyes ágaival magasabbra emelkedett, mint ősei álmodhatták, mégis oly kevés zöld, oly ritka viruló levélre akad; a hit eltűnt az emberek között, s nélküle nincs élet“. (Eötvös). Szívünk épúgy orientálódik az Úristen felé, mint az iránytű a föld sarkai felé és ha földi dolgok vonzásának a hatása alatt áll, nyugtalan mindaddig, míg be nem igazodott újra — helyes irányba. „Ő milyen kevés kell a boldog-

sághoz! Hűnek, erősnek lenni! Hinni kell, bízni kell. Csak a gyávák csalódnak és a hitetlenek" — véli Gárdonyi Géza.

Önmagunkkal szemben, önszeretetünk rendtelensége és önámításra való hajlamunk miatt nem tudjuk könnyen eltalálni, legalább is nem mindig, azt az irányt és azt a mérléket, amely boldogságunkhoz szükséges. Felületes ember a pillanatnyi jóllétet, egy röpké jól-eső érzést, egy a kedélyünkön átsuhanó örömet hajlandó boldogságnak minősíteni, egy testi fájdalmat, egy, az öntudatába töviseként belenyilalló gondot pedig boldogtalanságnak. A bölcs a boldogság lényeges kellékének a tartósságot tartja és azt a tudatot, hogy ez az állapot nem változik meg egy-kettőre. Status omnium bonorum aggregatione perfectus (minden jónak együttes bírásával járó tökéletes állapot). Itt tehát latba esik az az értékelés, amellyel az élet velejáróit nézzük és természetesen ez a megfontolás, hogy önmagunkból teljesen ki nem léphetünk, bármennyire igaznak is tartjuk Prohászkanak azt a megállapítását, hogy a lélek szárnya a boldogságvágy. Szárnyalni lehet, de csak bizonyos fokig; önmagunk fölé is csak bizonyos mértékben tudunk emelkedni. A sztratoszférába kevesen jutnak el. A legtöbb vállalkozó alaposan megjárta sólyomszárnyaival.

Egyet ne feledjünk: azt, hogy minél több dolog köt a földhöz, annál kevésbé tudunk a föld fölé emelkedni; még vágyaink szárnyaival is legfőlebb csak vergődni tudunk ilyen lekötött állapotunkban. „Ne nézz vágyid távolába”, int Vörösmarty. Az ibolya ne álmodozzék a rózsza föltűnő helyzetéről, hanem érje be a maga szerény helyével és így hic et nunc boldog lehet. Így lesz megelégedett és ez az elégedettsége lesz boldogságának első föltétele is.

„Eines nur ist Glück hienieden,
Eins: des Innern stiller Frieden
Und die schuldbefreite Brust“.

mondja a német bölcselmi költő, Grillparzer. Ennek a békének a biztosításához sok minden kell: helyes önismeret, helyzeted és képességed ismerete, komoly kötelességteljesítés (Eötvös szerint az a legboldogabb, akinek legtöbb tennivalója van!) és bizonyosfokú nyugalom, amit környezetedtől és idegzetedtől megkapnod nem mindig könnyű. Nagyon elfoglalt embernek azt kell ajánlanom, hogy néha hosszabb időre legyen a magáé is. Ráérő embernek pedig azt, hogy ne legyen mindig csak a magáé. Ez is, az is önmagában keresse elsősorban a boldogságát.

„O suche nicht dein Glück
Im Weltgewimmel!
Je tiefer in dich zurück,
Je höher im Himmel“.

véli a nagy német író: Otto Ludwig. Lóti-futi, önmaguk elől menekülő egyének aligha lesznek boldogok, éppen azért, mert a külvilágban és nem önmagukban keresik az örömet és boldogságot. Ha rendezett lesz a lelkületed, akkor környezetednek napja leszel (Prohászka gondolata) és ennek a környezetnek a részéről indukált áram módjára magad is örömet, örömsorozatot, kaphatsz boldogságodhoz. Prohászka programja ez: „Iparkodom, hogy mások jól érezzék ma-

gukat, hogy boldogok legyenek“. Ha így fogod föl embertársaidal szemben fönnálló kötelességeidet, akkor nem leszel önző, még kevésbé pesszimista, hanem igen jól kamatoztatod szeretetkincseidet. Eötvössel érvelek elsősorban: „Az ég úgy alkotá szívünket, hogy nemcsak jötteink, de még szándékaink se maradjanak jutalom nélkül; s ki elég erős magáról megfeledkezni, az látni fogja mindig, hogyha mást nem is, de legalább önmagát boldogítja“. Ez, a jól elvégzett vagy legalább is szándékolt kötelességteljesítésből mérhető boldogság fokozódik abban az esetben, ha jószándékaidnak valamilyen eredményét is látod.

„Szólj, gondolj, tégy jót: s minden szó, gondolat és tett
Tiszta tükröként fog visszamosolygani rád“.
(Vörösmarty)

Vakációi nyelvgyakorlatnak szántam a következőt:

„Willst du glücklich sein im Leben,
Trage bei zu andrer Glück,
Denn die Freude, die wir geben,
Kehrt ins eigne Herz zurück“.

Ez a boldogságárasztás talán kissé önzőnek tűnik föl. Lehetsz te jó ezer esetben anélkül is, hogy jó tett helyébe jót várnál. De nem szabad hálátlanságot emlegetned, ha magasra fokozott idealizmusodban csalódtál az emberekben. Az igazi szeretet nem vár vizsontszeretetet, hanem önzetlen és túlaradó, akár a napsugár. Ha már fiatal fölvel ilyen emelkedett álláspontra jutottál, azt csak dicserni lehet. De emberileg véve a dolgot, jó okos, realizmussal keverni ezt az idealizmust, mintahogy az értékes, de a puha aranyat kevésbé értékes, de keményebb fémekkel keverjük. Nagy emberbarátok átéreztek nemcsak egyes embertársaiknak, hanem az egész emberiségnek jaját-baját is és abból a vagyomból, amelyet az Úristen nekik juttatott, bőségesen juttattak másoknak is. Egy sokat emlegetett alapítvány tevője írja: „Ha adhattam, boldog voltam; mikor kerestem, csak kötelességemet teljesíttem“. Egy másik amerikai multimillió hasonlóképpen nyilatkozott: „Az adakozás nekem boldogságot jelent. Azért vagyok boldog, mert boldogságot áraszthattam és ezek arcát földerithettem.“ Hányszor esett meg veled az, hogy egy-egy jó falatot magad szeretettel volna elfogyasztani és mégis jobban esett, ha megosztottad testvéreiddel, vagy barátaiddal. Eötvösnek egyik, a körmondat szerkezetére iskolapéldának alkalmazott mondása is utal erre (az ember nagy fájdalmat könnyebben elvisel, mint nagy örömet, melyet nem oszthat meg senkivel.) Egy híres bölcs szerint senki se lehet teljesen boldog, teljesen szabad és teljesen erkölcsös, míg mindenki nem az. (Idézi: Stuhlmann Patrik: „Az ifjúság és a közösség“ c. cikkében). Ha éhezőt látsz, aligha esik jól még a legízesebb falat is. Ha vigasztalásra szorulóval találkozol, bizony megfagy a mosoly az ajkadon. Ha milliók szenvedéséről hallasz, aligha veszed egészen hallatlanra az apostol szavait a szolidaritásról (Egymásnak tagjai vagyunk. Kor. I. 12.). Nem lehetett boldog az, hacsak háborodottságát nem vehetjük annak, aki „Sternmoral“ c. versében ezt hangoztatta:

„Mitleid soll Sünde für dich sein,
Nur ein Gebot gilt dir: sei rein!“.

Egyes emberek és egész nemzetek egymásra vannak utalva elannyira, hogy a szeretet kenő olaja nélkül olyan sűrűlódások keletkeznek, amelyekbe előbb-utóbb belepusztul a világgépezet.

Ezek a Nietzsche-típusú emberek voltaképpen a legboldogtalnabbak közé sorolhatók. Elrugaszkodnak mindentől és mindenkitől, részint titáni természetük (az „Übermensch“ név jelöli ezt igen találóan), részint problémáik megoldatlansága és megoldhatatlansága miatt. Megoldatlannak mondom, mert erről ők maguk panaszkodnak, legjobban. De megoldhatatlannak is, mert maguk kizárták azt a zárókövet, mely egyedül biztosíthatja a gótikus egyházak ívszerkezetének egyensúlyát. Ez a kulcskő pedig Isten. Így aztán érthető, ha ez a költő meghasonlottságában kétségbeesve így énekel:

„Pusztára nyit
A világ néma zord kaput,
Ki azt hagy itt,
Mit te: pihenni sohse tud.
Sáppadtan állsz:
Út és tél: sorsod átka vár.
Utána jársz.
Mint füst, hideg magasba száll.
A tél közeleg,
Jaj, kinek nincsen otthona“.

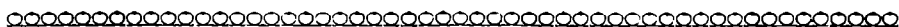
(Mentes Mihály fordítása)

Minél jobban elvonatkozik valaki az emberi közösségtől, annál jobban van önmagára utalva. Ha az illető egocentrikus, akkor a „Krisztus követése” szerzőjének magállapítása szerint önmagát keresi és önmagát találja, de vesztére. Theocentrikus egyének ezzel szemben napraforgó módjára az Uristen felé fordulnak és Benne keresik és találják meg megnyugvásukat és boldogságukat. „O beata solitudo, o sola beatitudo” jelmondata a legszigorúbb szerzetesrendnek, a néma barátoknak mondott kartauziak rendjének. A felsőfokú „Weltflucht” azonban csak kiváltságos lelkek boldogságforrása. Nekünk, átlagembereknek embertársainkkal való érintkezésünkből is annyi örömet és boldogságot kell merítenünk, amennyit lehet. Akárhányszor nagyon kevéssel kell beérnünk. Amit Arany János mond: hogy: a sorstól néha többet kapunk, kérve, kellve azonban kevesebbet, az lényegében embertársainkra is áll. Prohászka szerint ezek csak olyanok, mint az útszéli virágok, amelyek épenséggel nem roskadoznak a méztartalomtól. De — folytatja — a méhecske mégis betér hozzájuk és mézrevaló anyagot hoz tőlük. Az embereket sohase nézd angyaloknak, de ördögöknek se. Úgy kell venni őket, amint adva vannak, jó és rossz tulajdonságok keverékének. Elsősorban: legyen barátod: Lacordaire a meghitt barátot a boldogság egyik kellékének tartja.

„Boldog, kinek életében
E szent tűz lángol kebelében“.

véli Kisfaludynk is. Jóbarátod lesz örömeid fokozója („Geteilte Freude

ist doppelte Freude* véli a német költő), kétségeid eloszlatója, bánatod és fájdalmaid enyhítője („Geteilter Schmerz ist halber Schmerz”). Cicero egész könyvet írt a barátságról és annak előnyeiről, Schiller egyik legszebb balladájában dicsőítette a barátságot (Die Bürgerschaft). Arany és Petőfi barátságát és általában a barátság előnyeit „Útravaló a vakációra” c. füzetemben részletesen tárgyaltam. Ha hű barátod vagy barátaid lesznek, remélhetőleg nem fogod léptenyomon csalódottan idézni a szentírási szót: „Maledictus, qui confidit in homine!” Egyet azonban sohse feledj: „Do ut des!” Ez az önzés szava és elve. Ennél hasonlíthatatlanul magasabb a Szentírásban megfogalmazott életbölcse ség: „Adjatok és adatik nektek”. „Jót tegyetek és kölcsönözzetek, semmit vissza nem várván” (Luk. 6. 35). Ha ezeket az ígéket megszívleled, azt fogod tapasztalni, hogy lassan kifejlődik benned a felebaráti szeretet és ezen keresztül a megkívánt szociális érzék is. Így aztán ebből egy egész áradata támad a magasabb értelemben vett boldogságnak, örömöknak, amelyek összesítve a boldogságodat jelentik. „Froh ist nur wer geben mag”. „Ez aztán a levegő, mikor az ethosz boldogság! Mikor az ethika vágy és öröm! Mikor nincs arról szó, mint a Sínai hegyen volt, hogy kell valamit tennem, hanem azt érzem, hogy az erkölcsi jó visz, ragad engem. Ez a nyolc boldogság hegyének lelki világa” — mondja Prohászka. Ezen a magaslaton bizonyára táborhegyi fényben úszik még a hétköznapok egyébként szürke pora is. Nem egyszer fogod emlegetni: „Jó nekem itt lennem!” Természetesen itt sem szüntelen a napfény, de az elkerülhetetlen ború se tesz életunttá, sőt még idegessé sem, ha a szentektől sokszor ajánlott szent közömbös séggel nézed a földi dolgokat, amelyekről az apostollal azt kell tartanod, hogy a jelen élet szenvedései nem méltók ahhoz a dicsőséghez, mely ki fog nyilatkoztatni bennünk. Egyet ne feledj sohase: „Krisztus követése” tanácsát: „Legyen jó lelkiismereted és örömben nem lesz fogyatkozásod”. Ebben az esetben meg fog látszani rajtad, hogy az Isten országának, a hajdani „civis Romanus sum” öntudatánál jóval magasztosabb örökségnek leszel a birtokában, amelynek várományosai Lacordaire szerint: „boldogok, hisz megszerettetik az Istent”.

II.

Dugonics András ismeretlen kéziratgyűjteménye.

Adalékok Dugonics írói munkásságához. Ismeretlen iskoladrámája, egy drámai kísérlete és első magyarnyelvű szentbeszéde Szegeden.

Bár a magyar könyvtárakat és levéltárakat az utóbbi időben lelkes kutatók alaposan feltárták és nagy meglepetések e tekintetben nem várhatók, mégis gyarapszik időnkint akár a magyar nemzeti történetírás, akár az irodalomtörténetírás anyagkészlete egy-egy nevezetesebb tétellel. Magánkönyvtárakban, egyházi, szerzetesrendi könyvesházakban, házi levéltárakban időnkint felbukkan valamilyen híresebb írott emlék s a magyar régiségek és ritkaságok szerencséskezű vizsgálója és kutatója olyan értékes gyűjteményt talál, mely a hazai föld becses irodalomtörténeti emlékeinek számát gyarapítja.

Ilyen nem várt és ritka esemény örvendeztete meg a magyar irodalomtörténet munkásait az elmúlt év tavaszán, mikor a csépai (Szolnok vm.) plébánián előkerült egy vaskos, kemény papírtáblába kötött kéziratgyűjteményes könyv, benne Dugonics András ifjúkori írásaival.

Külső kiállítását tekintve igénytelen, fakó-barnaszínű táblás könyv ez a gyűjtemény, kívül alig olvasható írással: *Dugonics Juvenilia*, Dugonics ifjúkori írásai. Alakja negyedrért, kötési tábláját mérve 190 mm széles, 240 mm magas s kb. 5 cm vastag kötet. A könyvben elől öt nyomtatott értekezést találunk, részben Dugonics, szintén ritka példányban meglevő matematikai dolgozatait, melyekkel az egyetemi tanszékre pályázott, részint a tárgykörbe vágó más szerzők munkáit 40 levélen nyomtatva. Utána következik Dugonics kézírata, mintegy 200 levél, különböző időkből származó írással, de mind pályájának kezdetéről. Az egyes részek kezdő lapja és színe mutatja, hogy hosszabb ideig heverték kötés nélkül, amit bizonyít Dugonicsnak az első lapon tett megjegyzése, amely szerint a kéziratokat 1775 április 5-én rendezte, vagyis 35 esztendőskorában, mikor a matematika egyetemi tanára lett Nagyszombatban. Az ívek nem egyforma nagyságúak; a rendes alakok mellett hol rövidebb, hol hosszabb ívekkel találkozunk. A hosszabbak szépen behajlva, hozzáilleszkednek a megszabott mérethez.

Az egész kéziratgyűjtemény külseje elárulja, hogy a kötet sokat hányódott-vetődött, míg elérkezett nyugvópontjára.

A kéziratkötet, mint említettük — a csépai plébániáról került Szegedre. *Bárány Dezső* csépai plébános a lelkeszi lak könyvtárának régi könyvei között találta a gyűjteményt s mikor olvasta rajta a felírást, — *Dugonics Juvenilia* — gondolván, hogy Dugonicstól származó értékes kéziratokról lehet szó, az egész gyűjteményt átadta Domján Jenő dr. ügyvéd, szőlőbirtokosnak, ki azt e sorok írójának bemutatta tanulmányozás végett.

A könyvvel kapcsolatban érdekes adat annak megállapítása, mikép kerültek a kéziratok Csépára, miért éppen ebbe a kis köz-

ségbe, ahol kb. 120 esztendeig lappangott, hanyódott, dobálódott ez az értékes gyűjtemény? ! Tudjuk, hogy Dugonics András utolsó nyugalmi éveiben (1810—1818), melyeket szülővárosában töltött, nem a szegedi rendház lakója volt, hanem rendi engedéllyel rokonsága körében élt s ott tartotta könyveit, kézíratait, minden holmiját. Halála után ezeket a könyveket, kéziratokat a család részben szétosztogatta nagyobb részben a rokonság között, részben egy tételben eladta, melynek egy értékes gyűjteményét, 139 darabból álló könyvtárát, tavaly Temesváron megtalálták s Szeged városa megvásárolta 1400 pengőért. Jelenleg a szegedi *Somogyi-könyvtár* őrzi. — A Dugonics-család leszármazási táblázatát tanulmányozva, a következő adatokat találjuk a családfára vonatkozólag: A Dalmáciából származó id. Dugonics András első feleségétől, Imre Katalintól két gyermek született: *András*, a piarista és *Ádám*, később szegedi polgármester. Ádám gyermekei voltak: *Teréz*, kit Dugonics nagyon szeretett — és *Antal*, ki fiatalon meghalt. Teréziát elvette Beniczky Miklós, utóbb Csongrád vm. főjegyzője és táblabírója. Házasságukból hat gyermek származott, három fiú és három leány. Az elsőszülött volt Miklós, a második gyermek *Etelka*, a harmadik *Emilia*; mindhárman, családot is alapítottak; a negyedik *Móric*, kit papnak neveltek s mint csépai plébános halt meg s ott is temették el a község sirkertjében. Az ő siremlékének régi felírása elmosódott s nemrégiben éppen Domján ügyvéd úr lett rá figyelmes, mikor az ismeretlen nevű Beniczky Móric mellé, kit valami régi nemesi család őséneke tartottak, — új halottat temettek. Mikor aztán utánanéztünk Dugonics családfájának s ott megtaláltuk a jelzett nevet, rögtön tudtuk, hogy a kérdéses sír és emlék Beniczky Móric, volt csépai plébános, Dugonics András unokaöccsének sírja és emléke. Tehát a család ennek a papi rokonnak ajándékozta a könyvet, a kéziratgyűjteményt, mely évtizedek hosszú során lappangott halála után is a csépai plébánián.

a) A felfedezett iskoladráma.

Dugonics ismeretlen drámáját a könyv vége felé találjuk meg az ő jellegzetes, eléggé könnyen olvasható írásával lemásolva. Ezt a darabot Dugonics

Exercitatio Comico-Academica

néven jelzi, mely mű egyiptomi Józsefnek életét és viselt dolgait tartalmazza három felvonásban.

Erről a munkáról a szerző többször tesz említést és azt írja róla, hogy előadása 1762-ben feltűnést keltett a szegedi piarista iskola-színházban és kiemeli azt is, — bár tévesen, — hogy eddig nem volt szokásban Szegeden a magyarnyelvű színjáték.

Az előadáson igen nagy hallgatóság gyűlt össze; természetesen a szülők is ott voltak, akiknek fiuk dicsősége „rendkívüli örömet okozott“. A fiatal Dugonics akkor két osztályt vezetett, a „maior parva-t és a principistákat. A darab végén található tőle származó latinnyelvű jegyzet kétségtelenné teszi, hogy jelen darabja volt az az előadott mű, melynek eddig sem a címét, sem a tartalmát nem tudtuk. A jegyzetben ezeket írja: „Ezt a darabot előadták Szegeden 1762-ben,

mikor olt a *maior parva*-t és a *principistákat* tanítottam, még szüleim életében. Mindenkinnek tetszett. Nekem is kedves volt akkor, most azonban újból átolvasva, igen sok kevésbé tetszetős dolgot találtam benne, de nem akartam megsemmisíteni, hogy időnkint lássam, hogyan dolgoztam fiatalkoromban és milyen fokozatokon jutottam odáig, ahol most vagyok“.

Dugonics jegyzetét 1775-ben írta a darab után, mikor már egyetemi tanárrá nevezték ki Nagyszombatba. Ekkor rendezte ifjúkori írásait és látta el nagyrészt megjegyzéseivel, észrevételeivel — az utókor legnagyobb hálájára.

Az iskoladráma tartalma.

Dugonics drámai alkotása háromfelvonásos mű. Tárgyát az ó-szövetségi egyiptomi József életéből veszi és rövid tartalma felvonásonként a következő:

A I. felvonást a kórus vezeli be, akárcsak a görög drámákban. A verses szöveg József oltalmáért esdeklés bűnös voltunkban. Ez a rész szószerint a következőképpen hangzik:

Menyben lakozó Istenség, gonosságok Meg rontója,
 Bús szív vigasztaló felség és jónak jutalmazója,
 Tekincs reánk szent székekből
 Nyuics kegyelmet az egekből
 Isten, szívünk gyámola.
 Ellened velt gonossággal hogy mi téged megbántottunk
 És Joseph el adásával hogy gonosszal boszantottunk
 Most minnyájan meg ismérjük
 Mind az által téged kérünk
 Irgalmazz oh Istenünk
 E Szarándok életünket Szívbeli foházkodásink
 Minden tselekedetünkkel és bűnkben folyó könyvcünk
 Vétkeink bocsánatlyára
 Életünk tisztulására
 Fordicsd Isten könyörgünk.
 Jaj Szent Szíved előtt lévén Istenünknek azt fogadjuk
 Töredelmes Szívet kérvén ez fogadást megis tartjuk,
 Hogy ha mostan haraggal
 Meg nem feddesz ostoroddal
 Többé bizony nem bántunk.
 Jai utolsó kérésünkkel Te hozzád Joseph fordulunk
 Siránkozó szemeinkkel im lábaidhoz borúlunk
 Tudgyuk halált érdemlettünk
 De csak Joseph meg is kérünk
 Végy hozzád édes vérünk.¹⁾

Az első felvonás kilenc jelenetre oszlik és azt tartalmazza, hogy Józsefet testvérei egy régi vízverembe eresztik le, majd eladják 20 ezüst pénzért a madianita kereskedőknek, akik Egyiptomba viszik. Ott a Fáraó udvari tisztje, Putifár udvarába kerül.

A II. felvonás két jelenetből áll és tárgyalja József álmelfejtését, amiért a Fáraó nagy tisztségre emeli.

A III. felvonásban a szerző az éhínség idején Jákob fiainak útját írja le Egyiptomba Józsefhez, a biblia szavai szerint, hat jelenetben.

¹⁾ Magában a szövegben, a jelenetek közt is találunk versszöveget, melyet énekettek.

A darab végén József leleplezi magát testvérei előtt és meghagyja nekik, hogy most menjenek haza és atyjának, Jákobnak beszéljék el az ő életének „vig folyását” és „alázatosan kérjék meg”, hogy hozzá eljöjjön és vele lakjon.

Az iskoladrámának 31 szereplője van: tizenhatan a zsidók és tizenöten az egyiptomiak részéről. A szereplő személyek neveit az első felvonás nyolcadik jelenete után közli Dugonics.

A darab erkölcsi tanulsága a testvéri szeretet nagysága és győzelme az álnokságon!¹⁾

b) Dugonics nem teljes drámai kísérlete.

Ugyanabban az évben, mikor Dugonics előadatta iskoladrámáját júniusban, augusztusi keltezéssel (1762 in Augusto) egy másik drámai munkájának írását is megkezdte, melynek ő *Actio Dialogica* címet adott. Latin, de nagyobbrészt magyar nyelven a keresztény életéről és jámborságról szól, valamint arról, hogyan kell ezt az ifjúságnak gyakorolnia. A darab végén latinnyelven megjegyzi, hogy ezt a drámai kísérletezést, próbálkozást (tentamen) egészen nem fejezte be és át se javította, mivel nem szándékozott előadatni a darabot. Mégis gondolt lemásolására, hogy egészen el ne vesszék. (Dugonics a barokk ember, kinek célja, hogy az utókor számára őrizze meg a munkáit.) Az egész írás a címlappal együtt 14 írott oldal.²⁾

*

Dugonicsot drámai műveinek megírására piarista elődeinek nagy neve és sikere s e mellett tanítási, nevelési célzat is vezette. A hazai színműírás a 18. sz. közepén úgyszólván a tanítói, nevelői hivatáshoz tartozott: megtanulása a nevelő-tanári pálya egyik kötelező tárgya volt.

Szegeden a 18. sz. első negyedében a piarista iskola diákjainak előadásai nyújtottak egyedül szórakozást és lelki felüdülést a műveltebb közönség számára. Az első iskoladrámát 1722-ben adták elő a piarista diákok, amikor az új piarista intézet egyik képzett tanárának, a fiatal Pécsi Domonkos atyának *Mucius Scaevola* c. darabja került színre s ez a játszás volt az első szegedi színelőadás.

A nagyszerű kezdet után lelkes igyekezettel és nagy sikerrel játszottak tovább a növendékek a minden rendű és rangú közönségnek s Szeged városának nemes tanácsától tetszésének kinyilvánításául már 1723-ban pénzbeli hozzájárulást is kapott az iskola „az produkálendő comediára huszonöt Rhen forintot.”

Hogy milyen nagyszabású kultúrtevékenységet fejlettek ki ezek az előadások, mutatja az a helyzet, hogy külön színházi épületet emeltek és 1725-ben megnyílt az első piarista színház s mikor ez elpusztult, 1755-ben egy második színházat építettek helyébe. Ebben az épületben 1758 óta magyar darabokat is játszottak (éppen ebben az időtájtban 1761—1762. tartózkodott Szegeden Dugonics), mert addig a játékok szövegének nyelve latin volt, hogy az ifjúság a latin nyelvet gyakorolja és egészen jártas legyen a latin beszédben.

¹⁾ Teljes, magyarázatos szövegét a jövő évi Értesítő közli Dugonics születésének 200 éves fordulójának alkalmával.

²⁾ Szintén közli majd az Értesítő.

1722-től 1758-ig, *Lugosi Döme* dr., a szegedi színészet történet legalaposabb ismerőjének megállapítása szerint kb. ötven darabot játszottak a piarista színházban latin nyelven, melyek közül említést érdemel a városi tanács tiszteletére 1729-ben előadott *Themis rea criminis*. — A bűnnel vádolt Themis c. darab. Ennek a műnek ugyanis fennmaradt a nyomtatott színlapja, mely azért is érdekes, mert ez az *első szegedi színlap*.

Mikor a fiatal Dugonics 1761-ben Szegedre jött, mint ismeretes, — az irodalomtörténetek tanítása szerint „egy magyarnyelvű vígjátékot” írt. Ez a darab a megtalált mű, melyről most már tudjuk, hogy háromnyelvű (magyar, latin, német) és Dugonics első iskoladrámája.

c) Dugonics első magyarnyelvű szentbeszéde Szegeden.

A szegedi születésű ¹⁾ Dugonics András 1756 október 17.-én, tizenhatéves korában öltözött be a piarista rendbe Privigyén. A fiatal, Alföldről származó novicius, — úgy látszik — hamar beleszokott a szigorú, de a körülményekhez képest neki ridegnek tetsző szerzetesi életbe. Erős hivatásérzésével legyőzte az alkalmilag előkerült nehézségeket. Ő maga írja önéletrajzában, hogy „édes volt neki az Úr igája”.

Ezekből az évekből (1756—1758) fennmaradt jegyzetei szorgalmas, ügyes tanulónak mutatják Dugonicsot, ki rendtörténet tanulása és a noviciátusi tantárgyak mellett már akkor nagy kedvvel foglalkozott külön is a mennyiségtannal, de a költészettannal (poetika) is, amiről a most előkerült noviciuskorabeli följegyzései: *Exercitationes Poeticae anno Noviciatus 2°, 1758* — (Poétikai gyakorlatok a noviciatus második évében, 1758) — tanúskodnak.

A noviciátusi két év elteltével, 1758 október 17.-én lelette az egyszerű fogadalmat. Utána egy évig Nyitrán tanított, majd 1760-ban és 1761-ben filozófiai tanfolyamot végzett Nagykárolyban. Ekkor valószínűnek tartotta, hogy Nyitrára kell mennie teológiai tanulmányainak befejezésére. De másképpen történt: rendi előjárósága Szegedre, szülővárosába küldte tanárnak. Öt éve nem látta már szüleit, s mindnyájan nagyon megörültek a viszontlátásnak. A fiatal Dugonics kitűnően érzi magát gyermeksege székhelyén, hol rövid időn belül nagyon megszeretteli magát és az itt töltött egy év, szegedi tanársága, ifjúságának legszebb esztendeje lett.

Megérkezése után mindjárt egy héttel később a piarista iskola ünnepélyt rendezett „a filozófiának ajánlására.” Ezen ünnepélyen megjelent a városi tanács, résztvettek az egyházi és világi előkelőségek s előttük mondott a fiatal, 21 éves Dugonics egy rendkívül érdekes beszédet s megtartotta a kitűzött vitaközlést. Beszédében magasztalta a városi tanácsot, mely mindig kiváló pártfogásban részesített minden nemes ügyet. Végezetül kérte a város polgárait, hogy fogadják szívesen megjelenését közöttük. Tudja, hogy még „csekély a tudománya, de legyen ez is záloga jövőendő törekvésének.” Magát „szeretett polgártársai” jóindulatába ajánlja s ezt

¹⁾ (Szül. 1740, megh. Szegeden 1818.)

meg is kapja tőlük; működését a városbeliek egész éven át szerető figyelemmel kísérik.

Ő pedig fiat korának buzgóságával és hevével dolgozott, hogy jóindulatukat megérdemelje.

„Annál feltűnőbb — írja Prónai Antal, Dugonicsról szóló életrajzában,¹⁾ — hogy életrajzai ez évről semmit sem tudnak. Nem is tudhattak, mert a legbecsesebb adatékok hiányoztak szegedi tanárságának évéről. Fiatalos buzgósága eredményezte a két drámai munkát, ebből a hévből fakadt többszörös szereplése a város közönsége előtt, s ezek között is legérdekesebbnek tarthatjuk azt a magyar nyelven elmondott szentbeszédét, melyet 1762 január 25-én, Szent Pál megtérése napján mondott a Szeged-felsővárosi Szent György-templomban. Ez a beszéd Dugonics *első magyarnyelvű szentbeszéde*. Szintén a gyűjteményből került első s a másik két munkával együtt világhírességet vet a fiatal piarista szegedi működésére, melynek köre — mint látjuk, — az iskolai munkán kívül pasztorációs tevékenységgel is kibővült.²⁾”

Dugonics fiatalkorában latinul írta szentbeszédeit, mint a kéziratgyűjtemény nagyszámú prédikációja mutatja. Magyar beszédet csak egyet szerkesztett, a fentebb említettet s ezt mondta el, bizonyára a piarista plébános felkérésére a felsővárosi híveknek. Szónoki művéről ezeket írja a hozzáfűzött jegyzetben: „Ez a beszéd az én első magyar beszédem, melyet 1762-ben Szent Pál megtérése napján mondtam Szegeden a Szent György-egyházban a Felsővároson, és meghallgattak engem Atyám, Anyám és város számos lakója”.

A szónoki beszéd szerkezetileg mintául szolgálhat és hű kifejezője Dugonics gondos, figyelmes és lelkiismeretes munkájának. A piaristák a 18. században több helyen működtek mint hitszónokok s ezért gondoskodniok kellett növendékpapságuk szónoki neveléséről. És ezt a nevelést korán kezdték. Már a fiatal filozófusoknak is kellett beszédet készíteniök. részint latinul, részint magyarul. Dugonics eleinte könnyebben stilizált latinul, mint magyarul. Ezért írta minden beszédét latin nyelven, könnyed, érthető stílusban. Ekkor még tolla is jobban hajlott a latin írásra, mint a magyarra.

Szegedi, első magyarnyelvű beszédét is, mint a latinokat, nagy gonddal és figyelemmel készítette el. Szerkezetileg a retorika szabályai szerint alkotta meg művét. A bevezetés (exordium) után megjelöli a célt, melyet el akar érni:

„Ez lesz (tehát) mai felvett beszédemnek célja, hogy megmutassam *elsőben*: mint kellessék nekünk gonosz cselekedetünket el hagyván, Úr Istenhez, akitől el rugaszkodtunk, visszatérnünk, másodszor: mint a megtéréstől időt halasztani üdvösséges nem légyen, hanem mai dicsőült S. Pál példája által mihelelt a bennünk munkálkodó Isten kegyelmét érezzük, azon-túl azon Isten kegyelmét továbbá kérvén, életünk folyását jobbra fordicsuk.”

A beszéd tárgyalása kifejti a tételt. Dugonics bőséges idézetekkel a Szentírásból és az életből vett példákkal bizonyít és nagy

¹⁾ Prónai Antal: Dugonics András életrajza. Szeged, 1903. 38. l.

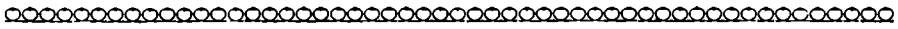
²⁾ Felsővároson akkoriban piarista atvák vezették a hívek gondozását és a „Szent György-egyházban” ök látták el a plébániai teendőket.

olvasottsága már ebben a fiatalkori beszédben is kitűnik. Terjedelmre nézve elég hosszú a szentbeszéd; jó félóráig tarthatott elmondása. És ha Szegedre jövelekor mondott latinnyelvű beszédével megszerezte hallgatóságának rokonszenvét, bizonyára egyházi szónoklata is megnyerte tetszésüket Dugonics tág látókörének és határozott, biztos fellépésének megnyilvánulásakor.

*

A magyar irodalomtörténelírás számára legyenek ezek az adalékok Dugonics írói munkásságának gyarapítói és neve dicsőségének nagyobbítói!

Dr. Diósi Géza.

III.

A Tukats Ferdinánd-féle jótékony alapítvány.

Az öröm és hála érzelmével emlékezünk meg intézetünk tanulóinak segélyezését célzó legnagyobb alapítványról, melynek jövedelme idén kerül először kiosztásra a tanulók között. Hálára kötelezi ez az ifjúságot, melyre az alapítók oly áldozatos készséggel gondoltak.

Az alapítvány története néhai Tukats Ferdinánd 1891. évi április 30-ik napján kelt végrendeletére nyúlik vissza. Ebben a nevezett úgy rendelkezett, hogy a Tisza Lajos-körút és a Szabadkai-sugárút sarkán 77 és 2 számok alatt levő házak Szeged szabad királyi város közönségére szállnak s általa mint „Tukats Ferdinánd-féle jótékony alapítvány” kezelendők, mindenkor tiszta jövedelmük egynegyed része szegedi illetőségű, róm. kat. vallású, a városi területén levő elemi iskolát látogató, szegénysorsú tanulónak téli ruhával való ellátására fordítandó, a jövedelem háromnegyed része pedig ugyancsak szegedi illetőségű, róm. kat. vallású, a városi gimnáziumot látogató, szegénysorsú, jómagaviseletű és szorgalmas tanulónak jutalmazására fordítandó, olyképen, hogy egy-egy ily ösztöndíj legalább száz forintnyi összegben állapítandó meg. Az adományozási jogot Szeged szab. kir. város tanácsára bízta.

Miután a ház haszonélvezetére jogosult özv. Tukats Ferdinándné született Szekula Teréz 1909. december 22-én Szegeden meghalt a hagyományt képező házat Szeged szab. kir. város, mint az alapítvány kezelője birtokába vétette, kezelésére gondnokot rendelt és az alapítvány kezelésére és felhasználására a város közönsége nevében a törvényhatósági bizottság a következő szabályokat állapította meg:

Az alapítvány címe, tekintettel annak rendeltetésére „Tukats Ferdinánd elemi iskolai és lőgimnáziumi tanulók javára szolgáló segélyezési és jutalomdíj alapítvány”.

Az alapítvány célja: elemi iskolai szegény tanulók téli ruhával ellátása, továbbá a szegedi városi gimnáziumba járó szegény tanulók segélyezése (jutalmazása).

A ház kezelésével a város polgármestere a városi bérházak kezelésével mindenkor megbízott szervet, jelenleg a mérnöki hivatalt bízta meg, amely a polgármestertől nyert utasítás szerint kezeli az ingallant, a szükséges javításokra és beruházásokra a polgármesterhez előterjesztést tesz. A ház esetleges újjáépítésére, amennyiben ez a város fejlődése, vagy a ház állagának kedvezőtlen állapota miatt kívánatosnak látszik, a város polgármestere jogosult esetleg jelzálogkölcönt is felvenni a jövedelem terhére, a m. kir. Vallás és Közoktatásügyi Miniszter Úr előzetes jóváhagyásával; azonban csak úgy, hogy az adók, közterhek, valamint egyéb költségek levonása után fennmaradó összegnek legalább fele része kiosztásra kerüljön. Az alapítványt képező ingatlanban levő lakásokat a város törvényhatósági kisgyűlése hasznosítja bérbeadás útján, a bérlők a lakások bérét és járulékait közvetlenül az alapítványi pénztárba tartoznak az érvényben levő lakásrendeletben megjelölt időközönként befizetni.

Miután a lakások eddigi hasznosítása folytán befolyt jövedelemből a közterhekre szükséges összeg levonása után megmaradt és jelenleg beruházási és felújítási tartalékként kezelt 60,393'95 pengő összeg kamatai a ház javítására és a beruházásokra elegendőnek mutatkoznak. A jövőben a lakások befolyó jövedelmét a város közönsége a közterhek és a házat terhelő tartozások levonása után teljes egészében a tanulók segélyezésére fogja fordítani.

A ház jövedelméből az említett levonások után fennmaradó összeg egynegyed részét évenként az iskolai év elején a város azon közegének, kell kiutalni, illetve rendelkezésére bocsátani, aki a szegény tanulók felruházására rendelt egyéb alapítványok felhasználásáról is gondoskodik, aki tartozik a kiutalt összegről a naptári év végéig elszámolni.

A jövedelem háromnegyed részét a városi gimnáziumba járó tanulók megjutalmazására kell fordítani.

Az alapítványban részesülők személyes kellékei a következők: az elemi iskolások közül téli ruhával kell ellátni azokat akik az iskolai igazgatók közvetlen tapasztalatai szerint, vagy a város polgármesterének tudomása szerint rászorulnak.

Azt, hogy egyesek mennyi és milyen ruhát kapjanak, szintén a város polgármestere állapítja meg.

A városi gimnázium tanulói közül azok a szegedi illetőségű, róm. kat. vallású, szegénysorsú, jómagaviseletű és szorgalmas tanulók kapjanak jutalmat, akik más alapítványt nem élveznek.

A szegénysorsú állapotot hatósági, a többi kelléket iskolai bizonyítvánnyal kell igazolni.

Előnyben részesítendőek az egész, fél árvák, továbbá a nagyobb családdal bírók gyermekei és a városi kisebb alkalmazottak gyermekei, ha egyébként a feltételeknek megfelelnek.

A város polgármestere a számvevőség jelentése alapján évenként május hó végéig értesíti az intézet igazgatóságát az alapítványi helyek megnyíltáról, az igazgatóság a többi alapítvánnyal együttesen kihirdeti azt az intézet tanulói között, esetleg egyeseket fel is szólít a pályázatra. A beérkező pályázatokat a tanári kar elé terjeszti és annak javaslatával bemutatja a város polgármesterének, aki odaítéli az egyes helyeket és kiutalványozza az esedékes összegeket.

A város polgármestere a javaslatához kötve nincs.

A város törvényhatósági bizottsága a város közönsége nevében elvállalta a vagyoni felelősséget az alapítvány állagáért és annak, illetve jövedelmének ezen alapítólevél szerint leendő kezeléséért.

A m. kir. Kormányt megillető főfelügyeleti jog gyakorolhatása végett az alapítvány számadásait a m. kir. Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter Úrhoz évenként kell felterjeszteni megvizsgálás végett.

Az alapítványt peres és perenkívüli ügyekben Szeged sz. kir. város polgármestere képviseli.

Alapítólevél négy eredeti példányban állítatott ki, és pedig egy példány a m. kir. Vallás- és Közoktatásügyi Miniszterium, egy példány a Kőzalapítványi kir. Ügyigazgatóság, egy példány Szeged szab. kir. város polgármestere és egy példány Szeged sz. kir. város levéltára részére.

Mivel az isteni Gondviselés áldása száll ezen legnagyobb alapítvány révén ifjúságunkra, kell, hogy a hála soha el nem hervadó virágaiból lonjon koszorút a Tukats-névre. — Ezen köztiszteletben és közbecsülésben álló szegedi jötevő testvérének a fia *dr. Tukats Sándor*, akit a Kormányzó Úr Ófőméltósága legfelsőbb elhatározással 1939. márc. 14-én Szeged szab. kir. város főispánjává nevezett ki.

A piarista gimnázium igaz örömmel gondol a kitüntetett, mert kedves tanítványai sorából emelkedett vezető állásba.

A szülői házból, mely önfeláldozó szeretettel és jósággal nevelte, megnyerő egyéniséget és finom modort hozott magával az iskolába; eleinte rendházunk bejáró konviktora volt.

A gimnázium otthonos légkörében minden szép, jó és nemes iránt fogékony lelkére termékenyítőleg hatott tanárainak életbölcse-ségre irányuló vezetése. Lelki verőfénye alakította ki benne a kedves szelidséget, társaival szemben a szíves baráti viszonyt és tanárai előtt a szeretetreméltóságot. Atyja halála után édesanyja iránt gyöngéd szeretettel viseltetett; ez a bensőséges fiúi szeretet tette boldoggá és haladása aranyozta be mindvégig édesanyja életét.

Hajlamánál fogva korán vonzódott a szabad természethez. Negyedik gimnazista korában a Kassa-bártfai iskolai tanulmányúton sok szép természetrajzi tárgy között egy kis fenyőt hozott magával, mely gondos ápolás után ma is egyik dísze gyümölcsösének. Termézszeretetéhez lúzódik pályaválasztása és munkássága.

Mély vallásossággal, törhetetlen kötelességérzettel, sokféle ismerettel és logikailag kicsiszolt elmével ment el innen az egyetemre. Egyetemi tanulmányait Kolozsvárott és Szegeden végezte, működését Budapesten kezdte, később Szegedre került; az egyetem gyógyszerismereti intézetében folytatott tudományos munkásságot s az egyetem tanára lett.

A világháború alatt és egyetemi kutatásai közben is a vallás-erkölcsi világnézet híve és a nemzeti érzés bátor megvallója volt. Hazafias lelke a háború alatt katonai szolgálattal teljesítette kötelességét, kitüntetések is kapott.

Mint a hitélet gyakorlati embere állandóan részt vett a katolikus megmozdulásokban, a tevékenykedés terén; tettel is megmutatta ezt amikor a háború után a Fogadalmi-templom építésének folytatását jelentős pénzüsszeggel ő is elősegítette. Értékes munkájáért és rajongó városszeretetében érte őt a főispáni méltóságra való kinevezés.

Az bizonyos, hogy a vezető emberek lelki fejlődésére és tehetségük kibontakozására az iskola adja meg az alapot és döntő befolyást gyakorol jövő hivatásuk betöltésére. Az ő friss lelke is fiatalos energiával tekint vissza az intézetre, mely nyolc éven át nevelte; elevenen színesedik meg előtte minden emlék: hálás szeretettel fordul tanárai felé, akik — mint mondja — „istenfélő, hazát szerető embert neveltek belőle.”

Reméljük, hogy a volt piarista diák, főispáni működésében melegen sugárzó és jövőt kutató szemmel, értékekkel telített lélekkel, — a kereszt és városcímer jegyében —, kitartóan, áldásosan fog dolgozni Szegedért és ezen keresztül az egész magyar haza dicsőséges feltámadásáért.

Kiss István.

IV.

Dies fasti.

Bevezető szavak a gimnázium 1939 április hó 22-én megtartott
Bárdos-hangversenyén.

Elmondotta: **Sik Sándor**, egy. ny. r. tanár.

A megújhodott magyar kóruskultúra.

Hölgyeim és Uraim! Bizonyára lesznek Önök között, akik némi csodálkozással mondták magukban a műsor átlapozásakor: *Milyen különös dolog: egy egész hangverseny, csupa ének és egyetlen zeneszerzőnek tiszteletére, tisztán az ő kompozíciójából! Ez a jelenség nem áll egyedül a mai időkben. Szegeden is, hála Istennek, már nem egy ilyen énekes esten volt részünk nagy gyönyörűségben, és Szegeden kívül is országszerte, ünnepélyeken, iskolák hangversenyein, fővárosi pódiumokon és a rádióban is újra meg újra ének-estékkal örvendeztetnek meg bennünket. Új dolog ez, és nagy dolog. Azt szeretném megmagyarázni, hogy miért az. Mert nemcsak önmagában nagy dolog, amiről itt szó van; ez az ünnep egy nagy történelmi folyamatnak, egy magyar szempontból eléggé nem értékelhető magyar szellemtörténeli folyamatnak jellemzője és része.

Ha röviden és analógiával akarom megmagyarázni, hogy miről van szó, legjobban talán egy irodalomtörténeli példával tehetem ezt. Az megy most végbe a magyar zene terén, ami kb. száz esztendővel ezelőtt a magyar irodalomban történt, amikor a legnagyobb magyar költők, a Vörösmartyak, Petőfik, Arany Jánosok léptek föl és egyszerre csak megszületett a magyar nemzeti irodalom. Addig csak írók voltak, de irodalom, szerves, egységes, sajátarcú irodalom nem volt. Ez történik most a magyar zenében. Mi kell ahhoz, hogy megszülessék egy nemzeti művészet? Hát persze elsősorban tehetségek kellene hozzá, — a művészetben minden elsősorban a tehetségen fordul — ebben azonban sohasem volt hiánya a magyar földön. Nagy írói tehetségek voltak előbb is: Pázmányok, Zrínyiek, Csokonaiak, Berzsenyiek, Katonák; egyes nagy írók, egyes nagyszerű irodalmi események akadtak, de semminek sem lett folytatása. Minden nagy író elszigetelve állt; magyar irodalmi élet, amely tartalomban és — ami sokkal fontosabb egy nemzet fejlődésére — formában is, lelke szerint is (a művészetben a formában szól a lélek elsősorban) *magyar és művészi*, az kb. száz esztendeje van, annak a nagy irodalmi forradalomnak lezajlása óta, amely Vörösmarty, Petőfi, Arany a három legnagyobb magyar költő nevéhez fűződik. Ezóta van Magyarország irodalom és magyar irodalom.

Így vagyunk mostanában a zenével is. Nagy magyar zenei

tehetségek hála Istennek, mindig voltak. De részben elszigetelve álltak, egyedül; részben pedig az ihletek, amelyek őket eltöltötték, a dallamok, amelyeket eltanultak és amelyekből alkottak, nem a magyar nép lelkéből sarjadtak. Nálunk is, mint sok más nagy európai országokban, — ezen a téren nincs mit szégyenkeznünk — hatások, elsősorban a nagy német zenének a hatása érvényesült a múlt században. Ez az egyik, ami megakadályozta az újjászületést.

A másik a zenei műveletlenségnek illetve elmaradottságnak elterjedtsége a közönség széles rétegeiben, nem egyszer a zeneszerzők egyes köreiből is, az ízlésnek, a zenei érzésnek, de legfőképpen a magyar zenei érzésnek hiánya. Már pedig ahhoz, hogy egy nemzeti művészet megszülessék, — egy nagy klasszikusra fogok hivatkozni: Kölcsey Ferenc, a legnagyobb magyar elmék egyike, a *Nemzeti hagyományok* c. munkájában fejtette ezt ki, — ahhoz szükséges, hogy az az irodalom vagy művészet a *nemzeti hagyományokból* újjuljon meg, abból merítsen lelket és formákat. Mi az a nemzeti hagyomány? megmutatta az irodalom. A magyar irodalom a népköltészetből született újjá. A magyar zenének is a magyar népzeneből kellett újjászületnie. Erre azonban újabb száz évig kellett várnunk. Ehhez olyan zsenik kellettek, akik nagy zenei tehetségek, de egyszerre tudósok is, és főképpen szenvedélyes, hívő magyarok. Ezeket a nemzeti hagyományokat u. i. előbb még föl kellett kutatni, mert ezek, sajnos, már-már elvesztek, már-már feledésbe mentek. A tizenkettedik órában küldött az Ursten néhány ilyen zenei művészt és tudóst egyszerre; hogy a sok érdemes név közt csak a két legnagyobbat említsem, azt a kettőt, akikre ma bámulva néz az egész zenei világ: Bartók Bélát és Kodály Zoltánt. Ők azok, — és egy egész tudós és művész generáció mellettük és utánuk — akik egy csodálatos, nem is sejtett gazdagságú és értékű kincsbányát nyitottak meg számunkra, amikor a történelmi avar és a feledés romhalmaza alatt fölfedezték, kiásták a magyar dallamhagyományt. Megmutatták, hogy a magyar szellem termelt zeneileg is nagyszerű értékeket, ezek már-már feledésbe mentek, már-már elvesztek, de még jórészt megvoltak a népnél, amely nehezen tanul, de nehezen is felejt, és azért megőrzi a régi értékeket. Ráeszméltunk hogy gazdagok vagyunk ezen a téren is, gazdagabbak, mint sejtettük, gazdagabbak mint a legtöbb európai nép. És ennek a zenének hatása alatt, úgy mint a Petőfiek és Aranyok művészete a népköltészet hatása alatt, kifejlődött egy új modern magyar zenevilág, amelyet ma a világ művészeti köztudata a legnagyobb zenei értékek közé soroz. Megindult egy gazdag tudományos kutatás, egy elmélyülő elméleti tanulmány és sokoldalú néprajzi kutató munka és kifejlődött egy nagyszerű, modern magyar zene, a két legnagyobbnak és sok más jeles tehetségnek munkásságában, és hisszük, tudjuk, érezzük, hogy nagyszerű fejlődés áll előtte.

Azonban sem a tehetség, sem a hit nem elég ahhoz, hogy egy nemzeti művészeti kultúra kifejlődhessék. Még egy harmadik dologra is szükség van: *közösségre*. Közösségre, amely a magáéra ismer a hagyományban és a hagyományra épülő új értékben, amely megszereli, megtanulja, él belőle, műveli és továbbfejleszti. Amíg nincs közössége, — közönsége is, de nemcsak közönsége, hanem művelő,

benne és belőle élő közössége — addig lehet az új törekvés művészi kísérletezés, megcsodált kuriózum, lehet elvont érték, de nem lehet az, amivé lennie kell: olyan érték, amelyből a nemzet lelke táplálkozik. Mert táplálkoznia kell belőle, öntudatlanul is, föl kell vennie magába, hogy különb, szebb, gazdagabb, értékesebb legyen tőle, mert nélküle nem lehet különb, szebb, gazdagabb, értékesebb. Ehhez azonban szükséges, hogy ezek a nagyszerű alkotások, a régiak, a népiek és a rajtuk épült ujak is átmenjenek a nemzet véérébe. Ehhez kell a közösség, kellenek a tömegek.

Mielőtt rámutatnék arra, hogy hogyan hódította és hogyan hódítja meg fokozatosan a közösséget is ez az új magyar zenei kultúra, még egy kitérést kell tennem. Mert a zenei életnek két síkja van. A népdalon és a belőle született modern művészi zenén kívül óriási jelentősége van az *egyházi zenének* és az egyházi éneknek is. A nagy magyar modern zenei fölújulás párhuzamosan folyt le egy nagy világmozgalommal, egy világszerte végbemenő zenei megújulással, amely X. Pius nevéhez fűződik. Ez a nagy pápa újra és nyommalékosan sürgette a *gregorián* zenéhez való visszatérést, a gregorián zenének az egyház liturgikus életében való felújítását. Azt az ősi keresztény zenét, amelyről ma már tudjuk, hogy egyenrangú a Bachok és Beethovenek és más legeslegnagyobbak egyházzenei alkotásaival és lélek és forma szempontból az egyházi zenében ugyanazt a végső, legmélyebb rétegét jelenti, amelyet a világi zenében a népdal. És most a Kodályok neve mellett még egy nagy magyar nevet kell megemlítenem: Harmat Arthurét, aki, — ismét más derék társakkal együtt — mint a Zeneművészeti Főiskola tanára, nemcsak megértette a pápa nagyfontosságú úlmulatását, hanem ráébredt egy másik nagy felfedezésre is. Arra, hogy a régi gregorián zene és az ősi magyar népének *belsőleg mélyen rokonok*. A gregorián sokkal közelebb áll a magyar zenéhez, mint bármi más. Éppen abban, ami a lényeg bennük: a művészi lélek és a lelki tartalom: egyszerűség, bensőség, erő. És ezzel megindult, részben a Kodály-féle nyomokon, — Kodály, mint pedagógus is óriási szolgálatokat tett, — részben az ő tanítványainak nyomán, egymásik felújulás is: a magyar egyházi népének nagyszerű renaissance-a. Rájöttünk, hogy nemcsak a világi népdalamokban van páratlan kincsünk, hanem a régi magyar egyházi énekekben is. Megpróbáltuk eltávolítani azt a rengeteg német és egyéb éneket, amelyekkel közelmúltbeli énekeskönyveink tele voltak, és megújítani a templomi éneklést a régi magyar egyházi ének alapján. És ime megint kiderült, — a legilletékesebb helyen, Rómában vették észre, — hogy olyan egyházi énekkincsünk van, amely páratlan a világon.

Ez már a másik csoda. De megtörtént a harmadik csoda is: a közösség. És most egy harmadik nevet kell említenem, ismét egy szimbolumot a többi helyett is — egyet, akinek ezen a téren a legnagyobb érdeme van, és ez *Bárdos Lajos*. Bárdos ama kitünő zeneszerzők egyike is, akik Kodály nyomán is önálló egyéniségek; éppen a mai este erről bőséges bizonyosságot fog adni. Egyike ő az új magyar egyházi zene legjelesebb szerzőinek is — ebből is gazdag szemelvényeket fogunk hallani ma. De Bárdos még sokkal több ennél; ő a harmadik csodának, az új közösségteremtésnek egyik legfőbb úttörője.

Ne felejtjük el, hogy ennek az új zenekultúrának óriási nehézségekkel kellett megküzdenie. Mint ahogy mindennek, ami a művészetben új, nehéz, nem egyszer tragikus sorsa van, ennek a törekvésnek is drámai harcokat kell végigvívnia. A természet törvénye, hogy azt szeretjük, amiben felnőttünk. Mindenkinek kedves a régi, amit megszokott és szeret. Nekem is, másoknak is kemény belső küzdelmeken kellett keresztülmennünk, mikor azt mondták a hozzáértők, hogy az, amit gyermekkorunkban énekeltünk és szerettünk, nem szép és idegen. Az új magyar ének, amelyhez nem szoktunk hozzá, eleinte nehéznek, furcsának, idegenszerűnek tetszett: szokni kellett hozzá, míg ráébredtünk, hogy ez a szép, igaz, mély és nekünkvaló, míg megszerettük, úgy hogy most már nem is tudnánk élni nélküle és nem is értjük, hogyan lehetett valaha is idegenszerű. Ám nem mindenki képes átalakulni és fejlődni. Még csak szemrehányást sem tehetünk érte, ha valaki ragaszkodik a megszokott régihez: neki a maga szempontjából igaza van. Szóval a dolog természetében rejlik, hogy minden újnak küzdenie kell. Küzdenie kell nemcsak ezzel a természetes és ártatlan tehetetlenséggel, hanem egyenesen szellemi tunyasággal, tudatlansággal sőt érdekekkel is. Hadd éljek az egyházi énekek a reformjának történeléből egy példával. A szövegek terén ugyanazt az újítást, illetve a régihez, a jobbhoz való visszatérést kellett végbe vinni, mint a dallamokban. Egyik gyönyörű régi egyházi énekünkben három sort, amelynek nagyon lapos volt a megszokott szövege, ki kellett javítani; megtaláltam egy XVII. századi régi magyar énekeskönyvben az eredeti, sokkal szebb szöveget és behelyesítettem. Magyarország egyik legnagyobb érdemű vezető egyházi férfija azt írta róla: ime itt modern Ady-féle költéssel akarják helyettesíteni a régi népegyházi énekek szövegét! Holott épp a rossz, szentimentális újabb szöveg helyett a százszor szebb eredetit hoztuk be! Ugyanez volt a helyzet sokszor a dallamokkal is.

Mi kellett ahhoz, hogy ezt a nagy nehézséget le lehessen győzni? Ehhez kellett mindenekelőtt olyan nagy, teremtő hit, amelyet természetes okokkal szinte nem is lehet megmagyarázni, Kellott fiatal lendület, fiatal emberek, akik azt mondták: Ennek az újnak győznie kell, és győzni fog! És igazuk lett. Ezeknek a fiatal embereknek sorában Bárdos Lajosé a legnagyobb érdem, a legnagyobb hit és a legnagyobb ügyesség. Megindul a kiadványok sorozata, meg mer indulni egy zenei folyóirat: a *Magyar Kórus*. Vállalkoznak rá, hogy kiadják a *Szent vagy Uram*-ot, az egyházi énekek Harmat-féle új gyűjteményét. Megjelenik egy egész sereg kiadvány, költéskönyv, stb. Az új dallamok eljutnak a sokakhoz. De ez még mindig csak holt kincs: ember kell és nem kotta. Lélek, élet és nem nyomtatás. A lélek és az ember is elkezdett kirajzani az egyházzenei katedra mellől; ma már Kodály és Harmat tanítványai, sőt tanítványaiknak tanítványai is ott állnak a kórusokon és az iskolák katedráin, és nevelnek és dolgoznak, lelkesednek és lelkesítenek. Megtörténik a csoda: amit nem bírtak elfogadni a felnőttek, akikbe belegyökerezett évtizedek óta a régi, elfogadják a friss lelkek. *Elfogadja az ifjúság*, amely még nem ismerte a gyöngét és az idegent, és egyszerre a szépet és jót és a nagyot kapja. Kapja és mohón elfogadja, szereti és lelkesen énekl. Ma már van „éneklő ifjúság” és „éneklő Magyarország” és énekes rend. Fialat

karnagyok, zeneművészek, énektanárok és énektanító apácák — láthattunk már lélektől és tudástól lobogó apácákat, karnagyi pálcával a kezükben a kórusokon és pódiumokon, — a legmagasabb és legmélyebb, egyházi és népi zenét kislányokkal és kislányokkal életük át, rajtuk keresztül oltják be a magyarság szellemi vérkeringésébe. Ma már van magyar énekkultúránk: ezt köszönjük azoknak a derék úttörőknek akikről szólottam. Hogy van, ezt nekem itt Szegeden nem kell magyaráznom. Hála Istennek, jeles kórusok és kitűnő karnagyok itt szép számmal vannak. Mi Szegeden ismerjük ezt a fenti kultúrát, tehát kétszeresen szereljük.

És most, amikor önérettel, büszkeséggel és örömmel akarjuk élvezni egy estén ennek az újjászületett magyar kóruskultúrának nagyszerűségeit, méltó és igazságos, hogy kalapot emeljünk az úttörők előtt. Nem mi emeljük meg ezt a kalapot egyedül: 1938 okt. 12-én a frankfurti nemzetközi egyházzenei kongresszuson az egész zenevilág megemelte kalapját ez előtt az új magyar zene- és kóruskultúra előtt, s a nagy, vezető német zenei kultúra egyik vezetőjének ajkáról hangzott el a szó: „Hungaria docet”. A győzelem, a nagy külső győzelem megvan! Belső győzelem? — Mindennap meghal egy azok közül, akik ezt nem értik, és mindennap születik egy azok közül, akik értik, szeretik és élnek belőle.

Ez után a taps után nincs hozzátenni valóm. Tiszteljük az úttörőket, tiszteljük köztük azt a nagyérdemű művészembert, aki itt most meg fog jelenni köztünk. — De hirtelenében nem is tudom, hogy kit tiszteljük benne: a városmajori karnagyot-e, a Cecilia-kórus vezetőjét-e, a kitűnő zeneszerzőt-e, a zeneakadémiai tanárt-e, a szerkesztőt és igazgatót és szervezőt-e? Nem. Tiszteljük benne a legnagyobbat, minden érték kútfejét: a lelket, a munkát, a hitet — az úttörést, és azt, aminek az ő működése biztos záloga: a győzelmet!

Megemlékezés dr. Berecz János egyetemi tanárról, a szegedi piarista Diákszövetség elnökéről.

Elmondotta: Dr. Szivessy Lehel.

Eheu fugaces!

Az ország déli részéből, — amely 20 éve szomorú szolgátságban él, — 1893-ban, negyvenhét évvel ezelőtt, bejött a kegyes atyák szegedi iskolájába egy kedves, barnahajú, csendes, nagyon szerény fiú.

Elrepülnek az évek! Kevesen vagyunk ma már, akik Berecz Jánosnak iskolatársai voltunk. Összebarátkoztunk, összemelegedtünk. Akkor nem voltak a magyar és magyar között választófalak, nem voltak világnézeti kérdések. Egy törekvésünk, vágyunk volt, a haza izzó szerelete és szolgálni vérrrel, munkával, a drága magyar haza javát.

Berecz János már akkor is jól tudott magyarul és a legrövidebb idő alatt kibontakoztak tehetségei, ő volt a legkiválóbb közöttünk. Élete során, különösen az utolsó évtizedekben, amikor olyan

gyakran voltam Berecz Jánossal egy társaságban, sokszor elgondolkoztam, hogy ennek a kedves szerény férfiúnak, mely tehetségei a legkimagaslóbbak? — Arra a megállapításra jutottam, hogy Berecz János univerzális képességű ember volt, akinek átfogó értelme olyan volt, mint a szivacs, amely minden tudást beszív magába és azt az élet bármely szektorában érvényesíteni tudja.

Meggyőződésem, hogy Berecz János kiváló lett volna, mint mérnök, mint jogász, akár mint egyházának lelkésze, akár mint tanár, de az orvosi pályát választotta. Ehhez a pályához azért volt különös hajlama, mert végtelenül jó szíve volt, — mert jellemének fővonása, a segíteni akarás és a jószándék ide vonzották.

Mindez a lelkiadottság mélységes emberszeretetéből, különösen igazi keresztény vallásos meggyőződéséből, őszinte és törhetetlen katolikumból eredt.

Orvosi működését, egyetemi tanári pályáját, méltányolni nem kívánom. Ezt méltatták pályatársai, leghíresebb tanártársai. Meggyőződésem, az, hogy azért lett szülész, mert, végtelenül jó volt, mert szerette a segélyre szorulókat, a fájdalommal küzdő, új életet hozó anyákat, akiknek kinja, a Mater Dolorosára emlékeztette.

Kedélye gyermeked és derüs volt. Akárhogy emelkedett az emberek megbecsülésében és bármennyi külső siker és dísz kísérte életének utját, egész életén át csak egyszerű piarista diák maradt. A piarista világszemlélet, amely a vallásosság, hazafiasság és emberszeretet eredője, adta meg jellemének legkimagaslóbb jellegét. Sokan éltek vissza bizalmával, mert ő sohasem kérdezett, hanem mindenkinek adott, aki kért tőle.

Berecz Jánosnak csak barátai voltak, de nem volt ellensége. Már az iskolában is mindig elismertük felsőbbtségét, — noha szerény volt, sohasem pályázott arra, hogy vezér legyen.

Mindannyian önkéntelenül éreztük, hogy jellemében és egyéniségében nincs egyetlen egy önző redő sem. Tudtuk, hogy őt csupán a szolgálatkészség vezeti és a szív érzése uralkodik benne. Ő volt a mi elnökünk és őt bíztuk meg gyermeki hittel készített szerződésünkben azzal, hogy a következő évtizedekben ő tartsa össze az osztálytársakat.

Ennek a feladatnak a legnagyobb lelkiismeretességgel tett eleget. A kegyes iskola sok ezer növendéke között nem volt olyan állandó az érintkezés, a barátkozás, mint azok között, akikkel Berecz János, az Urban örökre eltávozott testvérünk és barátunk érettségizett és akikkel hosszú évtizedeken át ápolta a barátságot.

Berecz Jánosnak nem volt szűkebb családja. Egész életét egyedül töltötte. Nagy, komoly munkája után benső örömmel ült össze régi barátaival. Ilyenkor megszűnt minden korlát, minden társadalmi válaszfal s újra kis diákok ültek a fehér asztal körül: idéztünk régi emlékeket, beszélgettünk kimagasló tanárainkról, olyanokról, akik már elmentek, a derék, jószívű Bontó Józsefről, aki nyolc éven át volt aranyos kedélyű osztályfőnökünk, Magyar Gáborról, a két Pappról, Zvér Endréről és sokat beszélgettünk az élő, isteni kegyekben olyan dús Szinger Kornélról és Jászai Rezső tanárunkról.

Megnehezedett az idők járása felettünk, kedves János! Az est már int felénk! Szűkül a kör, kevesebben leszünk, de amíg élünk,

Téged, a keresztényi erényekben gazdag, emberi jóságban felülmulhatatlan, példát adó Jánost, elfeledni nem fogunk.

Az élet elmulik, a dicsőség elhalványul, a harag és a gyűlölet is semmivé válik és az emberek a legnagyobb férfiakról is megfeledkeznek.

Mindig marad azonban olyan kör, amely még évtizedek múlva is megemlékezik arról, akinek szívében a legnemesebb érzése élt, a szeretet érzése és aki jó volt, — Berecz János Te jó voltál!

V.

A Szegedi Piarista Diákszövetség.

Diákszövetségünk immár két lustrumra tekinthet vissza. Ennyi idő alatt meg lehet állapítani, hogy mit végzett és mit tud végezni. Első éveinek lendülete számos kultúrelőadást eredményezett, de egyben meg is torpant csakhamar az alma mater neveltjeinek az egyesületi tagságtól való húzódozásán. Ehhez a bajhoz hozzájárult az a csapás is, mely bennünket az idén alapító elnökünknek, Dr. Berecz János, egy. ny. r. tanárnak, elhalálózásával ért. Az elhunyt egyénisége szeretetreméltóságával, egyensúlyozó képességével, sokoldalú érdeklődésével, áldozatkészségével és vezető tehetségével partikularizmusra és széthúzásra hajló társadalmunkban jó évtizeden át az összetartó kapocs szerepét töltötte be. Az örök hazába való elköltözése diákszövetségünknek pótolhatatlan veszteséget jelent. Szomorú vigasz hogy a város társadalma nem egy munkatéren épügy hiányát érzi Berecz Jánosnak, mint diákszövetségünk. R. i. p!

Tavalyi beszámolóinkban örömmel jelentettük, hogy az egyetemi ifjúsággal — többévi meddő fáradozásunk után — újból sikerült megtalálni a kapcsolatot. Az ősz folyamán próbáltuk folytatni a megkezdett munkát, de részben a számos behívás miatt, részben egyéb okokból nem tudtuk újból egybegyűjteni az egyébként se népes ifjúsági csoportot.

Az előző évben megkezdett ismeretterjesztő munkát ennek ellenére folytattuk. Ezúttal a pályaválasztás kérdését tűztük napirendre. Jól tudtuk, hogy a rohanó élet új meg új helyzetek elé állítja az életbe lépő ifjúságot, de azért mégis helyesnek, sőt szükségesnek tartottuk — a Dugonics András gimnázium igazgatóságával karöltve — egy ilyen természetű előadássorozatnak a megrendezését. A szülők és érettebb ifjúság szép számmal látogatta ezeket az igazán színvonalas előadásokat. Ezek a nagybőjt folyamán, péntek délutánonként zajlottak le a következő sorrendben:

A bírói pálya. (Dr. Juhász István, szövetségünk ügyvezető elnöke). A köztisztviselői pálya, különös tekintettel a póstára (Dr. Sáray Ferenc, ny. postafőigazgató). A katonai pálya. (Pintér Ferenc, honvédtábornok). Az egyházi pálya. (P. Borbély István S. J., theol. tanár). A gyakorlati pályák (Dr. Cserzy Mihály, keresk. és iparkamarai titkár). Az orvosi pálya. (Dr. Armentano Lajos, klinikai tanársegéd). A tanári pálya (Somogyi István, áll. felsőkeresk. isk. igazgató). A mérnöki pálya (Dr. Pálffy—Budinszky Endre, városi mérnök). A gazdasági pálya (Dr. Tóth Béla, a Nemzeti Hitelintézet szegedi fiókjának igazgatója). Végül az ügyvédi pálya (Dr. Tóth Imre, ügyvéd, kormányfőtanácsos). Előkelő előadóinknak ezen a helyen is hálás szívvel mondunk köszönetet.

Vademecum-sorozatunkat az idén is folytattuk. A sorozat 6. száma, Révai József tollából került ki, mint jelen Évkönyvünk

nagyobb tanulmányának különlenyomata. Az első öt számból 10--10 példányt a „Magyar a magyarért” akciónak és ugyancsak ötven példányt a szegedi cserkészkerület rendezésében megtartott HÖK-tábornak bocsátottunk rendelkezésére. Pénzsegélyekben beiratási és vizsgadíj címén 6 egyetemi és főiskolai hallgató részesült.

Neveltjeink találkozója.

Az alma maternek is, tanítványainknak is örömnépe volt június 4-ike, amikor a több-kevesebb lustrum előtt az életbe távozott tanítványaink találkozóra gyűltek össze. A sok lelkes és itt-ott könnyben úszó tekintet láttára a nagy orosz regényírónak a szavai jutottak eszünkbe, amelyekben a nagy lélekismerő azt állítja, hogy életünk válságain — nem egyszer ifjúkori emlékeink segítenek át bennünket. Nos, a félszázaddal ezelőtt érettségizettek szónokának hálás szavaiból meggyőződhetünk arról, hogy ilyen kedves emléket jó nagy számmal kaptak a Dugonics András gimnázium neveltjei, elannyira, hogy az élet még száz év alatt se tudná lekoptatni, azt a szellemi és lelki zománcot, amely ebben a híres iskolában színessé és edzetté tette a fiúkat. Nagy szeretettel emlékezett meg egyellen élő tanárukról, Nováky Bertalan rajztanáról, aki már a nagy árvíz idején is tanított és mint szegedi árvízi hajós is sok jót tett.

Dr. Kormányos Benő, a félszázados találkozó szervezője, a legnagyobb hálával emlékezett meg a Magyar Kegyestanáitórend hazafias neveléséről, egyszerűségről és megalkuvást nem ismerő kötelességre szoklató okos szigorúságról és kérte az intézet igazgatóját és tanári karát, hogy ezt az ő nagy hálájukat a kegyestanáitórend főnökének is tolmácsolja. Ez a hála természetesen azoknak a leveleiből is ékesen szól, akik erre a jubiláris találkozóra nem jöhettek el, élükön Dr. Pacha Ágoston temesvári püspökkel. Résztvettek a találkozón a következők: Böhm Miklós ny. honvédezredes (Budapest), raggambi Fluck Ferenc, ny. honvédtábornok (Szeged), Dr. Korda Jenő, orvos (Szeged), Dr. Kormányos Benő, ügyvéd (Szeged), Dr. László Adolf ny. kúriai bíró (Szeged) és Maróczy Géza sakkbajnok (Budapest). Az évfolyamból többen vannak a trianoni határon túl, főképen Romániában és Jugoszláviában. Viszont Dr. Somogyi Szilveszter, volt szegedi polgármester sok mással együtt már elhalt.

A negyven éve érettségizettek találkozásáról, annak késői dátuma miatt, ezen a helyen nem tudunk beszámolni. Az évfolyam tagjai azonban aránylag igen szép számmal jelentkeztek előzetesen a találkozóra, természetesen kivéve az elcsatolt területeken élőket, akik közül csak kevesen jelenhetnek meg. Az elhunyt tanárokért és évfolyamtársakért Schütz Antal piarista, a budapesti egyetem teológiai karának európai hírű dogmatikusa mond szentmisét.

A negyedszázados találkozóra sereglettek közül többen feleségük társaságában jöttek el. A viszontlátás örömebe ilt gyász vegyült, hiszen éppen egy hónapja szállt sírba a hajdani b) osztálynak szeretett főnöke, Czimmermann Pál, aki nagyon sokszor emlegette

ezt a szívéhez nőtt osztályt, amely 1910-ben olyan népes volt, hogy az ötödikben is párhuzamos osztályt kellett számukra nyitni. Azóta soraik megrikkultak, de a régi összetartás dicséretes jeleképpen egyik osztálytársnak az özvegye jött el találkozójukra. A hálás tanítványok nem egy kedves sírra tettek koszorút.

Ezen a találkozón a következők vettek részt: Dr. Balassa Jenő, ügyvéd (Szeged), Dr. Baracs Marcell, gyermekorvos (Szeged), Dr. Böhm József, ügyvéd (Kondoros), Fellegi Andor, kőfaragómester (Szeged), Dr. Gerő Imre, parkettvállalkozó (Budapest) Dr. Grosser Jenő, takarékpénztári vezérigazgató (Orosháza), Jordán Jenő, őrnagy (Békéscsaba), Latzkovits Béla, százados (Budapest), Máté Sándor, magántisztviselő (Szeged), Németh Jenő, takarékpénztári cégvezető (Szeged), Órhalmi Károly, ny. százados (Szeged), Pauer Tibor, a MTI szerkesztője (Budapest), Radványi Géza, egy. tanársegéd (Szeged), Schachtitz János, ügyvéd (Budapest), Dr. Ujj Béla, törvényszéki jegyző (Szeged), Dr. Winter Jenő, h. banklőnök (Szeged).

A húsz éve érettségizettek Dr. Jezerniczky Ákos ügyvéd összehívására sereglettek az alma mater falai közé, ahonnan a vörös világ bukása után indultak az életbe. Nagy, merészen ívelő karrierrel ezek se számollak be, de komoly életfölfogásról, becsületet köteleltségjeljesítésről és tőrhetőknek mondható megélhelésről beszéltek szeretett volt osztályfőnökünknek, aki már második osztályként vezetett föl őket. Azóta a volt osztályfőnök igazgatósorba került, a hajdan bohó kis fiúk pedig komoly apákká érlelődtek az életben, de fiúi ragaszkodásuk most is a réginek bizonyult.

A húszéves találkozók olyan szép számban sereglettek össze, hogy a többi három találkozót messze fölülmulta. Az elmaradások természetesen ebben az esetben is Trianonnal vannak összefüggésben.

Részvettek a következők: Dr. Adler Dezső, ügyvéd, Berényi László, bőrgyári művezető, Dr. Berkes Pál, orvos, Dr. Biacsy Béla, v. aljegyző, Bózsó József, tanár, Bruckner Endre, papirnagykereskedő, Cséts József, műszövő, Dr. Frank Miklós, ügyvéd, Dr. Gottschall Sándor, ügyvéd, Dr. Gyurits István, ipartestületi titkár, Dr. Jezerniczky Ákos, ügyvéd, Jobst Gyula, járásb. t., Junker Imre, vámtiszt, Dr. Juhász Antal, orvos, Dr. Kókay Béla, orvos, Dr. Kökendi Antal, egy. tisztviselő, Dr. Kovács Károly, orvos, Dr. Lázár Ferenc, kir. járásbíró, Laszgallner Tibor, forg. adó ellenőr, Dr. Márki Imre, a MTI. munkatársa, Mályusz Tibor, mérnök, Dr. Mixich Nándor, orvos, Dr. Nágel Dénes, ügyvéd, Reisz Vilmos, banktisztviselő, Dr. Mogyoróssy József, áll. rendőrségi fogalmazó, Stark György, gyáros, Szánthó Dénes, író, Dr. Szilágyi Béla, ügyvéd, Szekeres Géza, kereskedő, Szécsi Dániel, kereskedő, Dr. Túri József, orvos, Dr. Vad Imre, csendőrfőhadnagy, Dr. Vecsernyés András, orvos, Bánhidi Béla, mérnök. Az osztályban annak idején végzett leánymagántanulók közül is többen résztvettek a találkozón, gyermekeikkel együtt.

A találkozó juniorjai a „lízévesek” voltak, akik igen szép számban vettek részt, jóllehet a többség a fővárosban lakik. Detrich Barna, az egykori önképzőkör elnök kedves köszöntőjében mintegy varázsütésre megteremtette azt a hangulatot, amely ezt az osztályt az iskola padjaiban is jellemezte. Volt tanáraink jóleső örömmel látták, hogy soraikat nem tizedelte meg a halál és bár egyikükről nem tudni,

él-e, hal-e, még se lehet számbavehető panaszuk. A találkozón a következők vettek részt:

Dr. Bibó István, bírósági jegyző (beosztva az igazságügyminisztériumba), Detrich Barna, gépészmérnök, Dr. Eszes Endre, ügyvédjelölt, Dr. Forgó József, ügyvédjelölt, Dr. Gottwald Rezső, póstafofogalmazó; Hajdú József, mérnök, Hansner Sándor, főhadnagy, Dr. Heszlényi Zoltán, MÁV. fogalmazó, Dr. Komáromy Vendel, segédjegyző, Láng Andor, hadnagy, Magyar Károly, s. lelkész, Dr. Ortutay Gyula, rádiólektor, Dr. Papp Antal, szentszéki jegyző, Pál Géza, magánlisztviselő, Pálinkás Pál, állatorvos, Dr. Pozsonyi Lajos, technikai tisztviselő, Dr. Reitzer Béla, iparkamarai fogalmazó, Dr. Schorr István, orvos, Dr. Szerdahelyi István, bírósági joggyakornok, Temesváry István, MÁV. tisztviselő, Dr. Till Ernő, banktisztviselő és Dr. Vas Tibor, ügyvéd.

A találkozón résztvetteket arra buzdítottuk, hogy lépjenek be a Szegedi Piarista Diákszövetségbe, hogy így ne lustrumonkint, hanem esztendőnkint találhassunk egymásra. A viszonzlásra!

Épít. Aquilón K. G. & P. rajzolta.

Karáczi mátyás vészte.

A SZEGEDI OSKOLÁK ÉPÜLETÉNEK TEKINTETE.

1a) T. P. Piaristák Collegiuma (b) Szent Dömötör Temploma (c) a Plébánus (d) a Rajzoló Oskola (e) a Nemzeti Oskola (f) Drak Oskola (k) a Platonophus (l) a Városi (k) a Városi Templom (l) a Felső Városi Szent György Temploma. (m) Polgári Házak.

VI.

Intézetünk multja.

Iskolánk kezdettől fogva összefort részben Szeged város sorsával, részben Magyarország újkori történetével.

A Tisza-parton a török hódoltság idején is magyar élet lüktetett. A város lakossága szaporodott, területe nőtt (igaz, a környező egykori falvak pusztulása árán). A híres alföldi színmagyar tőzsérek közt, kik az osztrák és német városok piacait látták el gulyaszám felhajtott marhákkal, szegediek is voltak. Szt. Ferenc alsóvárosi fiai pedig áldozatosan és állhatatosan őrizték a Szt. Istváni Magyarország emlékét és reményét.

Mindez azonban csak fagyöngy-élet volt téli faágon. A mának Szegedjét voltaképen onnan kell számítani, mikor a szarvára fogyott

hold a felszabadító seregek lovasainak feltüntével elmerül a Tisza habjaiban. Az új berendezkedés, a keresztény magyarság önálló élete természetszerűen nem indulhat meg azonnal és akadálytalanul. A dél felé haladó katonák néhol lovasembert is eltakaró magasságú fűben gázolnak — ilyen kultúrhagyatéka nem egy volt a mohamedán világnak. A 90-es évek végéig még a felszabadító háborúk fegyvercsörgésének a zaja tölti be Délvidéket. A XVIII. század elején a Rákóczi-féle szabadságharc eseményei sem válnak Szeged javára. Több hetes ostrom eredményeképp a külvárosok a kurucok, a vár a labancok birtokába jut. Majd 1709-10 években még dögvész is tizedeli a sokat szenvedett lakosságot.

Nem csoda tehát, hogy Szeged, miként az egykori hódolt területek többi része is, voltaképpen csak Buda visszafoglalása után egy emberöltővel, az 1710-es, 1720-as években lendül inkább neki a fejlődésnek. S ekkor találkozik az ugyanilyen frissességgel kibontakozó piaristasággal.

A piaristák a művelődés hadserege voltak, akik a felszabadító katonaság nyomában járva, a XVIII. század elején ereszkednek le eddigi felvidéki rendházaikból az egykori hódoltság peremére és belséjébe, s odapalántálják a szellem fáklóját Veszprém, Vác, Kecskemét, Pest, Debrecen, Tokaj, Temesvár, Nagykanizsa és Nagykároly fötereire. Ekkor hívja meg őket Temesváry János főbíró Szegedre is, s az első három piarista: Pál, Demjén és Orbán atyák 1720 június 11-én történt bevonulásával az alsóváros Fekete Mária-ja mellett a mai belvárosban elfoglalja helyét Kalazanti Szt. József is.

A város ekkor körülbelül 2500-3000 főnyi, színmagyarnak mondható lakossággal rendelkezett. Azonkívül itt tartózkodott még öt századnyi helyőrség, s vagy 200 rác határőr-család. Sok a kereskedő az iparos és az ügynevezett „háti kalmár”. A baromtenyésztés olyan méreteket öltött, hogy a város óriási kiterjedésű határa is elégtelennek bizonyult az állatok legeltetésére, s a lakosság Dorozsmán és a német lovagrend kunsági birtokain bérel újabb legelőket. A városkép azonban egyezik a korabeli többi alföldi város képével: náddal fedett falusias házak, apró, égetetlen téglából építve. Tulajdonképpen nagy falu.

Ilyen körülmények között rakott itt fészket az első három piarista, akik a lelkipásztori munkába azonnal beálltak. Ők és rendtársaik, a ferencesek mellett, még két emberöltőn keresztül vettek részt Szeged népének lelki gondozásában. Az iskolát azonban csak 1721 őszén nyithatták meg. Ugyanis ők maguk még csak hozzájutottak egy roskadozó hajlékhoz a romokban heverő Szt. Demeter templom oldalán, iskolaépületnek azonban csak ekkor kaphattak egy kétszobás házacskát, a pestises betegek egykori, most elhagyottan álló kórházát. Két év múltán még egy szomszédos épületet kell igénybe venniük: a katonakórházat. 1732-ben felépül az intézet első otthona, amelyet kimondottan iskolaépületnek szántak. A maga 8 ölnyi szélességével aligha álmódott a másfél század múlva felépülő mai Alma Mater Gizella-téri és Tisza Lajos-körúti összesített frontjának 200 méteréről. Ezt az otthont 1793-ban ismét új váltotta fel, amely viszont a milleneumi idők általános építkezése korában adott helyet Szeged mindmáig egyik legnagyobb kiterjedésű épületének. Kezdet óta immá-

ron a hetedik nemzedék fiai gyülekeznek reggel az iskolakapu előtt, amely maga is már negyedik a sorban.

Az 1721-ben megnyílt két osztály 1723-ra hatra bővült. 1792-ben két évfolyamos bölcsészeti tanfolyammal egészítik ki az intézetet, ez lesz egyúttal az új építkezés kiváltó oka. A Thun-féle rendszer 1852-ben megteremti a nyolc osztályos nagygymnáziumot. 1879-ben szervezik meg a szegedi tankerületi főigazgatóságot, s ez időtől fogva a szükség szerint beállított párhuzamos osztályokkal az osztályok száma 12—13 körül változik.

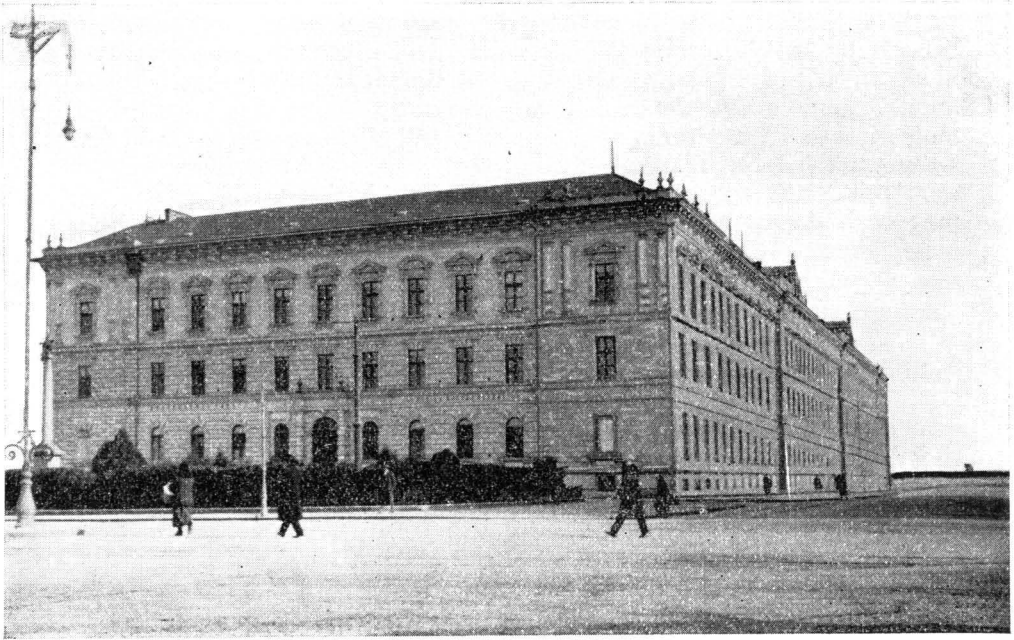
A kalazanciusi vetés, a gyereksereg első zsongéja az a 110 nebuló volt, akikkel az első 1721/22. tanév nyílt meg. 1727-ben már 300-an vannak. A számuk változásán keresztül az iskolai élet lüktetését figyelhetjük meg. 1739-ben a dögvészjárvány miatt csak 106 gyerek ödög az akkor új falak között, sőt a következő másfél évben zárva is marad emiatt az iskola. 1767-ben éri el a XVIII. században a tanulók létszáma a legnagyobb magasságot 449-et, a 80-as években viszont az akkor behozott tandíj és II. József németesítő politikája miatt fokozatosan visszaesik s 1790-ben lesz a legalacsonyabb az intézet egész életében: akkor mindössze 90 a növendékek száma. A XIX. század első felében állandóan 700 és 800 között ingadozik ez a szám. 1849-ben azonban a felső osztályok tanulói az akkori magyar élet iskolájába iratkoznak át, s itt mindössze 241 kisdíák marad. Az élet azonban nem áll meg, 1886 őszén 768 diákkal költözik át a gimnázium mai épületébe. Az új otthon tető alá kerültének egyik oka az 1879-es árvíz volt, mert a korábban is nedves és alacsony épület ennek az elemi csapásnak nyomait és maradványait többé nem tudta magáról levetni. A leánymagántanulók számának állandó emelkedése, és a világháború közepén a román betörés miatt ide menekült diákok beiratkozása kapcsán éri el az intézet egész fennállása alatti legmagasabb (az egészséges viszonyokat már messze túlszárnyaló) diáklétszámot, a 949-et. És ha mindazokat elvonultatjuk szemünk előtt, akik az elmúlt 218 év alatt ennek az iskolának falai között embereskedtek meg, egy több mint 112.000-es létszámú sereggel találjuk magunkat szemközt. Vannak köztük, akik még sorfalat álltak, mikor 1883 október 16-án Ferencz József személyesen meglátogatta az intézetet. Vannak, akiknek akkor kellett volna ide járniuk, amikor helyettük francia katonák tartották megszállva az épületet, verték ki az ablakokat, tettek tönkre egyes helyiségeket és tüzeltek fel másfél százezer korona értékű felszerelést. 1921 májusban pedig Szeged egész városa és a kormány képviselőinek részvételével 200 éves fennállásának nem mindennapi évfordulóját ünnepelte az intézet.

Ezek a keretek és a külsőségek. Amiket meg lehet fogni és le lehet írni. A szellemet csak idézni lehet. Idézni olyanok neveivel, kik már elporladtak. Dugonicséval, kinek az Etelkája olyan sikert ért el, amilyennel máig se sok magyar könyv dicsekedhetik. Szablik atyáéval, ki mozsárdurrogatás közben 1785-ben eresztette fel Montgolfier-rendszerű léggömbjét, az elsőt, mely magyar földről emelkedett fel. Vagy a tudós Cseh Ferencét, aki mikor a Bach-huszár megyefőnök azt kérdezte tőle: Tiszteletdőségednél okosabb ember nincs a szegedi piaristák között? — így felelt: Ő dehogy nincs, a

többi mind okosabb, mint én, de úgy gondolták, *ide* én is jó leszek. És vállalta azt, hogy negyvennyolc óra alatt el kellett hagynia Szegedet. Az ő helyébe jött Horváth Cyrill, Szeged sokáig egyetlen akadémikusa. És idézni lehetne a szellemet a „Hatrongyos” első lakóitól kezdve (így nevezte a nép az első ideiglenes rendházat, mely szószerint hat rongyos helyiségből állott), azoknak a névtelen százaknak a felvonultatásával, akik ezt a több, mint százezer diákot tanították. Akik ma kinn fekszenek a Deszkás-temetőben, vagy a magyar föld egyéb sarkain, ahová sorsuk szórta őket. A mai iskola kegyelettel gondol rájuk, a 200 éves mult tanárainak és tanítványainak elcsendesedett alakjaira.

Iskolánk igazgatói:

Kubrászky László 1721-1722.	Rakóvszky Gergely 1804-1805.
Demka Sándor 1723-1728.	Stróbl György 1806-1809.
Bencsik Gábor 1729-1732.	Szenczy Elek 1810-1813.
Pécsy Domonkos 1733-1734.	Guul János 1814.
Bieleczky Ágoston 1735-1738.	Karácsonyi Ince 1815-1819.
Molnár Máté 1739-1742.	Gubiczer Ferenc 1820-1829.
Demka Sándor 1743.	Spányik Glycér 1830-1832.
Rosinszky Ambrus 1744.	Deáky Károly 1833-1839.
Zbrojni Konrád 1745-1746.	Gruber József 1840-1841.
Frank Ernő 1747.	Katona Mihály Dienes 1842-1843.
Szabó Lukács 1748.	Horváth Cyrill 1844-1848.
Lality Elek 1749-1753.	Sümeghy Pál 1848-1849.
Rátay Egyed 1754.	Nagy Márton 1849-1858.
Tapolcsányi Gergely Pál 1755.	Horváth Cyrill 1858-1860.
Petraskó Sándor 1756-1757.	Schröck-Somhegyi Ferenc 1860-1864.
Szepesy Vazul 1758-1761.	Baranyai Zsiga 1864-1866.
Lukács Rókus 1762.	Ernyősy László 1866-1870.
Rátay Egyed 1763-1764.	Bolgár Mihály 1870-1871.
Zsigmondovics Illyés 1765.	Magyar Gábor 1871-1898.
Rátay Egyed 1766.	Cserép Sándor 1898-1905.
Korecz Orbán 1767-1768.	Szinger Kornél 1905-1913.
Pek Damascén 1769.	Bontó József 1913-1914.
Árky Bernát 1770-1771.	Keller János 1914-1915.
Szluha Ferenc 1772-1783.	Prelogg József 1915-1926.
Szeitz Antal 1784.	Kiss István 1926-1928.
Szablik István 1785-1790.	Dr. Tihanyi Béla 1928-1937
Egerváry Ignác 1791-1802.	Dr. Karl János 1937-
Murányi Ignác Márton 1803.	

VII.

1. Iskolánk az 1938—1939. iskolai évben.

1. Az iskolai év lefolyása. Alakuló értekezletünket 1938 augusztus hó 31-én tartottuk. Ugyanezen napon voltak a pótló és különbözeti vizsgálatok, a javító vizsgálatok pedig szeptember 5-én. Pótbéírások és az osztályfőnök uraknál való jelentkezés szeptember 6-án és 7-én történt. Szeptember hó 8-án Veni Sancte-val, majd ezt követőleg az országzászló előtti tisztelgéssel és intézeti ünnepélyel nyitottuk meg az évet. A rendes tanítást szeptember 9-én kezdtük meg. Az évvégi összefoglalásokat a VIII. osztályban május hó 9—13, a többi osztályokban június 15—20 napjain tartottuk. Magánvizsgálat a tanév folyamán egy ízben volt: június hó 19—21 napjain. A tanévet június hó 25-én zártuk ünnepélyes Te Deum-mal, iskolai ünnepélyel és bizonyítványosztással.

2. Iskolánk épülete és felszerelése. A város történetében örökké emlékezetes 1879-i nagy árvíz után épült az intézet jelenlegi épülete. A régi iskolából 1886-ban költöztek át. Ily módon az épület több mint félévszázados. A gimnázium 49 méteres homlokzata a szépen kiképzett Gizella-térre néz, míg a rendházzal összeépült 151 méter hosszú része a Tisza-Lajos-körúton fekszik. Az intézetnek 20x30 méter nagyságú udvara van, amely egyuttal kedvező idő esetén a tornaórák megtartására is szolgál. Az intézet helyiségei a megnövekedett pedagógiai követelmények miatt ma már nem elégségesek

egy középiskola számára. Bízunk azonban, hogy a nemes város jelenlegi törvényhatósága az elődök szinte páratlanul álló áldozatkészségével hozzájárul majd az ősi civitas legősibb középiskolájának korszerű átalakításához. A fenntartó város a belügyminiszterium által engedélyezett költségvetés keretében különben a nyár folyamán a legszükségesebb tatarozásokat elvégeztette.

3. Változások a tanári testületben. A Magyar Kegyeistanítórend Főnökének 1010/938. számú rendelkezése értelmében tanártestületünkben a következő változások történtek. Dr. Albert István a budapesti rendi teológiára kapott beosztást. Rassovszky Gyula a veszprémi, dr. Zányi László pedig tatai iskolánkhoz került. Dr. Albert István két évig volt intézetünk hittanára. Ezen idő alatt ifjúságunk és a szülői ház egyaránt meggyőződhetett arról: mennyi buzgósággal fáradozott, hogy az evangélium tanait minél többen és minél maradéktalanabban éljék. Mint az ifjúsági Mária-kongregáció prézese és intézetünk cserkészcsapatának parancsnoka is szép sikerrel dolgozott. Rassovszky Gyula az 1925/26-os iskolai évben került iskolánkhoz, tehát 13 évig volt intézetünk tanára. Szaktárgyain a latinon és magyaron kívül kedvvel és megfelelő eredménnyel tanította az éneket és zenét. Több éven át volt az intézet ének- és zenekarának vezetője és ünnepélyeinken való ebbeli szereplésével elismert nevet szerzett magának az iskola falain kívül is. Dr. Zányi László másodízben volt már intézetünknek — most három évig — tanára. Szaktárgyán, a mennyiségtanon és természettanon kívül elmélyedéssel és szeretettel vezette ifjúságunk bélyeggyűjtő, kézügyességi és sakkköréit, amiért a szülők részéről ismételtelen volt alkalma a hálaérzetet tapasztalni. A fenntartó város rendelkezése értelmében ezenkívül ebben az iskolai évben nem volt már tanárkarunknak tagja Tari János testnevelési tanár sem. A jászberényi m. kir. áll. tanítóképzőhöz nyert beosztást. Eltávozott kartársainkra hálával és szeretettel gondolunk. Az eltávozottak helyét dr. Fejes Tibor a budapesti rendi teológiáról, dr. Kozáky István egyetemi magántanár a rend budapesti gimnáziumából és Greff Géza, a tatai intézetünkéből foglalták el. A testnevelési órák egy részét Kerényi József, a helybeli kir. kat. tanítóképző tanára volt szíves vállalni, míg a harmadik testnevelési órák vezetésére dr. Jachan Frigyes tanár úr kapott megbízást.

4. Tanári értekezletek. A Rendtartásban előírt tanári értekezleteket a megfelelő időben mind megtartottuk. Ezekben az alábbi előadások hangzottak el: Hungarocentrikus nevelés; Az új tanterv négyes célkitűzése, tartotta mindkettőt az igazgató. A könyv nélkül megtanulandók szerepéről a gyermek jellem-, erkölcsi és hazafias nevelésében előadott Babos Dezső, Csonka Mihály a fizikai kísérletek előkészítéséről értekezett. Dr. Diósi Géza a magyar nyelv módszeres tanításáról beszélt. Dr. Kozáky István a modern nyelvek tanításának új szempontjait ismertette. A tanulók magaviseleti és rendszerteti jegyének, fokozatának megállapítására vonatkozó régi és új szempontokat Szűcs János tárgyalta. A Rendtartásban előírt II. félévi nevelésügyi értekezleten az igazgató elhunyt kollegánk, Czimmermann Pál emlékének adózott, míg Dorogi Imre az Esztétikai nevelés az új tantervben címen értekezett.

5. Valláserkölcsi nevelés. Szent István megnagyobbodott birodalma minden iskolájának első feladata, hogy terjessze a krisztusi

világnézetet. Különösen áll ez a katolikus, még fokozottabb mértékben a szerzetes iskolákra. A piaristarend itt aztán igazán otthon érzi magát. A missale hivatalos imája Kalazanci Szt. József rendjét novum subsidium ecclesiae — az egyház új segítségének nevezi. Eleink a scholae piae-t átjatos iskolák-nak fordították: és a piarista iskola igyekezett is megfelelni ebbeli feladatának. A nagy Koháry Istvánt az kapta meg, milyen áhitattal vettek részt a nyitrai piarista diákok a szentmisén és megalapította a kecskeméti kollégiumot. És az oltáregylet alapítója a múlt század egyházasnak épen nem nevezhető korszakában a piarista Trautwein János volt.

Maga a b. e. XI. Pius pápa misszionáriusokéhoz hasonlította a piaristaság munkáját — és valóban a két hivatás nagyon rokon egymáshoz. Amint a misszionárius hirdeti Krisztus evangéliumát a pogányok között — úgy hirdeti a piaristaság is a keresztyének még nem igen mondható fiatalok között Krisztus igazságát. Ebben az esztendőben is ezt csináltuk. Nem mondjuk, hogy mindent megtettünk, de sokat akartunk megtenni.

Átérezve a gyermeklélek nehézségeit, nemcsak azon voltunk, hogy a fiúk eleget tegyenek vallásos kötelességeiknek, hanem azt is megmutattuk, hogyan kell azokat teljesíteni.

Az őszi és a tavaszi diákmiséken hétköznapi unisono ének-léssel foglalkoztattuk az ifjúságot. A vasárnapi szentmisék áhitatát nagyban emelte énekkarunk művészi éneke. A vasárnapi exhortációk gondját a hittanárral a tanári kar számos más tagja is megosztotta. Az előírt szentgyónásokat és szentáldozásokat természetesen elvégeztük. Itt emlékezünk meg róla, hogy a megyéspüspök úr Ónagyméltósága minden iskolai szentgyónáson résztvesz. Fogadja érte ezen a helyen is mélységes köszönetünket. A tanári kar több tagja mindenki által tudott helyen és időben ad alkalmat a szentgyónás végzésére. Talán ennek tudható be, hogy elenyésző és napról-napra kevesebb azoknak a száma, akik megelégszenek a közös szentgyónásokkal. Vasárnap számos diákunk áldozik. A napi áldozó sem nagy ritkaság.

Az idén iskolánk megtisztelő feladata volt a Szent Imre-napi templomi ünnepség rendezése. Szónokul Zimányi Gyula piarista rendfőnöki tanácsos urat kértük fel, aki a püspöki szentmise keretében nagyszabású beszéddel fordult Szeged katolikus középiskolás férfi ifjúságához. — A fölisztelendő asszisztens úrnak e helyen is őszinte köszönetet mondunk, hogy meghívásunkat elfogadni kegyes volt.

A sz. István év utolsó iskolai napjain triduummal vettünk búcsút a szent király jubileumi esztendejétől. December 19, 20 és 21-én reggel nyolc órakor szentmisét hallgattunk. Az első napon a hittanár beszélt: Stephanus rex, vir fortis — a szent király férfias egyéniségét állítva az ifjúság elé követendő példaul. A második napra felkért szónokunk, dr. Halász Pál móravárosi plébános, püspöki tanácsos váratlan megbetegedése következtében helyettese vázolta megkapó diáknyelven az ifjúság elé a szent királynak, mint Krisztus szolgájának, megdicsőült alakját, aki életét rátette az evangéliumra. A harmadik nap dr. Sík Sándor, piarista egyetemi tanár a püspöki szentmise keretében mondotta el szentbeszédét, Szent István király mai alattvalóihhoz. hisz a szent király nem halt meg, ma is országol: Stephanus rex etiam hodie. Triduumunkra azonban a koronát a

megyéspüspök úr Óexellenciájának szentmiséje tette rá, aki kegyes volt megáldoztatni a fiúkat, sőt nemrég járva meg Rómát, teljes búcsúval összekötött pápai áldásban részesítette az ifjúságot. Ez volt a megyéspüspök úr karácsonyi ajándéka, a fiúk pedig a püspök úr kegyes jószágának e legújabb bizonyítékát nagy lelki örömmel és áhitattal fogadták.

A húsvéti lelkigyakorlatot a nagyobbaknál fölisztelendő páter Návay Kapisztrán, szentferencrendi atya vezette, Lelkes, buzgó, önzetlen munkájáért, melyet sok más elfoglaltsága mellett vállalt magára, fogadja itt is hálás köszönetünket. Tanításai mély nyomot hagytak fiainknak a lelkében. — A kisebbeknél dr. Kerkai József és a hittanár beszélt. — Ez alkalommal megpróbálkoztunk egy új dologgal: szerdán d. u. 6 óráig, csütörtökön pedig déli 12 óráig itt tartottuk a fiúkat s az időt imádsággal, olvasmánnyal, elmélkedéssel töltöttük el. A dolog nehéz voltának ellenére is a fiúk igazán dicséretesen viselkedtek. A jövőben még fokozottabban meg fogunk tenni mindent a lelkigyakorlatok sikerének a biztosítására. A lelkigyakorlatok előtt megkérdeztük az ifjúságot igényei felől s utána beszámolót kértünk minden osztályban, pár sorban, hogy mi ragadta meg leginkább figyelmüket.

Február 3-án balázsáldásban részesítettük és hamvazószerdán meghamvaztuk az ifjúságot. A búzaszentelő napján és az első keresztjáró napon elmondottuk a Mindenszentek litániáját. Nyolcadikosaink bucsúztatása május 14-én, a dómban történt. A szentbeszédben még egyszer lelkükbe véstük azokat az irányelveket, melyeket nyolc éven át iparkodtunk velük megszerettetni. Közülük négyen készülnek vállalni a papi ill. szerzetesi hivatást, de a többi osztályokban is szép számmal akadnak kispap-jelöltek. A bérmlás szentégyében mintegy 60 diákunk részesült. Az igazság lelkének méltó fogadására triduummal készültek a bérmlákozók. Az ifjúság résztvevő a feltámadási és úrnapi körmeneten.

Ezek voltak a külső keretek, de volt még azonfelül sok szembe nem tűnő munka. Prohászka szava: vessünk mindig mély tisztelettel keresztet. Egész esztendőben gondunk volt, hogy a fiúk ezt a legegyszerűbb szertartásunkat jól és áhítatosan végezzék. Vigyáztunk rá, hogy ne siessék el a közös imádságokat. — Az elsősöket megtanítottuk az imakönyv használatára, de a második osztályban is gyakran nyitottuk ki hittanórán a Sik-Schützöt. — Arra gondolva, hogy latin iskolába járnak, tervszerűen tanítottunk egynéhány latin imádságot, többek között a Regina coelit, a szentmise glóriáját, a Jézus szíve-prefációt. A ministrációt az első osztályban tanítottuk, a hagyományos ministrálási mód némi racionalizálásával. Az alsó osztályokban szentképekkel is igyekeztünk a fiúk figyelmét felhívni az egyházi év aktualitásaira.

A kegyes iskolák királynéját már azzal is tisztelik tanítványaink, hogy nevét hordják sapkájuk pajzsán. Megköveteltük mindenkitől, hogy meglegyen a rózsafüzére. Az októberi diákmiséken egy-egy tizedet mondunk el a rózsafüzérből. A májust is megünnepeltük a magunk módján: minden délután szabályos litániát tartottunk, melyre mindennap másik osztály volt hivatalos. — A hatodik és hetedik osztálynak feladtuk a skapulárét. Kedves imádságunk volt a Subtuum . . . A Szt. szív tiszteletét azzal szolgáltuk, hogy első péntek

előtt figyelmeztettük a fiúkat a másnapi szentáldozásra. Június hava előtt pedig mindenki kapott Jézus szíve szentképét, a Szent szív 12 ígéréttel. A fiúk résztvettek a katolikus világ gyászában Istenben boldogult XI. Pius pápa halálakor, amikor is a hittanár emlékezett meg az elhunyt nagy pápa érdemeiről. És a gyász letelte után méretetlen örömmel üdvözlöttük az új Szentatyát, akinek képét minden diákunknak kiosztottuk. A missziógondolatot is ápoltuk. A fiúk rengeteg bélyeget és staniolt gyűjtöttek. Azonkívül a kis hitterjesztőt 31, a Missziós Ifjúságot 15 pld.-ban járatták. A katolikus missziókból 40 pld. az Isten Dalosaiból 25 pld. kelt el. A hittanár és a tanári kar számos tagja sok diákkal egyénileg is foglalkozott.

Összegezve az elmondottakat jóleső érzéssel állapíthatjuk meg, hogy ifjúságunk jó. Nem is fordult elő súlyosabb kilógás erkölcsi tekintetben. Mindez talán azt mutatja, hogyha az iskola és a szülői ház és a gyerekek jóakarata összefog, akkor a rosszat soha és sehol nem kell győzelmes hatalomnak elismernünk.

6. Világnézeti és hazafias nevelés. Az 1934. XI. tc.-el életre hívott egységes középiskola tantervéből és a hozzá készült Utasításokból az ifjúság tanításán kívül mindenütt annak nevelése csendül ki. A századforduló túlnyomóan oktató, tanító iskolájával szemben, az új iskola nevelő iskola is akar lenni. Történelmi érzékkel rendelkező s a magyarság jelen kérdéseit és megoldandó feladatait ismerő magyar állampolgárokat akar nevelni. Hogy ezt elérhesse, szüksége van a múlt és jelen magyar szempontú összefoglaló rendszerezésére. Ezért azt mondhatjuk, hogy az új iskola hungarocentrikus. Minden tárgy és munka erre van beállítva, részint közvetlenül, részint közvetve. Az igazi hungarizmust azonban egyedül és kizárólag tanulással elsajátítani és megszerezni nem lehet, mert ez nem csupán merő tudás, hanem lelki magatartás, az öntudatos egyén állásfoglalása az egyetemes emberiség szellemi javaival szemben. Ezt mindenkinek, aki a nemzet életmegnyilvánulásában öntudatosan részt akar venni, magának kell megszereznie. Az iskola erre készít elő. Megadja az alapot, kifejleszti a lelki készségeket, de az építményre a koronát minden egyének magának kell feltennie. A magyar, azaz a hungarocentrikus állásfoglalásra való nevelés azonban távolról sem jelenti a napi politikával való foglalkozást. Ezt nyomatékkal hangsúlyozzuk. A mi tekintetünk a magyarság nagy kérdéseit illetően nemzeti létünk legmélyéig ér, s oda növenendékeinket csak úgy vezethetjük el, ha a napi politika hullámain nem engedjük be az iskola falai közé. Ebből kifolyólag ügyeltünk arra, hogy a tanulók között semmiféle politikai jelszó, s ezzel kapcsolatos mozgalom tér ne hódítson. Állandóan felhívtuk a figyelmüket arra, hogy ne pazarolják fiatal éveik értékes idejét ilyesfélékre, hanem komoly munkával készüljenek a majd rájuk váró magyar feladatok megoldására. Hisszük: ez az eljárásunk, mint láthatatlan fluidum, kiáramló hatóerő eljutott növendékeinkhez, és majd képessé teszi őket, hogy egykoron keresztény magyar világnézetüket megvallhassák.

Az 1938/39. iskolai évben nemzetünk életében a legnagyobb esemény északi szomszédunk összeomlása és a csonka haza megnagyobbodása volt. Természetes, hogy az ettől elválaszthatatlan izgatott várakozás, majd a visszacsatolást követő lelkesedésben ki-

törő öröm alól az iskola sem vonhatta ki magát. Kezdetben mindez elvonta növendékeink figyelmét a szükséges elmélyedéstől, majd a végén csodálatos meggyőződéssel hatott a természetfeletti világszemlélet síkján. Kézzel foghatóan érezhettük a Gondviselés belenyúlását a magyarság sorsának alakulásába.

A nemes lelkesedés hatása alatt tanítványaink önmaguktól mozgalmat indítottak, s arra kérték kedves szüleiket, hogy lemondhasanak karácsonyi ajándékaik egy részéről és ennek ellenértékéért filléreiket felvidéki testvéreik karácsonyi felsegélyezésére juttathassák. „A szeretet nem érez terhet és áldozatra képes” jelszóval fogtak a gyűjtéshez, s rövid néhány nap alatt tekintélyes összeget juttattunk a főispáni hivatal útján a felvidéki magyar diáktestvérek karácsonyi megajándékozására. Ezzel kapcsolatban Szeged szab. kir. város főispánjától a következő átiratot kaptuk: „Főtisztelendő Igazgató Úr! Örömmel vettem értesítését arról, hogy a vezetése alatt álló intézet növendékei hazafias felbuzdulásukból lemondottak a folyó év karácsonyi ajándékainak egy részéről, s annak fejében kapott pénzt összegyűjtve 426 P. 30 fillér értékben felvidéki diáktestvéreik felsegélyezésére ajánlották fel. Amikor az összeg átvételét itt nyugtázom, kérem a Főtisztelendő Igazgató Urat, hogy a nemeslelkű növendékek előtt magyar testvéri szeretetből és együttérzésből fakadó e példás hazafias cselekedetükért a legteljesebb elismerésemet és hálás köszönetemet tolmácsolni szíveskedjék. Hazafias üdvözléssel dr. viléz Imecs György.”

Világnézeti és hazafias nevelésünk szolgálatába állítottuk a kollektív azaz együttes közösségi hazafias és kegyeletes jellegű összefogatainkat, megemlékezéseinket és ünnepélyeinket is. Ezek a következők:

Szeptember 8-án, Veni Sancte után, az ifjúság tisztelgő menetben vonult el az országzászló előtt.

Október 4-én, a Rendfőnök úr névünnepe alkalmából szentmisén vett részt ifjúságunk, a tanári kar pedig felíratban fejezte ki jókívánatait.

Október 6-án, az aradi vértanúk emléknapiján, szentmise után hazafias ünnepélyt tartottunk.

Október 11-én, a szegedi piarista diákszövetség elhunyt elnökéért, dr. Berecz Jánosért mondott gyászmisén vettünk részt.

Október 28-án György Dénes tanár úr előadását hallgatta meg az ifjúság az erdélyi irodalomról.

Október 31-én a takarékoság nagy nemzeti jelentőségére figyelmeztettük ifjúságunkat.

November 1-én, az intézet elhunyt tanáraitól, 2-án az iskola névadójáról, Dugonics Andrásról emlékeztünk meg kegyeletes házi ünnepség keretében.

November 3-án az elhunyt piarista tanárokért, 4-én a piarista rend jötevéiért, 7-én a rendház és a gimnázium alapítóiért mondott gyászmisén vett részt a gimnázium ifjúsága.

November 5-én ifjúságunk eszményképének, Szt. Imrének a napján résztvettünk a helybeli középiskolák közös szentáldozásán.

November 10-én a megszállt területek egy részének visszatérését ünnepeltük.

November 11-én délelőtt 11-1 óra között az ifjúság három cso-

portban rádió hallgatta a Kormányzó Úr Ófőméltósága kassai bevonulásának közvetítését.

November 20-án Kalazanci Szt. József pártfogásának ünnepét ültük meg. Az ünnepélyt délután tartottuk meg a szülők számára, míg az ifjúság a délelőtti főpróbán vett részt.

December 6-án, a Kormányzó Úr Ófőméltóságának névünnepeén istentiszteleten vettünk részt.

December 10-én megemlékeztünk a limanovai csatáról.

December 19–21-én ünnepélyes triduummal fejeztük be a Szent-István évet.

Március 1-én a pápaválasztás sikeréért mondott hivatalos egyházmegyei Veni Sancte-n vettünk részt.

Március 2-án ifjúságunk Ferencz királyért a Kegyesitanítórend jötevőjéért bemutatott gyászmisén vett részt.

Március 12-én, a szegedi árvíz évfordulóján, megjelentünk a Dómban bemutatott szentmisén.

Március 15-én szentmise után hazafias ünnepélyt tartottunk.

Március 4–31, minden pénteken délután, tehát öt alkalommal, a helybeli Piarista Diákszövetséggel karöltve VI–VIII. osztályos növendékeinknek és azok szüleinek előadássorozatot tartottunk a különféle életpályákról. 10 életpályát ismertettek volt tanítványaink, jelenleg a Diákszövetség vezetői.

Április 22-én tartotta az énekkar az intézet rendezésében a Tisza-szálló nagytermében Bárdos-hangversenyét.

Április 22–29. 92 tanulóval ismertettük meg tanulmányi kirándulás keretében a most visszacsatolt Kassa és Rozsnyó környékét.

Május 7-én intézetünk hirtelen elhunyt tanárának Czimmermann Pálnak a temetésén, 8-án pedig az érte mondott gyászmisén vett részt az ifjúság.

Május 10–14-én a visszacsatolt Garamvölgyét és környékét jártuk be 52 tanulóval,

Május 21-én résztvettünk a Hősök emlékünnepén.

Június 1-én a könyvnap keretében megemlékeztünk a Magyar Könyv jelentőségéről.

Június 4-én tartottuk az Önképzőkör záróünnepélyét, ekkor osztottuk ki a jutalmakat, és — ezuttal először — a Tukats-alapítvány kamafait.

Június 18-án, a Kormányzó Úr Ófőméltósága születésnapján istentiszteleten vettünk részt.

7. Úri nevelés. Ha az ember a teremtés koronája, akkor az úri ember a gyémánt rajta. Az úri ember gazdag, mert a lelkülete adásra van beállítva. Finomságot, szépséget, megértést, szeretetet ad, ezért méltán mondhatjuk, hogy az úri ember az emberiség öröme és gazdagsága.

Nem a ruha teszi az embert, fordítva igazabb: az úri ember megjelenésében mindig van valami finomság, előkelőség, amely az egyszerűbb ruhát is megnemesíti. Senkinek sincs joga piszkos Diogenesekkel tölteni meg a világot. Ezért intézetünk törődik az ifjúság külső megjelenésével is és megérteljük az ifjúsággal, hogy a dendiség csak felületi tünet, míg az úri ember választékossága egy etikailag értékes egyéniség esztetikailag egyenértékű külső megjele-

nési módja. A lelki előkelőség első számú közellensége a piszok és a rendtelenség, amiért is rá kell nevelni az ifjúságot, hogy minden munkájában legyen uralkodó a legkisebb piszok elve. Nem tűrhetők az ilyen kifogások: „Nekem így is jó!” — Nincs jogunk mások esztetikai érzékét lompos megjelenésünkkel nehéz próbának tenni ki, aminthogy nincs joga senkinek mások rovására zajongani és rendetlenkedni sem. Csak így nevelhető a gyermek tiszteletre, amely a társas együttélés szépségeinek és bensőségének igazi alapköve. Aki nem tud mindenkit — nemcsak szüleit és előljáróit, hanem társait, sőt a kisebbeket is — tisztelni, az végül senkit sem fog tisztelni, még önmagát sem, és csirájában teszi lehetetlenné, hogy úri irányban fejlődjék. Udvarias beszéd és jó modor nélkül úri ember nem képzelhető. Az udvariasság nem más, mint a bennünk élő tiszteletnek kisugárzása embertársainkra. Az udvarias ember gyakorlatilag tiszteli felebarátját. A nem udvarias ember tehát lelkület szempontjából is alsóbbrendű ember, az életben pedig alig van nagyobb akadálya a legkitűnőbb tulajdonságok érvényesülésének is, mint a rossz modor, az izléstelen viselkedés és megjelenés.

Az úri nevelés fontosságának kifejtésére december hóban különben szülői értekezlet is volt, melyen dr. Kerkai József tartott előadást.

8. Tanulmányi előmenetel. Évkönyvünk utolsó lapjain közölt statisztikai adatok tájékoztatót adnak ifjúságunk tanulmányi előmeneteléről. A számsorok természetesen csak külső formákat fejeznek ki. Az iskola embere azonban megláthatja mögöttük a lényegét. A mai gimnázium első osztályába még mindig sokan jelentkeznek, akik szellemi felkészültségük és szüleik anyagi teherbirása alapján nem oda valók. Iskolánk mindenkor hangoztalta és még inkább gyakorolta az evangéliumi szellemű szociális támogatást. Hosszú sorát idézhetnénk az ősi rétegből, Teleki Pál szavaival élve, a gránitból felemelkedetteknek, akik a feltétlenül szükséges és egészséges társadalmi felemelkedés folyamatában iskolánk révén jutottak a nemzet vezető gárdájába. Ezt az elvet ma is valljuk és a megnehezült időknél megfelelően fokozottabban gyakoroljuk. Midőn azonban ezt tesszük, nem hűnyhatunk szemet bizonyos fokú álhumanizmus előtt, amely az utóbbi időkben egyre követelőbben jelentkezett már a gimnáziumokban is és azon a címen, hogy a középiskola négy osztályának elvégzése ma már még a kisebb üzemű ipari és kereskedelmi pályákon is elengedhetetlen kellék, az utolsó másfél évtizedben a gimnáziumi tanulók számát mindenfelé rohamosan megnövelte. Ez az irányzat nehéz helyzet elé állította az igazi történelmi értékeket őrző és istápoló iskolát. A szelekció nehéz munkájába szerencsére kérésselhetlenül beleszólt maga az élet. És számos jel arra mutat, hogy a válságon már túl vagyunk. A nagyközönség meggyőződött, hogy a nehéz, hosszú és költséges nyolc osztályú gimnázium elvégzése nem hozza meg feltétlenül gyorsan az annyira óhajtott gondtalan pályát. Évekig tartó várakozás és kemény munka vár még az érettségizettekre. Ennek a belátásnak következménye a tanulók létszámának évről-évre történő lassú csökkenése, más oldalról pedig a tanulmányi színvonal némi emelkedése. Egyoldalúak lennénk, ha az utóbbiban meg nem látnók a szülői ház fokozottabb mérvű és

gyakran még nagyobb áldozatoktól sem visszariadó közreműködését. Részben ugyancsak az iskola és a szülői ház harmonikus együttműködése vehető észre tanítványainknak a különböző ifjúsági egyesületekben kifejtett szép tevékenységében is, amelyről évkönyvünk más rovatai számolnak be részletesen.

Az 1938/39. iskolai év kezdetén életbelépett Rendtartás értelmében a tanulók érdemsorozatában új számjegy jelenik meg: általános tanulmányi eredmény címen. Erre vonatkozólag a Rendtartás 97. §. 10—11. pontja a következőket mondja: „Az általános tanulmányi eredmény megállapítása a magaviselet és a rendes tantárgyak (tehát testnevelés, egészségtan, szépírás, gyorsírás és ének kivételével) figyelembevételével történik. A tanuló általános tanulmányi eredménye *kitünő*, ha minden érdemjegye jeles (ez nyomtatásban vastag szedéssel jelzett 1); *jeles* ha legfeljebb egy érdemjegye jó, a többi jeles (nyomtatásban kursiv 1); *jó*, ha legfeljebb egy érdemjegye elégséges, a többi ennél jobb; *elégséges*, ha két vagy több elégséges érdemjegye van, de elégtelen érdemjegye nincs; *elégtelen*, ha egy vagy több tárgyból elégtelen érdemjegye van.”

9. Filmoktatás. A mindinkább gyarapodó filmanyag lehetővé tette, hogy minden tárgyat a film felhasználásával könnyebben érthetőbbé tegyünk. A tanév folyamán 51 tekercs filmet 78 alkalommal pergettünk. A filmek a biológia, magyar néprajz, földrajz, földtan, technika köréből valók voltak.

10. Tanulmányi kirándulások. Az első félévi módszeres értekezleten megállapítottuk azokat a szakkirándulásokat, amelyek a fizika, iermészetrajz, földrajz és történelem tanításának a keretében voltak hivatva a tanítási anyag során közölt ismereteket közvetlenül átélt élményekké színesíteni. Ezek a kisebb, egy-két órát, esetleg félnapot igénybevevő kirándulások városunk egyes intézményeinek, vagy a környék egy-egy jellegzetesebb pontjának megtekintéséből állottak. Ezekre a kirándulásokra az egyes tárgyak keretében az anyagban való előrehaladás kívánalmái szerint került sor. Hosszas és aprólékos felsorolásukat mellőzzük. Mindössze azt jegyezzük meg, hogy meg lévén győződve a puszta verbalizmus lelket-szellemet szikkasztó hatásáról, a szóval közölt tananyagot annyiszor iparkodtunk kirándulások útján gyerekeink lelkében életté alakítani, amennyiszor az adott körülmények között egyáltalán módunkban állott.

Ugyancsak elvvé tettük, hogy a tanév végén minden osztály menjen egy napos osztálykirándulásra. Egy-egy ilyen egész napos játékos együttélés ugyanis többet épít néha az osztály családi szellemén, mint a rendes iskolai munkának hosszú hetei. Mindössze egy-két osztály volt, ahol a körülmények szerencsétlen találkozása miatt (igy elsősorban a tartós tavaszi esőzések) egész napos kirándulásra nem került sor, de egy sem, amelyik legalább rövidebb időre ismételten is ne ment volna ki testületileg a szabadba.

Sem a szakkirándulások, sem az osztálykirándulások nem jelentenek azonban az iskolai év történetében újságot. Csak hosszú évek bevált hagyományainak folytatásai. Újságszámba megy azonban Magyarország keleti felére és Kassa s Rozsnyó környékére vezetett egy hetes és Budapest—Esztergom—Garamvölgy és környékét bejáró négy napos nagyobb tanulmányi kirándulásunk.

A boldogabb békeévek szélesebb anyagi lehetőségei mellett nem jelentett problémát, hogy ifjúságunk a kalandozó magyarok és a nagy magyar utazók egy Apáczai Cseri János, Széchenyi, Wesselényi és mások nyomán járva beportyázza nemcsak a magyarság házatáját, de Olaszhont, az Adriát, a Balkánt, sőt távolabbi vidékeket is. Ennek szem- és léleknyitogató hatásáról igazán csak azok tudnának beszámolni, akik még voltak olyan szerencsések, hogy ilyeneken résztvehettek Mai viszonyok közt a kassai közel 100 diákkal három csoportban megrendezett kirándulásunk kb. 5500, a több mint 50 diákot megmozgató garamvölgyi kirándulás 2000 pengős költségét mindennapi eszközökkel nem tudtuk volna előteremteni. Ez csak a már a mult évben megindított iskolatakarék mozgalom révén volt lehetséges. Az iskolatakarék útján gyerekeink egészen apró havi betétekkel is olyan összeget gyűjlhetnek össze, mely középiskolábajlásuk ideje alatt az egész magyar haza megismerését, sőt egy-egy a szomszédba vetett pillantást is lehetővé tesz. A fenti kirándulások költségeihez pl. a Nemzeti Hitelintézetnél kezelt iskolatakarék betéteiből kerek összegben 2400 pengőt használtunk fel. Azért csak ennyit, mert az iskolatakarék révén a diákok egy része a komoly takarékosagra is ránevelődik, ugyannyira, hogy lehetőség szerint nem akarja már összegyűjtött pénzeszkéjét a szükségesebnél nagyobb mértékben igénybe venni, hanem iparkodik zsebpénz és más forrásokból is meríteni. Így érthető, hogy a jövő évi kirándulásokra már e pillanatban 4700 pengő van az iskolatakaréknál tartalékolva. Terveztünk egy olaszországi utat is, de ennek megrendezésére a zavaros viszonyok miatt nem került sor.

A kassai kirándulásunk április 24–29 között zajlott le. Vezető tanára dr. Kiss Márton volt, kísérő tanárai Barborik István, Hantos Lőrinc és Szűcs János. A garamvölgyi május 10–14 napjait vette igénybe. Vezette Maklári Lajos, Greff Géza, Horváth Ambrus és Lénárd Ödön kíséretében. Mivel a gyerekekkel akartunk láttatni, nem adunk itt hivatalos beszámolót a kirándulások lefolyásáról, ehelyett három lurkó naplóját közöljük a nagy napokról.

A garamvölgyi kirándulást Horváth Géza I. b. o. t. így írta le: „Vigan repítette a szárnyaskerek a hangos gyereksereget Budapestre. Jellegzetes alföldi tájakat futottunk be, — minden nagyobb baj nélkül. Csak egy másodikos sapkája ugrott ki a vonatból (tulajdonosa is kitünő ugró!). Budapest esővel fogadott. Alaposan megöntözve kerestünk menedéket Toldi Ferenc-utcai szállásunkon. Később látogatóba indultunk. Első utunk a Göre Gábor által „buzeny“-nak tisztelt Nemzeti Muzeumba vezetett. Körülnéztünk az állattárban és az őslénytárban. A sáskák, rovarok, bálnafejek, mammut-lábak és megmárványosodott csigaházak társaságában kitünően éreztük magunkat. Csak úgy röpködtek a rosszul sikerült viccek.

A délutáni állatkerti kirándulás volt a nap legmulatságosabb eseménye. Az aquáriumban még elég csendesen figyeltünk, de a vadállatoknál ugyancsak hangosak voltunk. Struccné nagyságos aszszony kihuzta fejét a homokból és barátságosan közeledett a szege-diekhez. Sokat nem társalogtunk vele, inkább a majomhoz vonzódtunk. Maxi-majom nagy örömeben a másodikos jól ugró társunkat háromszor leköpte. *Mind a három talált!* Az oroszlánokat csak mesz-

sziról csodáltuk. A zebrákat azonban megsimogattuk. Az elefántnak kenyeret és cukrot adtunk, sőt papírt is. Persze: majdnem menekülni kellett. A vízilovat is megkínáltuk papírral. A fókákat pedig hallal etettük. Olyan állattal is találkoztunk, amelyik az emeletről eszik, — bár a földszinten lakik. (Zsiráf). A medvék úgy viselkedtek, mintha kutyák lennének: két lábra állva kértek elemózsiát. A legillatosabb hely róka-koma barlangja volt.

A látogatás után erszényünk tartalma erősen megcsappant. Visszajövet Vajdahunyad várában gyönyörködünk, majd a Hősök Emlékműve előtt tisztelegünk. Fáradtan kapaszkodunk fel este a Halászbástyára. A város gyönyörűen volt kivilágítva. Mindha csak felülről szórták volna tele fényel.

Másnap reggel átugrottunk Esztergomba. A pilisi hegyek közt vezetett a sínpár. Majdnem rosszul jártunk, mert egyszerre csak elnyelt bennünket egy mogorva hegy. Szerencsére a másik oldala is nyitva volt (alagút). Magyarország hercegprimása Esztergomból örökös hívei felett. Másodízben láttam a bazilikát. Főoltáránál van a világ egyik legnagyobb oltárképe. Tizenhárom méter magas. A szentélyben lévő koronázó-asztal történelmi időkre emlékeztet. Áhitattal jártuk körül a bazilika hét oltárát. Csendes imát mondtunk a már kétszer leégett Bakáts-kápolnában. A kincstár tele van értékes emlékekkel. Koronázó miseruhák, drága kelyhek, feszületek, Mátyás király kálváriája, egy darabka a betlehem-i jászolból, Szent László koponyája, stb. beszél itt a multról.

A bazilika közelében, ásatásokkal hozták újból napfényre Szent István trónszobáját, dolgozószobáját és kápolnáját. Mikor a törökök a várat elfoglalták, a kápolna falára egy török lovat vésett be. Még most is látható. A bazilika-dombról a Duna-partra kanyarodtunk le, ahol a gyönyörű primási palotát tekintettük meg. Szép álmunkból a „Kis pipá”-ban ebredtünk fel. Ebéd után felüdülvé átsétáltunk a dunai hídon Párkányra, ahonnan autóbusz vitt a nánai állomásra. A vonatban ujhúsoztunk. Még a kalauz is megkivánta.

Délután ötkor már Léván voltunk. Szép, rendezett peremváros. Északról hegyek, a többi oldalról pedig dombok és síkság veszi körül. Valaha vár örködött a város biztonsága felett. Ősszel még cseh katonák taposták a város kövezetét. Felkapaszkodtunk a közeli dombra, ahonnan szép kilátás nyílt a hegyek lábához szórt falvakra. Láttuk a szlovák határt is. Adja Isten, hogy csak ideiglenes határ legyen! Este jó időbe került, míg a társaság a Denk-féle nagyszállóban elcsendesedett.

Következő nap reggel már mint régi ismerősök néztünk körül újból Léván. Útunk először a várba, majd a piarista gimnáziumba vezetett. (A várban azért vannak olyan nagy ajtók, hogy a török basa kényelmesen beférjen!)

Léva után Érsekújvár fogadta a szögedieket, persze: esővel. Ebéd után elgyalogoltunk a múzeumba. Őskori emlékeket, régi magyarok és lovaik csontvázát, Rákóczi Ferenc bronzszobrának egy részét, stb. őrzik itt. Itt van az a toll is, amellyel az elhunyt csehszlovák köztársaság „dicső elnöke” beírta nevét az emlékkönyvbe. Most már a mi becses nevünk is szerepel benne. Elmentünk a „Cikta” cipőgyárba is, a Nyitra-folyón keresztül. Ez a gyár igazán érdekes! A tehén bőre

bemegy az egyik ajtón, a másikon meg már mint kész cipő jön ki. Csak a láb hiányzik belőle.

Másnap reggel az ógyallai meteorológiai-intézetben, majd a csilagvizsgálóban alkalmatlankodtunk. Kár, hogy nem sütött a nap, különben megláthattuk volna a napfoltokat! Így csak a ruhafoltokat láthattuk! De Ógyallán sem volt maradásunk! Csakhamar Komáromban állt meg velünk a vonat.

A Kis-Alföld e szép, nagy városában tárgyaltunk össze a csehekkel. Itt a komáromi Jókai-Társaság székházát, a Jókai szobrot és Jókai szülőházát néztük meg, végül tisztelegtünk a Klapka-szobor előtt.

Ebéd után átsétáltunk a hajóállomásra és a Duna síma tükren utaztunk tovább. Széles szalagjából elég nagy darabot gombolyítottunk le Budapestig. Sokáig láttuk a csodás esztergomi bazilikát. Közben egy-egy keskenyebb, fénylő csík (folyó) szaladt a Dunába. (A Garamban bizony nem igen tudtunk volna talpunkon megállni!) Később a hegyek összeszorították a Duna vizét (Visegrádi-szoros). Ez volt a hajóút legszebb része. Salamon-lornya teszi még érdekesebbé! A hosszú szentendrei sziget mellett körülbelül egy óra hosszat utaztunk.

Este volt már, mikor megérkeztünk a fővárosba. A kivilágított országház, Halászbástya és Citadella gyönyörű képe csillogott a víz színén. Hajnalban futott be vonatunk Szegedre, a gyereksereg szájtáogatása (ásítása) közben.

Hazaérve hálát adtam a jó Istennek, hogy hazánk szép földjéből ilyen nagy darabot megismerhettem."

A kassai kirándulásról szól Csillik Bertalan II. a. o. t. írása. A napok szerint tagolt naplóba mottószerűen beiktattuk Somfalvy Endre II. a. o. t. a rajzkiállításon is szerepelt fényképalbumának összefoglaló és magyarázó szövegét.

Utunk az Alföld végtelen síkságán haladt. Kék ég, ringó búzatalbák. Nyáron forróság és délibáb. Nem túlságosan változatos, de mégis szép. Főként azoknak, kik mint én is, itt születtek. Petőfi világa! — Kecskemét vidéke hosszú ideig Duna-mederből származó homoktenger, ma gyümölcsösök „híros” paradicsoma. A magyar őserő oázisa! Földrengések fészke, de mégis mindennel dacoló kultúrközpont. Óreg temploma nagyharangja minden magyar fülébe zúg! — Nagykőrös európai hírű zöldség- és gyümölcsös kertek városa. Bécs és Berlin korgó gyomra sokat mesélhetne róla. — Cegléd a Duna—Tisza-köz vasúti szíve. Budapest I. számú éléskamrája. — Jászberény viruló csöndes kis városka. Lehel kültje piheni évezredek álmát. Talán csak éjjel szól és igazszívű magyaroknak, hogy hirdesse az új feltámadás hajnalhasadását. — Eger első napunk végállomása. Egy dicső fejezel a magyar történelemből. A Bükk gyöngye! Hősök pihenőhelye. Török elleni harcok színtere. Meleg források, kitűnő vörösbort vidéke. Gyönyörű keresztény templomok és mohamedán minaretek békés világa. Az „Egri csillagok” szerzőjének örök álmhelye.

Április 24. Reggel 7 órakor indultunk. Ismerős utcák, házak mellett halad az autó, de egyszerre csak túl vagyunk Szeged határán és nemsokára *Kiskúntfélegyházán*, Petőfi gyermekéveinek színhelyén és Móra Ferenc kedves városában állunk meg. Itt van az „egy- és kétcsövű” templom, a magyar stílusban épült városháza és a szép Fürdőszálló. *Kecskeméten* félóráig időztünk. Láttuk a szép magyar stílusú református gimnáziumot, a modern piarista gimnáziumot. Ennek a pincéjében megnéztük a földrengésjelzőkészüléket,

mely óraművel hajtott, a földre erősen beépített gépezet. Kecskeméten is gyakori a földrengés. Az 1911. évi nagy rengés a zsinagóga gömbjét is félrecsuszaltta, a piarista gimnázium egyes helyiségeinek mennyezetét pedig beomlasztotta. Továbbmenve az Alföldön, *Ceglédre* érkezünk úgy 11 óra tájban. Itt megízleltük a vizet, de annyira meleg, hogy egészen kellemetlen. *Jászberényben* ebédeltünk egy szép parkban a gimnázium előtt. Az itteni városházán őrzik Lehel kürtjét; sajnos, ezt nem láthattuk.

További utunkon éltük át az első utizgalmat: a nagy melegtől kipukkadt a gumi. A táj egyre hegyvidékibb jelleget kezdett öltetni és 3 óra felé feltűnt előttünk *Eger* városa. Nem sokkal később a diákszálló előtt lékezett az autó. Miután kicsomagoltunk, felmentünk a várba, amelyet a török háborúk idején előbb Dobó István védelmezett hősiessen, majd Bornemissza Gergely. Legelőször a Gergelybástyát láttuk meg. Ezt Bornemissza építtette, mikor a régi fal már romokban hevert. A kazamaták bejárata mellett elhaladva Gárdonyi Géza sírját néztük meg. A fejtáblájára ez van írva: „Gárdonyi Géza. Csak a teste.” Egernek híres a liceuma. Különösen érdekes az a periszkóp, amely az egykori csillagvizsgálótorony legfelső szobájában van s az alája telt asztalra levetíti kicsinyítve *Eger* városát. Előbent vetítették a várat, azután a török minaretet s végül egy pár mozgó alakot az utcákról. Elnéztük volna még sokáig, de tovább kellett mennünk. Megnéztük a liceum könyvtárát is. Láttuk Mikes leveleit, sajnos, csak annyit olvashattam el egyik levél megszólításából: „Kedves Néném!” Voltunk a fürdőben s igazán kedvünk lett volna megfürödni benne, olyan szép tiszta a vize. Nem csoda, ha az ilyen vízben Bárány Istvánok nőnek. *Eger* a templomok városa. Láttuk a minorita, cisztercita és a franciskánus templomot. A legszebb a hatalmas székesegyház, óriási lépcsőzetével, lenyűgöző méreteivel. Megnéztük a vármegyeház híres vaskapuját, amelyet egy cigánykovács kalapált életfogytiglani rabsága alatt.

Szép hely ez az *Eger* s erős vár lehetett valaha. Rettentő vastag várfalait nem igen tudták átútni a török golyói. Kár, hogy nem volt, csak egy délutánunk itt s este a sok látnivaló nézegetése után kifáradva érkezünk haza. A szállásunk nagyszerű volt. Vacsora után hamarosan lefeküdtünk s úgy aludtunk, mint a tej.

Lillafüred a Bükk-hegység legvonzóbb üdülőhelye. Magasló hegycsúcsok, sötétzöld erdők, pisztrángos patakok, vizesések világa. Palota-szállója híres. Cseppkőbarlangjai a mészkőhegyek belsejét tárják fel: szivkamrákat, melyeket kanyargó patakok érhálózata köt össze. — Miskolc a keleti Bükk kapuja. Lükettően forgalmas város. A síkság és a hegyvidék találkozóhelye. Már az ősember is szerette. Az *Avas* szép. — *Diósgyőr* a magyar vasakarat és elszántság szimbóluma. Védőegyverek tilkos kovácsműhelye, ha támadni mernek, Gépek és és ágyuk életrehívója, ha ősi földünket kell visszaszerezni. Kívülről: békés munkaterület. Belül: acél.

Április 25. Reggel korán indultunk tovább Lillafüred felé. Fehér, kanyargós serpentinúton fut az autó a Bükk felé. Itt-ott felfelbukkannak már a magasabb hegyvidék jellemző madarai, a sasok. Az út emelkedik. Ahogy a szédítő mélységbe lenézek, majdnem rosszul leszek; Azt hiszem, hogy mindjárt leesik az autó. Lombos erdők váltakoznak fenyvesekkel, imitt-amott egy-egy lűrésztelep.

Aztán egyre lejtősödni kezd az út s egyszerre csak felbukkan a lillafüredi Palotaszálló tornya. A Hámori-tó mellett állunk meg. Megnézzük a tavat, leköti a figyelmünket a szemben levő nagy vízesés. Tovább is szeretnénk még nézdelődni, de az idő lejárt, Szűcs tanár úr összehív bennünket. Beszállás az autóba, egy-kettő, s már robogunk is *Diósgyőr* felé.

Egyre kultúráltabb területen robog az autóbusz. Hámor falucskát a völgyben hagyva, egyszerre feltűnik egy gyárváros, rengeteg gyárkéménnyel; szörnyű füst ömlik a kéményerdőből. Egy rendőr megmutatja az utat, s pár perc múlva a gyár központi épülete előtt állunk meg. Két gyári alkalmazott mellénk szegődik vezetőnek és megindulunk a vas eddig számunkra ismeretlen országába.

Az első, ami feltűnik, az, hogy itt minden micsoda hatalmas méretben van. Az első épületben például hengerelték a vasat. Az izzó, félig megkeményedett tömeg nagyszerű látvány. S jobbra-balra a folytonosan futkározó darukról sohasem tudja az ember, hogy mikor merre akarnak menni. Egy másik épületben öntötték a vasat. Szörnyű zakatolás, de azért mint mindenben, ebben is van ritmus. A hőség egyenesen elviselhetetlen, pedig mi mindig voltunk kb. 5–6 méterre a kohóktól. És ahhoz, hogy az ember teljesen azt higgye, hogy a pokol tornácában van, hozzájárul még a generátorgáznak az a kellemetlen, fejet megkótyagosító szaga is. És ez még mind semmi. A java csak ezután következik. Amikor odaértünk egy lejáratához, akkor engedték ki a folyékony vasat az egyik kohóból. Az embernek káprázik a szeme, hogyha ránéz erre a fröcskölő, szikrázó folyékony tűzre. Ezután lementünk a lépcsőn és ott megnézegettük a kohók hátának az alját. A kohók samott-téglából készültek és mindegyiken van nyílás a levegő számára. Igazán örültünk, amikor végre kijutottunk a szabad levegőre. Amikor átkerültünk a harmadik épületbe, útközben láttuk a hatalmas darukat, amelyek közül legérdekesebbek a mágneses daruk voltak. Ezek csak odamennék a felemelendő vastárgyhoz, bekapcsolják az áramot s a vasdarab szépen „odaragad” a mágneshez. Szintén érdekes volt az az állványostól együtt sineken szaladó mozgódaru, amely olyan nagyságu vasakat emelgetett, hogy amikor a vasuli kocsikba tette, majdnem szétment a vagon. Ezután a hajóalkatrészek épületébe mentünk, majd a használati tárgyak (csavarok, szegek stb.) gyártását nézlük meg.

A vasgyárból az öntöttüveggyárba autóztunk. Itt megtanultuk az üveg összetételét és megnéztük a „fazekakat”, amikben olvasztják az üveget. Ezek is, mint a kohók a vasgyárban, samottból vannak. Láttuk az üveg hengerelését is. Az üveglap egy hosszú hűtőházon megy keresztül, aminek a végén már meg is lehet fogni az üveget. Itt a vágómester acéllal levágja az üveglap fölös részeit, majd az üveget elhelyezik a raktárba. Végül valamennyien kis üveg-mintát kaptunk.

A tisztli vendéglőben ebédeltünk a vasgyárban; itt már várt reám a nagynéném férje, aki mérnök Diósgyőrött, majd a nagynéném is kijött és velünk ebédelt a kisfiúkkal együtt. Ebéd után ők is velünk maradtak s együtt újra kimentünk Lillafüredre. Eddig az A-csoporttal utaztam, most egy napra B-csoportista lettem. Mind a

két csoport együtt töviről hegyire megnézte most már ezt a kedves kis helyet. Nem tudom, melyik szebb, a Palota-szálló-e, vagy a víz-esés, mert az egyikben az emberi munka nagyszerű alkotását látjuk, a másikban pedig a természet szépségét. Délután visszaindultunk Miskolc felé. Útközben a diósgyőri várnál kiszálltunk és megnéztük Nagy Lajosnak ezt a düledező, romokban heverő vadászkastélyát, melynek ma már úgyszólván csak a négy tornya áll. Itt nagy-nénémék villájába mentem, ahonnan gyönyörű kilátás nyílik a várromra. Megnéztük a diósgyőri strandfürdőt is; igen szép uszoda, kár, hogy most még nem nyílt meg; tele békákkal. Este aztán vilamossal utaztam Miskolcra, a csoporthoz, Útközben hallottam, hogy a gyárban ma már 10.000 munkás dolgozik a régebbi 5.000 helyett. Tízezer ember! A Felvidéken ennyi ember már egész nagy városnak számítana!

Az avasi Turistaszállóban aludtunk, és pedig nagyszerűen.

Aggtelek, Cseppkőbarlangja tette világhírűvé. Minden forma és változat megtalálható földalatti termeiben, amit – emberi fantázián túl – Isten keze a természet műhelyében teremteni képes. Lenyűgöző és felejthetetlen! — Rozsnyó. Bányák városkája. Ercek lelőhelye remek-szép környezetben. Aki látta, sokáig álmodni fog róla. A visszakerült magyar Felvidék csodaszép részlete. Isten kertjének egy pompás sarka. Jó lehet nyaralni árnyas erdői között, ózondus levegőjében!

Április 26. Reggel korán keltünk, azaz hogy egyikünk sem ébredt fel Hantos tanár ur ébresztője előtt. A reggeli után lementünk az autóbushoz, amely az Avas alján várt reánk, és búcsút vettünk Miskolctól. Az útirány Aggtelek volt. Fennsíkok, hegyek, szénbányák jellemzik a vidéket. A hűvös reggeli szellő be-beccsap az autóbush ablakán. Az út hol lejt, hol emelkedik s nemsokára egy kopár vidék tűnik fel a távolban, a „Magyar Karszt.” Most egy hirtelen emelkedő, és pár pillanat után megállunk az *aggteleki* szálloda előtt, úgy 9 óra tájt. Még egyszer megreggelizünk és azután egy olyan világba kerülünk bele, ahol kénytelen érezni az ember, hogy milyen semmi ő a természet nagyszerű alkotásai mellett. Az első barlangterem a Csontház, majd az Acheronon átvezető hidon az Ország táblájához érünk; ez egy hatalmas szikla, melynek ferde fala olyan, mintha Magyarország domború térképe volna. Ezután a Királykút következett, amelyben két barlangi göte él; sajnos, nem jelentkeztek tiszteletünkre. A rókaljukon át a Nagytemplomba érkezünk. Ebben megcsodáljuk a Nagyoltárt. Itt vezetőnk egy beszédet is intézett hozzánk, így: „Kedves hiveim! Mielőtt elkezdeném beszédemet, már be is fejezem.” A Nagytemplomban van még a gyönyörű Sentháromság-oszlop is. A Nagytemplomhoz csatlakozik a Kistemplom. A Purgatoriumon át a Paradicsom előcsarnokába, majd a Paradicsomba jutottunk. Innen aztán nemsokára kikerültünk a napvilágra, de egy másik bejáraton, amely a hegyoldalban fenn fekszik. Most átsétáltunk a volt magyar—cseh határhoz, ahol ki van döntve a régi határoszlop. Igazán furcsa határ volt ez. A fennsíkon, amely körül volt tűzdelve hegyekkel, zöld, sík mezőben, az utat keresztezve húzódott el, de úgy, hogy észre sem vettem volna, hogy itt ilyen mesterkéltnél határ is volt valaha, ha a szomszédaim nem figyelmeztettek volna reá. Jó negyedórás gyaloglás után elérkeztünk a kecsői (domicai) bejáratához. Itt sokkal szigorúbban meghagyták, mint

Aggteleken, hogy cseppkővet nem szabad lötni. sőt még a cseppkővekhez hozzá sem szabad nyúlni. A robbantott, 40 méter hosszú bejáraton át jutottunk be a csodálatosan szép barlangba, amelyben nem kormozta be a fáklyák füstje a cseppkőveket, hanem úgy maradtak, ahogy képződtek. Érdekes, hogy a cseppkőbarlangban mindig csöpög a víz. És ebből a csöpögésből minden tíz—tizenöt évben képződik az új milliméternyi kő. Ebből ki lehet számítani, hogy a Csillagvizsgálótorony, a világ legnagyobb cseppkőve, (lehet vagy 20—25 méter magas, de ezt nem láttuk), hány év alatt keletkezett. Körülbelül 200.000 év alatt. Ilyen idős lehet a barlang. 5.000 évvel ezelőtt az ősember élt a barlangban. Ezt a cseppkőveken lévő koromrétegekből lehet kiszámítani. Szebbnél-szebb cseppkővek után egy tóhoz érünk. Hogyha van valahol tündérország, akkor ez az. A kristálytisza tó partja szintén cseppkőből van. Ha az ember megszólal, a visszhang sokszorososan felerősítve végigdörgi a hangot az egész barlangon át. Csónakon keltünk át a tavon; igazán tündéri látvány volt, amint a partról a fényszórók sugarai beragyogták a barlang mennyezetét és oldalait felettünk és körülöttünk s mi úszunk a csónakkal a vízen. Majd kiszállva a csónakból, nagyobb cseppkőcsoportozatokat néztünk meg, így a Japán-sátrat meg társait. Sajnos, egyszer mindennek vége szakad, s vissza kellett csónakázni, majd gyalogolni a kijáráthoz. Beszállás az autóba és már indulunk is tovább azon a területen, amelyet még egy félévvel ezelőtt is a csehek bitoroltak.

Festői hegyek, erdők között robog az autóbusz és egy jóféle lejtő után lent vagyunk a síkságon. Egyszerre csak feltűnik az út mellett az első cseh betonerőd. Most vesszük csak észre, hogy itt a terep teljesen tele van erődökkel. Lám, ez a cseh ízlés. Az erődök az út két oldalán váltogatják egymást, zöld, szürke, barna, piros tarkára mázolva. Hátul látszik Krasznahorka büszke vára, s itt elől mindent elcsúfítanak ezekkel a betonerődökkel.

Rozsnyó városa előtt vagyunk már és nemsokára megállunk szállásunk előtt. Kivenni a csomagokat, kézmosás, ebéd. Ebéd után elhatározzuk, hogy megnézzük a várost. Szállásunk előtt, amely evangélikus középiskola, patak folyik. A patak partján kis magyar gyerekek játszanak, akik kérdéseinkre egyhangúlag azt felelték, hogy sokkal jobb nekik most, mint a csehek alatt volt. Hogy tudnak örülni ezek a gyerekek a keksznek, meg a diótésztának. És az a hálás mosolygás az ajkukon bizonyítja nekünk, hogy jobb adni, mint kapni. — „Gyülekező!” — halljuk, s rohanunk az autóbusz felé. Indulunk Krasznahorkára. Útközben egy erődnél kiszállunk, megnézzük, hogy néz ki egy ilyen kis vár. Szörnyű erős falai vannak; sok áldozatba is került volna harccal venni vissza a Felvidéket, — oly jó, hogy Isten kegyelméből úgy szólván ingyen kaptuk vissza. Az Andrássy-mauzóleum örenek a vezetésével nézzük meg ezt az épületet. Egy millióba került az emlékmű, csak a Tasscherl-kutyus szobra maga 40.000 aranykorona volt. Andrássy Dénes gróf és felesége, Franciska grófné, éltekben minden nemes célra bőkezűen adakoztak s megérdemlik, hogy ilyen szép helyen pihenjenek poraik. Innen Krasznahorka várába mentünk, sajnos, már be volt zárva s így belülről nem nézhettük meg. Így hát nem tehattunk

mást, mint hogy meglovagolluk a vár előtti öreg ágyúkat, Bebek ágyúit, s azután autóbuszba ültünk és visszamentünk Rozsnyóra. Megnéztük a főteret, a zordképű Rákóczi tornyot, a tér körüli házakat; igazi felvidéki város. Vacsora után hazatértünk a szállásunkra és kipihentük az úti fáradalmakat. Itt, Rozsnyón, már visszacsatlakoztam az A. csoporthoz, s az út végéig ezzel utaztam.

Krasznahorka, a régi kuruc dicsőség büszke fellegvára. Az éj homálya fellebent róla, a lárogató már nem szól búsan! Rákóczi lelke egyesíti újra az elszakadt országrészeket. — Kassa: a Felvidék büszkesége! Dómjának mélybugású harangja hirdeti Rákóczi küzdelmeit és a feltámadást. Minden kis utcán érezni lehet a múlt lehetőségét. Régi emlékművei a magyar történelem aranylapjai. Kassa még átmenetileg sem volt cseh. És magyarként fog virulni, amíg magyar él e földgömbön!

Április 27. Reggel aztán végre megnézzük Krasznahorkát. Egy öreg bácsi fogad bennünket, ő fogja majd megmutogatni a várat. A várudvarban van egy kút; sok betömődött már belőle, de még mindig 180 méter mély. A Franciska-múzeumot nézzük meg először. Régi mordályok, szakállas ágyúk tömege fogad bennünket. A várban van egy kápolna is, itt fekszik üveg koporsóban Andrássy Istvánné, Serédy Zsófia. Amikor a holttest még nem volt üvegkoporsóban, egy löcsei diák hozzáért a mumia orrához s erre az betört. Azóta szigorúbban vigyáznak rá. A karját fölfelé tartja a halott; azt regélik, hogy a fiát inti, hogy ne löjjön rá az apjára, aki átadta Lőcsét a császáriaknak. A fiú azonban mégis lőtt; látluk is azt a kis ágyút, amellyel meg akarta ölni az apját. A lövés szerencsére nem talált, de a fiú súlyos beteggé lett. Ezután megnéztük a pincét, majd kijöttünk a várból és beszállva a hegy lábánál várakozó autóbuszba, elindultunk Kassa felé.

Torna várát jól láthattuk az autóbuszból. Ez már nincs olyan jó állapotban, mint Krasznahorka. Ezután a hegyek elmaradoztak s 11 óra tájban délelőtt megláttuk a *kassai* dóm tornyát. Elhaladtunk a rendőrpalota mellett, amelyet a csehek építettek, s pár perc múlva megállunk a dóm előtt, ahol már vártak az idegenvezetők. Azonnal bementünk a dómba. A vezetők elmondták, hogy a dóm többször is leégett, a régi oltárok közül csak 3–4 van már meg. A főoltár kinyitható szárnyasoltár, 48 képpel. A dóm alatt van II. Rákóczi Ferenc fejedelem kriptája. Teljesen el van halmozva koszorúkkal, közöttük volt a Kormányzó Úr koszorúja is. Különös épület ez az Erzsébet-székesegyház. A tornya olyan lélelmes, az ember úgy érzi, mikor alatta jár, hogy mindjárt reája szakad; a templomfalak meg olyanok, mint az áttört csipke. A belsejében meg van valami a cseppkőbarlangok fenségéből. A dóm északi oldalán egy járdaszigeten külön áll az Orbán-torony, a dóm harangtornya, a Rákóczi haranggal, távolabb északra a színház. A dómból kijövet koszorút helyeztünk a Rákóczi emlékre és elénekeltük a Himnuszt, majd megnéztük a Szent Mihály-kápolnát, a dóm déli oldala előtti téren. Eredetileg ez keresztelőkápolnának épült, most templomnak használják. A kápolna előtti parkban láttuk a ledöntött honvédszobor befuttatott talapzatát. Ebéd után elmentünk megnézni a premontrei gimnáziumot, majd azt a templomot, amelyből cseh lovasrendőrök hajtották ki az imádkozó magyarokat. Láttuk a református templomot, aztán a csehek nagy póstapalatóját, majd kimentünk a Lajos-forráshoz, melynek vize gyógy-

tartalma; megkóstoltuk és igen rossz ízűnek találtuk, — t. i. kénes. Visszafeléjövét láttuk a javítóintézetet. A dóm órája $\frac{3}{4}$ 6-ot mutatott, amikor Kassáról elindultunk.

A Hernádvölgyben, majd a Hernádon átkelve az Eperjes-Tokaji hegyláncon keresztül haladva este 8 óra tájban megérkeztünk Sátoraljaújhelyre. Itt a piaristák láttak vendégül. Éjszakára a gimnázium tornatermében kaptunk szállást. A sátoraljaújhelyi diákok igen kedvesek voltak, ők adtak nekünk takaróul pokrót. Vacsora után a szalmazsákon mind csak arra gondoltam, hogy holnap meglátom azt a hirhedt Ronyva-patakot, amelyről a csehek azt állították a trianoni „szakértők” előtt, hogy hajózható folyó. El ne felejtsem megemlíteni, hogy a vacsora igen vidáman, cigányzene mellett nagy nótázással „zajlott le”.

Sátoraljaújhely, Sátor alakú hegyei a honfoglalás legendás idejét juttatják eszünkbe! Örök szégyene marad a világtörténelemnek, hogy falai alatt húzódott el a trianoni határ. Isten keze letörli lassan a határ vonalakat, melyeket a cseh gonoszság rajzolt meg, s a könnyeket, amelyekről lényeg hajózhatóvá áradhatott volna a kis Ronyva-patak. — Sárospatak. Visszafelé haladó utunk a pataki vár alatt vezetett és láttuk Rákóczi gyönyörű hajlékának büszke tornyait. Messzire kanyargott a rekoncálan Bodrog, békésen átölelve Patakot, az ősi iskolavárost. Tokaj-Hegyalján robogott visszafelé kocsink. Közelről láttuk Tokaj szőlővesszeit, melyekből évenként nektárt csepegtelnek: királyok borát, borok királyát. — Nyíregyháza. A Nyírség középpontja. Iskolaváros. Élénk kereskedelme van. A nyírségi jó burgonya országos hírű. „Messze van a nyíregyházi kaszárnya.” — Debrecen: a magyar élet viruló gócpontja. Csokonai városa! A Nagyerdő mélyén modern, magyar élet pezseg. Fürdője, strandja, sportpályája a jövő dalát zengik. Aranykalászos sikkjéről történelmi szép templomok emelkednek az ég felé. Nyári egyeteme, Hortobágya híres.

Április 28. Pénteken reggel megnéztük a piarista tanárok ebéd-lőjét. A falakat mindenütt szebbnél-szebb freskók díszítik. Reggelizni egy vendéglőbe mentünk, majd autóbusszon átléptük a Ronyva „folyót” s Borsiba, Rákóczi szülőhelyére utaztunk. Rákóczi szülőházát a csehek alatt raktárnak használták, tetején becsurog az eső. Voltunk Széchalmon is, ahol Kazinczy Ferenc élt, aki innen irányította a magyar nyelv és irodalom megújítását; megnéztük a Kazinczy-mauzoleumot, nagyon szép kis épület. Visszamenet még egy pillantást veteltünk a Ronyvára (igazán nem szélesebb 4—5 méternél) és megindultunk a Magyar Kálvária felé.

Sátoraljaújhely fölött egy elég magas hegy emelkedik. Az új-helyiek elhatározták, hogy közközlésen minden elvesztett nagyobb városnak emlékoszlopot emelnek ott. A Magyar Kálvária kapujára van felvéve Kassa neve, alatta egy vers és ez: Visszakaptuk 1938, november 11-én. És így tovább minden oszlopon egy-egy vers és az adományozó neve. Fönt, a hegytetőn egy országzászló áll, majd egy mélyedés után egy szép kis kápolna, freskókkal díszítve. Az országzászló melletti kis térségről gyönyörű kilátás nyílik. Előttünk Sátoraljaújhely a Ronyvával, Sárospatak a Bodroggal és hátul messze az Alföldön egy ezüst csik csillog: a Tisza. Most aztán lemegyünk a hegyről, mert már vár bennünket az ebéd a vendéglőben. Ebéd után felülünk az autóbusszra és kb. egy negyedóra múlva már Sárospatakon vagyunk. Itt van a híres Rákóczi-vár és a nemkevésbé híres református főiskola (theológia, gimnázium, tanítóképző, angol

internátus). Tovább indulunk. A táj egyre alföldiesebb jelleget ölt. Elhaladunk a Tokaji hegy alatt s egy hídon átmegyünk a Tiszán, a Bodrog torkolatától nem messzire. A Tiszát, a mi kedves folyónkat, örömujjongással köszöntjük. Közben érdekes látvány költi le a figyelmünket. Mintegy százméterenként egy-egy hídon megyünk át, pedig víznek se híre, se hamva. Velünk párhuzamosan egy vasúti töltés halad és az is így el van látva hidakkal. Később jövök rá, hogy ez azért van, hogy az áradás idején a víz akadálytalanul folyhassék le. *Rakamazig* tart ez a csoda, ott aztán vége szakad a sok híd-
nak. *Nyiregyháza* felé haladunk, nem sokkal azután elérkezünk ide is. Itt tengelyhiba miatt várunk kell. Egy páran elmennek fagylatolni, mi pedig megnézzük a várost. Előttünk egy templom áll, azt hinné az ember, hogy a szegedi Fogadalmi templom, annyira hasonlít hozzá. Talán azért is, mert ez is téglából van építve. Nyiregyháza modern város: a házain mindenütt meglátszik ez. Szép törvénytörvénypalotája van. Nem sokat láthattunk a városból, mert még ma Debrecenben kell lennünk. Nem is telik bele sok idő: egy óra múlva már *Debrecen* híres erdején, a Nagyerdőn át halad az autóbusz. Tanári lakások, tisztások mellett megyünk el, majd az Egyetem áll előttünk. Leszállunk. Nagyon szép ez, különösen a fedett udvar és az aula. Tovább menve a klinikáknál állunk meg. Ragyogó tisztaság fogad bennünket; a modern technika minden vívmányát meglátjuk a betegek és a gyógyítás szolgálatában. A gépház is ragyogó tiszta; önműködő kazánfűtés, és ki tudná elsorolni, hogy mi minden van itt. Most aztán vissza egy vendéglőhöz és vacsora után — legnagyobb csodálkozásomra — a városban szanaszéjjel diákoknál szállunk meg. Engem Szopós Csaba I. gimn. t. piarista diák látott vendégül igen nagy szeretettel. Vacsora után eszembe jutott, hogy holnap már vége is lesz ennek a nagyszerű kirándulásnak, de hát aztán megnyugtattam magamat, hogy a jóból is megárt a sok és talán mégis jó lesz egyszer már otthon aludni, édes szüleim lakásában.

Hajdúszoboszló. Hazatérőben még megcsodáltuk a technika új vívmányát, a mélylúrasos melegvizet kútjait, betegek csodás gyógyhelyét. Egy vérér az Alföld szívéből. Vajjon mi mindent rejteget Alföldünk mélye? — Estére értünk haza Szegedre! Sok élmény, tapasztalat súlya alatt roskadoztunk. Fáradtság nélkül, vidáman futottunk a paprikák városába. Iskolánk falai alatt elutoltuk: nekünk Szeged is szép!

Április 29. Reggeli után megnéztük a várost. A debreceni diákok azt tartják, hogy aki a városháza oszlopsora alatt elmegegy, az a következő nap valamiből be fog szedni. Érdekes, hogy mennyi templom van itten. Katolikus, görög, református, és pedig egymáshoz elég közel. Ezután a Déri-múzeumba mentünk. Van itt egyiptomi múmiától kezdve görög szobrokig minden. A legértékesebb talán az a gyönyörű képgyűjtemény lehet, amelyben régi idők festőitől a legújabb korig vannak képek. A legszebb közöttük Munkácsy *Ecce Homo*-ja. A kép olyan élethű, hogy az ember azt hiszi, élő emberek vannak előtte. Jézus, amint nyugodtan áll és tűri a csúfolódást; a kezeit mosó Pilátus; a csúfolódó, lázító rabbi és írástudók; a római vitézek; Jézus ájúlodozó hívei, mind teljesen a valóság látszatát keltik. A többi képek, amelyek egyenként igen szépek lennének,

egészen eltörpülnek az *Ecce Homo* hatalmas méretei mellett. A múzeum megnézése után kimentünk Pallagpusztára, a Gazdasági Akadémiához. Minden mintaszerű, szép. Isállók, ólak ragyogó rendben. A takarmányt kis csillék szállítják. A karámban tehének, ökrök vannak. Többet innen szállítottak a tenyészállatvásárra is. Minden lónak van egy fejtáblája, melyen fel van tüntetve a neve, neme és születési éve, még a szülei is. Az Akadémia vendéglőjében megébedtünk, ebéd után pedig elmentünk fürdeni a fedettuszkodába. Melegvizű fürdő, bár az őr azt állította, hogy most hideg víz van benne. Bizony nagyon jól esett Szűcs tanár úr szavai szerint „lemosni a gyalázatot“. Ezután felpakoltunk és hajrá! — *Hajduszoboszló* felé. Hajduszoboszlónak gyógyvize van: tehát inni egyenesen szörnyűség! — ugyanis sok konyhasó van a vizében. Itt sem időhettünk túl sokáig, mert az út még hosszú hazáig s az idő kevés. Ismerős alföldi tájakon robogunk. Közben előszedjük a Pallagpusztán már kézbe kapott úticsomagocskákat és jól beuzsonnálunk. Még most messze-messze el lehet látni a pusztán, de csakhamar esteledik; az ember szemeit elnyomja az álom. Meg sem állunk sehol. Álomszerűen emlékszem Békéscsabára, meg a Tisza hidjára. Az autóbuszban már majdnem mindnyájan bóbiskolunk. Hanem Szeged felé megint megelevenedtünk, nótára is gyűjtöttünk; most már az idő gyorsan telik megint s pár pillanat múlva az autóbusz fékez az iskola előtt. Boldogan repülünk édes szüleink karjaiba. Mindenki boldog, hogy a fiú épen érkezett meg. Leszedjük a csomagokat az autóbusról, elköszönünk vezető és gondozó tanárainktól és az igazgató úrtól, aki szerelettel és aggodalommal várt bennünket az iskola kapujában. Aztán egy felejthetetlen kirándulás emlékeivel megyünk haza aludni oda, haza, az otthonba, amelyet már egy hét óta nem láttunk.

11. Természetvédelem. Légoltalmi nevelés. Az olvasmányok tárgyalásánál felhívtuk a tanulók figyelmét a növény- és állatvilág védelmének fontosságára. A kirándulásokon megtárgyaltuk a sétatereken elhelyezett táblák feliratait. Ismertettük a fehértói védett területet, gyönyörködtünk változatos madárvilágában.

Ezen a helyen említjük meg, hogy a légoltalom fontosságának az átérzésére és a köztudatba való átvitelére minden kínálkozó alkalmat felhasználunk. Különösen nagymértékben gyarapította a légoltalmi és légvédelmi ismereteket a Belvárosi moziban bemutatott film, a légoltalmi kiállítás, a légoltalmi ház megtekintése és az ott meghallgatott szakelőadás.

12. Rajzkiállítás. A rajzkiállítás az intézet rajztermében június 4-én nyílt meg. Kiállításra kerültek a rendes rajzórakon készült sikerültebb rajzok tanmenetszerű összeállításban és a rendkívüli rajztanfolyam résztvevőinek kiválóbb rajzai.

Az intézet tanulói által készített amatőr fényképekből ugyanakkor rendeztek a fiúk kiállítást.

13. Hivatalos látogatások. A Magyar Kegyestanítórend főnöke, dr. Sebes Ferenc május 25—26 napjain a rendház látogatásával kapcsolatban intézetünket is meglátogatta. Dr. Kürti Menyhért, c. tan-ker. kir. főigazgató, dunáninneni kat. középiskolai főigazgató december 12—14 és április 19—22 napjain végezte hivatalos látogatását.

Az állami főfelügyeleti jog gyakorlása céljából dr. Kisparti János, a szegedi tankerület kir. főigazgatója látogatta meg intézelünket február 4–10 napjain.

Raskó Sándor, pápai prelátus úr, az intézet hittanbizlosa elnökölt a május 5-i és június 12-i hittanvizsgákon.

14. Fegyelmi állapot. Örömmel könyveljük el, hogy ifjúságunk fegyelmi állapota a tanév folyamán megfelelő volt. Ezt annál is inkább jóleső érzéssel kell hangsúlyoznunk, mert napjaink számos feszültségtől izzó, nem egy vonatkozásban beteges társadalmunk életjelenségei a fejlődő gyermekek között is igyekezzenek visszhangot kelteni. A jó eredményben iskolánk hagyományos szellemén kívül feltétlenül része van a szülői háznak is, amely megértette ily irányú hívó és figyelmeztelő szózatunkat, s minden mellékgondolat nélkül munkatársunkul szegődött. Kisebb gyermeki meg gondolatlanságból és olykor pajkosságból eredő vétségek fordultak ugyan elő. Erről nyomban értesítettük az illető tanulók hozzátartozóit, s kerestük a megfelelő orvosságot. Elvünk volt azonban inkább a fegyelmi kilengések lehetőségének megelőzése. Igyekeztünk olyan légkört teremteni, amelyben a tanuló valóságos szellemi és lelki oltont és megértést talál, s benne tanárát ne csupán mint szellemi és lelki vezetőjét tekintse, hanem meghitt idősebb testvérét és barátját. Ellenőriztük a bejáró tanulóknak a járműveken, várótermekben történő viselkedését, magatartását, a többiek szálláshelyét, a színház- és mozilátogatásokat, a táncanfolyamokat és nem egyszer az utcán való viselkedésüket. Enemű munkánkat sohasem tisztán az intézet fegyelmi szabályai irányították, mint inkább a kegyes iskolák pietása.

15. Az iskola és a szülői ház. Az iskola és a szülői ház érintkezésének legközvetlenebb és legcélravezetőbb módja a tanári fogadóórák helyes felhasználása. Mivel céljuk elsősorban azoknak a teendőknek megbeszélése, amelyek alkalmasak a hibák orvoslására, a hanyatlás megelőzésére és az eredmény fokozására, sokkal helyesebb, ha a szülők a fogadóórákat a félévek elején, mint ha a félévek végén látogatják.

Az iskola és a szülői ház állandó érintkezését szolgálják az ellenőrző-füzetek. Céljuk nem a büntetés, hanem az idejében történő figyelmeztetés, a mulasztások pótlása.

Az egész ifjúságot érintő kérdések közül a legfontosabbakat a szülői értekezleteken tárgyaltuk meg.

Mivel az új Rendtartás a tanulók magaviseletének elbírálásánál legfontosabb szempontul jellembeli tulajdonságaik mérlegelését, valóságos és hazafias kötelességeik teljesítését, az egyeneslelkűséget, tiszteletadást és akarati fegyelmezettséget tűzi ki, az első szülői értekezlet tárgyául — 1938. nov. 18-án — a jellemnevelés kérdését választottuk.

A Rendtartás 97. §-a így rendelkezik:

A magaviselet elbírálása és a magaviseleti érdemjegyek megállapítása a tanuló egyéniségének alább felsorolt vonásai alapján történik: a) valláserkölcsei meggyőződés; b) nemzeti érzés, hazafias magatartás; c) jellembeli tulajdonságok: egyeneslelkűség, jóindulat, akarati fegyelmezettség, tiszteletadás, stb.; d) kötelességtudás és szorgalom; e) magatartás az iskolában és az iskolán kívül; f) a tanulótlársakra gyakorolt hatás.

E szempontok figyelembevételével a magaviseleti érdemjegyek megállapítása a következő elvek szerint történik:

Jeles érdemjegyet kap a tanuló, ha valláserkölcsei meggyőződése és nemzeti érzése nyilvánvalóan erős, jellembeli tulajdonságai-
val, különösen egyeneslelkűségével, akarati fegyelmeztségével és tiszteletadásával társai közül kiválik, kötelességtudása és szorgalma mindig állandó, magatartása az iskolában és az iskolán kívül korának minden tekintetben megfelelő és társaira nemesítőleg hat.

Jó érdemjegyet kap a tanuló, ha valláserkölcsei meggyőződése és nemzeti érzése kifogástalan, jellembeli tulajdonságai egyeneslelkűségét, akarati fegyelmeztségét, tiszteletludását megmutatják, kötelességtudása és szorgalma kielégítő, magatartása az iskolában és az iskolán kívül csak kisebb kifogásokra ad okot, s a tanév folyamán legfeljebb egyszer részesült elsőfokúnál nem súlyosabb fegyelmi büntetésben.

Elégséges érdemjegyet kap a tanuló, ha valláserkölcsei és hazafiúi kötelességét nem elég buzgalommal teljesíti, jellembeli tulajdonságai közül különösen egyeneslelkűsége és fegyelmeztsége javításra szorul, s a tanév folyamán legfeljebb két alkalommal részesült harmadfokúnál nem súlyosabb fegyelmi büntetésben.

Elégtelen érdemjegyet kap a tanuló, ha valláserkölcsei és hazafiúi kötelességei ellen súlyosabban vagy gyakrabban vét, egyeneslelkűségében, tiszteletludásában feltűnő a hiány, s az év folyamán e tekintetben fejlődést nem mutat, tanuló társaira káros befolyással van, az év folyamán háromszor vagy többször másodfokúnál súlyosabb fegyelmi büntetésben részesült.

Mivel az új Rendtartás a magaviseleti jegy megállapításánál ilyen komoly követelményekkel lép fel, Fejes Tibor dr. a jellemnevelésről szólva különösen felhívta a szülők figyelmét arra, hogy a vallásos és hazafias nevelésben a szülői ház fokozottan támogassa az iskolát, de egyben arra is, hogy míg a sokat elnéző gyengeség fegyelmetlenségre, a kötelességek elmulasztására és tiszteletlenségre vezet, addig a túlzott szigorúság következménye az alattomoság, képmutatás, hazudozás, szóval az egyeneslelkűség megromlása lehet. Az egyeneslelkűség pedig egyike a Rendtartásban leginkább sürgetett jellembeli tulajdonságoknak, mert a hiba őszinte beismerése, következményeinek bátor, de nem dacos vagy közönyös elviselése a javulásra való készség első feltétele. Csak az egyeneslelkű ember lehet saját tetteinek is szigorú bírója és juthat el odáig, hogy nem mások kedvéért teszi a jót, hanem azért, mert maga is azt tartja helyesnek. A nevelés helyét így foglalja el lassan az önnevelés, ami minden nevelésnek a legfőbb célja.

Dr. Karl. János igazgató az akarat nevelésében különösen a céltudatoság fontosságára mutatott rá. Ha tudjuk, mit miért kell tennünk vagy kerülnünk, és így messzebb eső célokra tudjuk irányítani tetteinket, könnyebben le tudunk mondani a pillanatnyi hangulat vagy az ösztönök követéséről. Az akarat nevelésével tehát együttjár az ítélőképesség fejlesztése is. E kettő együtt biztosítja az uralmat önmagunk, sőt mások felett is. A helyes úton erős akaratú járó fiú jó hatással lesz környezetére is. A céltudatos, erős akaratú az életben való érvényesülésnek a tehetséggel legalább is egyenlő értékű

feltétele és vezető szerepre képesít, ha megfelelő tapintat és másokkal való együttélés szabályozza.

Az új Rendtartás a tanulók bizonyítványába egy új rovatot vezetett be *Rendszeretet* címen. A rendszeretet elbírálása a következő szempontok szerint történik: a) a tanuló testi gondozottsága; b) ruhájának gondozottsága; c) könyveinek, író- és rajzszerkeinek gondozottsága; d) dolgozatainak és rajzainak kiállítása, külalakja; e) iskolába járásának pontossága; f) a rábízott teendők elvégzése.

Mivel e követelmények teljesítésének gyökere a finom, érzékeny lelkület és ízlés, ami az úri ember legjellemzőbb vonása, az 1938. dec. 13-án tartott szülői értekezlet tárgya az úri nevelés volt. Az előadó, dr. Kerkai József, kifejtette, hogy az úri ember annyi, mint megnemesített egyéniség és ennek az egyéniségnek, a nemes lelki tartalomnak a külsőn és minden tettünkön és szavunkon való átsugárzása. A belső lelki rendezettségnek tehát meg kell látsania a tisztaság szeretetében is. A testi tisztálkodás, a ruházat tisztasága nem függ olyan mértékben a tanulók anyagi viszonyaitól, hogy annak a legszegényebb is teljes mértékben eleget ne tehetne. A legszegényebb ruha is lehet tiszta és rendes, a legdrágább is gondozatlan, és amaz éppúgy jele lehet a belső, lelki rendezettségnek, mint emez a belső rendtelenségnek. A Rendtartás tehát, amikor a tanuló testének és ruhájának gondozottságát követeli, nem hiúsági vagy fényűzési versenyt hirdet, hanem csak tisztaságot sürget, aminek megvan a maga egészségügyi és nevelési jelentősége is. A könyvek, író- és rajzszerke, dolgozatok az állandó használat nyomát el nem kerülhetik, de egy tisztaságkedvelő és egy rendetlen tanuló eszközeinek összehasonlítása megmutatja, mit lehet és kell e téren elérni.

A belső lelki rendezettségnek a tetteken és szavakon való átsugárzása az udvariasság, a jó modor. Ezt különösen a serdülő korban levők hajlandók hízalgésnek, kapaszkodásnak, meghunyászkodásnak tekinteni, és kisebb koruk kedvességét nemegyszer valami nyersvadság és a mások iránti figyelmetlenség váltja fel. A tanulóknál sokat tehet annak a megértése, hogy amily súlyos teher az élet versenyében a rossz modor, olyan előnyt jelent az előzékeny udvariasság. A kamaszkor kilengései után a legtöbbször vissza is tér a fegyelmezettséggel, értelmi fejlődéssel együtt a viselkedés úri formája. Ahol ez meg nem történik, ott a lelki fejlődésben van valami elmaradottság vagy, elferdülés. Ennek az orvoslása elsősorban már csak önnevelés útján történhetik.

Az I. osztályos tanulók szülei számára külön értekezletet tartottunk 1938. dec. 7-én. Ennek előadói Maklári Lajos és Kiss István tanárok voltak. Maklári Lajos a gimnazista fiú *otthoni napirendjéről* szólt. Felkelés 6— $\frac{1}{2}$ 7 között; öltözködés, ima, a leckék átlisméltése, nyugodt reggelizés. A nagyon korai kelés és a reggelre hagyott tanulás fáradttá teszi a tanulót; nem bírja figyelemmel kíséreni az iskolai tanítást. A kapkodva vagy hiányosan elfogyasztott reggeli pedig sokszor lesz rosszullét okozója. Az előadás után az ebédig pihenés. Ebéd után félóráig nyugodt, szórakoztató foglalkozás, de nem sok mozgással járó játék és nem olvasás. Délután két-három óra a másnapi leckékből való komoly készülés. Ha

ennyi idő nem elég, akkor vagy a tanulás nem komoly, vagy a tanuló tehetsége nem megfelelő, vagy túlterhelés történt. Az orvoslás részben a szülői ház, részben az iskola feladata. A napi séta vagy a szabad levegőn való játék a gyermek életszükséglete. Erre minden nap kell időt találni. A vacsora könnyű és korai legyen. Utána olvasás, játék, szórakozás. Kilenc órákor lefekvés.

A tanulásra vonatkozólag Kiss István adott néhány kipróbált, gyakorlati tanácsot. A tanuló diáksorsa azon fordul meg, tud-e értelmesen és alaposan tanulni. Értelmesen tanul az, aki a leckét gondolatról-gondolatra megérti, a gondolatok összefüggését meglátja, ahol valamit meg nem ért, ott felvilágosítást kér vagy maga keresi meg a kellő magyarázatot. Az alapos tanulás ennek az értelmi munkának többszöri megismétlése addig, míg a gondolat annak szabatos formájával együtt az emlékezelben nem marad. Az értelmellen tanulás kárbavesztett munka, a felületes pedig ugyanazon nehézségekkel való örökös viaskodásra kárhoztat. Az értelmes és tehetséges tanuló ösztönszerűleg követi a helyes tanulás útját, a gyengébbet rá kell tanítani és szoktatni. A házi feladatok elvégzésében a tanuló kaphat segítséget, de kellő magyarázat után azt neki magának kell elvégeznie. A fordítások betanulása, a kész feladatok lemásolása mindig megbosszulja magát. Az értelmes és alapos tanulás eleinte lassú munka, de a vele elérhető eredmény a gyengébb tehetségű tanulóra is serkentőleg hat és természetszerűleg egyre könnyebbé válik, mert a biztos alapismeretekre könnyebb építeni, mint mindent mindig elülről kezdeni vagy értelmetlenül betanulni.

A Szegedi Piarista Diákszövetség iskolánkkal kapcsolatban a nagybőjt négy péntekjén, márc. 3-tól 31-ig, a különböző élethivatásokról tartott előadást a szülők és az értelebbről ifjúság számára.

A mai korlátozottságok között nem léphet mindenki arra a pályára, amelyhez legtöbb kedve és talán tehetsége is volna, de egy egész életre való hibát követ el az, aki megalkuvásból olyan pályára lép, amelyhez sem kedve, sem tehetsége nincs. Jól meg kell tehát vizsgálnia magát minden pályaválasztás előtt álló ifjúnak, hogy erkölcsi jelleme, szellemi és testi képességei megfelelnek-e a kiszemelt pálya követelményeinek.

A Piarista Diákszövetség elismert szakembereket kért fel az egyes életpályák ismertetésére, akik alapos tudással és az ifjúság iránt érzett szeretettel, minden elfogultság nélkül tárták fel azok jelentőségét a nemzet erkölcsi és anyagi életében, azt a felkészültséget, amelyet becsületes betöltésük megkövetel, az elhelyezkedés lehetőségeit és azokat az előmeneteli lehetőségeket, amelyeket ezek a pályák nyújtanak. Így dr. Juhász István, kir. ítélőtáblai bíró, a bírósági, dr. Sáray Ferenc, ny. póstafigazgató, a tisztviselői, v. Pintér Ferenc, honvédtábornok, a katonai, P. Borbély István S. J. az egyházi, dr. Armentano Lajos, egyetemi tanársegéd, az orvosi, dr. Tóth Imre, kormányfőtanácsos, az ügyvédi, Somogyi István, felsőkereskedelmi iskolai igazgató, a tanári pályáról tartottak nagy érdeklődéssel kísért, mélyen szántó előadást.

Az a nagy gazdasági átalakulás, amely előtt ma a magyarság áll és amelynek egészséges keresztülvitelétől az egész magyar társa-

dalom életszínvonalának emelése függ, különös jelentőséget adott azoknak az előadásoknak, amelyek a nemzetgazdaság tekintetében legfontosabb pályákról hangzottak el. Így dr. Pálffy-Budinszky Endre, mérnök, a mérnöki, dr. Cserzy Mihály, iparkamarai titkár, az ipari és kereskedelmi, dr. Tóth Béla, bankigazgató, a gazdasági és pénzügyi pályákat ismertették. Előadásaikban rámutattak arra a sok teendőre, amely a mai és a következő nemzedékre vár, hogy annak a megcsonkított, de már egy új élet útjára lért országnak minden természeti adottságát a lehetőség határáig kihasználhassuk. A szociális kérdés megoldása egyre követelőbben lép fel. Ennek feltétele azonban a nemzeti jövedelem fokozása, ami csak az iparosodás és az egyre jobban belterjessé váló mezőgazdaság útján érhető el. Hiába való a törvényhozás és a közigazgatás minden törekvése, ha a magyar ifjúság legéletrevalóbb és legtehetségesebb tagjai hiúságból, elavult felfogásból vagy kényelemszeretetből visszahúzódnak a gyakorlati pályáktól, holott ezek elfoglalása ma nemzeti kötelesség. A tervező és munkavezető mérnök száz és százágú munkaterülete, a bankok és nagykereskedő cégek, a mező és erdőgazdálkodás, a bányászat, a kertészet, a kisipar és kiskereskedelem mind várja a magyar munkaerőt, hogy a belőlük eredő jövedelem is a magyarság fejlődését szolgálja. Hazug és bűnös felfogás az, hogy a magyarságnak nincs gyakorlati, üzleti érzéke. Ezt csak egy álnok irodalmi irányzat hitette el vele, rokonszenvesebbnek, úriasabbnak lüntetve fel a kész vagyont is könnyelműen elherdáló gentryt, cifra nyomorúságban élő tisztviselőt, mint a napi munkáját becsülettel végző és vagyonosodó kispolgárt. Amazokat a romantika hamis színeivel díszítette fel, emezek számára csak valami lenéző vagy vállveregető humor maradt. Gondoljunk csak rá, mennyi csipős megjegyzést szórtak a háború után a gazdasági pályákon elhelyezkedni akaró értelmiségünkre, pedig nemzeti hősöknek tekinthetjük azokat, akik a nemzet gazdasági erejét a magyarság számára akarják és tudják gyümölcsöztetni. Amely nép az életét annyiszor tudta hazájáért hősiezen kockára tenni, amelynek középosztálya a hivatalnok lélekölő munkáját annyi türelemmel, becsülelességgel és lemondással tudja végezni, amelynek parasztsága a munkabírásnak csodával határos teljesítményeire képes, ki tud magából fejleszteni egy vállalkozásra kész, lelkiismeretes és munkabíró iparos és kereskedő osztályt is, ha erre biztatást, nevelést, támogatást kap.

16. Iskolatakarék. Diákkaptár. Az 1937/38. iskolai év elején a Nemzeti Hitelintézettel karöltve megteremtettük az Iskolatakarék intézményét, mely a fiúk apró, havi 1'50—4'50 P-s betéteinek összegyűjtésére és kamatoztatására vállalkozik, abból a célból, hogy minden tanév végén több napig tartó tanulmányi kirándulásokon való részvétel anyagi alapját teremtsen elő betevői számára. Az Iskolatakarékba növendékeink idén kerek összegben 2900 pengőt fizettek be, amíg az Iskolatakarék az idej kirándulások résztvevői számára azok kérése szerint kerek összegben összesen 2400 pengőt folyósított. Jelen pillanatban az Iskolatakarék még 4700 pengő felett rendelkezik.

A Nemzeti Hitelintézet igazgatójának, dr. Tóth Béla úrnak és tisztviselői karának állandó, készséges támogatásukért ezuttal is hálás köszönetünket fejezzük ki.

Március derekán érkezett közénk Csanak István úr, miniszteri megbízott, aki az ország harminc középiskolájában szervezte meg a diákok kereskedelmi szellemre nevelését. Ennek kapcsán nálunk is megalakult a Diáknapár 29. sz. fiókja. Célja, hogy a diákságot először is a pénz megbecsülésére, takarékosagra, saját erejükből való pénzszerzésre, az ebben való versenyre nevelje. — A Diáknapár célkitűzései valóban rendkívül modernnek és ráér ez a mozgalom a magyar ifjúságra. Előadásának nagy visszhangja támadt és nyomában megindult a szervezkedés, melynek irányítására a direktor úr Gyurkovits Árpád és Fejes Tibor tanárokat delegálta. — Az osztályokban megindult a pénzszerzés, gyűjtés, eddig számba nem vett, akárcsak filléreket is jelentő pénzforrások felkutatása és többen igen szép eredményt értek el. A legszorgalmasabb gyűjtő jutalma egy elsőrendű footballabda. Azonkívül a legszorgalmasabb vakációi pénzgyűjtőre szeptemberben egy rádió vár. Akik bizonyos összeget értek el, azok az összeg nagysága szerint ezüst, ill. arany jelvényt kapnak. Amint tehát látszik, mindenképen komoly dolgról van szó, amelybe érdemes bekapcsolódnia az ifjúságnak. Egyenlőre az alsóbb osztályok érdeklődnek jobban a mozgalom iránt. — Csanak István úrnak, akivel élénk összeköttetésben vagyunk hálás köszönetünket fejezzük ki önzetlen munkásságáért és innen is kérjük őt, hogy segítsen bennünket továbbra is fölkelteni ifjúságunk érdeklődését a gazdasági vonatkozások iránt.

17. Egészségi állapot. A tanártestület tagjai közül a tanév folyamán betegség címén többen szorultak kisebb helyettesítésre. Hosszabb ideig voltunk kénytelenek ismételt Gyurkovits Árpád tanár urat helyettesíteni. A tanulók óramulasztása a szokott keretben mozgott. A tél végi, főleg a februári influenza-járvány idején a hiányzó tanulók száma elég nagy volt. Nem egy alkalommal a 13 osztályból 110—130 tanuló hiányzott. Betegség címén hosszabb ideig nem látogathatták az előadásokat Bakos Károly VI. és Juhász Árpád V. a. osztályú tanulók. A kötelező szemorvosi vizsgálatokat a tanév folyamán dr. Ács Sándor tisztiorvos úr végezte. Az egészségügyi a második félévtől kezdve a fenntartó város rendelkezése értelmében vitéz dr. Tóth Béla tisztii főorvos úr tartotta.

2. Iskolánk felettes hatóságai.

Az 1934. évi XI. tc. megalkotta az egységes magyar középiskolát, melynek neve gimnázium. A fokozatos fejlesztés elve alapján a jelen tanévben az alsó négy osztály volt egységes gimnáziumi tagozat. Az 1935. évi VI. tc. alapján iskolánk autonóm katolikus középiskola. Az intézet fenntartója: Szeged szab. kir. város. Az iskola a Magyar Kegyeztanítórend vezetése alatt áll. Rendfőnök: dr. Sebes Ferenc, az országgyűlés felsőházának tagja. Az iskola a Katolikus Középiskolai Főhatóság igazgatása alatt áll, melynek elnöke: Serédi Jusztinián, bíboros hercegprímás, esztergomi érsek. Főigazgató: dr. Kürti Menyhért, c. tanker. kir. főigazgató, dunáninneri katolikus középiskolai főigazgató. Hitoktatási püspöki biztos: Raskó Sándor, pápai prelátnak, belvárosi plébános. Az állami felügyeletet Hóman

Bálint, m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter gyakorolja. Tankerületi kir. főigazgató: dr. Kisparti János.

Az 1935. évi VI. tc.-ből folyó autonómiánk továbbépítéseként a jelen iskolai év kezdetén a katolikus középiskolákat három kerületbe osztották. Intézetünk a dunáninneri körzetbe került. Illőnek tartjuk, hogy a változással kapcsolatban eddigi főigazgatóinktól ezen a helyen is búcsúzzunk. Annál is inkább megteheljük ezt, mert Őméltósága tanári pályáját iskolánkban kezdte, s így érzelmi szálak is fűzték ezekhez a falakhoz. Ez különben meglátszott minden hivatalos látogatása alkalmával. A széles látóköri, nagy tapasztalatu, a vonalvezetésben határozott főigazgatón kívül alkalmunk volt mindenkor a jószívű nevelőt is megismerni. Nagyon köszönjük értékes munkásságát, s kívánjuk, hogy új körzetének, a budapesti és budapestkönyéki iskoláknak az élén még sokáig állhasson.

A dunáninneri körzet új vezetője, dr. Kürti Menyhért, hosszú évek során át volt az egri ciszterci gimnázium igazgatója, majd c. tanker. kir. főigazgatója, az utolsó évben pedig a ciszterci gimnáziumok vezető katolikus főigazgatója. Ebbeli minőségében országos nevet s legfelsőbb helyen is méltott elismerést szerzett. A tanév elején mély tiszteletünket küldtük Őméltóságának, hozzácsatolva ígéretünket, hogy rendelkezéseit mindenben híven, piarista lelkiülettal fogjuk teljesíteni. Kértük egyúttal a Mindenhatót, engedje meg, hogy nemes misszióját sokáig gyakorolhassa.

3. A tanári testület működési köre.

a) Igazgató:

Dr. Karl János, kegyesrendi áldozópap, rendes tanár, szaktárgyai: földrajz és természetrajz. Tanította a filozófiát a VIII., a földrajzot a VII., a természetrajzot a VI., és az egészségtant a VIII. osztályokban, heti 8 órában. Tanári éveinek száma: 24.

b) A tanári testület nyugalmazott tagja:

Nováky Bertalan. Működési éveinek száma: 54.

c) A tanári testület rendes tagjai:

Babos Dezső, kegyesrendi áldozópap, rendes tanár, a IV. B. osztály főnöke. Szaktárgyai: magyar és latin nyelv és irodalom. Tanította a magyart a IV. B., V. B., VI., a latint a IV. B., V. B. osztályokban heti 18 órában. Tanári éveinek száma: 33.

Barborik István, kegyesrendi áldozópap, rendes tanár, a VI. osztály főnöke, a filológiai szertár öre. Szaktárgyai: latin és görög nyelv és irodalom. Tanította a latint a VI., a görögöt az V. A-B., és VI. osztályokban heti 16 órában. Tanári éveinek száma: 24.

Csonka Mihály, kegyesrendi áldozópap, rendes tanár, az V. B. osztály főnöke, fizikai szertár öre, a fizikai gyakorlatok vezetője. Szaktárgyai: mennyiségtan és fizika. Tanította a mennyiségtant a II. B., V. B., VIII., a fizikát a III. B és VIII. osztályokban heti 16 órában. Tanári éveinek száma: 29.

Czimmermann Pál, kegyesrendi áldozópap, rendes tanár. Szaktárgyai: történelem és földrajz. Tanította a történelmet a III. A., a földrajzot I. B., III. B., a természetrajzot az I. B. osztályokban heti 14 órában. Tanári éveinek száma: 39. Tanított 1939. május 5-ig.

Dr. Diósi Géza, kegyesrendi áldozópap, rendes tanár, az V. A. osztály főnöke, a „Horváth Cyrill“ Önképzőkör és a „Magyar Gábor“ Szavalókör vezetője. Szaktárgyai: magyar és latin nyelv és irodalom. Tanította a magyart a III. B., IV. A., V. A., VIII., a latint az V. A. osztályokban heti 18 órában. Tanári éveinek száma: 20.

Dorogi Imre, világi rendes tanár. Szaktárgya: művészeti és mér-tani rajz. Tanította a rajzot az I. A., I. B., II. A., II. B., III. A., III. B., IV. A., IV. B. osztályokban heti 18 órában és a művészeti rajzot III–VIII. osztályokban, mint rendkívüli tárgyat. Tanári éveinek száma: 21.

Dr. Fejes Tibor, kegyesrendi áldozópap, rendes tanár, hitszónok, a Mária-kongregáció prézese, a Diákkaptár vezetője, a kisebb ifjúsági könyvtár öre. Szaktárgya: a hittudományok. Tanította a hit-tant az I–VIII. osztályokban heti 18 órában. Tanári éveinek száma: 9.

Greff Géza, kegyesrendi áldozópap, rendes tanár, az I. B. osztály főnöke, a fizikai gyakorlatok vezetője. Szaktárgyai: mennyiség-tan és fizika. Tanította a mennyiségtant az I. A., I. B., V. A., VII., a fizikát a VII. osztályokban, osztályfőnöki órát tartott az I. B. osztályban heti 19 órában. Tanári éveinek száma: 2.

Gyurkovits Árpád, világi helyettes tanár, a Diákkaptár vezetője. Szaktárgyai: magyar és francia nyelv és irodalom. Tanította a franciát az V. A–B., VI., VII., VIII. osztályokban heti 21 órában és a francia társalgást három csoportban. Tanári éveinek száma: 6.

Hantos Lőrinc, kegyesrendi áldozópap, rendes tanár, a VIII. osztály főnöke, a nagyobb ifjúsági könyvtár öre, a Segítőegyesület vezetője. Szaktárgyai: latin és német nyelv és irodalom. Tanította a latint a VIII., a németet a III. A., III. B., VI., VIII. osztályokban heti 18 órában. Tanári éveinek száma: 20.

Horváth Ambrus, kegyesrendi áldozópap, rendes tanár, a II. B. osztály főnöke, a cserkészcsapat parancsnoka, tanári értekezleti jegyző. Szaktárgyai: történelem és latin nyelv és irodalom. Tanította a magyart a II. B., a történelmet a IV. B., VIII., a latint a II. B. osztályokban heti 16 órában. Tanári éveinek száma: 2.

Dr. Jachan Frigyes, világi kisegítő óraadó tanár, tartotta a harmadik testnevelési órát a IV. A²-B., V. A–B., VI., VII., VIII. osztályokban heti 5 órában. Tanári éveinek száma: 3.

Kerényi József, világi óraadó tanár. Szaktárgya: testnevelés. Tanította a testgyakorlást a II. A., II. B., IV. A. osztályokban, továbbá a vívást, mint rendkívüli tárgyat. Tanári éveinek száma: 8.

Dr. Kerkai József, kegyesrendi áldozópap, rendes tanár, okleveles gyorsírás tanító, a II. A. osztály főnöke, a zeneszertár öre, a Gyorsírókör és a zenekar vezetője. Szaktárgyai: latin és görög nyelv és irodalom. Tanította a magyart a II. A., a latint a II. A., a gyorsírást a IV. A., IV. B., V. A., V. B. osztályokban heti 18 órában. Tanári éveinek száma: 22.

Kiss István, kegyesrendi áldozópap, c. gimn. igazgató, rendes tanár, tandíjkezelő. Szaktárgyai: magyar és latin nyelv és irodalom. Tanította a magyart az I. B., a latint az I. B., IV. A. osztályokban heti 14 órában. Tanári éveinek száma: 36.

Dr. Kiss Márton, kegyesrendi áldozópap, rendes tanár, a természetrajzi, történelmi és földrajzi szertárak őre. Szaktárgyai: földrajz és természetrajz. Tanította a földrajzot a II. A., II. B., a természetrajzot a II. A., II. B., IV. A., IV. B., a fizikát a III. A. osztályokban heti 20 órában. Tanári éveinek száma: 23.

Dr. Kozáky István, kegyesrendi áldozópap, rendes tanár a szegedi Ferencz József tudományegyetemen a régi német irodalom magántanára. Szaktárgyai: magyar és német nyelv és irodalom. Tanította a magyart a VII., a németet a IV. A., IV. B., V. B., VII. osztályokban heti 16 órában. Tanári éveinek száma: 14.

Lénárd Ödön, kegyesrendi áldozópap rendes tanár, a III. B. osztály főnöke, az igazgató helyettese. Szaktárgyai: történelem és latin nyelv és irodalom. Tanította a történelmet a III. B., V. A., V. B., VII., a latint a III. B. osztályokban heti 16 órában. Tanári éveinek száma: 3.

Maklári Lajos, kegyesrendi áldozópap, rendes tanár, az I. A. osztály főnöke, az énekkar vezetője, az énekszerlár őre. Szaktárgyai: földrajz, természetrajz és vegytan. Tanította a földrajzot az I. A., a természetrajzot az I. A., V. A., V. B., az éneket az I. A., II. A., II. B., III. A-B., IV. A-B., osztályokban, osztályfőnöki órát tartott az I. A. osztályban heti 18 órában. Tanári éveinek száma: 2.

Nagy Vince, kegyesrendi áldozópap, rendes tanár, a III. A. osztály főnöke. Szaktárgyai: magyar és latin nyelv és irodalom. Tanította a magyart a III. A., a latint a III. A., az éneket az I. B. osztályokban heti 10 órában. Tanári éveinek száma: 20.

Pesti Lajos, világi rendes tanár, a tornaszertár őre, a Sportkör vezetője. Szaktárgya: testnevelés. Tanította a testgyakorlást az I. A., I. B., III. A-B., IV. B., V. A-B., VI., VII., VIII. osztályokban heti 23 órában. Tanári éveinek száma: 20.

Dr. Révai József, kegyesrendi áldozópap, rendes tanár, a VII. osztály főnöke. Szaktárgya: latin, görög és német nyelv és irodalom. Tanította a latint a VII., a görögöt a VII., VIII., németet az V. A. osztályokban heti 18 órában. Tanári éveinek száma: 29.

Szűcs János, kegyesrendi áldozópap, rendes tanár, a IV. A. osztály főnöke. Szaktárgyai: mennyiségtan és fizika. Tanította a mennyiségtant a II. A., III. A., III. B., IV. A., IV. B., VI. osztályokban heti 20 órában. Tanári éveinek száma: 23.

Tárkányi Ferenc, kegyesrendi áldozópap, rendes tanár, az intézeti évkönyv vezetője, a tanári könyvtár őre. Szaktárgyai: történelem és latin nyelv és irodalom. Tanította a magyart az I. A., a történelmet a IV. A., VI. a latint az I. A. osztályokban heti 16 órában. Tanári éveinek száma: 29.

d) Más felekezetűek vallási tanárai:

Dr. Durkó Gábor, ref. hittanár-lelkész. tanította a református tanulókat.

Gruncsity Milán, gör. kel. szerb plébános, tanította a görög keleti szerb tanulókat.

Dr. Lodomérszky Béla, gör. kat. lelkész, tanította a görög katolikus tanulókat.

Dr. Lövy Emil, izr. hitoktató, tanította az izraelita tanulókat.

Szabó Lóránt, ág. h. ev. hitoktató, tanította az ág. h. evangélikus tanulókat.

e) A rendkívüli tárgyak tanárai:

Csonka Mihály, vezette a VIII. o. tanulók fizikai gyakorlatait.

Dorogi Imre, tanította a művészi rajzot.

Greff Géza, vezette a VII. o. tanulók fizikai gyakorlatait.

Gyurkovits Árpád, tanította a francia társalgást három csoportban.

Kerényi József, tanította a vívást két csoportban.

Dr. Kerkai József, tanította a zenét.

Maklári Lajos, tanította az éneket.

4. A tanárok hitéleti, irodalmi és társadalmi működése.

Dr. Karl János, igazgató, az Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Szent László Körének tiszteletbeli, a Magyar Földrajzi Társaság levelező- és választmányi, a debreceni m. kir. Tisza István Tudományos Társaság matematikai-természettudományi osztályának, a szegedi Dugonics Társaság, a Magyar Paedagogiai Társaság választott rendes, a m. kir. Ferenc József-Tudományegyetem Barátai Egyesülete Természettudományi Szakosztályának választmányi, a Katolikus Tanár-egyesület igazgatósági, az Országos Tanár egyesület igazgatósági, és választmányi tagja, a Délmagyarországi Nevelők Egyesülete középiskolai szakosztályának elnöke, az A. C. csanádegyházmegyei tanácsának, a szegedi Katolikus Kör választmányi tagja, Debrecen sz. kir. város törvényhatóságának választott, Szeged sz. kir. város iskolaszékének választott, a debreceni m. kir. Középiskolai Tanárvizsgáló Bizottság tagja, a Gyorsírás, Szépírás és Gépírástanítókat vizsgáztató Állami Szegedi Bizottság szépírás szakának ügyvezető elnöke, a szegedi tankerület közoktatásügyi tanácsának tagja, a szegedi tankerület földrajzi tanulmányi felügyelője. A tanév folyamán írt cikkeket és könyvismerteléseket az Ifjúság és Élet, a Nagyasszonyunk, a Katolikus Szemle, Magyar Középiskola, Magyar Paedagogia, Országos Középiskolai Tanár egyesületi Közlöny, c. folyóiratokba, a Földrajzi Zsebkönyvbe és a Szegedi Új Nemzedékbe. Előadást tartott a váci Emericana Liceumában, a makói Mansz-ban, a felsővárosi Kultúrházban, a szeged-belvárosi Actio Catolica Kulturális szakosztályában és a Magyar Paedagogiai Társaságban. A V. K. M. megbízásából kormányképviselő volt a budapesti XI. ker. Szt. Margit-leánygimnázium tanév végi érettségi vizsgálatán.

Barborik István, cserkész tisz. Gyakranpasztorált a tanyavilágban.

Dr. Diósi Géza, az Unio Cleri pro Missionibus papi missziós egyesület Csanád-egyházmegyei Tanácsának tanácsos tagja és pénz-

tárosa, a szegedi Dugonics-Társaság rendes tagja és titkára, az Országos Dankó Pista-Társaságnak választmányi tagja és lelkésze, a szegedi Alföldkutató Bizottság, a Tömörkény Irodalmi-Kör és Szeged szab. kir. város iskolánkívüli Népművelési Bizottságának rendes tagja. Cikkeket írt a Szegedi Új Nemzedékbe, a Szegedi Naplóba, a Délmagyarországba. A vármegyei Szociográfiák sorozatának Csongrád vármegyéről szóló részében megírta a szegedi *Közép- és középfokú iskolák* történetét. (Bp. 1938.) A jelen Evkönyvben adalékokat közöl Dugonics írói munkásságáról.

Dorogi Imre, a szegedi tankerületben a rajz tanulmányi felügyelője; a Magyar Képzőművészek Egyesülete (Múcsarnok) festészeti szakosztályának rendes tagja, a Magyar Rajztanárok Országos Egyesületének választmányi tagja, a Magyar Képzőművészek Orsz. Szövetségének rendes tagja, a városi Múzeum képtárának szakkezelője. Főigazgatói megbízás alapján megligyelte a szegedi r. kat. leánygimnázium, a hódmezővásárhelyi ref. leánygimnázium és az orosházai ev. gimnázium rajzoktatását.

Fejes Tibor, különböző helyeken és alkalmakkor misézett, gyóntatott. Több szentbeszédet mondott a dómban és az alsóvárosi templomban. Vezette a veszprémi piarista rendház húsvéti lelkigyakorlatát. Előadást tartott a dohánygyár egyik adventi délutánján, az alsóvárosi kultúrház egyik nagybójtai előadásán és u. o. a Credoban. Felolvasott az egyik szülői értekezleten.

Horváth Ambrus a törvényszéki fogházban vasár- és ünnepnap szentbeszédet mondott és misézett.

Dr. Kerkai József, Gyorsírás-, Szépirás- és Gépírástanítókat Vizsgáztató Állami Szegedi Bizottság gyorsírás szakának tagja, az Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskolán a gyorsírás óraadó tanára; az Isteni Üdvözítő Nővéreinek és az Angolkisasszonyoknak rendes gyóntatója és lelki vezetője; a Katolikus Lányok Országos Szövetsége szeged-belvárosi és szeged-felsővárosi csoportjainak, valamint a Dolgozó Lányok több csoportjának egyházi tanácsadója, a Foedatio Americana Integra Corporatiojának lelkésze, a Szegedi Gyorsírók Egyesületének könyvtárosa; ünnepi beszédeket mondott: a kongregációk triduumán a jezsuiták templomában, a XI. Pius emlékűnnepen, a D. L. díszgyűlésén Hódmezővásárhelyen, a D. L. rókusi csoportjának zászlószentelésén. Előadást tartott a gimnázium szülői értekezletén az úri nevelésről, a D. L. vezetői tanfolyamán a világnézetek egyensúlyáról, az Americana Szabadegyetemen XI. Pius szociális tanításáról, 3 napos lelkigyakorlatot tartott a szegedi rendőrségnek 2 csoportban, lelki napot tartott a Klosz vezetői tanfolyamán Szegvárrott, a D. L. csoportoknak Szegeden. Lelki vezetője volt a Klosz Jankovich-telepi vezetői kurzusának. Rekollektív beszédeket tartott a redemptorisszáknak és a szalvatoriánáknak. Ünnepi beszédet mondott a Szent Jobb szegedi látogatása alkalmával a dómban. Előadásokat, beszédeket, részben sorozatosan mondott a Klosz belvárosi és felsővárosi, a D. L. belvárosi, tésztagyári, móravárosi, újszegedi, csoportjaiban és a vezetői értekezleteken, a Szociális Testvérek havi összejövetelén, kegyeleti ünnepén, a Klosz napon (jun. 3—4), vezette a Klosz három vitaestjét, minden vasár- és ünnepnap prédikált a szalvatoriánusok Boross József-utcai és az

angolkisasszonyok kápolnájában, ugyanitt minden hétköznapi misézett. Állandó munkatársa a Katolikus Alföldnek. Ezenkívül egyéb alkalmakkor szentbeszédeket mondott és előadásokat tartott.

Kiss István, c. középisk. igazgató, a Miasszonyunkról nevezett szegény iskolanővérek szegedi róm. kat. Árpádházi Boldog Margit leánygimnáziumának megbízott igazgatója, internátusának rendes gyóntatója és miséző papja, a Szeged—Alsóvárosi Egyházközség Elnöki Tanácsának és Képviselőtestületének, a Szent Korona-Szövetség, a Magyar Nevelők Egyesülete választmányi tagja, a Katolikus Középiskolai Tanáregyesület, a Katolikus Kör, a Szegedi Katolikus Növédő Egyesület rendes tagja, a Foederatio Americana Marisia corporatiójának dominusa, a Magyar Középiskolai Tanárok Nemzeti Szövetségének és a D. M. K. E.-nek igazgatósági tagja.

Dr. Kiss Márton, a m. kir. Ferenc József Tudományegyetem Barátai Egyesülete Természettudományi Szakosztályának választmányi, a szegedi Alföldkutató Bizottság rendes tagja. Pasztorált a tanyavilágban.

Dr. Kozáky István, egyetemi magántanár, zeneszerző és karnagy. Az 1938/39. tanév első felében a m. kir. Ferenc József Tudományegyetem bölcsészeti karán „Ófelnémet irodalom” címen hirdetett heti két órás kollégiumot. A Haláltáncról szóló művének első kötetéről több külföldi és hazai tudományos műben és folyóiratban jelentek meg ismertetések. Az Orsz. Magy. Cecilia Egyesület választmányi, az Internationale Gesellschaft für Kirchenmusik rendes tagja és a Magyar Zeneszerzők Szövetségének tagja. Mint egyházi zeneszerzőnek többször előadásra kerültek kórusművei Budapesten, Győrött, Gyöngyösön, Székesfehérvárott, Zsámbékon, Szegeden. 1938 nyarán az esztergomi Szt. István-ünnepségeket az 1937-ben megjelent Oltáriszentség himnusza című eucharisztikus himnuszával nyitották meg. Zsámbékon a Keresztes Nővérek Tanítónőképzőjében Calligaris Ferenc igazgató-karnagy vezetésével előadásra került Az utolsó látomás c. melodramája és a vele kapcsolatos Szt. István-himnusza. Az 1937 nyarán elkészült „Venite filii” c. Piarista Énekeskönyvének (amelyről a Nemzeti Újság 1938 augusztus 20-án nagyobb ismertetést jelentetett meg Diel Fedor tollából) öt kórusa „Dominus Jesus” op. 22 címen jelent meg Düsseldorfban Schwann kiadónál. Ebből részletek külföldön is előadásra kerültek. Ismertetései jelentek meg a Nemzeti Újságban, a Szegedi Új Nemzedékben és a Nevelésügyi Szemlében.

Dr. Révai József, a polgáriiskolai tanárokat képesítő bizottság tagja, az áll. Polgáriiskolai Tanárképzőben a német nyelv megbízott előadója, a Klasszikus Nevelés Hívei Egyesületének, a Katolikus Középiskolai Tanáregyesületnek, a szegedi Katolikus Körnek, Jótékonyági Egyesületnek, a Magyar Nevelők Egyesületének választmányi, a Délmagyarországi Magyar Közművelődési Egyesületnek igazgatósági, a Szent Gellért Társaságnak felügyelőbizottsági tagja, az V. cserkészkerület társelnöke, a talpascserkészek szervezője, a 124. sz. Sziráky öregcserkészcsapatnak, a Szegediensis emericánus corporationnak és a Szegedi Piarista Diákszövetségnek lelkesze, mint az utóbbinak főtitkára intézetünk igazgatójával együtt megrendezte a nagybőjt folyamán a tíz előadásból álló előadásszo-

rozatot a pályaválasztásról; cikket írt a „Csongrád vármegye szociográfiája” c. könyvbe „Szeged és a gyermekvédelem” címmel, úgyszintén egy parainesist az intézeti Évkönyv számára; a talpasnevelésről cikksorozata jelent meg a Vezetők Lapjában és gyermekvédelmi kérdésekről a Szegedi Új Nemzedékben. Több beszédet mondott a helybeli templomokban; gyóntalni szokott naponként a székesegyházban.

5. Szertárak, könyvtárak.

1. Történelmi és földrajzi szertár. Óre: dr. Kiss Márton. Állomány 353 drb. 4789— P. értékben. A szükséges javításokat elvégeztettük. Beszerzés nem volt a jelen tanévben.

2. Természettajzi szertár. Óre: dr. Kiss Márton. Állomány 8345 drb. 16,392,32 P. értékben. Beszereztünk 4 biológiai csoportot 80— P. értékben. Ajándékozás útján gyarapodott a szertár 2 kitömött madárral vitéz dr. Lengyel Endre egyetemi magántanár úr adományából, amiért ezúton mondunk hálás köszönetet. A vegytani szertár gyarapodása 150 P. értékű üvegedény volt.

3. Fizikai szertár. Óre: Csonka Mihály. Gyarapodás: a) Vétel útján: Mavometer 8 drb shunttel és 7 drb elötétellenállással, 1 „Mita” műszer, francia-kulcs, lyukasztó fogó, 3 drb húzólámpa a dolgozó szobában, Kundt-cső gáztöltésre, szögmérő libellával (Sajó I. VIII. o. t. ajándéka.) b) Házilag készült: Okulár-mikrometer, készülék a centrifugális erő mérésére, rövidhullámú vevőkészülék (3+1), 300 voltos és 0,1 amp. anódpótló, 4 drb termokereszt, szalagmikrofon transzformátorral, villamos forrasztó-páka transzformátorral, korong a forgatónyomaték tanulmányozására, acélhuzal torzióhullámzáshoz. Állomány 1939 június 30-án 1065 drb. 51.087,59 P. értékben.

4. Rajzszerár. Óre: Dorogi Imre. Tanévvégi állomány: 2907 drb. 1610,90 P. értékben. Gyarapodás a folyó tanévben nem volt.

5. Énekszerár. Óre: Maklári Lajos. Az énekszerár elmúlt iskolaévi gyarapodási naplóján is meglátszik egész munkánk legnagyobb teljesítménye: a Bárdos-hangverseny. A Magyar Kórus nyomtatott szöveglapjairól éneklünk. Szerárunk állományát a következő Bárdos-művekkel gyarapítottuk: Ah, hol vagy magyarok..., Magyarok fénye, Kirie, O Istenünk, Szűz Mária bölcsődala, Adorna thalamum, Három húsvéti kánon, Ave maris stella, Zsoltár kánon, Kicsinyek kórusa, Spártai gyermek, Kendernóta, Falu végén, Szőlőhegyen köröszül. Még kéziratból másoltattuk a következő könyvmatos szöveglapokat: Adjunk hálát, Komárom megyei népdalok és a nekünk feldolgozott Körtéfa című népdalsorozat.

Intézetünk okleveles zeneszerző tanárának, Kozáky Istvánnak 4 kórusművét: O Pater . . ., Lauda Sion, O castum lilium és Sinite parvulos szintén még kéziratból másoltattuk le.

A továbbiakban Kodály: Háry János c. dalművének 13 népdalát szereztük be. Ugyancsak az idén vettük meg a Szent vagy Uram! nagy orgonakönyvét. Járattuk az elmúlt évhez hasonlóan a Magyar Kórus és az Énekszó folyóiratokat. Az énekszerár gyarapítására 140 P-t fordítottunk. A Bárdos-hangverseny tiszta jövedelmét

kottabeszerezésekre és az énekkar szorgalmas tagjai jutalmazására fordítottuk.

6. Zeneszertár. Óre: dr. Kerkai József. Idei beszerzések: 24 drb. kotta 91.59 P. értékben, 1 oboa és 1 vadászkürt 95 P. értékben; összesen 26 drb. 1965.0 P. értékben. Évvégi állomány: 194 drb. 671.92 P. értékben.

7. Filológiai szertár. Óre: Barborik István. Tanévvégi állomány: 518 drb. 1923 P. értékben. A folyó tanévben gyarapodás nem történt.

8. A tornaszertár. Óre: Pesti Lajos, testnevelési tanár. Folyó tanévben a VKM. 93539/1938. VII. ü. o. számú rendelettel 12 drb. tornaszert ajándékozott intézetünknek 1376 P. értékben, s így a szertár jelenlegi állománya 529 drb. 11,375.09 P. értékben.

9. Tanári könyvtár. Óre: Tárkányi Ferenc. A jelen tanév folyamán könyvtárunk 165 művel (280 kötet) gyarapodott. Vétel útján 116 művel, ajándékozás útján 64 művel, 1200 P. értékben. Folyóirataink a következők: A cselekvés iskolája, A földgömb, Állattani Közlemények, Botanikai Közlemények, Bölcsészeti Közlemények, Budapesti Polgári Iskola, Budapesti Szemle, Búvár, Csillagászati Lapok, Das Gymnasium, Egyetemes Philológiai Közöny, Erdélyi Helikon, Élet, Filmo Topics, Fizikai és Kémiai Didaktikai Lapok, Földrajzi Közlemények, Hivatalos Közöny, Irodalomtörténet, Irodalomtörténeti Közlemények, Juventus, Kertészet, Kisok Hivatalos Közleményei, Korunk Szava, Magyar Chemiai Folyóirat, Magyar Könyvbarátok Diariuma, Magyar Középközlöny, Magyar Kultúra, Magyar Lélek, Magyar Művészet, Magyar Nyelv, Magyarosan, Magyar Túrta Élet, Monatschrift für höhere Schulen, Nevelésügyi Szemle, Népünk és Nyelvünk, Nővényvédelem, Oktatóilml Hivatalos Közönyei, Országos Tanáregyesületi Közöny, Piarista Öreg Diák, Praktische Schulphysik, Századok, Társadalomtudomány, Természettudományi Közöny, Testnevelés, Theologia.

Könyvtárunk gyarapításához sok szép értékes könyvvel járultak hozzá nagylelkű adakozók, egyesek és intézmények, akiknek ezúton is hálás köszönettel tartozunk. Így: Andor Károly dr. a váci vízművek igazgatója, Baráczius József, egri prépost-kanonok. A magyar Könyvbarátok Egyesülete, Statisztikai Hivatal, Magyar Tudományos Akadémia, Budapest Székesfőváros.

A könyvtár állománya 1939 május 15-én: 4345 mű, 15163 kötet.

10. Nagyobb ifjúsági könyvtár. Óre: Hantos Lőrinc. Mint a múlt tanévben, az idén is figyelemmel kísértük tanulóink érdeklődését a könyvek iránt. Sohasem mulasztottuk el tanulóink figyelmét felhívni egy-egy könyv nagy értékére és bennük az olvasási kedvet növelni. Különösen kedveltek voltak a szépirodalmi alkotások mellett a technika vívmányait tárgyaló könyvek és a regényes ülleírások. Sokan keresték és olvasták a természettudományi könyveket is.

A könyvtár e tanévben 73 művel (95 kötetben) gyarapodott 427.80 P. értékben. Járt a „Magyarosan” c. folyóirat is 1 példányban évi 1 P. előfizetéssel. — 38 könyvet költeltünk 32.40 P.-ért. — A könyvtár gyarapítása további beszerzéssel még folyamatban van.

11. Kisebb ifjúsági könyvtár. Ez megint két részre oszlott. Az I—II. osztályban a könyvtáros Horváth Ambrus, hetenkint maga vezette a könyvkiadást. — A III—IV. osztályban Fejes Tibor könyv-

láros a fiúk segítségét vette igénybe. Ill azzal kezdődött a munka, hogy először is kifüggesztették a könyvjegyzéket az egyes osztályokban. Könyveket hetenként lehetett cserélni. A könyvtár ebben az esztendőben is igen népszerű intézménynek bizonyult. A jelen tanévben is számos új szerzeménnyel gyarapodott. Minden jelentősebb ifjúsági újdonságot megvettünk. Könyvtárosok voltak III. A.: Bohner, Molnár, Skultéty, Thiel. III. B.: Ábrahám, Marticskó, Szántai, Wambach. IV. A.: Fürst, Jász, Rechtenwald. IV. B.: Monostori és Szolcsányi főkönyvtárosok. A könyvtár jelenlegi állománya 1072 kötet. Gyarapodás tavaly óta 31 kötet, 100 P. értékben. Legszívesebben olvasták Verne, May, Gárdonyi munkáit, az útleírásokat és a Könyvbarátok Kis Könyveit.

6. Az ifjúsági egyesületek működése.

1. A Mária-Kongregáció intézetünkben 1920-ban alakult meg. A Magyarok Nagyasszonyáról van elnevezve és Kalazanci Szt. József párfogása alatt áll. Prézese a hittanár. Hagyományos szabályai szerint végezzük ma is tevékenységünket. Minden szombaton először litániára gyűlünk össze, ahol a prézes szokott beszélni. Utána a felsősök, a felsős-jelöltek és az apródság külön-külön gyűlést tartanak, amelynek programját a prézes átnézi és egyik vagy másik gyűlésen maga is részt vesz. Ezután következik a játék. A kongregáció szép könyvtárát a tagdíjakból gyarapítjuk. A Kongregáció őszintén hálás a Házfőnök-Főigazgató Úr Óméltóságának az Istenben Boldogult Czimmermann Pál tanár úr neki juttatott könyveiért.

Főbb eseményeink: a dec. 6-i kedves Mikulás-est, ahol is tea és tombola mellett sokáig együtt maradt a társaság. Karácsonyestünk, ahonnan a karácsonyfát a talpasokhoz vitték el a fiúk. Legnagyobb ünnepünk azonban az avatás volt, amikor 24 taggal gyarapodott kongregációnk, pünkösöd vasárnapján. — Egy egésznapra tervezett, igen jónak ígérkező kirándulásunkat az utolsó pillanatban mosta el az eső.

A tisztikar őrsváltása a félévben történt. Prefektus vitéz Máriaföldy Márton. I. asszisztens Niedermayer Ferenc, II. asszisztens Gulyás Árpád. Titkár Irányi László.

Az apródok rajvezérei: Ábrahám László, Marticskó József, Ábrahám György, Bánáthy János, Szécsi József. — Az apródokkal való fáradhatatlan törődéséért külön említést érdemel Gulyás Árpád. Létszám 120, ebből apród 69.

2. „Horváth Cyrill” Önképzőkör. Vezetőtanára dr. Diósi Géza.

A Horváth Cyrill Önképzőkör 1938 szeptember 18-án tartotta 99-ik alakuló gyűlését dr. Karl János igazgató védnöksége és dr. Diósi Géza tanár vezetése mellett 159 taggal.

A gyűlésen résztvevő igazgató szerető szavakkal buzdította munkára az ifjúságot és kiemelte, hogy a Horváth Cyrill Önképzőkör immár 100 esztendős lesz, egyik legrégebb kör az országban. Míg azonban keletkezésekor főfeladatának a magyar nyelv kiművelését tartotta *A szegedi bölcselkedők olvasó és működő társasága*, ahogyan akkor nevezték önképzőkörünket, jelenleg együtt kell ha-

ladnia a kor követelményeinek megfelelően a technika fejlődésével, felszínre kell engednie a diáklelkében a természettudományok és matematika iránt érzett érdeklődést, végül a szociális kérdésekkel az Önképzőkörön át kell megismerkednie az ifjúságnak.

Ezen feladatok megoldására, mint a tavalyi esztendőben is — célszerűnek mutatkoztak az egyes szakosztályok, ezért az Önképzőkör keretén belül megalakult az idén is a természettudományi szakosztály és a múlt évben alakított Faluszeminárium is, mindkettő dr. Karl János igazgató felügyelete és vezetése mellett.

A kör tisztviselői az 1938—39. évben a következők: Ifj. elnök: vitéz Dancs István VIII. o. t., főjegyző Koczka István VIII. o. t., pénztáros: Tábi Tibor VIII. o. t., főkönyvtáros; Bertók József VIII. o. t., Aljegyzők: vitéz Máriaöldy Márton és Szabó Gyula VII. o. t., alkönyvtáros: Horváth János VII. o. t. A természettudományi-szakosztály elnöke: Czippott Zoltán VIII. o. t., főjegyzője; Hamza Aladár VIII. o. t., Aljegyző: Stépán József VII. o. t. A Faluszeminárium vezetője Rozsály Zoltán VII. o. t., jegyzője Török Pál VII. o. t.

Ünnepélyes megnyitó ülését október 2-án tartotta az Önképzőkör, amikor v. Dancs István megadta az évi programot, Széchenyi István grófnak, a legnagyobb magyarnak eszmeköre alapján. Ennek megfelelően elsősorban egyéni önismeretre törekedett minden tag, amely egyúttal nemzeti önismeretet is jelent. Másodszor a tagok egy része feladatának tekintette az ősi, népi talajból fakadt magyar kultúra megismerését. Ezt célozta az utódállamok területén élő magyar kisebbség irodalmi életének és értékeinek előtérbe helyezése, bensőséges vizsgálata és ismertetése.

A természettudományi-szakosztály munkásságának terét az okt. 16-án tartott ülésen Czippott Zoltán ifj. elnök jelölte ki.

Egész év folyamán az Isten és a Haza eszménye vezette az Önképzőkör minden tagját munkájában. Ehhez járult a kegyeletes érzés is. Halottak napján megkoszorúzták az elhunyt piarista tanárok sírját. A következő napon az intézet dísztermében kegyeletos ünnepélyt rendezett az Önképzőkör Dugonics András tiszteletére. Ez alkalommal Koczka István VIII. o. t., a Kör főjegyzője mondott megemlékező beszédet.

Vallásos ünnepélyeink között legnagyobb szabású volt a november 20-án tartott Kalazancius-ünnepség, melyen a vallásos eszme kidomborítása mellett a megszállt területek visszaadásának örömhanga is megszólalt. Az ünnepi beszédet ez alkalommal Cseh András c. kanonok, hódmezővásárhelyi plébános mondta, a zenekar a Damjanich-indulót játszotta, Lajos István V. a. o. t. pedig Babits Mihály: Áldás a magyarra c. versét szavalta.

Az első hazafias ünnepélyt október 6-án az aradi vértanúk emlékére rendeztük, melynek szónoka az elnök volt. Március 15-én az Önképzőkör két ünnepséget rendezett. Délelőtt az ifjúságnak Koczka István VIII. o. t., főjegyző mondott ünnepi beszédet, a másodikat délután a szülők, az intézet barátai és a Diákszövetség tagjainak számára, amelyen v. Dancs István elnök szólott a nagyszámú hallgatósághoz, beszédében említést tévén a ruszínföldre történt bevonulásról.

Február 5-én az Önképzőkör is szíve melegével ünnepelte az

intézet dísztermében Sik Sándor piarista, egyetemi tanár, a neves költőt születésének ötvenedik fordulóján. Az ünnepély műsora a következő volt:

1. Sik—Turry: Cserkészinduló. Előadja a 82. sz. Zrinyi-cserkészcsapat. 2. A cserkészek köszöntése. Elmondja: Dietrich Dénes V. a. o. t., cserkész. 3. Sik Sándor: Éjtszaka a vizeken. — A torony kürtöse. Szavalja: Thiel Miklós III. a.) o. t., cserkész. 4. A „Horváth Cyrill Önképzőkör” nevében köszöntőt mond: Dancs István VIII. o. t., az Önképzőkör ifj. elnöke. 5. Sik Sándor költszete. Irla és felolvassa: Kertész János VIII. o. t. 6. Sik Sándor: Borongás naplementekor. Szavalta: Máriaöldy Márton VII. o. t. 7. Bellini: Norma. Trio. Hegedűn előadta; Horváth János VII. o. t., csellón; Máriaöldy Márton VII. o. t. és zongorán Kertész Lajos VI. o. t. 8. A végzett diákok üdvözlése. Mondja: Tóth Ágoston joghallgató. 9. Sik Sándor az egyetemen. Elmondja: Tóth László tanárjelölt. 10. Sik Sándor: Alexius beszéde. (Alexius c. misztériumdrámájának III-ik felvonásából) Előadja: Tóth Ágoston joghallgató. 11. Sik—Halmos: Diadalének (67. zsoltár). Éneklő: Bittó János, a Diákszövetség tagja, zongorán kíséri Naszády József vegyészhallgató.

A zsúfolásig megtelt díszterem közönsége meleg ünneplésben részesítette Sik Sándort, ki őszinte meghatódottsággal mondott köszönetet a szíves üdvözlésekért.

*

A Horváth Cyrill Önképzőkör működési tere nagyobbreszt a költészet felé irányult ebben az évben. Az egyes üléseken majdnem kizárólag az újabb költőkkel foglalkoztak a tagok, így Harsányi Lajos, Sik Sándor, Mécs László, Juhász Gyula, Reményik Sándor és Áprily Lajos költészetével.

A művészetek terén leginkább a zenét művelték. Az előadók helyesen megválasztott darabjaikkal sok ülésen és ünnepélyen sikerrel szerepeltek.

Az év folyamán volt 19 gyűlés: 1 alakuló, 1 megnyitó, 5 ünnepi, 10 rendes, 1 záró és a szavalóverseny ülése.

Az évben 11 szereplés történt. Ezek közül 10 szabadelőadás, 17 felolvasás, 14 szavaltat, 4 zeneszám és 74 bírálat.

A tagok közül szorgalmukkal kilüntek: v. Dancs István, Koczka István, Czipott Zoltán, Tábi Tibor, Kertész János VIII. o. t., Máriaöldy Márton, Horváth János, Stépán József VII. o. t.

*

A tanári kar, hogy az ifjúság teltrekészségét, munkásságát az iskolai és magántanulmányaikkal minél jobban kapcsolatban tartsa, különböző kérdések köréből pályatételeket tűzött ki melyekben a vezérszemponthoz az elszakított és részben visszacsatolt területek és a helyi szellem képviselte. Beérkezett 65 pályamunka.

1. A vallástanból kitűzött első tételre: „Javaslatok diákságunk lelkiéletének fejlesztésére” négy pályamunka érkezett be:

Az „Ad maius pietatis incrementum” jeligés dolgozat a legjobb Jutalma a Piarista Diákszövetség adományából 10 P. Szerzője: Kisfaludy Miklós VIII. o. t.

A „Fogadd el Uram egész akaratomat” jeligéjű műnek Monostori Antal VIII. o. t, a „Ballag már a vendiák” jeligével ellátott dolgozatnak pedig Sajó István VIII. o. t. a szerzője. Mindkettő könyvjutalmat kapott.

A „Fegyelem” jeligés munka dicséretet érdemel. Szerzője: Pintér Ferenc VIII. o. t.

A *vallástani második tételre*: „Szeged templomainak története”, öt pályázat érkezett be. Legjobb a „Hit a népek égi kincse” jeligés mű. Jutalma a Piarista Diákszövetség adományából 10 P. Szerzője: Sajó János VI. o. t. A „Caritas” jeligéjű, melynek szerzője Czippott Zoltán VIII. o. t., könyvjutalomban részesült. Ugyancsak könyvjutalmat kapott az „Emberé a munka, Istené az áldás” jeligés dolgozat, melynek szerzője: Tranger Tibor V. b. o. t. Az „Orando et laborando” jeligével ellátott mű szerzője, Lovass Nagy Viktor VI. o. t. dicséretet kapott. Egy dolgozat nem került elbírálás alá

2. A *magyar irodalomból hirdetett első tételre*: „Felszabadult és megszállt területeink írói nemzedéke és munkásságuk”, — három dolgozat érkezett be. Ezek közül első jutalomra érdemes a „Március 17” jeligéjű. Jutalma a Szinger Kornél alapból 20 P. Szerzője: Czippott Zoltán VIII. o. t. A második jutalmat, a Sáfrány alapból 10 P-t, nyerte a „Si fractus illabitur orbis” . . . jeligés dolgozat, melynek szerzője: v. Dancs István. A „Hazatért a Felvidék” jeligés dolgozat dicséretet és könyvjutalmat kapott. Szerzője: Mayer Béla VI. o. t.

A *magyar irodalmi második tételre*: „Ünnepi óda a Felvidék visszacsatolásának emlékére” — beérkezett hat dolgozat. A „Verhovina” jeligés, melynek szerzője Dudás Béla VIII. o. t., a „Sebzett katona” jeligés, melynek szerzője Láng László VIII. o. t. és a „Lesz még egyszer ünnep a világon” jeligés, melynek szerzője Dobó József VIII. o. t., könyvjutalomban részesültek. A „Vanitutum vanitas” jeligéjű dolgozat dicséretet kapott. Szerzője Kertész János VIII. o. t.

3. A *latin irodalomból kitűzött tételre*: „Extra Hungariam non est vita” (latin nyelven) — öt pályázat érkezett be. Első díjat a „Fiat iustitia . . .” jeligés dolgozat kapta, Jutalma a Fekete Ipoly alapból 10 P és egy könyv. Szerzője: Czippott István VIII. o. t. A „Vita” jeligés dolgozat a Fekete Ipoly alapból 10 P-t kapott. Szerzője: Niedermayer Ferenc VII. o. t. Az „Accidit in puncto . . .” jeligéjű dolgozat könyvjutalmat érdemel. Szerzője: v. Dancs István VIII. o. t. Dicséretet kapott a „Dulce et decorum est” . . . jeligés dolgozat, melynek szerzője: Hoffmann István VI. o. t.

4. A *német nyelvi tételre*: Ungarn in Lenaus Dichtung” — beérkezett hat dolgozat, melyek közül az „Ein Mann, ein Wort” jeligés a legjobb. Jutalma a Piarista Diákszövetség adományából 10 P. Szerzője: Györki Imre VI. o. t. „Az Extra Hungariam” és a „Wie glücklich ist. . .” jeligés dolgozatok könyvjutalmat kaptak. Az első szerzője: Filder Péter VII. o. t., az utóbbié: v. Dancs István VIII. o. t. Három dolgozat nem ütötte meg a kívánt mértéket.

5. A *francia irodalomból kitűzött első tételre*, Rodenbach: La

colfrat (műfordítás) — két dolgozat érkezett be. A „Minden, ami bús — ami elmúlt” jeligés könyvjutalmat kapott. Szerzője: Láng László VIII. o. t. A „Melancolie et tranquillité” jeligés dicséretet érdemel. Szerzője: Bérczy István VII. o. t.

A második, szabadon választott tételre szintén két dolgozat érkezett be. A „Vive le roi” jeligés Henry Gheon: *Le chat botté* (A csizmás kandur) c. vígjátékfordítás jutalma a Piarista Diákszövetség adományából 10 P. Szerzője: Zsarnay Károly VIII. o. t. A másik dolgozat nem került bírálathoz.

6. A *görög irodalomból* hirdetett tételre egy pályázat érkezett be, melynek „Virtus” a jeligéje. A szaktanár úrtól könyvjutalmat kapott. Szerzője: Radnay Andor VII. o. t.

7. *Történelemből* hirdetett első tételre: Szlovákok és ruszinok a történelmi Felvidéken — két pályázat érkezett be: A „Sic fata tulere . . .” jeligés a Czimmermann Pál alpból 10 P-t kapott. Szerzője: Czipott Zoltán VIII. o. t. A „Kelet Európa tele van Elzász—Lotharingiával” jeligés dolgozat dicséretet érdemel. Szerzője: v. Máriaföldy Márton VII. o. t. A történelmi második tételre, Az 1514-i parasztlorradalom okai és következményei, öt pályázat érkezett be. A „Quem Deus perdere vult . . .” jeligés mű jutalma a Czimmermann Pál alpból 10 P. Szerzője: v. Dancs István VIII. o. t. A „Facere magna et pali fortia . . .” jeligés dolgozat a Czimmermann Pál alpból szintén 10 P-t kapott. Szerzője: Kertész János VIII. o. t. A „Suum cuique” jeligével ellátott dolgozat könyvjutalomban részesült. Szerzője: Maczelka László VII. o. t. Az 1514. jeligés mű szintén könyvjutalmat kapott. Szerzője: Sajó István VIII. o. t.

8. A VIII. osztály számára hirdetett fizikai pályatételre, A fény hullámhosszának meghatározása, egy dolgozat érkezett be, „Sors bona, nihil aliud” jeligével. Jutalma dr. Juhász István táblabíró úr adományából 10 P. Szerzője Somogyi János VIII. o. t. A VII. osztály számára hirdetett fizikai pályatételre, „A hang hullámhosszúságának meghatározása”, két pályamunka érkezett be. Mindkettő könyvjutalomban részesült. A „Studiosus” jeligésnek a szerzője Frischmann Gábor, a „Cogito ergo sum” jeligéjűnek pedig: Szádeczky-Kardoss Béla VII. o. t.

9. A *menyiségtani pályatételre*, „Egyenlő térfogatú szabályos testekbe és a körük irható gömb sugarának aránya”, két dolgozat érkezett be. Első a „Bolyai Farkas” jeligés dolgozat: jutalma a Piarista Diákszövetség adományából 10 P. Szerzője: Láng László VIII. o. t. A „Noli turbare circulos meos” jeligés pályamű dicséretet érdemel. Szerzője: Zsarnay Károly VIII. o. t.

10. A *kémiából* hirdetett első tételre: Az elemek rendszerezése, három pályamű érkezett be, melyek közül az „Ordo est anima rerum I.” a legjobb. Jutalma dr. Gróf Árpád kormányfőtanácsos Úr adományából 10 P. Szerzője: Somogyi János VIII. o. t. A „Studiosus” jeligés könyvjutalmat kapott. Szerzője: Frischmann Gábor VII. o. t. Az „Ordo est anima rerum II.” dicséretet érdemel. Szerzője: Györki András VI. o. t. A kémiái második tételre: A harci gázok kémiája két dolgozat érkezett be. A „Si vis pacem, para bellum” jeligés a sikerültebb. Jutalma 10 P. Szerzője: Koczka István VIII. o. t. A „Post nubila Phoebus” jeligés könyvjutalmat kapott. Szerzője: Kertész János VIII. o. t.

11. A *szociográfiai tételre*: „A Szeged-alsóvárosi paprikatermelők” — beérkezett három pályamunka. „A munka nemesít” jeligés dolgozat jutalma dr. Gróf Árpád kormányfőtanácsos Úr adományából 10 P. Szerzője: v. Dancs István VIII. o. t. A „C vitamin” jeligés könyvjutalmat kapott. Szerzője: Rozsályi Zoltán VII. o. t.

12. A *rajzból* hirdetelt tételre, „Diszoklevél tervezése”, öt pályázat érkezett be. Az „Alma Mater” és a „Diszoklevél 88” jeligés rajzok jutalmul Sebestyén Endre építész-mérnök úr adományából egy-egy festékkészletet és művészetet tárgyaló könyveket kaptak. Az előbbi szerzője: Rozsályi Zoltán VII. o. t., az utóbbié Milassin Péter VII. o. t. A „Magyart a magyarnak” jeligés rajz dicséretet érdemel. Szerzője: Bérczy István VII. o. t. Két rajz nem üti meg a kívánt mértéket.

13. Az *ének-tételre*, „A falu élete népdalaink tükrében” egy pályamű érkezett be, Forrjon össze dalban ajkunk jeligével. Könyvjutalomban részesült. Szerzője: Sajó István VIII. o. t. A második tételre, „Szeged és környékének népdalvilága” egy pályamű érkezett be, „A dalos magyar fiú” jeligével. Dicséretben részesült. Szerzője: Rozsály Zoltán VII. o. t.

A Piarista Diákszövetség tagjai által a pályaválasztásról tartott előadások során az Igazgató Úr pályázatot hirdetett ilyen címmel: *Milyen pályát választottam és miért?* Egy pályamű érkezett be, „Tu es sacerdos” jeligével. Jutalma dr. Pálfi-Budinszky Endre városi főmérnök Úr adományából 3 könyv. Szerzője: Niedermayer Ferenc VII. o. t.

Az Önképzőkör szavalóversenyét május 14-én rendezte. Komoly tárgyú kötött szavalatból, Mécs László: *Harangöntők öröme* című versével első lett v. Mária földy Márton VII. o. t. Jutalma dr. Gróf Árpád kormányfőtanácsos Úr adományából 1 darab 10 koronás arany. A szabadon választott versszavalásban első: Láng László VIII. o. t. Könyvjutalmat kapott. Második lett v. Mária földy Márton VII. o. t., aki szintén könyvjutalmat kapott. Dicséretet nyert Czérna István VII. o. t. A többi vers nem került jutalmazásra.

Dr. Gróf Árpád kormányfőtanácsos Úr adományából egy-egy tízkoronás aranyat kaptak önképzőköri munkásságuk jutalmául: v. Dancs István ifj. elnök, Koczka István főjegyző és Czipott Zoltán, a természettudományi szakosztály ifj. elnöke. Tábi Tibor főpénztáros és Bertók József főkönyvtáros pedig könyvjutalmat kaptak. A zenekarban való lelkes munkájáért Kerni Kálmán kapott dr. Gróf Árpád kormányfőtanácsos Úr adományából egy drb. 10 koronás aranyat, Dény Miklós VI. o. t. pedig dr. Keszthelyi Béla törv. bíró úr adományából 10 P-t kapott szintén zenekari működéséért. Kertész Lajos VI. o. t. az énekarban végzett lelkes munkájáért dr. Gróf Árpád kormányfőtanácsos Úr adományából egy drb. 10 koronás aranyat kapott.

Lelkes és szorgalmas munkájukért dicséretet érdemel a Kör valamennyi tagja, de a tisztikar mellett, néhány tanulót külön dicséret illet; mint előadókat: Kertész János, Somogyi János, Zsarnay Károly, Láng László, Monostori Antal, Perczel Ferenc, Kordás Pál VIII., Czérna Lóránt, Mária földy Márton VII. és Kertész Lajos VI. o. tanulókat. Mint bírálókat Dudás Béla, Kisfaludy Miklós, Beke András, Koczka László VIII. o. Czérna István, Mocsai Pál és Niedermayer Ferenc VII. o. tanulókat kell megdicsérnünk.

Az őszinte köszönet és hála hangján emlékezünk meg a szülők, az intézet és tanügy barátai és az ifjúság támogatóiról.

3. Természettudományi kör. Az idei tanévben egyesítettük a mennyiségtan—fizika és természetrajz—földrajzi kört a természettudományi körben.

A kör vezetője maga az Igazgató Úr volt.

A kör ifjúsági elnöke: Czipott Zoltán VIII. o. tanuló, főjegyzője: Hamza Aladár VIII. o. tan., aljegyzője: Stépán József VIII. o. tan. volt.

A kör célját az október 16-i megnyitó ülésen vázolta Czipott Zoltán ifj. elnök: „... célunk lesz, a Magyar Föld, a magyar növény és állatvilág, valamint az ezzel kapcsolatos mezőgazdasági, ipari intézmények fejlődésének és jelenlegi működésének megismerése!”

Az év folyamán 1 megnyitó és 5 rendes ülést tartottunk.

A műsoron szerepeltek matematikai előadások, a detirminánsookról, axiómákról, fizikai előadások, a transzformátorokról, a gőzgépekről, a filmről, a repülőgép és repülésről, a vakrepülésről, elektromos rezgésekről és a gázelméletről.

Két előadás keretében, Jedlik Ányos életéről és munkásságáról emlékezünk meg. Természetrajz és földrajzi előadások hangzottak el az olasz autóutakról, Münchenről, a hormonokról, Stein Aurélról és munkásságáról, a visszatért Felvidék gazdasági és ipari jelentőségéről.

Összes előadások száma 17 volt. Az előadások nagyrésze szabadelőadásként hangzott el és számos értékes és érdekes kísérlet, illetve velítés emelte a kör üléseinek színvonalát.

Dicséretet nyertek az előadók közül: Bertók József, Fellegvári György, Hamza Aladár, Koczka István, Perczel Ferenc, Somogyi János VIII. és v. Alács Gyula, Máriavölgyi Péter, Niedermayer Ferenc VII. oszt. tanulók.

4. „Tóth János” Faluszeminárium. Az Önképzőkör keretén belül már tavaly megalakult faluszeminárium Dr. Karl János igazgató felügyelete és vezetése alatt folytatta munkáját. Az előadások célja az volt, hogy a városi fiúk lelkéhez közelebb hozzák a falu szellemét és megismertessék velük a már sajnos, kiháló háziipart. A magyar művelt osztály ugyanis csak akkor tarthatja meg továbbra is vezető szerepét, ha mélyebb gyökereket ereszt a népbe. Mulhatatlanul szükséges a nemzet e két rétegének összefogása, mert e nélkül nem bírjuk ki azt a nagy nyomást, melyet a környező népek ránk gyakorolnak. Ehhez a szellemhez igazodtak azok az előadások, melyeket a lelkes tagok a havonkint tartott gyűléseken mondtak el. A havonkint megjelenő jólszerkesztett faluszemináriumi plakátujság érdekes adatokkal hívta fel a figyelmet a kör munkásságára. Szerkesztője Rozsályi Zoltán VII. o. t., ifjúsági elnök volt.

Előadók voltak: Czérna Lóránt VII. o. t.: A szegedi halászat. Rozsály Zoltán VII. o. t.: A magyar falu és a szegedi ősfoglalkozások. Czérna István VII. o. t.: Karácsonyi népszokások. Török Pál VII. o. t.: A sziléziai falu. Rozsály Zoltán VII. o. t.: A tápei gyé-

kényfonás. Nagy Barna VII. o. t.: Kosárfonás. Schmidt János VII. o. t.: A paprikafeldolgozás. Máriavölgyi Péter VII. o. t.: A szegedi pappucs. Török Pál VII. o. t.: A háziszappan.

5. „Magyar Gábor” szavalókör. Vezetőtanára Dr. Diósi Géza. Az új életre hozott szavalókör működésének második évében dicséretes munkát végzett. Tagjai a II-V. oszt. tanulói voltak kik a kitűzött cél szerint hármás irányban dolgoztak. Először, hogy az előszóbeli előadásban (akár vers, vagy próza) fejlesszék magukat; másodsor, hogy a szebb és újabb költők verseit megismerhessék és élményeiket elmondhassák; harmadszor, hogy egymás szavatainak, felolvasásainak megbíráásával esztétikai érzékük felébredjen és ítélőképességük fejlődjék.

Ennek a hármás célnak elérése véget a szavalókör minden hónapban bőséges tartalmú (8—10 számból álló) változatos műsorú gyűlést tartott, melyen a vezetőtanár irányítása mellett minden osztályból szerepeltek tanulók. Az előcsarnokban kifüggesztett díszes meghívókeretet minden alkalommal más osztálybeli tanuló tervezte rajzolta, festette s írta bele a műsört.

A bírálat a következő irányelvek mellett történt: Először általános ítéletet mondott egy, a vezetőtanár által felszólított V. v. IV. oszt. tanuló, hogyan tetszett neki a felolvasás v. szavalat, milyen egységes lelki kép alakult ki benne. Az általános ítélet után következett a vezetőtanár irányítása mellett a szavalat v. felolvasás v. zeneszám elemzése. Kitértek az értelmes előadás kellékeire, a szép magyar beszédre, mert ezen a fokon (II—V. oszt.) éppen az a cél, hogy a tanulók, bátor, tiszta kiejtéssel, szép magyar nyelven, jó hangsúlyozással, a terem nagyságának megfelelő erős hangon, kelőleg tagolva szavaljanak, vagy felolvassanak. A művészi előadás kellékeit egy-két ötödikes diák már szép sikerrel alkalmazta: a költemény érzelem- és gondolatvilágának átérzését, a párbeszéd meg megfelelő előadását, a kézhasználatot, a testtartást, meghajlást.

Szorgalmas szereplésükkel kiváltak Lőrinczy Gábor, Lajos István, Török László V. a, Miklós György, Rizinger György IV. a, Marticskó József, Miklós Károly, Berek István III. b és Gera József II. b oszt. tanulók. Szép műsorkeretet készítettek Marticskó József III. b. Vámos László IV. a és Szolcsányi Pál IV. b. oszt. tanulók.

Könyvjutalmat kaptak Török László, V. a. és Berek István III. b. oszt. tanulók.

6. Segítőegyesület. Vezetőtanár: Hantos Lőrinc. Egyesületünk ebben a tanévben is leginkább tankönyvsegélyben részesítette a rászoruló tanulókat. Kiosztoltunk 1216 tankönyvet 161 tanulónak. 15 tanuló teljesen ingyen használhatta a könyveket, a többi szülei vagyoni állapotához mérten 20—70 fillért fizetett a használatukért. 29 tanulónak ingyen adtunk dolgozatfüzeteket. Egy szegénysorsú tanulónak pedig megfizettük a beíratási díját, 16'50 P-t. — Vettünk 302 tankönyvet 552'13 P értékben. 117 könyvet költöttünk 58'50 P-ért. Nyomattunk könyvkérő ivateket 36 P-ért. Összes kiadásunk volt 663'13 P. Bevételünk volt a Juhász I. könyvkereskedő 103'75 P, a Szent István Társulat 10 P, Dr. M. F. 2 P, V. M. 2'70 P. adománya. Kaptunk az igazgatói irodából 41 drb. tankönyvet 153'80 P. értékben. A szegénysorsú tanulóink nagylelkű jótévedőinek e helyen is hálás köszönetet mondunk. — Tanrendekből 56'40 P, a könyvhasz-

nálati díjakból 528 P és a könyvkérő lapok eladásából 6'92 P. folyt be. Összes bevételünk volt 709'77 P. A jelenlegi állománya egyesületünknek 1630 tankönyv és 846'64 P.

7. Cserkészzet. Intézetünk cserkészcsapata a 82. sz. Zrínyi cserkészcsapat. Alakulásának éve 1920. Alapító és szervező parancsnoka dr. Kerkai József.

Személyi adatok: A csapatszervező testület elnöke dr. Karl János gimn. igazgató. A szervező testület tagjai: Barborik István kegyesrendi tanár, cscst., Dr. Lehoczky Károly táblabíró, Dr. Hargittay János OTI. tisztviselő, Kovács Ferenc egyetemi tisztviselő és dr. Rósa Pál ügyvéd. Dr. Albert István kegyesrendi tanár, aki két éven át önfeláldozó lelkesedéssel vezette a csapatot, Budapestre távozott és így a csapatparancsnokságtól is megvált. Helyét Horváth Ambrus kegyesrendi tanár, cserkésztsiszt foglalta el. A csapat tisztikara: Bakonyi László cscst., dr. Lehoczky Károly cst., Mandola Kálmán cst., Ördög István cst., dr. Réder Károly cst., Sípos József cst. (honvédelmi szolgálatot teljesít) Buócz Zoltán st., Grasselly Gyula st. és Szécsi Ferenc pr. i. hcsv. Csapatunk létszáma: 10 tiszt, ill. segédtsiszt, 72 cserkész és 9 kiscserkész.

Múlt évi táborozásunk. Csapatunk a múlt nyáron is három tábort rendezett. A táborok a honismeret szolgálatában állottak. Ez a gondolat érvényesült, amikor a csapat az alföldi metropoliszból elindult, hogy kicsi országunk legnyugatibb részén, Sopron ősrégi városában rendezze meg állótáborát. A tábort, amely június 22-től július 9-ig tartott, dr. Albert István parancsnok vezette. Győr meglekintésének közbeiktatásával 26 órás utazás után érkezett meg a csapat. Az út minden fáradsalmait feledték a fiúk, amikor táborhelyükön Kistómalomnál, egy festőien szép hegyoldalon megérezték, hogy milyen jó lesz itt, a zúgó lenyves erdő árnyékában álmodni távolmaradt szeretetteikről. A tábor ideje alatt többször felkeresték Sopront, a civitas fiedelissima-t, amelynek minden utcája, minden háza az ezeréves magyar múlt, vitézség és hűség emlékköve. Bejárták a környező helyeket, megtekintették a Brennbergbányát és szent áhitattal kulcsolták össze a kezüket a legnagyobb magyar koporsójánál, Nagycenken. Látták a római világ itt hagyott emlékét, a Mitras-barlangot és nem tudtak betelni a fertőrákosi kőfejtő óriási arányaival és csodálatos szépségével. Felejthetetlenek maradnak azok a tábortüzek is, amelyeknél összefort szívük és megizmosodott akaratuk a magyar jövődjéért. Különösen megható volt az utolsó tábortűz, amelyen elbúcsúztak a kedves vidéktől, amely három héten keresztül annyi szépséget tárt fel előttük.

Ezen a helyen is legőszintébb köszönetet mond a csapat minden tagja vitéz László Antal cserkészparancsnok úrnak, aki a tábor előkészítésében és annak egész ideje alatt legmesszebbmenően elősegítette a tábor sikerét.

Az álló tábor után a csapat nagy része hazajött, tizennégyen azonban a nagyobbak közül Dr. Lehoczky Károly és Sípos József cserkésztsisztek vezetésével kerékpáros mozgótáborba indultak, végig a Dunántúlon. Sopron, Kőszeg, Szombathely, Sümeg, Keszthely meglekintése után Szigligeten pihentek meg. Innen a Balaton mellett Tihanyig mentek, majd átkelve a Balatonon, Somogyon keresztül

Pécsre, majd Bajára jutottak, ahonnan júl. 19-én értek haza Szegedre egy felejthetetlen út sok élményben gazdag emlékeivel. Augusztusban pedig Sipos József cserkésztiszt vezetésével 11 fiú tíznapos vízitáborban vett részt a Tiszán és Kőrösön. Ennek keretében megnézték a békésszentandrászi épülő vízduzzasztó műveket és a környező falvak néprajzi sajtóságait tanulmányozták.

A karácsonyi szünetben a csapat 12 tagja Felsőtárkányban téli táborban töltött 6 kellemes napot.

Az évközi cserkészmunka, Az évközi munka 3 rajban, 7 őrben folyt. Az I. raj a roverkorúakat tömörítette magába. A raj összejövetelein a fejlődő fiú igényeit szem előtt tartva, megbeszélésekkel, vitatkozásokkal — belevonva azokba a fiúkat is — igyekeztünk mind a fiúk, mind a nemzeti közösség problémáit megvitatni és azokra feleletet keresni. A gyakorlati ismeretek elsajátításánál a roverraj elsősorban a víziélet szempontjait vette figyelembe és arra készült. A II. és III. raj programjában az új próbaszabályzat szellemében a cserkészpórák adták meg a keretet a fiúk képzéséhez, amely összejöveteleken, rajgyűléseken és hetenként tartott őrsi összejöveteleken folyt. Az őrök és rajok, mint kisebb egységek, minden kedvező alkalmat megragadtak, hogy felkeresve a nagy természetet, a cserkészek igazi otthonát, elméleti ismereteiket a gyakorlatban valóra váltsák. Megtartottuk a szokásos őszi és tavaszi nagy csapatkirándulást. A tavaszt Szent György napján rendeztük meg, amikor a legcserkészebb külső formák között tudtuk fogadalmunkat a cserkészek védőszentjének megújítani.

Ünnepélyeink, részvételünk külső megmozdulásokban. Az évi belső cserkészmunka mellett a csapat hagyományaihoz híven résztvettünk külső megmozdulásokban is és ezáltal is iparkodtunk öregbíteni a csapat régi jó hírnevét. Az intézet ünnepélyein mindig rendezői szolgálatot teljesítettünk. Két alkalommal országzászló-őrséget állottunk.

Szept. 25-én résztvettünk a szegedi vízicserkész csapatok által rendezett ladik akadályversenyen, ahol második helyezést értünk el.

Dec. 5-én megtartottuk hagyományos Mikulás-esténket, hangulatos, vidám műsorral, tombolával és teával.

Dec. 20-án teával egybekötött családi karácsonyfa-ünnepélyt rendeztünk az intézet dísztermében, amelyen a cserkészek szülei is nagy számban résztvettek, hogy mint egy nagy család, együtt ünnepeljék a szeretet királyát. Ugyanakkor avattuk fel csapatunknak 22 jelöltjét, akik a parancsnok vezetésével már az új próbaszabályzat előírása szerint készültek az ujoncpróbara és a fogadalomra. A karácsony előtti napokon valamennyi őr felkeresett egy-egy szegény családot, hogy szeretetadományaikkal felderítsék azok lelkét, akikre a szeretet ünnepén is csak nélkülözés várna.

Jan. 22-től márc. 19-ig csapatunk 15 tagja kerületi őrsvetetői tanfolyamon vett részt.

Február 19-én s 20-án jólsikerült nyilvános csapatünnepélyt rendeztünk a díszteremben a következő műsorral:

1. Nyáron virágzik a rózsá. Énekelte a csapat énekkara.
2. Meisels L.: Prológus: Szavaltá Gera József cs. 3. Koszterszitz J.: Vergilius karosszéke. Cserkészvígjáték 2 felvonásban. 4. Katonada-

lok. Énekelte a csapat énekara. 5. A lovag bosszúja. Árnyjáték. 6. Harangi L.: A két arabus. Cserkészvígjáték. 7. Falls Dénes: Vidám búcsú! Előadta a csapat zenekara:

Ünnepélyünket megjelenésével megtisztelte dr. móri Glattfelder Gyula püspök úr önmagyméltósága és dr. Kispartai János tank. kir. főigazgató úr is. Ünnepélyünk szép anyagi sikert is jelentett, ami lehetővé teszi szegénysorsú cserkészeink nyári táborozási segélyezését.

Febr. 25-én Papp Antal dr., orsz. elnök úr látogatásával tüntette ki csapatunkat.

A húsvéti szünetben csapatunk 11 tagja résztvett a 18. országos őrvezetői táborban, amelynek eredményeképen 3-at felvettek a HÖK tagok közé, akiknek száma így 10-re emelkedett.

Május 17—21. napjain Békéscsabán kerületi őrvezetői táborban csapatunk 7 tagja vett részt.

Jún. 8-án résztvettünk az úrnapi körmenetben.

A *kiscserkésraj*. A kiscserkészek vezetője Szécsi Ferenc joghallgató. Szeptember végén kezdték a munkát 12-es létszámmal, amely évközben 9-re apadt. A hetenként tartott szerek az elméleti kiképzés, a dal, mese és a játék jegyében folytak le a fiúk lelki igényeinek megfelelően. A szerek száma 26 volt. Rendeztek 2 nagyobb kirándulást és több félnaposat. Résztvettek a cserkészek Mikulás-estjén, karácsonyfa-ünnepélyén, amikor nagy ígéretet tettek.

Nyári tábortervek. Csapatunk az idén két tábort tervez. Az egyiket Kassán, hogy azt a magyar öntudatot, amely elszakított véreinket újra visszahozta, a Nagyságos Fejedelem városának ihletével fokozzuk magunkban. Ezt a tábort, amely jún. 22-től júl. 10-ig tart, követi egy vízi mozgótábor a Hernádon és a Tiszán Szegedig. A kisiúcskerkészek tanyázásra készülnek.

Az idei év cserkészmunkájának a végén meg kell állnunk egy pillanatra. Büszkén kell visszagondolnunk az őszi hónapokra, amikor állandóan a háború réme fenyegetett bennünket. Mi cserkészek helyt álltunk. Nem volt hiábavaló az a szellem, az a munka, amelynek jegyében a cserkészösszejöveteleken készültünk, edzettük lelkünket, karunkat, hogy az esetleges nehéz időknek megfelelően tudjunk viselkedni. Cserkész kiképzésünknek az a gondolata, hogy a magyar ember HONVÉD, igaz valóság lett. Ott voltunk a légoltalmi helyeken és mindenütt, ahol erőnknek megfelelően segítségre lehettünk.

Amikor pedig elszakított véreink visszatérésének örülhettünk, akkor lemondva zsebpénzünkről siettünk anyagi támogatással részint a visszatért cserkészcsoportok felsegélyezésére, részint pedig a Kárpátaljára bevonuló honvédeink meleg ruhával való ellátásához járultunk hozzá.

Végezetül hálás szívvel mondunk köszönetet mindazoknak, akik évi munkánkat akár erkölcsileg, akár anyagilag támogatták. Külön is köszönetet kell mondanunk Karl János dr. igazgató úrnak, aki minden ünnepélyesebb összejövetelünkön történt megjelenésével és buzdító beszédével bennünk fokozta a munkakedvet, kifelé pedig cserkészmunkánknak megbecsülést és értékelést szerzett.

8. Énekkar. Vezető tanára: Maklári Lajos. Az előző esztendőben helyesnek fölismeret úton haladtunk tovább. A régi lelkesedéshez

egyre nagyobb biztonságérzet és gyakorlottság is párosult. Ma már büszkén vallhatjuk, hogy a megnagyobbodott Magyarország énekesrendjének abba az óriási táborába tartozunk, melynek egyetlen célkitűzése: a művészt és magyart éneklő ifjúság meglétreemtése.

A 107 tagból álló vegyeskari I—VIII. oszt. tanulóinkból válogattuk össze. Próbákat hetenként háromszor tartottunk (csütörtökön férfihangok: tenor—basszus, pénteken gyermekhangok: szoprán—alt, szombaton: összpróba). Rendkívül megnehezítette munkánkat, hogy az idén visszaállított 50 perces órák miatt a fiúk 1 órakor öt tanítási óra után fáradtan, éhesen, sokszor bizony kedvetlenül jöttek az egész embert kívánó énekórára. Ilyen körülmények között a hivatalosan kiszabott 35 perc alig elegendő a vasár- és ünnepnap 8 órai szépen látogatott diákmiséink becsületes ellátására.

Más alkalmakkor is énekeltünk a Fogadalmi-templomban: a szegedi piarista diákszövetség elhunyt elnökéért: Dr. Berecz Jánosért mondott gyászmisén (okt. 11.); Szent Imre herceg ünnepén, Szeged egész férfi-ifjúságának közös püspöki miséjén; dec. 21-én, a Szt. István-év ünnepélyes befejezésekor mondott püspöki misén; márc. 1-én, a pápaválasztás sikeréért mondott hivatalos egyházmegyei Veni Sanctén; máj. 8-án a megboldogult Czimmermann Pálért mondott requiem és végül máj. 20-án, a délutáni májusi litánián. Egyházi énekeinket a Harmonia Sacra énekeskönyvből vettük. Az őszi és tavaszi hónapok hétköznap-reggeli diákmiséin a férfikar vezetésével az egész diákság énekelt (a kis Szent vagy Uram! minden diáknak megvan).

Intézeli ünnepélyeink műsorának változatossá tételében az ének-karnak jelentős szerep jutott. Először szept. 8-án, a tanévmegnyitó ünnepélyen állottunk közönségünk előtt. Okt. 6-án katonanótákat énekeltünk Kodály Z.: Hány János c. dalműből. Mindenszentekkor elhunyt tanárainknak, Halottak napján pedig Dugonics András emlékének áldoztunk gyászénekekkel. A nov. 20-i Kalazancius-ünnepélyen Kozáky István szerzeményeit: Communio a Kalazancius-miséből, O castum lilium, O Pater parvulorum és Nyitra-megyei népdalokat (Kodály-gyűjtés) adtunk elő. A márc. 15-i szabadság ünnepén Ádám Jenő népdal-feldolgozásából (Elindultam szép hazámból . . . Somogy-Balaton nóták) énekeltünk és Kodály: Magyarokhoz c. kánonját szólaltattuk meg. A jún. 4-i évzáró ünnepélyen Bárdos-művek szerepeltek műsorunkon.

Iskolán kívül is többször álltunk dobogón. Így a Dugonics-társaság okt. 23-iki Kölcsey Ferenc emlékének szentelt ünnepi ülésén; a Katolikus-kör második adventi kultúrdélutánján (dec. 4.), a Szt. Ferenc III. rend febr. 2-i műsoros tea-délutánján, ahol népdalkánonokat és Szögi Endre feldolgozásában szegedi népdalokat adtunk elő.

Egész évi szorgalmas munkánk betetőzése és koronája a Tiszaszálló nagytermében ápr. 22-én rendezett Bárdos hangverseny volt. Első önnálló hangversenyünket annak a Bárdos Lajosnak tiszteletére rendeztük, aki megindítója, lánglelkű terjesztője s ma talán — diákegyesítek számára föltétlen — legnagyobb művésze a megújított magyar kóruskultúrának. Az ő mindig szívesen hallgatott és énekelt műveiből kötöttünk (a helyi sajtó értékelése szerint szép) csokrot,

tőlünk telhető gondos előadásban. Milyen öröm volt látni, hogy a zsúfolt hangversenyterem előkelő közönsége velünk együtt imádkozta végig az ősi egyházi énekeket és a világi kórusok előadásában megérezte, hogy mi csak szerény megszólaltatói vagyunk az egyszerű magyar nép muzsikáló lelkének. Nagy megtiszteltetés volt számunkra, hogy a tavalyi látogatása óta a fiúk körében nagy népszerűségnek örvendő mester személyesen megjelent körünkben, sőt a Spártai gyermek c. kórusát maga dirigálta. Hálás köszönettel tartozunk Sik Sándor piarista, egyetemi tanár úrnak, aki hangversenyünkön költői szárnyalású bevezető szavakat mondott (beszédét teljes terjedelmében Évkönyvünk más helyén közöljük.) Hasonló hálával gondolunk a Tanárképző Főiskola országoshírű Kamara-Kórusára is, amely kitüntetett közreműködésével már előrefényjelezte első próbálkozásunkat. Hála érte elsősorban Szögi Endre főiskolai tanár úrnak, a kórus tudós és lelkes karnagyának. Ő volt Szegeden a Bárdos-művek első, művészileg tökéletes értelmezője és terjesztője s az, hogy egyben hálás piarista tanítvány, kórusnak, vezetőtanárnak sokban segítője, támogatója, csak kétszeres öröm számunkra.

Hangversenyünk műsora a következő volt: 1. Hódolat az első Szent Király előtt. a) Ah, hol vagy... b) Magyarok fénye. A megújnodott magyar kóruskultúráról előad Sik Sándor piarista, egyetemi tanár. 2. Karácsonyi ünnepkör. a) Ó gyönyörű szép... A szoprán szólót Lengyel Piroska, a Kamara-Kórus tagja énekl. Zongorán kíséri: Kertész Lajos VI. o. t. b) Kirie, ó Istenünk... c) Karácsonyi bölcsődal. d) Adjunk hálát. 3. Húsvéti ünnepkör. a) Ó Jézus... b) Világmegváltó Jézus. c) Ékes nap. (Húsvéti kánon.) d) Krisztus a mennybe fölmenne... 4. A Szent Szűz. a) Nyujtsd ki mennyből... Előadja a Tanárképző Főiskola Kamara-Kórusa. Vezényel: Szögi Endre. b) Ave maris stella. c) Ó ékes szép virág. 5. Zsoltár kánon. Szünet. 6. Négy katonanóta. a) Huszárdal. b) Jaj, de sokat áztam. c) Esik eső. d) Horthy Miklós táborában. 7. Kicsinyek kórusa. Előadja az Ia. és II. osztályok egyesített énekkara. Megjött már a fecske madár, Jázminbokor, Csütörtökön virradóra. Haj, ide, Bella! Kis kacska fürdik, Ugyan édes komámasszony, Tót dudások, Elment a lúd... 8. Komárom megyéből a) Menyasszony, vőlegény. b) Komáromi kisleány. c) Szűnyognóta. d) Izsapi bál. 9. Spártai gyermek. Zongorán kíséri: Kertész Lajos VI. o. t. Vezényli: Bárdos Lajos. 10. Gyermekkar. a) Kender-nóta. b) Falu végén. c) Szőlőhegyen körszűl. 11. Népdalkánonok. a) Ablak alatt. b) Béres vagyok, béres, c) János bácsi. d) A temetőkapu. e) Vendégnóta. 12. Látod-e babám? 13. Szöged felől. Előadja a Tanárképző Főiskola Kamara-Kórusa. Vezényel: Szögi Endre. 14. Körtéfa... (Felvidéki népdalok) A szegedi piarista gimnázium énekkarának ajánlotta a szerző. Bemutató előadás.

Azzal, hogy közönségünk kezébe az énekek szöveges műsorát adtuk, egyetemes magyar ügyet és pedagógiai célokat szolgáltunk. A hangverseny tiszta jövedelmét az énekszertár gyarapítására és az énekesek jutalmazására fordítottuk.

Énekesaink egész évben szorgalmas, lelkes és úgy hisszük, eredményes munkát végeztek. Ennek elismeréséül május 31-ére jól egész napos kirándulást terveztünk, de más kirándulásokkal együtt a tavaszi esőzés ezt is elmosta.

Az énekesrend jelszava: „Énekelj, magyar ifjúság!”

9. Zenekar. Az intézet élénk zenei életének és komoly zenei törekvéseinek egyik fontos lényezője volt a zenekar. A zenekar tagjai többféle cél elérésére törekedtek eredményesen. Zenélni tudó növendékeink legelőbbjét már pár éves tanulás után beállítjuk a zenekarba, ahol egyszerűbb feladatok és szerepek megoldásával hasznosíthatja magát. Így azonban észrevétlenül belenő és belefejlődik a zenekar légkörébe és ilt szerzett tapasztalait mint kész zenész használhatja majd egykor felnőtt korában a szerencsére mindenütt megalakuló és virágzó szimfónikus zenekarokban. Az iskolai zenekaroknak az a legfájdalmasabb pontja, hogy a teljesen kiképzelt zenészeit az érettségi után elveszti. Viszont örömmel kell elismernünk, hogy intézetünk volt jó muzsikus növendékei igen szívesen és nagy szeretettel vállalkoznak nemcsak arra, hogy az ünnepélyek alkalmával segítsék ki az egyes pontokon meggyengült zenekarunkat, hanem többen az összes próbákra is igen nagy készséggel jártak el, amiért őszinte köszönettel tartozunk mindannyiuknak.

A másik cél, amit magunk elé tűztünk az volt, hogy olyan darabokat adjunk elő, amelyekkel nemcsak zenekarunkat állítjuk egyre fokozódó követelmények elé, hanem az általános zenei műveltség szempontjából is fontos az ismeretük. Az ideai anyag a hazafias ünnepélyeken előadott indulókon kívül (Rákóczi, Klapka, Kossuth és Damjanich indulók) nyitányokból állott, melyek (Flotow: Martha, Bellini: Portici néma, Norma, Wallace: Maritana, Adam: Si j' étais roi és Beethoven: Egmont) egyrészt dallamosságuk miatt az ifjúságot és a közönséget egyaránt lekötik, viszont hangszerelésükkel, technikai nehézségükkel a zenekart a magasabb műfajok felé segítik át. Évi működésünk záródarabja Beethoven: Egmont-ja volt. Amennyiben sikerülne az intézet hiányos hangszerállományát kiegészíteni, a jövő évben a Hunyadi László nyitányt és Beethoven szimfóniáiból néhány részletet szeretnénk műsorra tűzni. Sajnos, a hangszeresek beszerzése a mostoha viszonyok miatt nagyon lassan halad.

Az intézet minden ünnepélyén részt vett a zenekar részint zenekari számokkal, részben zongoratriókkal. Az intézeten kívül szerepelt még a szegedi kongregációk közös ünnepélyén, a rókusi tornacsarnokban és az alsóvárosi kultúrházban.

10. Gyorsírókör. Ebben az iskolai évben negyvenegyszer alakult meg körünk dr. Karl János igazgató úr védnöksége alatt dr. Kerkai József okl. gyorsírástanító vezetésével 31 taggal. Alakuló gyűlésünket szeptember 21.-én tartottuk. Ifjúsági elnök lett: Szabó Aurél VII., alelnök: Mocsai Pál VII., titkár: Stépán József VII., jegyző: Csala Ferenc VII., aljegyző: Györki András VI., könyvtáros: Frischmann Gábor VII., alkönyvtáros: Kertész Lajos VI., pénztáros: Horváth Béni V. a., a folyóiratok kezelője: Kiss Ferenc V. a. o. tanulók.

A kör hetenkint 2—2 órát tartott, 2-t az irodai és 2-t a beszédírást gyakorló tagok számára. Feltűnő volt a VI. és VIII. o. tanulók csekély érdeklődése.

Járatták az összes gyorsírási lapokat, időközönként házi versenyeket tartottak, részt vettek a kerületi és helyi versenyeken, melyek eredményéről azonban ezideig értesítést nem kaptunk.

11. Fotóköz. Vezető tanára Dorogi Imre, ifjúsági elnöke Monostori Antal VIII. o. tanuló volt. A gyűléseken elhangzott előadásokban fényképezési szakkérdésekről volt szó.

12. Bélyeggyűjtő kör. Vezető tanára dr. Kiss Márton. 10 gyűlést tartott a kör. Ezekben a gyűléseken megbeszélés tárgyai voltak: a gyűjtési kör, a gyűjtött anyag feldolgozása, a felszabadult Felvidéken történt lebetűzések, az újonnan kibocsátott bélyegek, több szakkérdés (fogazat, vízjel) A gyűlés keretében cserealkalom nyílt a gyűjtemények gyarapítására.

13. Dugonics sportköz. A „Dugonics Testgyakorló Egyesület” 1924 szeptember havában 94-es alapítási számmal alakult meg. Folyó tanévben szeptember 13-án tartotta első ülését. Tiszteletbeli elnök: Dr. Karl János, az intézet igazgatója, vezető tanára: Pesti Lajos testnevelési tanár, lakik: Szentháromság utca 4/a. A sportköz ifj. elnöke: Koczka László VIII. o. t., titkár, sporttudósító: Szabó Aurél VII. o. t. Szakosztályvezetők: v. Vigh János VIII. o. t. az allétkai, Tóth Ferenc VIII. o. t. a football, Kertész János VIII. o. t. a kosárlabda, Beke András VIII. o. t. a szertorna, Kiss Antal VIII. o. t. az úszó, Czipott Zoltán VIII. o. t. a vívó, Szegedy Ottó VIII. o. t. a céllövő, Sipos György VIII. o. t. az asztali tenisz és Ziegler Sándor VII. o. t. a tenisz szakosztály vezetője. A foglalkozás télen a tornateremben és az intézet egyik földszinti helyiségében, a tavaszi és őszi hónapokban, részint az udvaron — a József főherceg-léri egyetemi pályán, részint az úszegedi uszodában, a felsővárosi lőpályán folyt le.

A sportköz elért eredményei az 1938—39. tanévben: Szept. 17—18-án Szegeden megtartott Kisok. teniszversenyen Ziegler Sándor VII. o. t. 2., Bertók József VIII. o. t. 3., párosban Bertók József VIII. o. t. (Witzenetz) tanulók elsők lettek. Szept. 24-én Budapesten rendezett országos Kisok. úszóbajnokságon Kiss Antal VIII. o. t. a 200 m. mellúszásban 3 p. 02'2 idővel *országos bajnok* lett. Eredménye egyben intézeti rekord is. Szept. 27-én megtartott házi allétkai versenyen elért eredmények a következők; magasugrás: Koczka László VIII. o. t. 165 cm. 1., Kertész János VIII. o. t. 160 cm. 2., Kopasz Ferenc VIII. o. t. 145 cm. 3. és távolugrásban: Kertész János VIII. o. t. 635; cm. 1., Koczka László VIII. o. t. 595 cm. 2., Kopasz Ferenc VIII. o. t. 560 cm. 3., diszkoszvetésben: Pintér Ferenc VIII. o. t. 33'97 m. 1., Kertész János VIII. o. t. 33'21 m. 2., Milassin Gyula VII. o. t. 26'84 m. 3.; súlydobásban: Kertész János VIII. o. t. 9'05 m. 1., Koczka László VIII. o. t. 8'67 m. 2., Milassin Gyula VII. o. t. 8'21 m. 3., magasugrás helyből: Kertész János VIII. o. t. 135 cm. 1., Rosiár László VIII. o. t. 115 cm. 2., Pintér Ferenc VIII. o. t. 110 cm. 3.; hármassugrás: Koczka László VIII. o. t. 12'83 m. 1., Kertész János VIII. o. t. 11'97 m. 2., Pintér Ferenc VIII. o. t. 10'63 m. 3.; helyből távolugrás: Kertész János VIII. o. t. 275 cm. 1., Kiss Antal VIII. o. t. 263 cm. 2., Rosiár László VIII. o. t. 247 cm. 3. lett.

Dec. 10—11-én a szegedi középiskolák között lefolyt asztali teniszversenyen Sipos György VIII. o. t. 2., párosban Sipos György VIII. o. t. — Fári Imre VII. o. t. 1., csapatban Sipos György VIII. o. t. — Fári Imre VII. o. t. — Hoffman István VI. o. t. 2. lett az intézet csapata.

Dec. 11-én megtartott jelvénytörzses tornaversenyen Hamza Aladár VIII. o. t., Kiss György VIII. o. t., Csala Ferenc VII. o. t., Csonka István VII. o. t.-ok bronz érmet, Csonka István VII. o. t., Csala Ferenc VII. o. t., Niedermayer Ferenc VII. o. t., Schmidt János VII. o. t., Bózsó Árpád VI. o. t.-ók vas érmet és oklevelet nyertek.

Február hónapban a helybeli középiskolák kosárlabda csapatai mérték össze erejüket. Intézetünk csapata 2. lett: Koczka László VIII. o. t., Koczka István VIII. o. t., Kertész János VIII. o. t., Tóth Ferenc VIII. o. t., Kiss Antal VIII. o. t., Czipott Zoltán VIII. o. t., Csikesz Lajos VIII. o. t., Mocsai Pál VIII. o. t. felállításban.

Február 27-én asztali tenisz házi versenyt rendeztünk, a következő eredménnyel: egyéniben Hoffmann István VI. o. t. 1., Sípos György VIII. o. t. 2., és Fári Imre VII. o. t. 3., párosban: Sípos György VIII. o. t. — Fári Imre VII. o. t. 1., Hoffmann István VI. o. t. — Welvart György VIII. o. t. 2., Szélpál Ottó VI. o. t. — Szabó Gyula VI. o. t. 3. helyezést nyertek. Csapatversenyben 1. a VII. osztály: Fári Imre, Maczelka László, Mocsai Pál, 2. a VI. osztály: Hoffmann István, Szélpál Ottó, Szabó Gyula, 3. az V. osztály: Cristoph József, Dietrich Dénes, Osznovics Sándor.

Márc. 12-én az intézet tornacsapata a délkerületi II. od. osztályú csapatversenyen 2. lett: Beke András VIII. o. t., Kiss György VIII. o. t., Szádetzky K. Béla VII. o. t., Csala Ferenc VII. o. t., Csonka István VII. o. t.-ok részvételével. Egyéniben Szádetzky K. Béla VII. o. t. 2. lett.

Márc. 14. én Szegeden megtartott középiskolai tör és kardvívó versenyen, törben: Czipott Zoltán VIII. o. t. 2., Szentgáli Gyula VI. o. t. 3., kardvívásban: v. Dancs István VIII. o. t. 1., Pintér Ferenc VIII. o. t. 2. és Czipott Zoltán VIII. o. t. 4. lett.

Márc. 28-án Csongrádon volt a kerületi Kisok. kardvívó bajnokság A kardcsapat 3. lett a következő indulókkal: v. Dancs István VIII. o. t., Czipott Zoltán VIII. o. t., Pintér Ferenc VIII. o. t., Szabó Aurél VII. o. t.

Május 5-én rendeztük meg a tavaszi házi atletikai versenyt a következő eredménnyel: 400 m. síkfutásban: 1. v. Vigh János VIII. o. t. 63'8", 2. Könyöki Loránd VII. o. t., 3. Antalfy Antal VII. o. t., 800 m. síkfutásban: 1. v. Vigh János VIII. o. t. 2 p. 30'4" 2. Pál László VIII. o. t., 3. Mocsai Pál VII. o. t. 1500 m. futásban: 1. v. Vigh János VIII. o. t. 5 p. 10'2" intézeti rekord, 2. Nagy Barna VII. o. t. Súlydobásban: 1. Kertész János VIII. o. t. 943 cm., 2. Kiss György VIII. o. t. 900. cm., 3. Beleki Jenő VII. o. t. 892 cm., diszkoszdobásban: 1. Kertész János VIII. o. t. 31'43 m., 2. Kiss György VIII. o. t. 27.51 m., 3. Beleki Jenő VII. o. t. 27'30 m., magasugrásban: 1. Kertész János VIII. o. t. 160 cm., 2. Sallai Lázár VIII. o. t. 155 cm., 3. Csala Ferenc VII. o. t. 150 cm., távolugrásban: Kertész János VIII. o. t. 622 cm., 2. Sallai Lázár VIII. o. t. 581 cm., 3. Pál László VIII. o. t. 565 cm., hármas ugrásban: 1. Kertész János VIII. o. t. 12'10 m., 2. Sallai Lázár VIII. o. t. 11'28 m., Csala Ferenc VII. o. t. 11'15 m.

Május 13-án megrendezett házi vívóversenyen a következő eredmény alakult ki: 1. Czipott Zoltán VIII. o. t., 2. Szabó Aurél VII. o. t. 3. Szentgáli Gyula VI. o. t.

Május 21-én Szeghalmon megtartott Kisok. kerületi atletikai

versenyen Koczka László VIII. o. t. magasugrásban 165 cm.-rel 2. Kertész János VIII. o. t. pantatlonban 3. és vitéz Vigh János VIII. o. t. a 800 m. síkfutásban 2. lett.

Május 22-én Szegeden megtartott Kisok. úszóversenyen 100 m. mellúszásban Csenderits László VI. o. t. 1 p. 27'4" mp. 1., Vecsey Tibor VI. o. t. 1 p. 34' 3. 200 m. mellúszásban Kiss Antal VIII. o. t. 3 p. 15'2" 1., Csenderits László VI. o. t. 3 p. 18'2" 3. lett.

Június 4-én megrendezett Kisok. teniszversenyen Ziegler Sándor VII. o. t. 3., párosban Ziegler—Stépán József 2. lettek.

Az 1931. érettségizett. annak idején országos atlétikai Kisok. versenyt nyert tanulók egy ezüst dobozt tűztek ki jutalmul annak az atlétának, aki 3 éven át az összes atlétikai számok egybevetéséből győztesként kerül ki. Kertész János VIII. o. t. volt az intézetnek 3 éven át a legjobb atlétája és így ő kapta meg az ezüst dobozt, melyet az évvégi tornaünnepélyen Dr. Karl. János, az intézet igazgatója adott át.

Június 4-én vasárnap d. u. 5 órakor a József főherceg-téri főiskolai pályán tartottuk meg az évvégi tornaünnepélyt a következő műsorral: 1. Felvonulás zenére. 2. Hiszekegy . . . , szavalt Barek István III.b. o. t. 3. Szabadgyakorlat, zenére. 4. 50 m. síkfutás osztályonként. 5. Bemutató a korláton. 6. Csatár mozdulatok a terepen. 7. 4x50 m. staféta futás. 8. Medicin labdával gyakorlatok. 9. Bemutató a nyújtón. 10. Kosárlabdajáték. 11. Irredenta szabadgyakorlat. 12. Díjkiosztás. 13. Himnusz . . . elvonulás. 4—500 főnyi előkelő közönség nézte a mindvégig élvezetes ünnepséget, és gyakran tapsal jutalmazta a diákok mutatványait, különösen a tömeggyakorlatokat, a közös szabadgyakorlatot, a VII. osztály puskagyakorlatait és a két III. és V. osztály irredenta szabadgyakorlatait.

A játékok változatos, kacagtató helyzetei sok derűt és mosolyt váltottak ki a hálás közönségből. Kettőzött buzgalommal végezte gyakorlatait a diáksereg, hogy az előkelő közönség között ott látták szeretett főigazgatójukat, Dr. Kisparti János tankerületi kir. főigazgatót. A győztesek érdemjázásban részesültek. Dr. Karl János az intézet igazgatója a sportnak is lelkes támogatója, buzdító beszéd kíséretében adta át a győzteseknek a megérdemelt díjakat, a vezető Pesti Lajos és Kerényi József tesznevelési tanároknak pedig megköszönte fáradságos munkájukat.

A műsor ára 50 fillér volt, mely belépőül szolgált. 158'50 P folyt be, a kiadás 87'96 P tett ki, a tisztlán megmaradt 70'54 P-ért 6 drb. footballabdát, 1 drb. pumpát, fűzőtűt, 2 drb. tubus ragasztót vásároltunk, mellyel az intézet egy évi labdaállományát pótoltuk.

A sportkör vagyona a Szeged-Csongrádi Takarékpénztári betétkönyvben 1939 jun. 30-án az időközi kamatok hozzászámításával 3.306'90 P. F. tanévben a sportkör bevétele: 1305'60 P, kiadása: 993'88 P., megmaradt: 312'72 P. Ezek szerint a sportkör vagyona 1939 július hó 1-én: 3619'62 P.

VIII.

Iskolánk tanulói.

A tanulók érdemsorozata.

1 == jeles, 2 == jó, 3 == elégséges, 4 == elégtelen; ö. d. == ösztöndíjas; m. == tandíjmentes, 1, 2. . . f. == 1, 2. . . fokú tandíj-kedvezmény; ált. tan. eredm. == általános tanulmányi eredmény.

A magaviseleti jegyek megállapítására vonatkozólag a következő rendelkezések vannak érvényben (Rendtartás: 97, §. 1—4. p.) „A tanuló elbírálásakor az elért eredmény kifejezésére mind a magaviseletből, mind a rendszeretből, mind pedig az előmenetelből a jeles, jó, elégséges, elégtelen érdemjegyek szolgálnak. A magaviselet elbírálása és a magaviseleti érdemjegyek megállapítása a tanuló egyéniségének alább felsorolt vonásai alapján történik; a., valláserkölcsei meggyőződés; b., nemzeti érzés (hazafias magatartás); c., jellembeli tulajdonságok (egyeneslelkűség, jóindulat, akarati fegyelmezetttség, tisztelet tudás stb.) d., kötelességtudás és szorgalom; e., magatartás az iskolában és az iskolán kívül; f., a tanuló társakra gyakorolt hatás. E szempontok figyelembevételével a magaviseleti érdemjegyek megállapítása a következő elvek szerint történik:

Jeles érdemjegyet kap a tanuló, ha valláserkölcsei meggyőződése és nemzeti érzése nyilvánvalóan erős, jellembeli tulajdonságai, különösen egyeneslelkűségével, akarati fegyelmezetttségével és tisztelet tudásával társai közül kiválik, kötelességtudása és szorgalma mindig állandó, magatartása az iskolában és az iskolán kívül korán minden tekintetben megfelelő és társaira nemesítőleg hat.

Jó érdemjegyet kap a tanuló, ha valláserkölcsei meggyőződése és nemzeti érzése kifogástalan, jellembeli tulajdonságai egyeneslelkűségét, akarati fegyelmezetttségét, tisztelet tudását mutatják, kötelességtudása és szorgalma kielégítő, magatartása az iskolában és az iskolán kívül csak kisebb kifogásokra ad okot, s a tanév folyamán legfeljebb egyszer részesült elsőfokúnál nem súlyosabb fegyelmi büntetésben.

Elégséges érdemjegyet kap a tanuló, ha valláserkölcsei és hazafiúi kötelességeit nem elég buzgalommal teljesíti, jellembeli tulajdonságai közül különösen egyeneslelkűsége és fegyelmezetttsége javításra szorul, s a tanév folyamán legfeljebb két alkalommal részesült harmadfokúnál nem súlyosabb fegyelmi büntetésben.

Elégtelen érdemjegyet kap a tanuló, ha valláserkölcsei és hazafiúi kötelességei ellen súlyosabban vagy gyakrabban vét, egyeneslelkűségében, vagy tisztelet tudásában fellűnő a hiány, s az év folyamán e tekintetben fejlődést nem mutat, tanuló társaira káros befolyással van, az év folyamán háromszor vagy többször részesült másodfokúnál súlyosabb fegyelmi büntetésben. A magaviseleti érdemjegy a tanuló továbbhaladására nincs befolyással, de az általános tanulmányi eredmény megállapításakor számításba kell venni.*

a) Rendes tantárgyak.

Első A) osztály.

Osztályfőnök: Maklári Lajos.

A tanuló neve és vallása, osztöndíjas, vagy ismétlő-e?	Magaviselet	Rendszeretel	T a n t á r g y a k										Ált. tan. eredm.	Tandíjmentesség; tandíjkezdemény		
			Hittan	Magyar nyelv	Föld-és néprajz	Latin nyelv	Természetráajz	Mennyiségian és mieren	Rajz	Testnevelés	Szépírás	Ének				
			Ábrahám László	1	1	1	1	1	1	1	1	1			1	1
Bíbor Barnabás	2	3	1	3	3	4	2	3	3	2	3	2	3	2	4	
Bödő István	1	2	2	2	3	3	2	3	3	2	3	2	2	1	3	1. f.
Csauscher Sándor	2	3	2	3	3	3	2	3	3	2	3	2	3	1	3	
5 Dési Vilmos	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1 _{fm}	1	1	1	1	2. f.
Frenkel Imre izr.	1	3	1	3	2	3	1	3	3	3	3	3	2	3	3	
Gyarmati Gyula ref.	1	2	1	3	3	3	2	3	3	2	3	2	3	2	3	
Halmos András	1	2	1	2	2	2	1	3	2	3	3	3	1	2	2	
Horányi János	2	3	2	3	2	3	2	3	3	2	3	2	3	2	3	
10 Hubert Albin	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	2	1	2	3. f.
Kis József	1	3	1	2	2	3	2	2	2	2	3	2	2	2	2	
Kiss Zoltán	2	3	2	3	3	4	3	4	4	2	3	2	3	2	4	
Kopasz István	1	2	1	2	2	3	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1. f.
Kósa László	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	2. f.
15 Kővári Béla	2	3	2	3	3	3	3	3	3	1	3	2	3	2	3	
Láncz Albert izr.	2	2	2	2	4	3	3	3	3	2	2	1	4	2	4	
László Endre	3	2	1	1	1	1	1	2	2	1	1	1	2	1	2	1. f.
Márer Tamás izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2	2	1	2	2. f.
Marton Tibor	1	2	1	2	1	3	1	2	1	1	2	1	2	1	2	2. f.
20 Meggyesi Ernő	2	2	2	2	1	2	2	3	2	2	2	2	1	2	2	2. f.
Molnár Ferenc ref.	2	2	1	2	3	3	2	3	1	1	2	2	2	2	3	
Nagy Ferenc	2	2	1	2	2	3	2	2	2	3	3	2	2	2	2	1. f.
Örlei László izr.	1	2	1	2	2	3	1	3	3	1	3	2	3	2	3	
Pávó Ferenc	2	3	2	3	3	3	3	4	2	2	2	1	4	2	4	
25 Pelle László	1	1	1	2	1	2	2	3	2	1	2	1	2	1	2	1. f.
Petényi Márk	1	3	1	3	3	3	2	3	3	2	3	2	3	2	3	
Pilbáth Ferenc	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2. f.
Révész István	1	1	1	1	1	2	1	2	2	2	2	2	1	2	3	
Röser Jenő	1	3	2	3	3	3	1	3	3	1	3	1	3	1	3	
30 Szekeres László	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	2	1	1	3. f.
Szemző László izr.	1	2	2	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1	1	2. f.
Terék Imre	1	3	1	3	3	3	2	3	3	1	3	2	3	2	3	
Tihanyi Jenő	2	3	2	3	2	3	2	3	3	2	3	2	3	2	3	
Traubert Emil	1	2	2	2	2	2	1	2	3	2	3	2	2	2	2	

A tanuló neve és vallása, özlöndőjas, vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k													
	Magaviselet	Rendszerel	Hittan	Magyar nyelv	Föld-és néprajz	Latin nyelv	Természettajz	Méneviségian es merian	Rajz	Testnevelés	Szépírás	Ének	All. tan. eredm.	Tandíjmentesség; landjikedvezmény
35 Ujvári János	1	2	2	2	2	3	2	3	1	1	2	3		
Várkonyi János ág. ev.	1	3	2	3	2	3	2	2	2	3	3	3		
Velcsov Márton	2	3	1	2	3	3	2	3	3	2	3	1	3	
Viola András ref.	2	3	1	3	3	4	3	3	3	1	4	3	4	
Virányi György izr.	3	2	2	2	2	2	1	2	3	2	3	2	3	2. f.
40 Weisz György izr.	1	2	1	1	2	2	1	3	2	2	2	2	2	1. f.

Kimaradt: Andricsevics Frigyes (X. 10.), Erdélyi György (V. 15.), Mészáros István ism. (V. 15.), Szomszéd András (X. 24.), Wiedermann Vilmos (I. 7.).

Beteg: Horváth Béla. Összesen: 46.

Első B) osztály.

Osztályfőnök: Greff Géza.

A tanuló neve és vallása, özlöndőjas, vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k													
	Magaviselet	Rendszerel	Hittan	Magyar nyelv	Föld-és néprajz	Latin nyelv	Természettajz	Méneviségian es merian	Rajz	Testnevelés	Szépírás	Ének	All. tan. eredm.	Tandíjmentesség; landjikedvezmény
Ábrándi Endre	1	1	1	2	1	2	1	1	1	1	1	2	2. f.	
Berkes Dezső	1	2	2	3	3	3	2	2	3	2	3	1	3	
Berta Sándor	1	2	2	3	3	3	2	3	2	2	2	2	3	
Csekme István	1	1	1	2	1	2	1	2	2	2	1	2	2	
5 Csiszár Gyula	1	1	1	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1. f.
Dávid Dénes	1	1	1	1	1	2	1	2	2	2	2	2	2	
Dosztlig Ferenc	3	4	2	3	3	3	2	3	3	2	3	3	3	
Faragó Ferenc	1	1	2	3	2	3	3	3	3	3	2	1	3	
Fodor Emil	1	3	1	3	2	3	1	3	3	3	3	2	3	
10 Fonyódi János	2	2	1	3	2	3	2	2	3	2	3	1	3	
Frányó János	2	3	2	4	3	4	3	4	4	2	4	3	4	
Gyüdi Sándor	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	1	1	
Hadnagy Árpád	1	1	2	3	2	3	1	3	2	2	2	2	3	1. f.
Horváth Géza	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	
15 Horváth Péter	1	2	2	2	2	3	1	2	1	1	1	2	2	
Kajtár György	1	1	1	2	1	2	1	2	2	2	2	1	2	2. f.
Kanyó Balázs	1	2	2	2	2	3	1	2	2	1	2	3	2	
Kiss József	1	2	1	2	2	2	1	2	2	2	1	1	2	1. f.
Kolin László	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2. f.
20 Körmeny Zoltán	1	2	2	3	2	3	1	2	3	1	3	3	3	
Krzaszer Leó	3	4	2	4	3	4	2	4	4	2	3	2	4	

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas, vagy ismételő-e?	Magaviselet	Rendszerezet	T a n t á r g y a k										Alt. tan. eredm.	Tandíjmentesség; landijkedvezmény
			Hittan	Magyar nyelv	Föld-és néprajz	Latin nyelv	Természetrajz	Mennyiség- és mértani	Rajz	Testnevelés	Szépíráás	Ének		
Lippai József	1	1	1	2	2	3	2	2	1	1	1	1	2	2. f.
Mada Imre	2	3	2	3	2	3	1	3	3	2	3	3	3	
<i>Matók György</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	
25 Mácsovics Lajos	2	2	2	3	2	3	2	2	3	3	1	2	2	3
Mátó János	2	3	1	3	3	3	3	3	3	2	3	3	3	
Minárovits János	1	1	2	1	2	2	1	2	2	2	1	2	2	3. f.
Moldvai István	2	3	2	3	3	3	3	3	3	1	3	1	3	
<i>Nagy Emil</i> ref.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	1	1	1. f.
30 Nagy József	1	1	1	3	3	3	2	3	3	1	3	2	3	
Retkes László	1	2	2	1	2	2	1	2	2	1	3	2	2	1. f.
Salamon Károly	2	2	2	3	3	3	2	3	3	2	3	1	3	
Szakál Zoltán	2	4	3	3	2	3	2	3	3	2	1	1	3	2. f.
Szilágyi György	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	m.
35 Szócs Ede	2	3	2	3	3	4	3	3	3	1	3	3	4	
Szűcs István	2	3	2	3	3	3	2	3	3	1	4	2	3	
Tóbiás Imre	2	4	3	4	4	4	3	4	3	2	3	3	4	
Tóth István	1	2	1	3	2	3	2	3	3	2	3	3	3	
Vigh Pál	2	3	2	3	3	3	3	3	3	2	3	3	3	
40 Vörös Imre	3	4	2	3	3	3	3	3	3	2	3	3	3	

Kimaradt: László Jenő (II. 2.), Mészáros István (V. 25.), Nyári Lóránt (VI. 1.), Szántó János (II. 15.), Várhelyi Rudolf (IV. 26.),
Magántanulásra tért: Tamási András (II. 20.).

Összesen: 46.

Második A) osztály.

Osztályfőnök: Dr. Kerkai József.

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas, vagy ismétlő-e?	Magaviselet	Rendszerezet	T a n t á r g y a k								Ének	Alt. tan. eredm.	Tandíjmentesség; tandíjkezdmény
			Hittan	Magyar nyelv	Föld-és néprajz	Latin nyelv	Természettudomány	Mennyiség- és mérés	Rajz	Testnevelés			
<i>Bakacsi Gyula</i>	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2	2	1	2. f.
Balázs Imre ref.	1	2	1	2	1	3	2	3	1	2	3	3	1. f.
Barabás György izr.	2	1	2	1	1	2	2	2	2	fm	3	2	
Báthory László	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2. f.
5 Bibor Zoltán	1	2	1	2	2	2	2	2	2	1	1	2	
Bodola Miklos ref.	1	2	1	2	1	2	1	3	2	1	2	2	1. f.
Bokodi István ref.	1	2	1	3	3	3	3	3	2	2	2	3	
Boray Géza	1	1	1	2	2	2	2	2	2	1	1	2	2. f.
Bódizs Mihály ref.	2	3	2	3	3	4	3	4	4	2	2	4	
10 Busman Sándor g. kat.	1	3	1	2	2	3	2	3	3	2	2	3	
Csillik Bertalan ref.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
Dalmády Győző	2	2	2	2	1	2	2	3	1	1	1	2	
<i>Dékány Endre</i>	1	1	1	1	1	1	1	2	1	fm	1	1	1. f.
Dévai János	1	1	1	1	2	2	2	3	2	2	1	2	2. f.
15 <i>Epstein Ferenc izr.</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1	
Fehér Gyula	2	2	2	2	2	3	1	3	2	2	2	3	1. f.
Gedő Béla ref.	3	3	3	3	3	3	3	4	3	fm	2	4	
Gottlieb Albert izr.	1	1	1	1	1	1	1	2	2	3	2	2	3. f.
Grapka Emil ism.	2	2	1	2	2	4	3	3	2	1	2	4	
20 Hilf László ref.	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1	2	3. f.
Hőgye Gergely	1	1	1	1	2	2	1	2	2	2	2	2	3. f.
Kasza László	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2	2	m.
Kislaki József	1	2	1	2	1	3	1	3	3	2	1	3	1. f.
Kiss György	2	3	1	2	1	3	1	3	3	1	1	3	
25 Marthy Gábor	1	2	1	2	2	3	1	3	2	1	2	3	1. f.
Móra Gyula	1	2	2	2	2	3	2	3	2	1	3	3	
Nagy Ottó	2	2	1	2	3	3	3	2	1	2	2	3	1. f.
<i>Pávó Gyula</i>	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	3. f.
Pintér György, Ferenc fia	1	2	1	2	1	3	1	2	2	1	1	2	
30 Pintér György, Géza fia	1	1	1	1	1	2	1	2	2	2	1	2	2. f.
Renkey Gyula	1	3	1	3	2	3	2	3	3	2	1	3	1. f.
Récsei János	2	3	2	3	3	4	3	4	2	1	3	4	
Sass József ref.	2	2	1	2	3	3	3	3	2	2	2	3	1. f.
Sári József	1	1	1	2	1	2	1	3	2	2	2	2	3. f.
35 Somfalvy Endre g. kat.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3. f.
Somos Ottó	1	2	1	1	2	2	2	1	2	1	1	2	3. f.
Szabó Endre	1	2	2	2	2	2	2	3	2	2	2	2	
Szécsényi Jenő	2	3	3	3	3	3	3	3	3	2	3	3	
Székely György izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	1	1	
40 <i>Szőnyi Ferenc izr.</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1	
Szurgent Sándor g. kat.	2	3	1	2	2	3	2	3	3	3	2	3	

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas, vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k										All. tan. eredm.	Tandíjmentesség; tandíjkezdmény	
	Magaviselet	Rendszerlet	Hittan	Magyar nyelv	Föld-és néprajz	Latin nyelv	Természetrajz	Műveltség- ismeret	Rajz	Tesztnevelés			Ének
Tóth Molnár Géza	2	3	2	3	3	4	3	3	3	fm	1	4	
Váradai István	1	1	1	1	2	1	2	2	3	fm	1	2	1. f.
Wilheim György izr.	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	1	2	
<i>Kimaradt: Horányi György (VI. 14.)</i>													
Összesen : 45.													

Második B) osztály.

Osztályfőnök: Horváth Ambrus.

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas, vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k										All. tan. eredm.	Tandíjmentesség; tandíjkezdmény	
	Magaviselet	Rendszerlet	Hittan	Magyar nyelv	Föld-és néprajz	Latin nyelv	Természetrajz	Műveltség- ismeret	Rajz	Tesztnevelés			Ének
Beleki Imre	2	2	2	3	3	3	3	2	1	1	2	3	
Cseh Tibor	2	3	3	3	3	4	3	4	3	2	3	4	
Czáka Ferenc	1	1	2	2	3	3	3	3	3	2	1	3	
Czirfusz János ism.	2	2	1	3	3	3	3	3	3	2	1	3	
5 Czúcz Ferenc	2	2	2	1	2	2	1	2	3	2	3	2	1. f.
Frányó István	1	1	1	2	3	2	3	2	2	1	1	2	
Füredi Lajos	1	2	1	1	1	2	1	3	2	2	1	2	1. f.
Gáll Atilla	2	2	2	3	2	4	2	3	3	2	3	4	
Gáy Mihály	2	2	1	3	3	3	3	3	3	2	3	3	
10 Gera József	1	1	1	1	1	2	1	3	1	2	1	2	1. f.
Gerstenmayer István	2	3	2	3	3	3	3	3	3	2	3	3	
Gubicza J. Sándor ág ev.	1	2	1	2	1	2	1	2	2	2	1	2	
Hofgesang Péter	3	3	2	3	3	4	3	3	3	2	3	4	
Kancsár László	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1	2	2	2. f.
15 Kaposvári László	1	1	2	1	1	1	1	3	2	1	2	2	1. f.
Kovács Béla	1	1	1	1	1	2	1	2	1	1	2	2	3. f.
Lakatos Pál	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	1	
Lantos György	1	2	2	2	2	3	1	2	2	2	1	2	
Mag György	2	2	2	3	2	3	1	4	3	2	1	4	

A tanuló neve és vallása, üszlőndijas, vagy ismclő-e?	Magaviselet	Kendszeret	T a n t á r g y a k							Alt. tan. eredm.	Tandijmentesség; landijkedvezmény		
			Hittan	Magyar nyelv	Föld-és néprajz	Latin nyelv	Természetrjajz	Manuissággan és neran	Rajz			Tesrnevelés	Ének
20 Matyasovszky László	2	3	2	3	3	3	3	2	3	1	1	3	
Mihály Péter	1	2	1	2	3	3	3	3	2	2	1	3	
Nógrádi Béla	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2	2	
<i>Olasz Zoltán</i>	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	2. f.
Opitz Ferenc	2	2	2	3	3	3	2	3	3	1	2	3	
25 Palásti Tibor	1	1	2	2	1	2	2	3	2	2	2	2	1. f.
Paskai László	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3. f.
Paulik Imre	1	2	1	2	1	3	1	3	3	2	1	3	
Prohászka Nándor	2	2	2	3	3	3	3	3	3	2	2	3	
Pucher Ödön	1	2	1	2	2	2	2	3	2	2	2	2	
30 <i>Renkey Albert</i>	1	2	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1	
Sárkány János	2	2	1	3	3	3	3	3	3	1	2	3	
Siklós Endre	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	m.
Szabó Rezső	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	3. f.
Szécsi Jenő	2	2	2	1	3	2	3	2	3	1	2	3	1. f.
35 Szécsi József	1	3	1	3	2	3	2	2	2	1	1	3	
Sztanyik János	2	3	1	2	3	2	3	2	3	2	2	3	2. f.
Szűts Jenő	1	2	2	2	3	3	3	3	3	2	1	3	
Tápay Vidor	2	2	2	3	3	4	3	4	3	1	3	4	
Tellessz Endre	2	2	1	2	3	3	3	2	3	1	3	3	
40 Valentiny Géza	2	2	2	3	3	3	1	3	3	1	2	3	
Várhidy László	1	2	1	2	3	2	2	2	2	1	1	2	2. f.
Wentzel Andor	1	2	2	2	3	3	3	3	3	2	1	3	
Zsiga Sándor	2	3	2	3	3	3	3	4	3	2	1	4	

Kimaradt: Hatvani Jenő (IV. 1.). Nuszbaum Béla (III. 8.). Sümegi Ernő (X. 30.).

Összesen : 46.

Harmadik A) osztály.

Osztályfőnök: Nagy Vince.

A tanuló neve és vallása, öszöndíjas, vagy ismétlő-e?	Magaviselet	Rendszerezet	T a n t á r g y a k										Alt. tan. eredm.	Tandíjmentesség; tandíjkezdvezmény	
			Hittan	Magyar nyelv	Történelem	Föld-és néprajz	Latin nyelv	Német nyelv	Természettan	Manuális és mértan	Rajz	Testnevelés			Ének
			Bánáthy János	2	2	1	2	1	1	2	2	1			3
Bérczi László	2	3	2	3	1	1	3	3	1	2	2	1	1	3	1. f.
Bohner András	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3. f.
Dank Viktor	2	2	1	2	1	1	2	3	1	3	2	2	1	3	
5 Elek Zoltán	2	2	2	3	2	3	3	3	2	3	3	3	2	1	3
Feldheim György izr.	2	2	1	3	2	2	3	3	3	3	3	3	2	2	3
Forró Endre	2	2	1	2	3	3	3	3	3	3	3	3	1	3	3
Gábris Imre	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	3. f.
Gömöry Andor ref.	1	1	1	1	1	1	2	2	1	2	1	1	1	1	2
10 Györki János izr.	2	3	1	3	2	2	3	2	1	3	2	3	3	3	3
Győrffy Lajos ref.	2	3	1	3	2	2	3	4	2	4	4	2	3	4	
Gyulai Béla	2	2	1	2	1	1	2	3	2	2	2	2	2	2	1. f.
Juhász Tibor	2	2	1	2	1	2	3	3	3	2	2	3	2	3	1. f.
Kamotsay Gyula	2	2	1	3	1	1	3	3	2	3	2	1	1	3	
15 Katona Géza	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	m.
Kövári Antal	3	3	2	3	3	3	4	4	3	4	3	2	3	4	
Kurucz Dezső	2	3	2	3	3	3	3	3	3	3	3	1	2	3	
Lakatos Attila	2	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	f _m	1	3	
Lassú Béla	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	2	1	3. f.
20 Lévai András	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	
Molnár József	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	3. f.
Nagy István	2	3	2	3	3	4	4	4	3	4	2	1	3	4	
Popper István izr.	3	3	1	2	2	3	2	3	2	3	3	3	3	3	3. f.
Scultéty Sándor	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
25 Sebők Lajos izr.	1	2	1	1	1	1	2	2	1	1	2	3	2	2	
Thiel Miklós	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
Traubermann Egon	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	2	1	1	3. f.
Várad Ferenc izr.	1	2	1	1	1	2	1	2	1	1	2	2	3	2	
Wittner István	2	2	1	2	3	3	3	3	3	2	2	1	1	3	1. f.

Kimaradt: Henn László (VI. 1.)

Összesen: 30.

Harmadik B) osztály.

Osztályfőnök: Lénárd Ödön.

A tanuló neve és vallása, osztálydíjas, vagy ismélő-e?	Magaviselet	Rendszerezlet	T a n l á r g y a k										All. tan. eredm.	Tandíjmentesség; landijkedvezmény
			Hitlen	Magyar nyelv	Történelem	Föld-és néprajz	Latin nyelv	Német nyelv	Természettan Mennyiségtan és érktan	Rajz	Tesztelvelés	Ének		
Ábrahám György	1	2	1	1	1	1	2	2	1	2	1	1	2	3. f.
Bajza Frigyes	1	2	1	3	3	3	3	2	3	3	2	1	3	
Barek István	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1	1	2	3. f.
Barna Gábor	1	2	1	2	2	2	3	3	3	3	3	m	2	3
5 Berke László	2	2	1	2	1	2	2	3	1	2	2	2	1	2
Boglutz István	2	3	2	3	2	2	4	4	2	4	3	3	2	4
Bugyi Endre	1	2	1	1	2	2	3	3	2	3	3	2	1	3
Cserjési Jenő	1	1	1	2	2	2	3	3	1	3	3	2	2	3
Gazdag András	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1	2. f.
10 György Zoltán	2	2	1	2	3	2	3	3	3	2	3	2	1	3
Horváth Ferenc	1	1	1	2	2	2	3	3	2	3	2	1	1	3
Kiss Miklós	1	2	1	2	2	2	3	3	1	3	3	1	1	3
Kiss Richárd	1	2	1	2	2	3	3	3	2	3	2	3	2	3
Kordás Sándor	2	2	1	2	2	2	2	3	2	2	2	1	1	2
15 Kurth Géza	1	2	1	2	2	1	3	2	2	2	2	1	2	1. f.
Marosics László	2	3	2	2	3	3	3	3	3	3	3	1	3	3
Marticskó József	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Mészáros Ferenc	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	2
Miklós Károly	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1. f.
20 Nagy Ferenc	2	2	1	3	2	3	3	3	2	3	3	2	3	3
Pónyai Mihály	2	2	1	3	3	2	4	4	3	4	3	2	1	4
Sárhegyi Béla	2	1	1	2	2	3	3	3	3	3	3	2	1	3
Sebestyén Zoltán	1	1	1	2	1	1	2	2	2	2	3	1	2	2
Sibalin Endre ism.	2	2	1	2	2	1	3	3	3	3	3	1	3	3
25 Szántai Imre	2	3	1	3	2	2	3	3	2	3	3	1	2	3
Szittner Antal	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1. f.
Szombathy István	1	1	1	2	2	1	2	2	1	1	1	2	1	2
Tápai Elemér	1	2	1	2	1	2	3	3	2	3	3	1	2	3
Tápai Győző	2	4	1	4	3	3	4	4	3	3	4	2	3	4
30 Tápai M. Tibor	1	3	2	3	2	3	4	4	3	3	3	2	2	4
Temesvári János	2	3	2	2	3	4	4	3	3	4	4	2	1	4
Tombácz Ferenc	2	2	2	2	2	2	3	3	2	3	3	1	2	3
Török István ism.	1	3	1	2	2	2	3	3	2	3	3	2	2	3
Vida György	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1. f.
35 Villányi Rezső	1	2	1	2	3	3	3	3	2	3	3	2	1	3
Wambach Ferenc	2	2	1	2	3	3	2	3	3	3	3	1	1	3

Kimaradt: Kovács József (X. 31.)

Összesen: 37.

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas, vagy ismétlő-e?	Magaviselet	Rendszeret	T a n t á r g y a k									Ált. tan. eredm.	Tandjimentesség; tandijkedvezmény			
			Hittan	Magyar nyelv	Történelem	Latin nyelv	Német nyelv	Természettan	Mennyiségtan	Rajz	Testnevelés			Gyorsírás	Ének	
Austerveil Ferenc izr. . .	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	1	1	1	
Barabás Károly ism. izr.	2	2	2	2	2	3	2	2	3	2	2	fm	2	2	3	
Bán György izr.	2	3	1	2	1	3	2	2	2	3	3	3	1	2	3	
Berta Pál	2	2	2	2	2	3	3	2	2	2	2	2	1	1	3	1. f.
5 Borsi József ref.	2	2	1	2	2	3	1	2	2	2	1	1	1	2	2	
Bozsó Lajos	1	2	2	3	3	3	3	3	3	2	2	2	3	2	3	2. f.
Butkay Béla	1	2	1	2	2	3	2	2	2	2	2	2	3	1	2	1. f.
Csauscher József	2	3	1	2	1	2	2	1	2	3	2	1	1	1	2	
Deutsch György izr. . . .	1	2	1	2	2	3	2	3	3	3	2	3	3	3	3	2. f.
10 Diamant István izr. . . .	2	3	2	3	3	4	4	3	4	3	3	3	4	3	4	
Erdős János izr.	2	2	1	2	2	3	3	3	3	3	2	2	2	2	3	
Farkas Lajos ref.	2	3	1	2	3	3	4	3	3	3	2	4	2	4		
Forgács Endre	1	2	1	2	3	3	3	2	3	3	1	2	2	3		
Fürst Béla	1	2	2	2	2	3	2	3	2	1	1	2	2	3		
15 Gyimesi György	2	3	1	2	2	3	2	3	3	3	3	1	3	1	3	
Herczfeld Arthur izr.	2	3	2	3	3	4	3	3	3	2	1	2	4			
Hertelendy Imre	2	3	1	3	3	3	3	3	3	3	2	3	2	3		
Homola László ág. h. ev.	2	3	2	3	3	3	3	3	3	3	1	3	2	3		
Horváth Péter ág. h. ev.	2	3	2	3	2	3	4	3	3	3	1	4	2	4		
20 Jász Antal	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	m.
Kocsis Rezső	2	2	1	3	2	3	3	2	3	3	1	2	1	3		
Kövári Nándor	1	2	2	2	2	3	3	1	3	3	1	3	1	3	1. f.	
Kurucz László	1	1	1	2	1	2	1	1	2	1	2	1	1	2	1. f.	
Miklós György	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1. f.
25 Molnár Zoltán	2	2	2	3	3	3	3	2	3	2	2	1	1	3		
Pálinkás László	1	2	2	2	2	2	2	2	3	2	1	2	2	2	2	2. f.
Pintér Miklós ref. ö. d.	1	2	1	1	1	2	1	1	2	1	1	1	1	2	3	3. f.
Pöttinger Oszkár	1	1	1	1	1	2	1	1	1	2	2	1	1	2		
Rechtenwald Kristóf . . .	1	2	1	1	2	2	1	3	2	2	1	1	1	2	1	1. f.
30 Rizinger György	1	2	2	1	2	3	3	1	3	2	2	1	1	3		
Sebők György	1	2	2	1	1	3	3	2	3	2	1	3	2	3		
Szentesi János	2	2	2	2	2	3	3	3	3	3	1	2	2	3		
Szűcs Kálmán	1	2	2	2	2	1	1	2	3	1	2	2	2	2	1	1. f.
Tarr György	2	2	1	3	3	3	3	3	4	3	1	3	2	4		
35 Vámos László	2	2	1	2	2	3	3	3	2	1	2	2	1	3	1	1. f.
Vahby Adly Jounis	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
Weisz József izr.	2	2	1	1	1	2	2	1	1	1	2	1	1	2	3	3. f.
Wigner György izr. . . .	1	2	1	2	2	3	1	3	2	2	3	1	2	3	1	1. f.
Zelles Aladár	1	1	1	2	2	2	3	2	2	1	1	1	2	2	2	2. f.

Kimaradt: Gavallér György (II. 28.)

Összesen: 40.

Negyedik B) osztály.

Osztályfőnök: Babos Dezső.

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas, vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k														Alt. tan. eredm.	Tandjenteség; landjikedvezmény
	Magaviselet	Rendszerlet	Hittan	Magyar nyelv	Történelem	Latin nyelv	Német nyelv	Természetrajz	Mennyiségtan	Rajz	Telnevelés	Gyorsírás	Ének			
Balogh Ferenc	1	2	2	1	1	2	2	1	1	2	1	2	1	2	2	f.
Becsei Gyula	2	2	1	2	3	3	3	2	4	2	1	2	3	4		
Burány János	1	2	1	1	1	2	2	2	2	1	1	1	2	2	3	f.
Csőr György	2	1	2	2	1	3	3	3	3	2	2	1	2	3	1	f.
5 Debreczeni Nándor	2	2	2	3	3	3	1	3	3	2	1	1	1	3		
Dietrich Gábor	1	1	1	2	1	3	3	1	3	2	1	1	1	3		
Hoffmann József	2	1	2	3	3	3	3	3	3	2	2	4	3	3		
Juhász László	2	2	1	2	1	2	1	1	2	3	2	2	2	2	1	f.
Kalapos János	2	2	2	3	3	3	3	3	2	3	2	2	1	3		
10 Keszthelyi Béla	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	1	1	2		
Kiss Árpád	1	1	1	1	2	2	3	2	2	2	2	1	2	2		
Kovács Sándor	1	1	2	2	3	3	3	2	3	2	1	1	1	3		
Kovács Vilmos	3	3	2	3	2	3	2	3	2	2	1	3	3	3	2	f.
Lengyel György	2	2	1	3	2	3	3	3	3	2	1	2	1	3	1	f.
15 Leotai István	2	2	2	3	3	3	3	3	3	3	2	1	2	3		
Lovászi Ferenc	1	2	1	2	1	2	3	1	2	2	fm	3	1	2	1	f.
Marton László	2	1	1	2	1	3	2	1	2	1	1	2	1	2	3	f.
Matyus Leó	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3	f.
Mátyás Miklós	2	3	2	3	1	3	3	1	2	3	fm	2	2	3	2	f.
20 Mikula Tibor	2	2	1	3	3	2	3	3	3	3	2	1	2	3		
Monostori Béla	2	2	2	3	2	3	3	3	3	3	2	2	2	3		
Nagy János	1	2	1	2	1	2	2	1	2	2	1	1	1	2	1	f.
Nagy József	2	3	1	3	3	3	3	3	3	3	1	1	2	3		
Nagy László	1	2	1	1	2	2	2	1	2	2	2	1	2	2	3	f.
25 Reibel Mihály	1	2	1	3	2	3	2	3	2	2	1	3	3	3		
Rózsa József	1	1	1	1	1	2	1	2	3	2	2	1	2	2	1	f.
Röser Miklós	2	2	2	3	2	3	3	3	3	3	1	3	2	3		
Selypes András	2	2	1	3	3	3	3	3	3	3	1	3	2	3		
Szalgháry Tamás	2	2	1	3	2	3	3	3	3	3	2	3	2	3		
30 Szamosi László	1	1	1	1	2	1	1	2	3	2	1	3	1	2	1	f.
Szeglú László	2	2	1	3	3	3	3	2	3	3	1	1	3	3		
Szirovicza Zoltán	1	1	1	2	2	2	1	2	2	2	2	2	1	2	2	f.
Szolcsányi Pál	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3	f.
Tamás István	1	2	1	3	1	3	3	1	3	2	1	2	1	3		
35 Tóth Béla	1	1	2	2	2	2	3	3	3	2	2	2	2	3		
Ugrai Miklós	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	2	1	2	f.
Wentzel Agostom	1	2	1	2	2	2	1	3	2	2	1	2	1	2	2	f.
Wiedermann István	2	2	1	2	2	2	1	3	3	3	2	1	2	3		
Willemsz Ottmár	1	3	2	3	3	3	3	3	2	3	2	3	3	3		
40 Zimányi József	1	1	1	2	1	3	3	1	3	2	1	2	1	3		

Kimaradt: Olasz Mihály (IV. 29.)

Összesen: 41

A tanuló neve és vallása, öszlőndíjas, vagy ismétlő-e?	Mégaviselet	Rendszerezet	T a n t á r g y a k												Alt. tan. eredm.	Tandíjmentesség; tandíjkezdésmény
			Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Történelem	Természettud.	Mennyiségitan	Teslnevelés	Gyorsírás			
Almássy László	2	2	2	3	3	—	3	3	3	2	2	2	3	3	—	
Bencsik József	2	2	1	1	1	2	1	—	1	1	2	1	1	2	3. f.	
Borsos Ferenc	1	1	2	1	1	—	1	2	2	1	1	2	1	2	3. f.	
Christoph József	1	3	2	3	3	—	2	3	2	3	3	1	3	3	—	
5 Dietrich Dénes	2	2	2	1	2	2	2	—	1	1	2	2	1	2	—	
Dobozy László ref.	3	3	2	2	3	—	3	3	2	3	4	2	3	4	—	
Halmos László	1	1	1	1	1	—	1	1	1	1	2	2	1	1	—	
Hanyi Zoltán	1	2	2	3	3	—	3	3	2	2	2	3	2	3	—	
Hargittay István	1	1	2	1	2	—	2	2	2	2	1	2	3	2	3. f.	
10 Horváth Béni	1	1	1	1	1	1	—	1	1	1	1	1	1	1	—	
Hubányi Ferenc	2	2	2	2	3	—	3	3	2	2	3	1	3	3	—	
Husztfalvi Mihály gör.kat.	2	3	1	3	3	—	3	3	2	2	3	1	3	3	—	
Kecskés István	1	2	2	2	3	—	2	3	3	3	4	1	1	4	—	
Kiss Ferenc	1	1	1	1	1	—	1	1	1	1	1	2	1	1	4. f.	
15 Kontraszti Endre	2	2	1	2	3	—	3	3	2	3	3	1	2	3	—	
Lajos István	1	1	1	1	1	—	1	1	1	2	1	1	1	1	3. f.	
Lőrinczy Gábor	1	1	1	1	1	—	1	1	1	2	1	1	1	1	4. f.	
Lukachich Győző	2	2	2	2	3	—	3	3	3	3	2	3	1	4	3	
Malina Gyula	1	2	2	2	3	—	3	3	3	2	3	2	2	3	—	
20 Máriaföldy Péter	2	2	2	3	3	—	3	3	3	3	2	1	3	3	—	
Nagy József	2	2	2	2	3	—	3	3	3	3	3	2	3	3	1. f.	
Piukovics Dezső	2	2	1	1	2	—	2	2	2	1	2	1	1	2	m.	
Rácz Lajos	2	3	1	3	3	2	4	—	3	3	3	3	3	4	—	
Rósa János	1	1	1	1	1	—	1	1	1	1	2	1	1	1	3. f.	
25 Ruh László	1	2	1	2	2	—	2	3	2	2	1	2	1	2	1. f.	
Schork István	1	2	1	1	1	—	1	2	1	1	2	1	1	2	—	
Schreiner János ism.	2	2	1	2	3	—	3	3	1	1	3	1	2	3	—	
Sebestyén Gábor	2	2	2	2	2	—	2	3	2	3	3	2	1	3	1. f.	
Somogyi László	1	2	2	1	2	—	2	3	2	3	2	2	2	3	3. f.	
30 Szalma József ism	1	2	2	2	3	—	2	2	2	2	3	1	1	3	—	
Szendró Zoltán	2	3	2	3	3	—	3	3	3	3	3	2	3	3	—	
Tóth Sándor ism.	1	2	2	2	3	—	3	3	3	3	3	2	1	3	—	
Török László	1	2	1	1	2	—	2	2	1	1	2	1	1	2	2. f.	
Willemsz Tibor	2	3	1	2	3	—	2	3	3	3	3	3	3	3	—	
35 Wittig Tibor	2	2	2	2	3	—	2	3	3	3	4	1	1	4	—	
Zolnay László ref.	2	2	1	1	2	—	3	2	2	1	2	2	2	2	1. f.	
Zoltay József	1	2	1	2	3	—	3	1	2	2	2	1	2	3	1. f.	

Beteg: Juhász Árpád.

Kimaradt: Bőjti János (XI. 24.), Denke Gergely (VI. 1.), Halasi Antal (V. 31.)

Összesen: 41.

Ötödik B) osztály.

Osztályfőnök : Csonka Mihály.

A tanuló neve és vallása, öszlőndíjas, vagy ismétlő-e?	Magaviselet	Rendszeretel	T a n t á r g y a k										Gyorsírás	Ált. tan. eredm.	Tandíjmentesség; landjikedvezmény
			Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görögnyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Történelem	Természettudj	Mennyiségtan	Testnevelés			
Antalfi László	2	1	1	2	2	—	2	3	2	2	2	1	2	2	1. f.
Demján Sándor	1	2	1	2	2	—	3	3	3	1	1	fm	3	3	
Frankó Andor	1	1	1	1	1	—	2	1	2	1	1	fm	1	2	1. f.
Gazdag József	2	2	1	3	4	3	4	—	3	3	3	3	2	3	4
5 Honti Géza	2	2	1	3	4	—	3	3	3	2	3	3	2	2	4
Hovorka György	2	3	1	2	3	—	2	2	2	1	1	1	1	2	4
Huhn László	2	2	2	2	2	—	2	—	2	1	1	1	1	2	1. f.
Ila-Horváth Imre	1	2	1	2	2	—	3	2	2	2	2	fm	2	2	2. f.
Iván László	1	2	1	2	3	—	3	3	3	3	3	1	3	3	
10 Kávay László	2	2	1	3	3	—	2	3	3	3	3	2	3	3	
Keresztély Tibor	2	2	1	2	3	—	3	3	3	1	2	2	2	3	
Konrád György izr.	2	2	2	3	3	—	2	2	2	1	2	2	1	3	
Liptay László	1	1	1	1	1	—	2	1	1	1	1	2	1	1	m
Merley Tibor	1	2	1	3	3	—	2	3	3	2	3	1	3	3	
15 Motika Endre	1	1	1	1	1	—	1	2	1	1	2	2	1	2	3. f.
Nacsá Andor	2	2	2	4	4	—	3	4	4	3	3	1	2	2	
Náty Gyula	2	2	2	3	3	—	3	3	3	1	3	1	2	3	
Nedelykov Mihályg. k. sz.	1	1	1	1	2	1	2	—	2	1	2	2	1	2	3. f.
Niedermayer Ádám	1	1	1	1	1	—	1	2	1	1	1	1	1	1	m
20 Osznovics Sándor	1	2	1	1	2	1	2	—	1	1	1	1	1	2	m
Paskai Antal	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	4. f.
Reitzer György izr.	2	2	1	2	2	—	1	1	2	2	3	3	2	2	
Retzler István	2	2	2	3	3	—	1	3	2	3	3	1	1	3	
Salánki István	2	2	1	3	3	—	2	3	3	3	3	1	3	3	
25 Schreier Simon	1	1	1	1	1	—	1	1	1	1	1	1	1	1	3. f.
Spitzer György izr.	2	2	1	2	2	—	1	1	3	3	3	2	2	3	
Timár László	2	1	1	2	2	—	2	3	3	1	3	1	1	3	1. f.
Tranger Tibor	2	2	2	3	3	—	2	3	1	1	3	2	3	3	
Varnyu Sándor	2	2	1	3	3	—	3	4	3	3	3	1	1	4	
30 Vándor Antal	2	2	1	1	1	2	2	—	3	1	2	1	1	2	3. f.
Vida László	1	2	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1. f.
Winter Miklós izr.	1	1	1	1	1	—	1	1	2	1	1	2	1	1	
Zárián István	1	1	1	1	2	1	1	—	1	1	1	1	1	1	m

Kimaradt : Kővári György (XI. 28.), Molnár István (VI. 10.)

Összesen : 35.

Hatodik osztály.

Osztályfőnök: Barborik István.

A tanuló neve és vallása, öszlőndijas, vagy ismerő-e?	T a n t á r g y a k														
	Magaviselet	Rendszerezet	Hittan	T a n t á r g y a k								Tandíjmentesség; landijkedvezmény			
				Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Történelem	Természettan	Mennyviségtan		Teljesítés	Alt. tan. eredm.	
Austerweil Lajos izr.	2	2	1	1	1	—	1	1	1	1	1	1	f	1	—
Baka József	2	2	2	1	2	—	3	3	2	2	2	2	1	3	1. f.
Bakos Károly	1	1	1	2	2	2	3	—	2	2	2	2	f	2	3. f.
Bába László	2	2	2	3	3	—	3	3	2	3	3	3	1	3	—
5 Bózsó Árpád	2	2	1	3	2	—	3	2	3	3	3	3	1	3	2. f.
Bózsó István	1	2	1	1	1	1	2	—	1	1	2	2	f	2	3. f.
Bukovinszky László ág. h. ev.	2	2	1	1	2	—	2	1	1	1	2	1	2	2	—
Csenderits László	2	2	2	3	3	—	3	3	3	3	3	4	1	4	—
Csikós Mihály	1	1	1	2	1	—	2	2	1	1	2	3	2	2	—
10 Dény Miklós	1	1	1	3	3	—	3	3	3	2	3	2	3	—	—
Farkas István	1	1	1	1	1	1	1	—	1	1	1	1	1	1	3. f.
Fehér Zoltán	1	1	1	3	3	—	2	2	2	1	3	2	3	—	—
Felkai Béla	1	1	1	1	2	—	2	2	2	1	2	2	2	2	1. f.
Gillay János	1	2	1	2	2	—	2	2	2	2	3	1	2	2	1. f.
15 Gräbeldinger József	1	1	1	2	2	2	1	—	1	2	3	1	2	2	1. f.
Grüner György izr.	1	1	2	2	1	—	1	2	1	1	2	2	2	2	3. f.
György Ákos	2	2	2	3	2	—	3	2	2	2	3	1	3	—	—
Györki András izr.	2	2	1	1	2	—	1	1	1	1	1	2	2	2	—
Hoffmann István izr.	2	2	1	2	2	—	2	1	1	1	1	1	2	2	2. f.
20 Imre József	1	1	1	1	1	1	1	—	1	1	1	2	1	1	3. f.
Irányi László	1	2	1	1	1	1	1	—	1	1	1	2	1	3	3. f.
Karádi László	1	2	1	2	1	—	3	2	2	2	2	2	2	2	1. f.
Kerényi Károly	1	1	1	1	1	1	2	—	1	1	2	2	2	2	3. f.
Kerni Kálmán	2	2	1	1	2	2	2	—	1	1	2	f	2	2	3. f.
25 Kertész Lajos	1	1	1	1	1	1	2	—	1	1	1	2	1	4	4. f.
Koltai Géza	2	2	2	2	1	—	3	2	3	2	3	1	3	—	—
Kovácsik Zoltán	2	1	1	3	2	—	2	1	2	2	2	1	2	—	—
Kövány Károly	2	2	1	3	3	—	3	3	1	2	2	1	3	—	—
nemes Kup László	2	2	1	2	2	—	2	1	2	2	3	3	2	m.	—
30 Lantos István	2	1	1	3	2	—	3	3	2	3	4	3	4	—	—
Lehoczky Miklós	2	2	1	3	3	—	3	3	2	2	3	2	3	—	—
Lovass Nagy Viktor ref.	2	1	1	1	1	1	2	—	1	1	1	3	2	2	2. f.
Lukácsi István	2	1	1	2	2	—	2	2	1	1	3	1	2	2	1. f.
Maier Béla	1	1	1	1	2	—	2	2	1	2	2	2	2	2	3. f.
35 Molnár Károly	2	3	1	2	2	—	3	3	2	2	3	2	3	—	—
Németh István	2	3	2	2	3	2	3	—	2	3	2	3	3	—	—
Ördögh János	1	2	1	1	1	1	2	—	2	2	2	2	2	2	1. f.
Pávó Nándor	2	3	2	3	3	—	4	3	2	2	3	2	4	—	—
ikácsi Péterffy Tibor	2	2	2	3	3	—	4	3	2	2	3	2	4	—	—
40 Popper Zoltán izr.	2	2	1	2	2	—	2	1	1	1	2	f	2	2	3. f.
Post József	2	2	1	3	3	2	3	—	2	2	3	2	3	—	—

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas, vagy ismélő-e?	Magaviselet	Rendszerlet	T a n t á r g y a k										Alt. lan. eredm.	Tandjmentesség; tandijkedvezmény	
			Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Történelem	Természettud.	Mennyiségtan	Testnevelés			
Pudler László izr.	2	2	1	1	2	—	2	2	1	2	2	2	2	2	1. f.
Rácz Dezső	2	2	2	3	2	2	3	—	3	3	3	2	3	3	
Répás Nándor	2	1	2	3	3	—	3	3	2	2	3	2	1	3	
45 Romoki Arnold	2	2	2	2	3	—	4	3	2	2	3	1	4		
Róth István izr.	2	2	1	1	2	—	2	1	1	1	3	2	2	2	
Sajó János	2	2	1	3	2	2	3	—	1	2	3	2	3	3	1. f.
Sebők Ödön	1	1	1	1	2	1	2	—	1	2	2	1 _m	2	3	3. f.
Selyem János	2	2	1	1	2	2	3	—	2	2	2	2	2	2	2. f.
50 Singer József	2	2	1	2	2	2	—	—	2	2	3	2	2	2	
Skultéty János	2	3	1	3	3	—	3	3	1	2	3	2	3		
Striffler Ádám	2	2	1	2	2	2	3	—	2	2	2	2	2	2	1. f.
Szabó Bertalan	1	2	1	1	1	1	1	—	1	1	1	1	1	1	3. f.
Szabó Ferenc	2	2	1	1	2	—	2	2	1	2	3	1	2	2	1. f.
55 Szabó Gyula	2	2	1	2	3	—	3	3	1	3	3	1	3		
Szabó László	1	2	1	2	2	—	3	2	1	2	3	1	3		1. f.
Szentgáli Gyula	2	2	1	2	2	—	2	2	2	2	2	1	2	2	2. f.
Szepesy Gábor ref.	2	2	1	2	2	—	3	3	—	1	3	2	3		
Szélpál Ottó	2	2	1	3	3	3	—	2	2	2	3	1	3		
60 Szénási László ref.	2	2	2	3	3	—	3	3	2	2	3	1	3		
Szigetvári Ferenc	2	2	1	1	3	2	3	—	2	3	3	2	3		
Vecsey Tibor ág. h. ev.	2	2	1	3	3	2	3	—	2	3	4	1	4		

Kimaradt: Gera János ref. (1938. XI. 30.)

Összesen : 63.

A tanuló neve és vallása. öszlőndíjas, vagy ismétlő e ?	Magaviselet	Rendszeret	Tanulmányok										All. lan. eredm.	Tandíjmelettség landijkedvezmény				
			Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Történelem	Földrajz	Fizika	Mennviségtan			Testnevelés	Egészségtan		
v. Alács Gyula . . .	1	2	1	1	3	—	2	2	3	3	2	3	3	3	1	2	3	1. f.
Antalfy Antal . . .	2	2	2	1	3	—	2	2	3	3	3	2	3	3	1	2	3	3
Beleki Jenő . . .	2	3	2	2	3	—	3	3	3	3	3	3	3	3	1	2	3	3
Bérczi István . . .	1	1	1	1	2	—	2	2	3	3	1	1	1	2	fm	1	2	2
5 Bózsó József . . .	1	2	1	2	3	—	3	3	3	3	3	3	3	3	1	2	2	2
Csala Ferenc . . .	2	2	3	1	3	—	3	3	3	2	3	3	3	3	1	2	3	3
Csikesz Lajos, ref.	2	3	1	2	3	—	3	3	2	2	3	3	3	3	1	2	3	3
Csonka István . . .	2	2	2	2	3	3	2	—	2	2	2	2	2	2	1	2	3	3
Czérna Lóránt . . .	1	2	1	2	2	—	3	2	3	2	2	3	3	3	1	2	3	3
10 Czérna István . . .	2	2	2	2	2	—	2	2	3	2	2	3	3	3	1	2	3	3
Fári Imre . . .	2	2	1	1	2	—	2	2	2	2	2	3	3	3	1	2	3	3
Filder Péter . . .	1	1	1	1	1	—	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	1	1	1
Frischmann Gábor . . .	1	2	1	1	2	—	2	2	1	1	1	1	2	2	fm	1	2	2
Gulyás Árpád . . .	1	2	1	1	3	2	—	2	1	2	2	2	2	2	1	2	2	2
15 Gulyás Zoltán izr.	2	3	2	2	3	—	2	2	2	2	3	3	3	fm	2	2	3	3
Hevesi László . . .	1	2	1	1	2	1	1	—	1	1	1	1	1	1	1	2	1	3
Horváth János . . .	2	2	1	2	2	2	—	2	1	2	2	2	2	1	1	2	2	2
Jaczkó András . . .	1	1	1	1	2	—	2	1	1	1	3	2	fm	1	2	2	3	3
Kasza Andor . . .	3	3	2	3	4	—	3	3	3	3	4	4	4	1	3	4	4	4
20 Kontraszty György	1	3	2	2	3	—	2	3	3	2	3	3	3	1	2	3	3	3
Kovács Béla . . .	2	3	1	3	3	—	3	3	3	3	3	3	3	4	1	3	4	4
Könyök Loránt . . .	2	2	1	1	3	—	3	2	2	2	3	3	3	1	2	3	3	3
Liltomericzky János . . .	2	2	1	3	3	—	3	3	3	3	3	3	3	fm	3	3	3	3
Maczelka László . . .	1	1	1	1	1	1	—	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	m
25 v. Máriaföldy Márton	1	1	1	1	1	1	—	1	1	2	2	2	2	1	1	2	2	2
Máriavölgyi Péter . . .	1	2	1	1	2	2	—	2	2	3	3	2	2	2	3	3	3	3
Márki Antal . . .	2	3	2	1	3	—	3	3	3	2	3	3	2	2	3	3	3	3
Menyhárt Pál . . .	2	3	2	2	3	—	3	3	2	2	2	2	2	1	2	3	3	3
Milassin Gyula . . .	1	2	2	3	3	—	3	3	3	3	3	3	3	1	2	3	3	3
30 Mocsai Pál ref. . .	1	1	1	1	1	—	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2
Moró Károly . . .	2	3	1	2	3	—	3	3	3	2	3	3	2	2	3	3	3	3
Molika Dezső . . .	2	2	1	1	2	—	1	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Nagy Barna ref. . .	2	3	2	2	3	—	2	2	3	3	4	3	1	3	4	4	4	4
Nagy István . . .	1	2	1	1	2	—	1	1	1	2	2	2	2	1	2	2	2	1
35 Niedermayer Ferenc	1	1	1	1	1	1	—	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	m
Radnai Andor gör. kat.	2	3	1	3	3	2	3	—	1	3	2	2	2	2	3	3	3	2
Rényei Kálmán . . .	1	2	1	1	2	—	2	2	1	1	2	2	2	2	2	2	2	1
Rozsályi Zoltán . . .	1	1	1	1	2	—	2	1	1	1	2	2	2	1	1	2	3	3
Sámson Ferenc . . .	2	2	1	1	2	—	2	2	2	2	3	3	1	2	3	3	3	1
40 Schmidt János . . .	2	3	2	2	3	—	3	3	2	2	3	3	1	2	3	3	3	3
Schwarz Pál izr. . .	3	3	2	1	3	—	2	2	3	2	2	2	fm	2	3	3	3	3

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas, vagy ismétlő-e?	Magaviselet	Rendszeretel	T a n t á r g y a k										Ált. tan. eredm.	Tandíjmentesség; tandíjkedvezmény			
			Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Történelem	Földrajz	Fizika	Mennyiségtan			Testnevelés	Egészségtan	
Stépán József ref.	1	1	1	1	1	—	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Szabó Aurél	2	2	3	3	3	3	—	3	3	3	4	4	1	2	2	4	4
v. Szabó Gyula	1	1	1	2	2	—	2	2	2	1	2	3	2	2	2	2	2
45 Szádeczky-Kardoss Béla ref.	1	2	1	1	2	—	2	2	2	1	1	1	1	1	2	2	2. f.
Török Pál	1	2	1	1	2	—	2	3	2	1	3	3	1	2	3	3	3
Vojnár Gábor	2	3	3	3	4	—	3	3	4	3	4	4	3	3	4	4	4
Weisz György, izr.	1	1	1	1	2	—	2	1	1	2	2	3	2	1	2	2	2. f.
Weitz András	3	3	2	3	3	—	4	4	3	3	3	4	1	3	4	4	4
50 Ziegler Sándor	2	2	2	2	3	—	2	2	3	2	3	3	1	2	3	3	1. f.
<i>Kimaradt: Riethmüller Dénes.</i>																	
Összesen: 51.																	

Nyolcadik osztály.

Osztályfőnök: Hantos Lőrinc.

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas, vagy ismétlő-e?	Magaviselet	Rendszeretel	T a n t á r g y a k										Ált. tan. eredm.	Tandíjmentesség; tandíjkedvezmény			
			Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Történelem	Fizika	Mennyiségtan	Filozófia			Testnevelés	Egészségtan	
Bach György izr.	1	1	1	1	2	—	1	1	1	2	2	1	1	1	2	—	—
Beke András	1	1	1	2	2	2	3	—	3	2	3	2	1	2	3	3	3. f.
Bertók József	1	1	1	1	2	—	2	1	1	1	2	1	1	1	2	1	1. f.
Bitó János	1	2	1	2	3	—	3	3	1	2	3	2	2	2	3	—	—
5 Czipott Zoltán	1	1	1	1	1	—	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1. f.
<i>vitész Dancs István.</i>	1	1	1	1	1	1	1	—	1	1	1	1	1	1	1	1	3. f.
<i>Deutsch József izr.</i>	1	1	1	1	1	—	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	m.
Déry Pál izr.	1	3	1	2	3	—	3	2	2	3	3	3	2	2	2	3	—
Dobó József	1	2	1	2	3	—	3	2	2	2	3	3	2	1	3	3	1. f.
10 Dudás Béla.	1	3	1	2	3	3	3	—	3	3	3	2	2	3	3	—	—
Fellegvári György ág. h. ev.	1	2	1	2	3	—	2	2	3	3	3	2	2	1	3	—	—
Förgeteg János	1	1	1	2	2	—	3	2	1	1	3	2	1	1	3	1	1. f.
Gál Vilmos	1	2	1	3	3	—	3	3	3	3	3	3	2	1	3	—	—
Gillay József	1	1	1	2	2	2	2	—	2	2	2	2	2	3	2	3	3. f.
15 Hamza Aladár	1	2	1	2	1	—	2	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2. f.
Hoffmann János	1	2	1	2	3	—	3	2	2	2	2	2	1	2	3	1	1. f.
Horváth Tibor, Béla	1	2	1	2	3	—	3	2	2	1	2	2	1	2	3	1	1. f.
Kertész János	1	2	1	2	3	—	3	2	2	2	3	2	1	3	3	1	1. f.

A tanuló neve és vallása, öszlőndíjas, vagy ismétlő-e?	Megaviselet	Rendszerezlet	T a n l á r g y a k													All. tan. eredm.	Tandíjmentesség; tandíjkezdvezmény	
			Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Történelem	Fizika	Mennyiségtan	Filozófia	Tesztnevelés	Egészségtan				
Kis György	1	2	1	2	3	—	3	2	3	3	3	3	3	3	1	3	3	—
20 Kisfaludy Miklós	1	2	1	1	2	2	3	—	2	2	2	2	2	1	2	1	2	—
Kiss Antal	1	2	1	3	3	—	3	3	2	2	3	3	3	1	1	1	3	—
Koczka István	1	1	1	1	1	1	2	—	1	1	1	1	2	1	1	1	2	3. f.
Koczka László	1	2	1	2	3	—	3	2	2	3	3	2	2	1	1	3	3	1. f.
Kopasz Ferenc	1	1	1	2	3	—	3	3	3	3	3	3	3	1	3	3	3	—
25 Kordás Pál	1	1	1	2	2	—	3	2	2	1	2	3	3	1	1	3	3	—
Láng László	1	2	1	1	2	—	2	1	3	1	3	1	1	1	1	2	2	2. f.
Lózsa Albert	1	2	1	1	3	2	—	3	2	1	3	2	1	2	2	3	3	—
Milotay László ref.	1	2	1	2	3	—	3	2	3	3	3	3	3	1	3	3	3	—
Monostori Antal	1	2	1	2	3	—	3	2	3	2	3	3	3	2	3	3	3	—
30 Nagy Miklós	1	2	1	3	3	—	3	3	3	3	3	3	3	2	3	3	3	—
Pál László ref.	1	2	1	2	3	—	3	3	1	2	3	2	1	2	2	3	3	—
Perczel Ferenc	1	2	1	2	3	—	3	3	2	1	3	3	1	3	3	3	3	—
Pintér Ferenc	1	2	1	2	3	3	—	3	1	2	3	2	1	1	3	3	3	1. f.
Pöttinger László	1	2	1	3	3	—	3	1	3	3	3	3	3	1	3	3	3	—
35 Rosiár László	2	2	1	2	2	2	—	3	3	1	2	3	3	1	1	3	3	1. f.
Sajó István	1	1	1	1	2	1	—	3	—	1	1	2	1	2	1	2	—	—
Sallai Lázár	1	2	1	3	3	—	3	2	3	2	3	2	1	2	3	3	—	—
Sipos György	1	1	1	1	2	1	—	2	—	1	1	2	1	1	1	2	2	2. f.
Somogyi János	1	2	1	2	3	—	3	2	1	1	1	1	2	1	3	—	—	—
40 Szegedy Ottó	1	2	1	2	3	—	2	2	1	2	2	2	1	1	2	—	—	—
Tábi Tibor	1	1	1	1	1	1	—	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2. f.
Tellesz Albert	1	2	1	2	3	—	2	2	2	3	3	2	1	2	3	3	3	1. f.
Tóth Ferenc	1	2	1	2	3	—	3	2	3	3	3	3	1	3	3	3	—	—
vitéz Varga Antal	1	3	1	3	3	—	3	2	3	2	3	2	3	1	2	3	3	—
45 vitéz Vig János	1	1	1	2	2	2	—	3	2	3	3	3	1	2	3	3	3	1. f.
Welwárt György izr.	1	2	1	2	2	—	3	2	3	3	3	3	1	2	3	3	—	—
Zsarnay Károly	1	2	1	2	2	—	2	1	2	1	1	1	2	1	2	1	2	1. f.

Kimaradt: Nagy Béla (XI. 5).

Összesen: 48.

b. Rendkívüli tárgyak.

1. Az **énekkar** tagjai voltak *jeles* eredménnyel: Ábrahám László, Dési Vilmos, Kósa László, Marton Tibor, Révész István, I. A. Fonyódi János, Lippai József, Salamon Károly, Szakáll Zoltán I. B., Bibor Zoltán, Boray Géza, Dékány Endre, Dévai János, Horányi György, Kislaki József, Kiss György, Pávó Gyula, Pintér György, Renkey Gyula II. A, Czáka Ferenc, Füredi Lajos, Lantos György, Mag György, Palásti Tibor, Paulik Imre, Prohászka Nándor. Szécsi

József, Szűcs Jenő, Wentzel Andor, Zsiga Sándor, II. B. Bánáthy János, Bérczi László, Dank Viktor, Lakatos Atilla, Scultéty Sándor III. A, Ábrahám György, Bajza Frigyes, Bugyi Endre, Gazdag András, György Zoltán, Horváth Ferenc, Kis Miklós, Kordás Sándor, Mészáros Ferenc, Miklós Károly, Pónyai Mihály, Temesvári János, Villányi Rezső, Wambach Ferenc III. B, Berta Pál, Butkay Béla, Csauscher József, Kővári Nándor, Kurucz László IV. A, Juhász László, Lovászi Ferenc, Szamosi László, Wentzel Ágoston, IV. B, Lajos István Schreiner János, Szalma József, Török László, Wittig Tibor V. A, Irányi László, Kertész Lajos, Koltai Géza, Kup László, Maier Béla, Ördögh János, Répás Nándor, Selyem János, Singer József, Szabó Ferenc, Szabó Gyula, Szentgáli Gyula, Szélpál Ottó, VI., v. Alács Gyula, Antalffy Antal, Czérna István, Czérna Lóránt, Frischmann Gábor, Gulyás Árpád, Horváth János, Kontraszty György, v. Máriaföldy Márton, Móró Károly, Niedermayer Ferenc, Riethmüller Dénes, Rozsályi Zoltán, Sámson Ferenc, Szabó Aurél, Szabó Gyula; Török Pál, Ziegler Sándor VII., Beke András, v. Dancs István, Dobó József, Dudás Béla, Horváth Béla, Koczka István, Koczka László, Láng László, Lózsa Albert, Monostori Antal, Pintér Ferenc, Sajó István, Tábi Tibor VIII. o. t.

2. Zenekar tagjai : *Fuvola* : Sebestyén István úr, egy. hallg. *Oboa* : Ancsó Zoltán úr, egy. hallg. *Klárinét* : dr. Molnár Béla úr, ügyvéd-jelölt. *Dény Miklós* VI. és *Wentzel Ágoston* IV. b. *Tromba* : Vágó András úr, egy. hallg. *I-III. hegedű* : Werner Károly úr, egy. hallg., Alács Gyula, Czérna Lóránt, Horváth János, Schwarz Pál, Szabó Gyula VII. o., Konrád György és Spitzer György V. b., Tóth Sándor VI. Keszthelyi Béla, IV. b. Antalffy Antal és Kovács Béla, VII. o., Szőnyi Ferenc II. a., és Zsiga Sándor II. b. *Viola* : Czérna István VII., Szabó Gyula VI. és Zolnay László V. a. *Cello* : Fellegvári György VIII., Máriaföldy Márton VII. és Wambach Ferenc III. b. *Basso* : Kerni Kálmán VI. és Somogyi László V. a. *Zongora* : Kertész Lajos VI. *Harmonium* : Tábi Tibor VIII. o. tanulók. Összesen : 30.

3. Francia társalgást tanultak : Haladók I: Antalffy Antal, Beleki Jenő, Czérna Lóránt, Czérna István, Csikesz Lajos, Menyhárt Pál, Rozsály Zoltán, Szabó Gyula, Vojnár Gábor VII. o. t. Haladók II: Bába László, Bukovinszky László, Dény Miklós, Gillai János, Koltai Lajos, Kúp László, Mayer Béla, Péterffy Tibor, Szentgáli Gyula VI. o. t. Kezdők : Bencsik József, Halmos László, Kiss Ferenc, Piukovich Dezső, Török László Almássy László, V. a. o. t. Antalffy László, Honti Géza, Hovorka György, Kávai László, Niedermayer Ádám, Schreier Simon, Timár László, Tranger Tibor, Winter Miklós V. b. o. tanulók.

4. Művészi rajzot tanultak : Barabás György, Szőnyi Ferenc, II. a, Váradi Ferenc III. a. Marticskó József III. b. Barabás Károly, Fürst Béla, Molnár Zoltán IV. a, Somogyi László V. o. tanulók.

5. Vívást tanultak : Czipott Zoltán, v. Dancs István VIII. o. Szabó Aurél, Stépán József, Fári Imre VII. o., Lovass Nagy Viktor, Irányi László, György Ákos, Scultéty János, Kovacsik Zoltán VI. o., Lajos István, Zoltay József, V. o., Hertelendy Imre IV. o., György Zoltán, Lévai András III. o., Kiss György, Wilhelm György II. o. tanulók.

6. A fizikai gyakorlatokon résztvettek a VIII. oszt.-ból a

következő tanulók: Czipott Zoltán, v. Dancs István, Gillay József, Hamza Aladár, Horváth Béla, Kopasz Ferenc, Lózsa Albert, Monostori Antal, Rosiár László, Somogyi János, Zsarnay Károly. A VII. osztályból: Alács Gyula, Antalffy Antal, Beleki Jenő, Bérczi István, Csonka István, Czérna István, Czérna Loránt, Fári Imre, Filder Péter, Frischmann Gábor, Horváth János, Kovács Béla, Littomericzky János, Maczelka László, Máriavölgyi Péter, Menyhárt Pál, Mocsai Pál, Móró Károly, Motika Dezső, Nagy Barna, Radnai Andor, Rényei Kálmán, Stépán József, Szabó Gyula.

c. Érettségi vizsgálatok.

A lefolyt iskolai évben 1939. évi május-június hónapokban tartottunk érettségi vizsgálatot. Az elnök dr. Petrich Béla, c. gimnáziumi igazgató, a budapesti gyakorló gimnázium tanára volt, míg a kormányképviselői tisztet dr. Ábrahám Ambrus, főiskolai rendes tanár, egyetemi c. ny. rk. tanár töltötte be.

A vizsgálatok írásbeli részét május hó 15, 16, 17. és 19. napjain tartottuk. A tételek a következők voltak:

a., A magyar nyelv és irodalomból: Magyar vigasztalók nemzetünk irodalmában (Értekezés). — Fizikai tétel: Milyen természetét ismerjük meg a fénynek fizikai tanulmányaink alapján? Az irodalmi tételt 46-an, a fizikaiit 3-an dolgozták ki. Eredmény: 15 jeles, 13 jó, 19 elégséges, 1 elégtelen.

b., Latin nyelv és irodalomból: Vergilius: Aeneis. XII. ének 311—340 sorai. Eredmény: 7 jeles, 17 jó, 21 elégséges, 3 elégtelen.

c., Görög nyelv és irodalomból: Sophokles Antigone-jából 27 sor: Az ör jelentése Haimon haláláról. Eredmény: 3 jeles, 3 jó.

A szóbeli vizsgálatok június 1-3. és 5-7. napjain folytak le. Ezek alapján az érettségi vizsgálatok végeredménye a következő:

Kitüntetéssel érettek: vitéz Dancs István és Tábi Tibor (2).
Jelesen érettek: Bach György, Czipott Zoltán, Deutsch József, Hamza Aladár, Koczka István, Zsarnay Károly (6). *Jól érettek:* Beke András, Bertók József, Fürgeteg János, Gillay József, Hoffmann János, Horváth Tibor Béla, kisfaludi Kisfaludy Miklós, Láng László, Pintér Ferenc, Sajó István, Sípos György, Somogyi János, Szegedy Ottó, Szilágyi Kálmán Sándor (14). *Érettek:* Bitó János, Déry Pál, Dobó József, Dudás Béla, Fellegváry György, Kertész János, Kiss Antal, Koczka László, Kordás Pál, Lózsa Albert, Milotay László, Monostori Antal, Perczel Ferenc, vitéz Varga Antal, vitéz Víg János, Welwárt György (20). A vizsgáló bizottság 6 tanulót egy tárgyból szeptemberben az egri ciszterciarendi gimnáziumban tartandó javítóvizsgálatra utasított.

Különbözeti (honosító) érettségi vizsgálatot tett Fölföldy Mihály magyar nyelv és irodalomból és történelemből jó eredménnyel: A görög nyelvből és irodalomból kiegészítő érettségi vizsgálatot teltek: *Jeles eredménnyel:* vitéz Dancs István, Koczka László, Rosiár László, Tábi Tibor (4), *jó eredménnyel:* Beke András, kisfaludi Kisfaludy Miklós (2).

Az eredményt az elnök hirdette ki szép beszéd keretében, ezt követően az érettségizettek a tanári kar vezetésével az ősi Alma Mater kápolnájába vonultak.

d.) A tanulók jutalmazása, segélyezése, ösztöndíjak és adományok.

Ösztöndíjas tanulók Közszolgálati alkalmazottak gyermekei részére létesített tanulmányi segélyben részesült vitéz Máriaföldy Márton VII. o. t. A Jövedéki Bíróság alapból nyert 100 P.-ös ösztöndíjat Gyüdi Sándor I. B., Szurgent Sándor II. A., Juhász László és Pintér Miklós IV. A. és Ugrai Miklós IV. B. o. t.

A *Somogyi Szilveszter* alapból 18 tanuló ruha és 9 tanuló cipő segélyt kapott 584 P. értékben.

A *Tukats Ferdinánd*-féle jótékony alapítványból részesültek: Hamza Aladár, Koczka István VIII., Rozsályi Zoltán, Bérczi István VII., Kertész Lajos, Bozsó István, Kerényi Károly, Sebők Ödön VI., Osznovics Sándor, Liptay László V., Szolcsányi Pál IV., Ábrahám György, Sebestyén Zoltán, Gazdag András, Katona Géza III., Kovács Béla, Szabó Rezső, Siklós Endre, Kasza László, Sári László, Pávó Gyula, Bakacsi Gyula II., Horváth Béla, Hubert Albin, Csizsár Gyula, Szilágyi György, Lippai József, Minárovits János I. o. tanulók. A szétosztásra került összeg 3259 04 P.

A *Thanhoffer--Prelogg* alap és több kisebb alapítvány részvényei után járó osztalék jelentéktelenségénél fogva kiosztásra nem került.

A *Fekete Ipoly* alapítványból Szegedi Kereskedelmi és Iparbank 37575 folyószámú, 51 könyvszám, 368 P. 20 összegből 20 P-t fordítottunk a Önképzőköri pályamunkák jutalmazására.

Az 1898-ban érettségizett öreg diákok által *Szinger Kornél* iránti hálából létesített alapítványból 77 P. 26 fillér s kiegészítve még N N. 50 P.-ös adományával, tehát 127 P. 26 f.-ből 20 P.-t fordítottunk az önképzőköri pályamunkák jutalmazására, maradt még 107 P. 26 f.

Sári János és neje Répás Julianna alapítványból 84 P. 80 fillért kapott Selyem János VI. o. t.

A tanulók jutalmazásához hozzájárultak Dr. Gróf Árpád 6 db. 10 koronás arany és 20 P., Gubicza Sándor 20 P., Dr. Juhász István 10+10 P., Dr. Keszthelyi Béla 10 P., Dr. Pálffy-Budinszky Endre 10 P. Zimányi Gyula 50 P. (Ez utóbbin Vörösmarty műveinek hat teljes sorozatát vettük meg és osztottuk ki önképzőköri pályamunkák jutalmazására). Könyvet adományoztak: Magyar Kegyeztanítórend Főnöke 13 db. Juhász István 6 db. Szent István Társulat 8 db. Nemzeti Sajtóvállalat 2 db Szent Imre könyvkereskedés 6 db. és Dr. Ladomérszky Béla úr 2 db.-ot. A beérkezett adományokat az önképzőköri pályamunkák, a Magyar Gábor szavalókör vezetőinek és a jeles előmenetelű növendékek jutalmazására fordítottuk. Év végi jutalomkönyvben részesült 52 tanuló. A beérkezett nemeslelkű adományokért ezen a helyen is köszönetet mondunk. Ezen a helyen említjük meg, hogy Győri István úr 19 kötetet ajándékozott az ifjúsági könyvtárnak.

A) táblázat.

A tanulók statisztika

Osztályok		I. A	I. B	II. A	II. B	III. A	III. B	IV. A	IV. B	V. A	V. B	VI	VII.	VIII	Összesen	
A tanulók számanak alakulása az év folyamán	Felvételettel nyilvános tanuló	46	46	45	46	30	37	40	42	41	35	63	51	48	570	
	Felvételettel magántanuló	40	40	44	43	29	36	39	40	37	33	62	50	47	540	
Osztályvizsgálatot tett magántanuló		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Bizonyítványt kapott nyilv. és magán tan.		40	40	44	43	29	36	39	40	37	33	62	50	47	540	
A t a n u l ó k k o r s z e r i n t	1928	29	22	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	55	
	1927	10	15	27	26	—	—	—	—	—	—	—	—	—	78	
	1926	1	3	14	12	20	22	—	—	—	—	—	—	—	72	
	1925	—	—	2	2	6	10	24	20	—	—	—	—	—	64	
	1924	—	—	—	—	2	3	11	16	21	19	—	—	—	72	
	1923	—	—	—	—	1	1	4	2	14	13	36	1	—	72	
	1922	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	24	22	1	51	
	1921	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	21	27	51	
	1920	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	15	19	
	1919	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4	5	
	1918	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	1917	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	
	A t a n u l ó k v a l l á s s z e r i n t	római katolikus	29	39	27	42	22	36	25	40	34	28	50	41	40	453
görög katolikus		—	—	3	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	5	
református		3	1	8	—	2	—	3	—	—	—	3	5	2	29	
ágostai hitv. evangélikus		1	—	—	1	—	—	2	—	—	—	2	—	1	7	
görög keleti izraelita		7	—	6	—	5	—	9	—	—	1	4	7	3	45	
A t a n u l ó k m e g o s z l a s z a s z e r i n t	magyar	32	40	44	43	29	36	39	38	36	32	62	50	47	535	
	német	1	—	—	—	—	—	—	2	1	1	—	—	—	5	
	anyanyelv szerint a magy. anyanyelvek közül	csak magyarul tudott	35	39	36	33	27	36	34	38	32	29	46	42	42	469
		németül is tudott	4	1	7	10	2	—	3	—	3	3	14	8	4	59
		franciául „ „	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	1	—	4
		angolul „ „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2
		olaszul „ „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
		tólul „ „	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	4
oroszul „ „	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1		
horvátul, szerbül is tudott	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2		
a német anyanyelvek közül magyarul tud	1	—	—	—	—	—	—	2	1	1	—	—	—	5		
A t a n u l ó k a s z ü l ő k f o g l a l k o z á s a s z e r i n t	Középbirtokos és bérlő	—	—	—	4	—	2	—	1	—	1	—	—	1	9	
	Kisbirtokos, kisbérlő	1	2	1	1	—	2	—	5	3	1	4	1	2	23	
	Kisbirtokos-napszámos	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	
	Egyéb önálló őstermelő	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	
	Gazdasági tisztviselő	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	
	Negyiparos, bányanagyvállalkozó	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	1	—	—	4	
	Kisiparos, bányanagyvállalkozó	3	7	2	8	1	7	1	6	1	3	5	5	2	51	
	Ipari vagy bányászati tisztviselő	2	—	2	2	1	1	3	—	1	2	—	—	1	15	
	Egyéb ipari segédszemély	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	3	—	—	6	
	Nagykereskedő	1	—	—	3	1	—	2	—	—	3	—	1	1	12	
	Kiskereskedő	2	3	4	1	3	1	2	—	2	—	2	3	2	25	
	Kereskedelmi tisztviselő	2	—	—	2	1	—	2	3	—	2	4	—	4	20	
	Kereskedelmi segédszemély	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	
	Közlekedési kisvállalkozó	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	
	Közlekedési tisztviselő	1	6	4	5	5	1	14	—	6	5	2	11	8	68	
	Közlekedési segédszemély	11	—	12	—	2	5	4	3	1	—	6	—	—	44	
Közlekedési napszámos	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2		
Köztisztviselő	5	2	3	3	4	4	4	10	7	1	16	6	10	75		
Pap, tanár, tanító	2	10	1	9	1	4	1	3	3	3	4	10	4	55		
Másféle értelmiségi	3	2	5	1	5	3	1	—	2	2	7	7	1	39		

tikai adatai.

Osztályok		I. A	I. B	II. A	II. B	III. A	III. B	IV. A	IV. B	V. A	V. B	VI.	VII.	VIII.	Összesen	
Á s s a	szülők foglalkozása szerint															
	Közhivatali vagy értelmiségi álliszt	1	—	2	—	—	—	—	5	1	—	1	—	1	11	
	Katonalízt	—	2	2	—	—	—	2	—	2	1	—	—	1	16	
	Katona-álliszt	1	1	1	1	1	1	—	3	3	4	—	—	—	17	
	Nyugdíjas köztisztviselő	1	—	1	1	1	2	—	—	5	2	3	3	5	24	
	Egyéb nyugdíjas tisztviselő	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	
	Nyugdíjas álliszt	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	3	
	Tökés, járadékos, háztulajdonos	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	2
	Napszámos	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
	Egyéb és ismeretlen foglalkozású	—	—	2	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	5
S z z i	internátus szerint															
	Horthy internátus	—	7	—	5	—	1	—	1	—	—	3	4	2	23	
	Máv. „	14	—	13	—	5	—	12	—	2	1	5	1	2	55	
	Szent Gellért konviktus	1	7	—	7	1	4	1	3	—	4	4	—	1	33	
„ József internátus	—	4	—	1	1	2	—	3	1	—	—	1	—	13		
A t a n u l ó k	szülők lakóhelye szerint															
	Szeged thj. v.*	20	18	26	26	20	25	23	27	30	26	45	36	39	361	
	Csongrád vm.***	—	5	5	2	1	3	2	1	3	2	4	7	3	38	
	Baja thj. v.	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	
	Budapest	2	2	—	—	—	1	1	—	—	—	1	—	1	8	
	Debrecen thj. v.	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	
	Miskolc thj. v.	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	2	
	Bács-Bodrog vm.	1	1	—	3	2	—	1	—	—	—	—	—	—	8	
	Baranya vm.	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	
	Békés vm.	3	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	1	—	6	
	Bihar vm.	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	
	Borsod, Gömör, Kishont vm.	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	
	Csanád, Arad, Torontál vm.**	3	5	—	6	1	2	—	9	—	4	6	3	1	40	
	Fejér vm.	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	3	
	Győr, Moson, Pozsony vm.	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	
	Heves vm.	—	—	1	—	1	1	1	1	—	—	—	—	—	5	
	Jász-Nagy-Kún-Szolnok vm.	1	3	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	6	
	Komárom, Esztergom vm.	—	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	4	
	Nógrád, Hont vm.	—	1	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	3	
	Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm.	5	3	1	3	1	4	4	2	3	—	1	1	1	29	
Somogy vm.	1	—	2	1	1	—	1	—	—	—	—	1	—	7		
Szabolcs, Ung vm.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1		
Szatmár, Ugocsa, Bereg vm.	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2		
Tolna vm.	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	4		
Vas vm.	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2		
Veszprém vm.	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1		
Zala vm.	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1		
Jugoszlávia	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1		
Ó r a	mulasztások															
	Igazolt óramulasztás	1418	1549	1919	1873	1433	1280	1365	1630	2042	1346	3234	2722	2002	23813	
	Igazolatlan óramulasztás	—	—	6	5	—	—	—	—	—	—	—	—	5	16	
Összes óramulasztás	1418	1549	1925	1878	1433	1280	1365	1630	2042	1346	3234	2722	2007	23829		
Rendkívüli tárgyat tanultak	Fizikai gyakorlatok	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24	11	35	
	Francia társalgás	—	—	—	—	—	—	—	—	6	9	9	9	—	33	
	Művészeti rajz	—	—	2	—	1	1	3	—	1	—	—	—	—	8	
	Műének	5	4	10	11	5	14	5	4	5	—	13	18	13	107	
	Vivás	—	—	2	—	1	1	1	—	2	—	5	3	1	17	
	Zene	—	—	1	1	—	1	—	2	2	2	5	9	2	25	

Bejárók: *Alsóközpont 2, Alsótanya 2, Domaszék 2, Feketeséz 1, Felsőközpont 2, Jánosszállás 1, Klebelsberg-telep 1, Szatymaz 6, Széksóstó 1, Újszeged 1, **Deszk 1, Kiszombor 1, Ószentiván 3, Szőreg 4, Újszentiván 3, ***Kiskünderozsma 6, Kistelek 3, Sándorfalva 6.

Kimutatás a nyilvános és

B) táblázat.

O s z t á l y o k		I. A.			I. B.			II. A.			II. B.			III. A.			III. B.									
A tanulók száma		40			40			44			43			29			36									
E l ő m e n t e l t a n l á r g y a k s z e r i n t	T a n l á r g y a k	Jeles	Jó	Elegendés	Elegendés	Jó	Elegendés	Elegendés	Jeles	Jó	Elegendés	Elegendés	Jeles	Jó	Elegendés	Elegendés	Jeles	Jó	Elegendés	Elegendés						
	1. Hitlan	25	15	—	—	18	20	2	—	34	8	2	—	23	19	1	—	23	6	—	—	33	3	—		
	2. Magyar nyelv	11	15	14	—	9	8	20	3	20	17	7	—	13	14	16	—	12	7	10	—	9	17	7	1	
	3. Történelem	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	4. Földrajz	12	14	13	1	10	16	13	1	22	14	8	—	15	6	22	—	18	5	6	—	11	17	8	—	
	5. Latin nyelv	8	8	21	3	6	8	22	4	14	11	15	4	9	11	19	4	10	6	11	2	7	6	18	5	
	6. Görög nyelv	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	7. Német nyelv	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	7	12	3	4	7	21	4	
	8. Francia nyelv	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	9. Filozófia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	10. Természettudomány	19	16	5	—	20	12	8	—	22	13	9	—	18	6	19	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	11. Vegytan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	12. Természettan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	5	8	—	13	13	10	—	
	13. Mennyiségtan	8	9	21	2	8	13	16	3	7	15	19	3	6	13	20	4	17	5	10	3	6	8	19	3	
	14. Rajz	8	13	18	1	6	13	19	—	10	24	19	1	6	14	23	—	8	13	7	1	6	8	20	2	
	15. Testnevelés	14	22	3	—	15	23	2	—	17	20	1	—	18	25	—	—	17	8	3	—	18	16	1	—	
	16. Egészségtan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	17. Szépirodalom	8	12	19	1	11	9	18	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	18. Gyorsírás	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	19. Ének	16	22	2	—	17	12	11	—	21	17	6	—	24	14	5	—	14	8	7	—	21	11	4	—	
20. Összesen:	129	146	116	8	120	134	131	13	167	139	86	8	132	122	125	8	158	75	81	9	139	123	117	16		
21. Testnevelés alól felmentve	1	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—		

A gimnázium helyiségeinek kimutatása. Tanterem 14. A tanteremek alapterülete négyzetméterben: földsz. 74'82, 83'32, 68'53, 66, 67'98, 76'42; I. em. 75'88, 66'50, 77'84, 67'55, 69'65, 77'25, 26'82; II. em. 68'88; Igazgatói iroda: 84'22; Tanári tanácskozó terem 70'14; Tanári kv. 44'59; Régiségi tárgyak tára: 51'82; Tornaterem: 154'64; Rajzterem: 124'04; Rajzszertár: 26'18; Természettudományi szertár: 84'22; Természettudományi dolgozó: 28; Természettudományi szertár: 95'69; Természettudományi dolgozó: 42; Természettudományi előadó: 68'60; Diszterem: 180'75; Kápolna: 58'27; Sekrestye: 16'01; Udvar: 1484'10.

magántanulók előmeneteléről.

IV. A.			IV. B.			V. A.			V. B.			VI.			VII.			VIII.			Ö s s z e s e n														
39			40			37			33			62			50			47			540														
Jeles	Jó	Elegendes	Jeles	Jó	Elegendes	Jeles	Jó	Elegendes	Jeles	Jó	Elegendes	Jeles	Jó	Elegendes	Jeles	Jó	Elegendes	Jeles	Jó	Elegendes	Jeles	Jó	Elegendes	Elegendes											
24	15	—	27	13	—	18	19	—	27	6	—	49	13	—	32	15	3	47	—	—	370	162	8	—											
10	20	9	12	11	17	15	15	7	12	10	10	22	20	20	27	15	8	11	29	7	183	200	152	5											
11	19	9	16	13	11	15	11	11	9	10	12	29	28	5	18	14	18	1	18	14	143	131	95	3											
—	3	11	23	2	5	12	23	—	8	9	20	—	—	—	6	18	24	2	6	14	104	154	253	29											
—	—	—	—	—	—	2	2	—	5	2	1	—	—	—	4	4	2	—	5	7	25	27	5	—											
10	8	18	3	11	8	2	15	1	9	15	8	1	8	27	3	8	24	18	4	14	70	119	169	16											
—	—	—	—	—	—	5	7	21	6	5	12	2	9	15	16	6	17	18	1	7	33	63	75	3											
—	—	—	—	—	—	12	17	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	19	12	19	16	—											
13	11	15	—	14	9	—	—	—	20	5	8	—	21	31	10	—	—	—	—	—	132	100	73	—											
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27	20	32	—											
6	13	18	2	3	15	21	1	—	12	7	14	—	9	21	29	3	—	9	13	24	54	48	56	5											
10	12	17	—	5	22	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	13	24	105	156	246	33											
19	15	3	—	24	13	—	—	—	17	12	1	—	25	26	5	—	—	39	8	3	59	119	136	5											
—	—	—	—	—	—	21	14	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	32	14	276	216	24	24											
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	32	7	34	44	19	—											
18	9	9	3	16	15	8	1	—	17	8	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19	21	37	3											
18	19	2	—	18	17	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23	12	67	40	37	5											
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	149	120	42	—											
142	152	123	10	151	148	136	2	—	127	127	117	5	—	143	90	95	9	—	194	220	132	6	—	185	195	161	16	180	170	156	—	1965	1851	1559	135
2			3			—			3			6			—			1			24														

Konviktusok, internátusok, (Név, fenntartó, férőhelyek száma, a betöltött helyek száma, 1—1 tanulóól szedett évi díj.) *Horthy Miklós Tanítói Internátus*, VKM, 110, 110, 315 P — *Szent Gellért Konviktus*, Szent Gellért Társaság, 150, 150, 390 P — *Szent József Konviktus*, Polyák Károly hitoktató, 20, 15, 400 P — *Magy. Kir. Államvasutak Nevelő- és Tápintézete*, MAV, 160, 160, 240 P.

C) táblázat

Tandíjkimutatás

Osztály		I. A	I. B	II. A	II. B	III. A	III. B	IV. A	IV. B	V. A	V. B	VI.	VII.	VIII.	Összesen szám szerint	Összesen százalék szerint	
Egész tandíjjal fizetett		25	28	22	30	19	26	24	23	24	19	31	27	25	323	58,41	
Tandíjmentes volt		—	1	1	1	1	—	1	—	1	4	1	2	1	14	2,53	
Tandíjkezdve mennyés volt	Fizetett																
	I. fok.	80 P	6	5	10	6	4	5	9	7	6	5	12	10	12	97	17,54
	II. fok.	60 P	10	5	5	4	—	3	3	6	1	1	5	9	5	57	10,31
	III. fok.	40 P	3	1	7	3	6	2	2	5	6	4	12	3	4	58	10,49
IV. fok.	20 P	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	—	—	4	0,72	

*Kimutatás a felszerelések, szertárak, könyvtárak
gyarapodásáról és értékéről.*

D) táblázat.

Vagyontárgyi csoportok	Ez évi gyarapodás:			Tanévvégi állomány drb.	Az állomány értéke P.
	vétel útján drb.	ajándék útján drb.	értéke P.		
Bútorok	—	—	—	662	14,727,86
Házi, irodai felszerelés	21	—	320,56	479	8556,20
Tanári könyvtár	116	64	1200,—	15163	43,021,53
Nagyobb ifjúsági könyvtár	95	—	427,80	4063	5117,50
Kisebb ifjúsági könyvtár	31	—	100,—	1072	1093,—
Énekszertár	1351	1	105,20	8668	1399,10
Fizikai szertár	20	1	266,26	1065	51,087,59
Földrajzi szertár	—	—	—	353	4789,—
Filológiai és tört. szertár	—	—	—	518	1923,—
Rajzszerár	—	—	—	2907	1619,90
Természetrizsi szertár	4	2	100,—	8345	16,392,32
Tornaszertár	—	12	1376,—	529	11,375,09
Vegyrtani szertár	—	—	—	19	565,—
Zeneszerár	26	—	186,50	194	671,92
Összesen :	1664	80	4082,32	44.037	162,339,01

Az iskola benépesülésének visszatekintő táblázata.

E) táblázat. (A párhuzamos osztályok adatai összevontan szerepelnek.)

Tanév	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Összesen
1920/21	106 ¹ 120 ² 14 ³	129 135 6	113 117 4	107 116 9	58 60 2	49 55 6	58 63 5	41 46 5	651 702 51
1921/22	105 111 6	104 108 4	101 104 3	106 110 4	56 62 6	53 54 1	47 48 1	48 49 1	620 646 26
1922/23	157 158 1	106 112 6	97 100 3	87 89 2	62 64 2	49 58 9	37 43 6	43 44 1	638 668 30
1923/24	162 168 6	130 132 2	87 91 4	75 78 3	64 67 3	50 51 1	39 41 2	42 44 2	649 672 23
1924/25	174 176 2	164 166 2	110 113 3	83 86 3	45 48 3	62 63 1	46 46 —	40 41 1	712 727 15
1925/26	171 171 —	147 151 4	126 128 2	107 111 4	43 46 3	44 47 3	55 60 5	45 48 3	738 762 24
1926/27	119 122 3	139 144 5	124 131 7	120 122 2	64 66 2	44 45 1	35 38 3	50 53 3	695 721 26
1927/28	104 112 8	95 103 8	112 114 2	99 101 2	92 96 4	53 56 3	39 41 2	34 37 3	628 660 32
1928/29	101 102 1	76 81 5	89 91 2	91 94 3	68 69 1	74 74 —	57 59 2	36 39 3	592 609 17
1929/30	117 122 5	89 91 2	87 89 2	82 85 3	57 57 —	60 60 —	72 74 2	56 56 —	620 634 14
1930/31	161 161 —	90 91 1	76 77 1	80 82 2	61 61 —	53 53 —	59 59 —	72 74 2	652 658 6
1931/32	130 132 2	141 141 —	67 67 —	71 71 —	54 56 2	46 46 —	57 57 —	55 57 2	621 627 6
1932/33	97 98 1	115 116 1	127 127 —	55 55 —	61 61 —	50 51 1	39 39 —	56 59 3	600 606 6
1933/34	143 143 —	92 92 —	104 105 1	114 114 —	42 43 1	48 49 1	44 45 1	33 33 —	620 624 4
1934/35	142 142 —	130 130 —	81 81 —	111 112 1	87 87 —	44 44 —	50 50 —	43 45 2	688 691 3
1935/36	122 122 —	106 107 1	98 98 —	74 74 —	81 81 —	63 64 1	41 41 —	46 47 1	631 634 3
1936/37	106 107 1	90 91 1	94 94 —	93 93 —	60 60 —	61 61 —	56 57 1	38 38 —	597 600 3
1937/38	96 96 —	76 77 1	94 94 —	93 93 —	75 77 2	52 53 1	48 48 —	52 53 1	574 579 5
1938/39	92 92 —	91 91 —	67 67 —	82 82 —	76 76 —	63 63 —	51 51 —	48 48 —	570 570 —

¹ Nyilvános tanulók száma.² Magántanulók száma.³ Nyilvános és magántanulók száma összesítve.

IX.

Tankönyvjegyzék az 1939—40. iskolai évre.

I. osztály. Róm. kat. nagyobb katekizmus, — Alszeghy—Sik—Brisits: Magyar olvasó; Alszeghy—Sik—Techert: Magyar nyelvtan; Esztergomi—Gaál—Nagy: Latin olvasó és gyakorló I.; Esztergomi—Gaál—Nagy: Latin nyelvtan; Karl—Temesy: A magyar föld és népe 2. kiadás; Greguss—Karl: A magyar lakóház és tájéka; Mérey—Hadarits—Sárközy: Mennységtan I., Harmat—Karvaly: Magyar fiúk nótáskönyve I.

II. osztály. Dr. Radó—Rajeczky: Az ószövetségi kinyilatkoztatás története*, Alszeghy—Sik—Brisits: Magyar olvasó, Alszeghy—Sik—Techert: Magyar nyelvtan, Esztergomi—Gaál—Nagy: Latin olvasó és gyakorló II, Esztergomi—Gaál—Nagy: Latin nyelvtan, Karl—Temesy; A világrészek leíró földrajza*, Greguss—Karl: A magyar tájak élete, Mérey—Hadarits—Sárközy: Mennységtan II., Harmat—Karvaly: Magyar fiúk nótáskönyve II.

III. osztály. Radó—Rajeczky: Az újszövetségi kinyilatkoztatás története*, Alszeghy—Sik—Brisits: Magyar olvasó*, Alszeghy—Sik—Techert: Magyar nyelvtan, Esztergomi—Gaál—Nagy: Latin olvasó III., Esztergomi—Gaál—Nagy: Latin nyelvtan, Osztie—Sándor: Német stílusgyakorlatok I, Bitter—Puhr: Német nyelvkönyv I., Balanyi—Balogh: Magyarország története, Karl—Temesy: Általános földrajz*, Öveges: Kis fizika*, Mérey—Hadarits—Sárközy: Mennységtan III., Harmat—Karvaly: Magyar fiúk nótáskönyve III.

IV. osztály. Radó—Rajeczky: A katolikus liturgia*, Alszeghy—Sik—Brisits: Magyar olvasó, Alszeghy—Sik—Techert: Magyar nyelvtan*, Arany—Lehr: Toldi, Esztergomi—Gaál—Nagy: Latin olvasó IV., Esztergomi—Gaál—Nagy: Latin nyelvtan, Bitter—Puhr: Német nyelvkönyv II. r., Osztie—Sándor: Német stílusgyakorlatok I., Balanyi—Marczel—Szegedi: Az antik világ és a ker. Európa története, Bodrossi—Hoffer: Ásványtan, Mérey—Hadarits—Sárközy: Mennységtan IV., Kiss József: Gyorsírás*, Melly—Párdányi—Mohay: Egészségtan*.

V. osztály. Schütz: Kat. hittan, Alszeghy—Sik—Brisits: Magyar olvasó*, Esztergomi—Gaál—Nagy: Latin nyelvtan*, Márkus: Szemelvények T. Liviusból*, Vézner: Anthologia lirica*, Maywald—Vayer—Mészáros: Görög nyelvtan, Maywald—Mészáros: Görög olvasó*, Bitter—Puhr: Német nyelvkönyv V.*, Osztie—Sándor: Német stílusgyakorlatok I., Birkás: Francia nyelvtan, Birkás: Francia nyelvkönyv, Marczel—Szegedi: Egyetemes történelem*, Mérey—Hadarits—Sárközy: Mennységtan V*.

VI. osztály. Schütz: Kat. erkölcsstan, Bartha—Tordai: Poetika, Pirchala—Esztergomi—Nagy: Latin nyelvtan, Láng: Salustius, Kuzmics: Szemelvények Ciceró beszédeiből VI., Wirth: Szemelvények Vergilius Aeneiséből, Maywald—Vayer: Görög nyelvtan, Marót—Wagner: Szemelvények az Odysseából, Jirka: Xenophon és Herodotos műveiből, Bitter—Teveli: Rendszeres német nyelvtan, Osztie—Sándor: Német stílusgyakorlatok II., Birkás: Francia nyelvkönyv,

Birkás: Francia nyelvtan, Kontraszty—Tihanyi: Egyetemes történelem III., Gellei—Greguss: Az ember és az állatok élete, Suták—Lóky—Hatvani: Algebra, geometria VI.

VII. osztály: Schütz: Kat. Egyháztörténet, Prónai—Alszegehy—Sik: Magyar irodalomtörténet és olvasókönyv VII, Pirchala—Esztergomi—Nagy: Latin nyelvtan, Wirth: Szemelvények Vergilius Aeneiséből, Huszli; Szemelvények új. Plinius leveleiből, Fehér: Cicero: De Signis, Maywald—Vayer: Görög nyelvtan, Marót—Wagner: Homeros Iliasa, Bitter—Teveli: Német irodalomtörténet I. Osztie—Sándor: Német Stílusgyakorlatok II., Birkás: Francia nyelvtan, Birkás: Francia irodalmi-olvasókönyv, Kontraszty—Tihanyi: Egyetemes történet IV, Kalmár—Varga: Földrajz VII, Nagy—Fehér—Szekeres: Kísérleti Fizika I, Suták—Lóky—Hatvani: Algebra és geometria VII—VIII, Gerlóczy—Fodor: Egészségtan.

VIII. osztály: Schütz: Kat. hitvédelem, Prónai—Alszegehy—Sik: Magyar irodalomtörténet és olvasókönyv VIII, Pirchala—Esztergomi—Nagy: Latin nyelvtan, Wirth: Szemelvények Horatius műveiből, Balogh: Szemelvények Tacitus műveiből, Maywald—Vayer: Görög nyelvtan, Kerényi: Platon és Aristoteles, Bitter: Német irodalom tört. II, Bitter—Teveli: Rendszeres német nyelvtan, Bitter—Teveli: Goethe: Iphigenie, Osztie—Sándor: Német Stílusgyakorlatok II, Birkás: Francia irodalmi olvasókönyv II, Birkás: Francia nyelvtan, Balanyi—Jászai: Magyarország története, Nagy—Fehér—Szekeres: Kísérleti fizika II. r. Suták—Lóky—Hatvani: Algebra geometria VII—VIII, Kornis: A Pszichológia és logika elemei, Gerlóczy—Fodor: Egészségtan.

Segédkönyvek: I—VIII. Sík—Schütz: Imakönyv, Harmat—Sik: Szent vagy Uram, I—II—III. és VII. Kogutovicz: Földrajzi iskolai atlasz, III—VIII. Barthos—Kurucz: Történelmi atlasz megfelelő füzetek. VI—VIII. Lóky: Négyjegyű logaritmuskönyv, V—VIII. Wágner—Gaál—Oszvald: Római régiségek. III—IV. Biró: Műalkotások könyve. III—VIII. Burián: Magyar—latin, latin—magyar szótár vagy Vézner—Jirka: Magyar—latin, latin—magyar szótár, IV—VIII. Kelemen: Magyar—német, német—magyar szótár, vagy Bitter—Puhr: Német—magyar, Magyar—német szótár, V—VIII. Birkás: Magyar—francia, francia—magyar szótár. Lévy—Vida: Görög—magyar, magyar—görög szótár.

* jelzett könyvek bevezetése még függőben van.

X.

Tájékoztató az 1939–40. iskolai évre.

1. Az egy kötelező tárgyból elégtelen érdemjegyet nyert tanulók igazgatói engedéllyel tehetnek javító vizsgálatot. Ezért folyamodniok nem kell. Ellenben a Rendtartás 98 § 4. c. pontja értelmében az olyan tanuló, aki két egymást követő osztályt már javító vizsgálatot végzett s ebben az iskolai évben egy tantárgyból újból elégtelen érdemjegyet kapott, tanulmányait csak az osztály megisméllésével folytathatja. Ezek valamint a két kötelező tárgyból elégtelen érdemjegyet nyert tanulók, javítóvizsgálatért nem folyamodhatnak. A javítóvizsgálatok kezdete szeptember 4-én reggel 9 órakor.

2. Az 1939–40 iskolai évre a beíratásokat június hó 26-27-én és szeptember 6-7-én tartjuk délelőtt 9–12 óráig. A beíratási díj minden tanuló részére, 16 P. 50 f. Az első osztályba iratkozók hozzák magukkal Értesítő könyvecskéjüket, a többiek pedig előző gimnáziumi bizonyítványukat. Szeptember 6. és 7-én minden beírt tanuló köteles jelentkezni szülője vagy szállásadója kíséretében az osztályfőnök uraknál. A szeptemberi évkezdésre vonatkozó többi tudnivalókat idejében közöljük az igazgatói hirdetőtáblán.

3. A szeptemberi magánvizsgálatokat szeptember 5, 6, 7 napján tartjuk. A kérvényt a Kat. Középiskolai Főigazgatósághoz Budapestre címezve július 5-ig kell benyújtani az igazgatói irodában. A folyamodványra 2 P.-ős okmánybélyeget kell ragasztani. A kérvény mellékletei: az összes középiskolai bizonyítványok, anyakönyvi kivonat, a helybelieknél orvosi bizonyítvány, hogy mint rendszeres tanuló nem végezhetette tanulmányait. A tanulmányokat megszakított tanuló köteles bizonyítványt hozni arról, hogy mi volt az elfoglaltsága a közbeeső időben. A kérvényben pontosan fel kell tüntetni a vizsgázó tanuló és szüleinek, lakhelyét. A magánvizsgálatokra vonatkozólag minden kérdésre válaszbélyeg mellékelése esetén készséggel válaszol az igazgatóság.

4. Iskolánk fegyelmi szabályai a tanulókat a szünidőben is kötelezik.

5. Az iskola igazgatósága a nyári szünidőben hivatalos órát szerdán 11–12 óráig tart.

Igazgatóság.

Tartalom:

	Lap.
Czimmermann Pál emlékezete	3
I. A boldogság útja	7
II. Dugonics András ismeretlen kéziratgyűjteménye	39
III. A Tukats-Ferdinánd-féle jótékony alapítvány	46
IV. Dies fasti	49
Sik Sándor beszéde	49
Dr. Szivessy Lehel beszéde	53
V. A Szegedi Piarista Diákszövetség	56
VI. Intézetünk multja	60
VII. Iskolánk az 1938/39. iskolai évben	64
VIII. Iskolánk tanulói	115
A tanulók érdemsorozata. Rendes tantárgyak	115
Rendkívüli tantárgyak	132
Érettségi vizsgálatok	134
Segélyezések, jutalmazások	135
A tanulók statisztikai adatai	136
IX. Tankönyvjegyzék az 1939/40. iskolai évre	142
X. Tájékoztató az 1939/40. iskolai évről	144

